

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**ORTAOKUL 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SANAT ESERİNİ KAVRAYIŞINDA
DRAMANIN ETKİSİ**

Abdulgafar TERZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2017

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**ORTAOKUL 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SANAT ESERİNİ KAVRAYIŞINDA
DRAMANIN ETKİSİ**

Abdulgafar TERZİ

Danışman: Prof. Suat KARAASLAN

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Nimet KESER

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Eser ÖRDEM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2017

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Suat KARAASLAN
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Nimet KESER

Üye: Yrd. Doç. Dr. Eser ÖRDEM

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

... /... /2017

Prof. Dr. H. Mahir FİSUNOĞLU
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 18 / 04 / 2017

Abdulgafar TERZİ

ÖZET

ORTAOKUL 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SANAT ESERİNİ KAVRAYIŞINDA DRAMANIN ETKİSİ

Abdulgafar TERZİ

Yüksek Lisans Tezi, Resim - İş Eğitimi Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Suat KARAASLAN

Mart 2017, 189 sayfa

Bu çalışmada, 6.sınıf öğrencilerinin sanat eserlerini kavrayışlarında drama yönteminin etkisi araştırılmıştır. Bu amaçla uzman görüşü alınarak belli dönemleri de kapsayan toplam dört sanat eseri seçilmiştir. Çalışma, Adana'daki bir ortaokulun 11-12 yaş dönemini kapsayan 6. sınıfa devam eden toplam 32 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmanın deseni yarı deneysel bir yöntem olup biri deney, diğeri kontrol grubu olmak üzere iki sınıf seçilmiştir. Çalışmada deney ve kontrol gruplarına ön-test uygulanmadan, her iki grubun sanat eleştirisi yaprağına verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir biçimde farklılaşp farklılaşmadıkları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Deney grubuna yedi, kontrol grubuna altı olmak üzere toplamda on üç oturum uygulanmıştır. Bu on üç oturumda konu başlıkları müfredattaki kazanımlara uygun olarak işlenmiştir. Konular deney grubuna drama yöntemi, kontrol grubuna ise geleneksel yöntemle verilmiştir.

Araştırmanın veri toplama aracı "Sanat Eleştirisi Yaprağı" olup verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları her iki grubun son dört oturumda verilen sanat eleştirisi yaprağından elde edilen verilere dayanmıştır. Araştırma sonucunda; deney grubu kontrol grubuyla karşılaştırıldığında, deney grubunun kontrol grubuna göre sanat eleştirisi betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarındaki açık uçlu soru kategorilerine verdikleri cevaplar içerik zenginliği açısından daha detaylı olduğu saptanmıştır. Deney grubunun kapalı uçlu soru kategorilerini cevaplama oranlarında ise kontrol grubuna oranla anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmüştür.

Sanat eserlerini anlama ve kavramada sanat eğitimcilerine düşen en önemli görev, sanat eserine yaklaşma noktasında kullandıkları yöntemin etkili olmasıdır. Bu

açıdan bakıldığında sanat eleştirisinde drama yöntemi kullanıldığında öğrencilerin sanat eserleri ile ilgili yaşantısı canlı kalır ve eserleri kavrayışları ise daha kalıcı olmaları sağlanır.

Anahtar Kelimeler: Drama, sanat eğitimi, sanat eseri, sanat eleştirisi

ABSTRACT**THE EFFECT OF DRAMA ON UNDERSTANDING ARTISTIC WORK IN 6TH
GRADE STUDENTS****Abdulgafar TERZİ****Master of Arts, Department of Art and Crafts Teacher Education****Supervisor: Prof. Dr.Suat KARAASLAN****March 2017, 189 pages**

In this study, the effect of the drama method in understanding art works in 6th grade students was investigated. For this purpose, a total of four works of art, including certain periods, were selected by receiving expert opinions. The study consisted of a total of 32 students in Adana in the 6th grade whose ages were between 11 and 12.

The design of the study was weak experimental. Composed of one experimental and control groups. In the study, whether the responses of the two groups regarding art criticism differed significantly was investigated.

Thirteen sessions were conducted in total, seven in the experimental group and six in the control group. In these thirteen sessions, topics were handled in accordance with the curriculum achievements. The subjects were given the drama method for the experiment group and the traditional method for the control group.

The data collection tool of the research was "Art Criticism Leaflet" and descriptive analysis was used in the analysis of the data. The results of the study were based on the results of art criticism given in the last four sessions of both groups. As a result of the research; When compared to the control group, the responses of the experimental group to the open-ended question categories in the description, analysis, interpretation and judgment steps of the art critic according to the control group were found to be more detailed in terms of content richness. It was also found that the experimental group had a significant difference in the response rates of closed-ended question categories compared to the control group.

The most important task of the art educators in understanding and conceptualizing art works is the method they use in approaching the work of art. From this point of view, when the drama method is used in art criticism, the experience of the

students about the works remains alive and they are made more effective by making and living their works.

Keywords: Drama, art education, art work, art criticism

ÖNSÖZ

" Görme konuşmadan önce gelmiştir. Çocuk konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı öğrenir." *John Berger*

John Berger bu sözüyle kişinin dış dünyayı algılamada görmenin en önemli duyu olduğunu vurgular. Görmenin bu kadar etkili olduğu dünyamızda ise sanat ve sanat eserleriyle görme duyumuzu geliştirebiliriz. Çocuklara görmeyi, gördüğünü algılamayı, yorumlamayı ve sorgulamayı başlatan serüveni yaşatmalıyız. Bunu çocuğa yaşatırken oyun duygusuyla yani çocuğun öğrendiğini yaparak ve yaşayarak içselleştirdiği dramayla verebiliriz.

Bu çalışmada öğrencilerin sanat eserini kavrayışlarında dramanın etkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Resim iş öğretmeni olarak göreve başladığım ilk günden beri heyecanım artarak devam ediyor. Araştırma boyunca istekle ve öğrenme azmiyle devam eden, sanata ve sanat eserlerine karşı göstermiş oldukları ilgiyi ve alakayı hiç kaybetmeyen, süreç içerisinde dersle ve işlenen konularla ilgili duygu ve düşüncelerini hiç saklamadan ve dürütsçe açıklayan 6. sınıf öğrencilerime çok şey borçluyum.

Bu amaç doğrultusunda süreçte yanımda olan, 1998'den beri öğrencisi olduğum, odasına her girişimde beni içten bir gülümsemeyle karşılayan, destekleyen ve yüreklendiren danışmanım Sayın Prof. Suat KARAASLAN hocama teşekkürlerimi sunarım. Yine araştırma sürecinde her zaman yanımda olan gerek bilgisiyle ve gerekse de önerileriyle bana rehberlik eden Sayın Doç. Dr. Nimet KESER hocama, tez yazımı boyunca mesai saatleri dışında yanına koştuğum, bilgisinden ve tecrübesinden yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Eser ÖRDEM'e; yanımda olduğunu hissettiren Sayın Yrd. Doç. Dr. Ömer Tuğrul KARA'ya; tecrübelerinden yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇAPAR'a ve desteklerini esirgemeyen ismini saymadığım arkadaşlarım ve bilgisini paylaşan tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Okulumda bana imkân sağlayan sayın Makbule ASLAN'a ve idareci arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak manevi desteğini hissettiğim annem, yaşam kaynağım eşim Pınar'a teşekkür eder ve aramıza yeni katılan candan tatlı oğlum Uygur hoşgeldin.

Çocukların geleceğine bir ışık tutmak dileğiyle...

Abdulgafar TERZİ

Nisan, 2017

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	viii
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvi
EKLER LİSTESİ	xvii

BÖLÜM I**GİRİŞ**

1.1. Problem Durumu.....	6
1.2. Araştırmanın Amacı.....	8
1.3. Araştırmanın Önemi	8
1.4. Sınırlılıklar	9
1.5. Tanımlar.....	10
1.6. Kısaltmalar Listesi	11

BÖLÜM II**KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR**

2.1. Sanat Eğitimi.....	12
2.1.1. Sanat Eğitiminde Dört Disiplin.....	14
2.1.2. Sanat Tarihi	16
2.1.3. Estetik	17
2.1.4. Sanat Eleştirisi	19
2.2. Sanat Eleştirisinin Tarihsel Gelişimi	20
2.3. Sanat Eğitiminde Pedagojik Eleştiri Yöntemi	21
2.3.1. Edmund Feldman Modeli	23
2.4. Drama.....	27
2.4.1. Eğitimde Dramanın Dünyada ve Ülkemizde Kısa Tarihçesi.....	29
2.4.2. Drama - Sanat Eğitimi İlişkisi	32

2.4.3. Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları	34
2.4.3.1. Grup	34
2.4.3.2. Drama Lideri/Eğitmeni	35
2.4.3.3. Konu.....	35
2.4.3.4. Mekân	36
2.4.4. Dramanın Aşamaları	36
2.4.4.1. Isınma-Hazırlık Çalışmaları:.....	37
2.4.4.2. Canlandırma.....	37
2.4.4.3. Değerlendirme- Tartışma:.....	38

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli ve Deseni	39
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	41
3.3. Verilerin Toplama Aracı	42
3.4. Verilerin Toplanması	43
3.5. Verilerin Analizi	45

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	47
4.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	68
4.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular	72

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Tartışma ve Yorumlar	125
5.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Tartışma ve Yorumlar	127
5.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Tartışma ve Yorumlar.....	128

BÖLÜM VI

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar	134
6.1.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Sanat Eleştirisi Betimleme, Çözümleme, Yorumlama ve Yargı Basamaklarındaki Soru Kategorilerine Cevap Verme ve Cevapsız Bırakmaya İlişkin Sonuçlar	134
6.1.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Sanat Eleştirisi Betimleme Basamağındaki Kapalı Uçlu Soru Kategorilerini Doğru ve Yanlış Cevaplayanlara İlişkin Sonuçlar.....	135
6.1.3. Deney ve Kontrol Gruplarının Sanat Eleştirisi Betimleme, Çözümleme, Yorumlama ve Yargı Basamaklarındaki Yorum Gerektiren Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevaplara İlişkin Sonuçlar.....	135
6.2. Öneriler	136
6.2.1 Araştırmanın Sonuçlarından Çıkan Öneriler	137
6.2.2. Araştırmacının Deneyimlerinden Yola Çıkararak Diğer Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	137
KAYNAKÇA	139
EKLER	144
ÖZGEÇMİŞ	189

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Kodlama Örneği.....	46
Tablo 2. Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi "Betimleme" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	48
Tablo 3. Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi "Çözümleme" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	49
Tablo 4. Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi "Yorumlama" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	50
Tablo 5. Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi "Yargı" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	52
Tablo 6. Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi "Betimleme" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	53
Tablo 7. Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi "Çözümleme" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	54
Tablo 8. Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi "Yorumlama" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama Ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	56
Tablo 9. Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi "Yargı" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	57
Tablo 10. Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi "Betimleme" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	58
Tablo 11. Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi "Çözümleme" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	59

Tablo 12. Deney ve Kontrol Gruplarının "Neşe Erdok Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi "Yorumlama" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	61
Tablo 13. Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi "Yargı" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	62
Tablo 14. Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeli Üzerinden Sanat Eleştirisi "Betimleme" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	63
Tablo 15. Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeli Üzerinden Sanat Eleştirisi "Çözümleme" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	64
Tablo 16. Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeli Üzerinden Sanat Eleştirisi "Yorumlama" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	66
Tablo 17. Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeli Üzerinden Sanat Eleştirisi "Yargı" Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı.....	67
Tablo 18. Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosuna İlişkin "Betimleme" Basamağındaki Kapalı Uçlu Sorulara Verdiği Doğru-Yanlış Cevapların Dağılımı.....	68
Tablo 19. Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosuna İlişkin "Betimleme" Basamağındaki Kapalı Uçlu Sorulara Verdiği Doğru-Yanlış Cevapların Dağılımı.....	69
Tablo 20. Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosuna İlişkin "Betimleme" Basamağındaki Kapalı Uçlu Sorulara Verdiği Doğru-Yanlış Cevapların Dağılımı	70
Tablo 21. Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeline İlişkin "Betimleme" Basamağındaki Kapalı Uçlu Sorulara Verdiği Doğru-Yanlış Cevapların Dağılımı.....	71
Tablo 22. Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosuna İlişkin "Betimleme" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı	73

Tablo 23. Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosuna İlişkin "Çözümleme" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı	75
Tablo 24. Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosuna İlişkin "Yorumlama" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı	80
Tablo 25. Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosuna İlişkin "Yargı" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevaplara Göre Dağılımı.....	84
Tablo 26. Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosuna İlişkin "Betimleme" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı	86
Tablo 27. Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosuna İlişkin "Çözümleme" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı	88
Tablo 28. Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosuna İlişkin "Yorumlama" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevaplara Göre Dağılımı.....	93
Tablo 29. Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosuna İlişkin "Yargı" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı	97
Tablo 30. Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosuna İlişkin "Betimleme" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı	99
Tablo 31. Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosuna İlişkin "Çözümleme" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı	101
Tablo 32. Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosuna İlişkin "Yorumlama" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı	106
Tablo 33. Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosuna İlişkin "Yargı" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı	110

Tablo 34. Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeline İlişkin "Betimleme" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı	112
Tablo 35. Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeline İlişkin "Çözümleme" Basamağındaki Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevaplar.....	114
Tablo 36. Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeline İlişkin "Yorumlama" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı	118
Tablo 37. Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeline İlişkin "Yargı" Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı	122

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Araştırma Modelinin Simgesel Görünümü	39
Şekil 2. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Konu Dağılımı	40
Şekil 3. Araştırma Evreni ve Örneklemi	41
Şekil 4. Sınıf İçerisindeki Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi.....	44

EKLER LİSTESİ

EK-1	Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı	144
EK-2	Öğrencilerin Sorular Aracılığıyla Kendi Cümlelerini Kurdukları Toplama Aracı Olan "Eser Eleştiri Formu"	147
EK-3	Deney ve Kontrol Grupları Ders Planları	153
EK-4	Araştırmada Deney ve Kontrol Grupları İçin Kullanılan Sanat Eserleri.....	177
EK-5	Deney ve Kontrol Gruplarının Oturumları Esnasında Kullanılan Sanat Eserleri.....	179
EK-6	Deney ve Kontrol Gruplarının Oturumları Esnasında Çekilen Fotoğraflar ...	187

BÖLÜM I

GİRİŞ

Geçmişten günümüze yaşanan gelişmeler sanata ve sanatçılara bakış açılarımızda büyük değişimlere neden olmuştur. Gelişen teknolojiyle birlikte sanatta büyük değişimler meydana gelmiş ve modern sanat hareketlerinin gelişimine de katkı sağlamıştır. Her alanda olduğu gibi plastik sanatlarda da bu gelişmeyi görmekteyiz. İletişimin hızla geliştiği günümüz dünyasında sanatın bize sağladığı pek çok yarar vardır. Sanat bu yararı güçlü bir iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Read (2014), sanatın gücünü şu ifadelerle dile getirir: "Bence sanatın öyle etki yapıcı bir özelliği vardır ki... Bu özellik sadece parçalar arasında bir bağlantı ve düzen görme değildir; her parça, bütünü gibi bir çeşit duygululukla dolar. Bizim saf güzellik tanımımıza göre bu duygu hayatta yaşanmış heyecanların hatırlanmasından veya sezilmesinden doğmaz; buna rağmen bunun bazı derin, belirsiz ve çok genellemiş hatıralardan kuvvet aldığını da bazen düşünürüm" (s. 32).

Sanat aracılığıyla yapılan bu yarar bize sanatın estetiksel anlamda bir değerlendirmeye tabi tutulacağını da gösterir. Sanat, biçimini göz önünde tutup zevk amaçlı eserler oluştururken insana özgü özellikler de taşır. Taşıdığı bu özelliklerle sanat, sanat eseri aracılığıyla daha da anlamlı olmaya başlar.

Ressam Maurice Denis (1870-1943), sanat eseri hakkında "Bir tablo, aslında bir savaş atı, bir çıplak kadın ya da herhangi bir öykü olmadan önce, belli bir düzene göre devşirilmiş renklerle kaplı düz bir yüzeydir" (Akt:Tanelli, 1999, s.195) şeklinde ifade ederken; San (2008, s. 81), "Sanat eseri bizi bilmediğimiz yaşantı ve duyularla, derin ve ince duygularla doldurmalıdır" ifadesini kullanır. Dolayısıyla sanat eseri, anlamın yanında heyecan yaratarak izleyicisine büyük keşifler yapmasını sağlar. Bunun yanında sanat ve sanat eseri; çevremizde olup biten her şeyi algılama ve duyulma noktasında kulağımızı, gözümüzü ve hareket dediğimiz devinim reflektörümüzü harekete geçirerek yaratıcı ve esnek düşünmemizi sağlayan eğitici bir görevi de üstlenir. Sanatın bu görevi insanı daha duyarlı kılarak gerek kendisini gerekse de başkalarını daha iyi tanımaya, çevresine anlayışlı ve hoşgörülü olmasına yardım eder. Sanatın eğitici görevine sanat eğitimi açısından bakılabilir.

21. yüzyılda sanat eğitimi, gerekliliğin ötesinde vazgeçilmez bir unsur olarak karşımıza çıkar. Birçok insan sanat eğitimini almaktan uzak, sanatın insana sağladığı

yararları görmezden gelmektedir. Oysa sanat eğitimi, bireyin yaşantısında kalıcı değişiklikler yaratarak onu çevresine daha duyarlı, dünyayı anlama ve anlamlandırma noktasında ise sıradan gözükten her şeyi biçimlendiren yaratıcı bir süreci içine alır. Sanat eğitiminin en önemli amaçlarından biri görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğretmektir. Tüm bunlar kişinin çevresini algılayıp onu biçimlendirmeye başlaması için gereklidir.

San'a (1985, s. 17) göre "Yalnızca bakmak değil 'görmek' yalnızca duymak değil 'işitmek' yalnızca ellerle yoklamak değil 'dokulanı duymak' yaratıcılık için gerekli ilk aşamalardır". Benzer şekilde Yolcu (2009), "Sanat eğitimi hayatın değerini anlayan ve ondan zevk alan mutlu insanlar yetiştirmek olduğunu, bunun yanı sıra sanat eserlerini estetik bir kaygı içerisinde değerlendirerek sanatsal bir anlatım oluşturup her türlü görsel nesneye dönüştürmeyi amaçladığını söyler" (s. 94). San ve Yolcu'ya bakıldığında sanat eğitimi herkes için vazgeçilmez unsur olarak karşımıza çıkar.

İngiliz Sanat Tarihçisi ve Eğitimcisi Herbert Read ise sanat yoluyla eğitim kitabında; "Sanatın pedagojik önemini vurgulayarak kendini ifade eden tüm biçimleri içine alan bütünleştirici, birleştirici bir yöntem ve amacının ise duyuların eğitimi olduğunu söyler. Read, ortaya koyduğu bu tezinde sanatın temel olması gerektiğini söyleyerek sanatta iyi ve güzelin bir olduğunu, insana iyiyi aşılmanın sanattan daha iyi bir yol olmadığını savunmaktadır" (Akt. San, 2003, s. 134).

Yukarıdaki tanımların içeriğine bakıldığında günümüz sanat eğitimi, sanat eserinin algılanması ve kavranılması noktasında öğrencinin gözünü, kulağını ve bütün duyularıyla düşüncelerini eğitir ve geliştirir. Böylece öğrenci, sanat eserleri aracılığıyla dünyayı ve dolayısıyla çevresinde olup biten her şeyi sorgulayarak kendisine ve çevresine daha duyarlı bir birey olur. Dolayısıyla sanat eseri kişinin duyma, görme, dokunma yeteneklerini zenginleştirir.

Sanatı ve sanat eserini öğrencilere yaşatmak, sanat eserlerine karşı duyarlı olmayı öğretmek gerekir. Peki bunu nasıl ve ne şekilde yapmalıyız? Dahası sanat eserlerinde neyin aranması gerektiğini nasıl vermeliyiz. Bu soruların cevabı sanat eleştirisi kuramı çerçevesinde verilebilir. Kırıçoğlu ve Strokrocki (1997, s. 125), sanat eleştirisini; "Bir sanat araştırması ve sanata karşı duyarlı tepki verme süreci" olarak tanımlamaktadır. Aykut (2006), ise sanat eleştirisiyle öğrencilerin sanatı ve sanat eserlerini konuşurken veya tartırırken "görsel kavramlar ve terimleri" kullandıklarını ve bu yolla sanat eserini anladıklarını ifade eder. Savunduğu bu düşünceye ek olarak Aykut, öğrencilere sanat eserlerini eleştirmenin basamaklarının öğretilebileceğini de

savunmaktadır. Öğretilecek bu basamaklar sayesinde öğrenciler sanat eserleri hakkında konuşma ve yazma becerileri geliştirir ve eserlerdeki özellikleri kendi bilişsel süreçlerinden geçirerek onlar hakkında yeni anlamalar yüklemeyi de öğrenir. Sanat eleştirisiyle sanat yapıtı hakkında sorular sorularak ve tartışmalar yapılarak, hem öğrencilerin sanata ve sanat yapıtına karşı duyarlılıklarını artırmak hem de buradan yola çıkarak bilgiye dayalı düşünceler üretmelerine yardımcı olmak hedeflenir. Bu duyarlılık ve üretme süreci sanat eleştirisiyle daha da ön plana çıkar. Sanat eleştirisiyle başlayan bu süreci Kırıçoğlu (1997) şöyle açıklar:

"Bu sayede öğrenciler karşılaştıkları her sanat yapıtına farklı bir gözle bakarak duyularını ve düşüncelerini zenginleştireceklerdir. Sanat eleştirisi sürecinde öğrenciler kendi aralarında tartışmalara katılarak ve başkalarını dinleyerek tutarlı nedenler sunarak hem kendilerine güvenleri artacak hem de başka görüşlere hoşgörülü davranarak sanata ve sanat eserlerine bakış açıları gelişecektir. Böylece öğrenciler sanat eserleriyle her karşılaşmalarında yeni bakış açıları geliştireceklerdir. Bu da onların 'duygularını', 'düşüncelerini' harekete geçirerek sanat yapıtları hakkında yeni kavramlar geliştirmelerine neden olacaktır. Sanat eleştirisi herkesin sanatçı olamayacağını fakat herkesin bir sanat değerlendircisi ve tüketicisi olacağını bize gösterir. Sanat eleştirisi uygulanırken öğrencilerin yargılamadan kaçınmalarını, sanat eserlerini daha iyi anlamak için nasıl bakmaları ve neye bakmaları gerektiği onlara anlatılmalıdır (s. 26).

Kırıçoğlu, sanat eleştirisiyle öğrencilerin duyularının ve düşüncelerinin geliştirilebileceğini bunun yanında sanat eserlerine nasıl bakmaları gerektiğini öğrenerek bir sanat tüketicisi olabileceğini vurgular.

Sanat eleştirisinin öğretiminde karşılaşılan sorunlardan biri de öğrencilere sanat eseri hakkında soruların sorulup cevapların alındığı bir öğretim yönteminin uygulanmasıdır. Bu öğretim yöntemi, öğrenciyi sınıf içerisinde pasifleştirmiş ve sanat eserinden elde edilen bilgilerin ise yaşamla ilişkisinin kurulmasını engellemiştir. Öğrencinin sınıf içerisinde pasifliğini daha da artıran bu yöntem, sanat eserlerinden edinilen bilgilerin amacına uygun kullanılmamasını da getirmiştir. Okullarda geleneksel öğretim yöntemleriyle öğrencilere verilen sanat eleştirisi öğretimi, sanat eserleri hakkında kuru bilgilerin ezberlenmesinden öteye geçmemektedir. Dolayısıyla sanat eleştirisinde etkili ve doğru yöntemlerin kullanılması gerekli bir unsur olarak karşımıza çıkar.

Bu açıdan dramının sanat eleştirisinde kullanılması sanat eğitim açısından büyük bir öneme sahip olmuştur. Geleneksel yöntemleri benimseyen öğretmenler düz

anlatım ve soru-cevap yoluyla derslerini işlemektedir. Bu yöntemler öğrencileri monotonluğa iterek verilen bilgilerin ezberlenmesine yol açmaktadır. İter (2014), bu düşünceye uygun olarak şöyle ifade eder:

"Geleneksel öğretim yöntemleri ve düz anlatım yönteminin kullanıldığı bir derste öğrenci etkileşimi olmamakta ve anlatım tek yönlü iletişime dayalı öğretmen merkezli yöntem olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim doğrudan anlatım yönteminde iletişim ve etkileşimden çok, iletim yani doğrudan aktarım söz konusu olmaktadır. Çünkü bu yöntem, öğretmenin sunuş yoluyla öğrencilerine doğrudan bilgi ve beceriler kazandırdığı dolayısıyla, öğrencilerin öğrenme sürecinin merkezinde olmadığı bir yöntemdir. Öğrenci, verilen bilgileri pasif olarak dinlediğinden herhangi bir etkileşimde bulunamaz" (s. 564).

Öğrenci geleneksel yöntemlerle işlenen derslerde yalnızca bilgileri alan yani pasif dinleyici durumunda kalmaktadır. Fakat öğrenci doğası gereği harekete ve oyuna düşkündür. Bu açıdan bakıldığında sanat eleştirisi öğretiminde hareketin ve oyununun ön planda olduğu bir öğretim yöntemine ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrencilerin görsel algılarının güçlenmesi için yeni anlatım araçlarına ihtiyaç duyulduğunu ifade eden Öztürk'e (2009) göre "Çocukların görsel algılarını ve imgesel düşüncelerini geliştirmek için yalnızca ilköğretimde değil, eğitimin bütün aşamalarında görsel sanatlara ilişkin çalışmalar yapılmalı ve yeni anlatım araçlarıyla ilişkisinin kurulması gerekmektedir" (s. 154).

Yukarıdaki tanımlamalar öğrencilerin sanatı dolayısıyla sanat eserini kavrama noktasında etkili yöntemlere ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Sanat eleştirisiyle verilen amaçlara ulaşabilmek için pek çok öğretim stratejisi, yöntemi ve tekniği bulunmaktadır. Bunlardan biri de drama yöntemidir. Kendi başına bir alan ve bir öğretim yöntemi olan dramayı birçok alanda kullanıldığını görmekteyiz. Türkiye'de 1980 yılından sonra yaygınlaşmaya başlayan ve etkisini hızla artıran bu yöntem, günümüzde öğrencilerin eğitim-öğretim içerisindeki düzeylerini geliştirmek adına hazırlanan öğretim programlarında yer almaya başlamıştır. Öğrenmeyi, araştırmayı, sorgulamayı ve yaratıcılığı ön plana alan drama, eğitimin daha da gelişmesine katkı sağlamıştır. Üstündağ (2005), "Drama etkinlikleri öğrencilerin kendilerini tanımasına yol açtığını, birbirlerine hoşgörülü ve saygılı olmayı sağladığını, bireysel farklılıklara saygı duymayı öğrettiğini ifade eder. Bunun yanında yaratıcılıklarını geliştirme, birlikte olma, kendileriyle ilgili doğru kararlar vererek eleştirel düşünme becerileride kazandığını dile getirir" (s. 105). Drama etkinlikleri öğrencilerin bireysel gelişimi

sağlanırken hareket ve oyunun da etkili olduğu bu yöntemin öğrencinin doğasına uygun olduğu söylenebilir.

Hareketin çocuklar ve gençler için vazgeçilmez bir unsur olduğu bilinmektedir. Devininin başlı başına etkin olduğu drama yöntemi, oyun ve doğaçlamalarla öğrencilerin ilgisini çekmekte ve öğrenme alışkanlıklarının artmasına yol açmaktadır. Sosyaleşme ve yaratıcılığın da ön planda olduğu drama alanını San (2006), bir şema altında şöyle gösterir (s. 5-16):

1. Sözcük olarak köken: dran-dramenon (Yun.)

Anlamı: eylem-eylemek, etmek, yapmak.

Özelliği: Etkin(lik), eylemlilik

2. Önde gelen amaç: Paylaşım, birlikte iş çıkarma.

3. Ulaşılmak istenen: Duyular, imgeler, duygular, yaşantılar.

4. Aranılan şey: Yaratıcılık-kişisel ortaklaşmacı (kollektif)

5. Elde edilmek istenen: Farkındalık-kendisi ve grupla ilişkili olarak

6. Dayanılan öncelikli olgu: Deneyim(ler)

7. Beklenen şey: Kendini yönetme-star olmama

San'ın yukarıda sıraladığı yedi özelliğe bakıldığında; dramada hareketin, paylaşımın, duyuların, yaşantıların, farkında olmanın, iletişim ve etkileşimin, ben olmadan biz olmanın bir arada olduğu yaratıcı bir süreci kapsadığını görürüz.

Tüm bu açılardan bakıldığında drama, eğitimde bir yöntem olarak uygulanması ve öğretmene büyük kolaylıklar sağlaması açısından önemlidir. Burada temel olan dramayı derslerinde uygulayan lider/öğretmenin öncelikle kendi alanına ve daha sonra drama alanına hakim olması gerekmektedir. Çünkü öğrencinin dramada öğrenme sürecine etkin katılımı için bu yöntemin iyi bilinmesi gerekir. Dramada temel hedeflerden biri öğrencilerin etkin bir şekilde drama etkinliklerinin içinde yer almasıdır.

Aykaç ve Ulubey (2008), buna uygun olarak dramanın yapılandırmacı yaklaşımın özüne oldukça uygun, öğrenciyi öğrenme sürecine katan, bilgiyi ön yaşantılara dayalı olarak kendisinin yapılandığı bir süreci içerdiğini söyler. Bu yönüyle drama, öğrenim sürecindeki tüm duyuların etkili kullanımına yol açarak; sözel, müziksel, bedensel ve görsel unsurları da içine alan çoklu zekâya uygun öğrenme ortamı oluşmasına olanak sağlar.

Öztürk (2009, s. 154), dramanın kullanımıyla ilgili olanaklarını görsel sanatlar üzerinden vurgu yaparak "Çocuklar görsel sanatların sunduğu anlatım olanaklarını, dramanın araçlarıyla gerçekleştirirler" şeklinde ifade eder. Görsel sanatlar içerisinde sanatın kendi dilini öğrenmenin yolu da bilgilerin ezberlenmesi değil, öğrenmenin yaparak ve yaşayarak gerçekleşmesi aşamasından geçer. Bu açıdan bakıldığında drama, öğrenilen bilgilerin ezberlenmesine karşılık, yaparak ve yaşayarak öğrenmenin daha kalıcı hale gelmesi açısından önemlidir. Araştırma içerisinde tanımlanan geleneksel öğretim yönteminden kasıt; konuların örneklem, soru-cevap, düz anlatım yani daha çok öğretmen merkezli olmasıdır. Bu yönteme karşılık araştırmanın da ön koşulu olan drama, öğrencilerin kendi aralarında iletişime geçerek öğrenilecek konuyu yaşamaları, düşünmeleri, irdelemeleri ve eleştirmeleri anlatılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla yukarıda sıralanan tüm bu problemlerin yanında öğrencilerin sanat eserlerini kavrayışlarında dramanın etkisi araştırılmaya çalışılmıştır.

1.1. Problem Durumu

Sanat, insanın kendini ve çevresini anlama, anlamlandırma ve ifade etme yolculuğunda önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar. Sanatın bu unsuru, çevremizde olup biten herşeye karşı eleştirel bir bakış açısı kazandırır. Sanat eleştirisiyle bu bakış açımızı geliştirebiliriz. Görsel sanatlar dersinde sanat eleştirisi, yaratıcı düşünebilen, olay ve olgular arasında yeni ilişkiler kurabilen bireyler yetişmesine olanak sağlar. Fakat hazırlanan öğretim programları sanat eleştirisi dersinde bir sanat eserlerini kavrama ve anlama noktasında öğrenciyi düşünmeden yoksun bırakan ve pasifize eden yöntemler uygulamaktadır. San (2002, s. 57), "Okuldaki öğrenmenin büyük çoğunluğu, eklenen, birbiri üzerine yığılan bir öğrenme biçimini almış ve böylece sürekli olarak birey için yeni olan bilgiler öğretilir ve bunlar bireyler tarafından depo edilir." Tüm bu sebepler öğrencileri geleneksel anlamda bilgilerin ezberletildiği öğretim yöntemleriyle karşı karşıya getirmiştir.

Dolayısıyla geleneksel öğretim yöntemleriyle işlenen sanat eleştirisi dersi sanat eserleri hakkında isimlerin, tarihlerin ve ayrıntıların ezberlenmesinden öteye geçmemiştir. Sanat eleştirisi, üzerinde tartışılan ve yeni yöntemlerle ele alınmaya çalışılan bir alandır. Sanat eğitiminin niteliğinin artırılmaya çalışılmasıyla birlikte sanat eleştirisinde de yeni yaklaşımlar ve yeni yöntemler kullanılmaya başlanmıştır. Bu alanda birden fazla yöntem kullanılarak birbirleriyle ilişkilendirilebilmesine

çalışılmaktadır. Bu sayede sanat eğitimcisinin etkili yöntemleri bir arada kullanmasıyla birlikte bilgilerin daha kalıcı hale gelmesi sağlanmış olur. Sanat eleştirisinde bir sanat eserini kavramayla ilgili karşılaşılan en önemli sorun, öğrenciyi sıkan ve tepkisiz bırakan öğretim yöntemlerinin kullanılmasıdır. Eğitimde kullanılan bu tip geleneksel yöntemler, öğrenciyi pasifleştiren, öğrencilerin duygularını harekete geçirmek yerine, bilgilerin hazır bir şekilde verildiği ortamlar oluşturmaktadır. Çetin (2001), klasik yöntemin doğru olmasıyla birlikte, kronolojik, yani tarih sırasına göre yapılan öğretimin öğrencileri, isim, tarih ve ayrıntıları ezberlemeye zorladığını ve bu sebeple pasif bir öğretim şeklinin doğmasına neden olduğunu söyler. Benzer şekilde İltter (2014), doğrudan anlatım ve soru-cevap yönteminin öğretmen merkezli tek yönlü iletişime dayalı bir öğretim yöntemi olduğunu söylemektedir. Bu durum öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci etkileşimini azaltarak öğrenciyi öğrenmenin merkezine almamaktadır. Oysa grup iletişimini ve etkileşimini içine alan drama yöntemi öğrenciyi öğrenmenin merkezine alarak daha etkin bir öğrenmeyi gerçekleştirir.

Dolayısıyla geleneksel öğretim yöntemlerine alternatif bir öğretim yöntemi ve alanı olan drama; öğrencileri durağan yapıdan kurtarması, süreç içerisinde öğrencilerin ele aldıkları konuyla ilgili doğaçlama, canlandırma gibi birçok tekniği bir arada kullanması ve öğrenmenin yaparak ve yaşayarak öğrenmesine olanaklar sağlaması açısından etkili olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda derslerinde drama yöntemini kullanan öğretmenlerin de bu alanda aktif bir sınıf ortamı oluşturarak öğretmenlik mesleğini geliştirebileceği ve yeni yollar bulabileceği açısından da önemli bulunmuştur. Adıgüzel (2010), eğitimde yeni yaklaşımlar üzerinde durarak şu ifadelerde bulunur: "Modern eğitim anlayışları, günümüzde öğrenmenin öğrenilenlerin içine bizzat girerek, öğrenileni beraber oluşturarak, aktif katılımı, yaparak-yaşayarak, yaşantılara dayalı olarak, deneyerek ve duyuları harekete geçirerek daha kalıcı sonuçlar elde edilebileceği üzerine durmaktadırlar" (s. 419). Adıgüzel, öğrenmenin kalıcı olabilmesi için bilginin bizzat yaşantı haline gelmesi gerektiğini vurgular. Sanat eğitimindeki bilginin kalıcı olması gerektiği ve bu bilginin öğrencilerin yaşantısıyla bütünleşmesi gerektiği düşünüldüğünde; sanat eğitimi ile ilgili araştırmalar olmasına rağmen drama ile sanat eleştirisi arasındaki ilişki daha az incelenmiştir. Özsoy (2001), bu konudaki düşüncesini "Türkiye'de ilk ve ortaöğretimdeki sanat (resim) öğretimine yönelik araştırmalar son derece sınırlıdır ve çoğunlukla da nicel verilerin yorumlanmasına dayalı olarak gerçekleştirilmektedir. Oysa sanatın doğası gereği, bu alanda yapılacak araştırmaların nitel yönleri ortaya çıkarması daha yararlı olacaktır" şeklinde ifade etmiştir (s. 41).

Tüm bu açılardan baktığımızda geleneksel yöntemlerle işlenen sanat eğitimi dersinde öğrencilerin çok azı sanat eserini anladığını ya da yorumladığını söyleyebiliriz. Sanat eğitiminde sanat-ürün eleştirisi konusunun klasik soru-cevap yöntemiyle işlendiği bilinmektedir. Bu yöntem sınıf içerisindeki öğrenciyi pasifleştirip sadece dinleyici konuma getirmiştir. Dolayısıyla sanat eleştirisi öğretiminde etkin bir yöntem olan ve katılımın olduğu, tüm grupla işbirlikli bir öğrenmenin gerçekleştiği drama yöntemi önerilmektedir. Çalışmanın problemine uygun olarak "Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin sanat eserini kavrayışında dramanın etkisine cevap aranacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin sanat eserlerini kavrayışında drama yönteminin etkisinin olup olmadığını araştırmak ve drama yöntemiyle sanat alanına pratik anlamda katkıda bulunmayı hedeflemektir. Bu amaç doğrultusunda ortaokul 6.sınıf öğrencilerinden deney ve kontrol grupları oluşturularak bir heykel ve üç resim çalışması olmak üzere toplamda dört farklı sanat eseri üzerinden sanat eleştirisi yapılmıştır. Kontrol grubunda geleneksel yöntem, deney grubunda ise drama yönteminin kullanıldığı bu araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır:

1. Drama ve geleneksel yöntemle işlenen derste öğrencilerin sanat eleştirisi betimleme, çözümlenme, yorumlama ve yargı basamaklarındaki soru kategorilerini cevaplama ve cevapsız bırakma açısından nasıl farklılaşmaktadır?
2. Drama ve geleneksel yöntemle işlenen derste öğrencilerin sanat eleştirisi betimleme, çözümlenme, yorumlama ve yargı basamaklarındaki kapalı uçlu sorulara verilen doğru-yanlış cevaplar nasıl farklılaşmaktadır?
3. Drama ve geleneksel yöntemle işlenen derste öğrencilerin sanat eleştirisi betimleme, çözümlenme, yorumlama ve yargı basamaklarındaki açık uçlu soru kategorilerine verilen cevaplar nasıl farklılaşmaktadır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Sanat eğitimi ve bu eğitim içerisinde farklı yöntemlerin uygulanması günümüzde yaygınlaşmasına rağmen, drama yönteminin sanat eleştirisi üzerindeki etkisinin araştırılması açısından önemli bulunmuştur.

Drama yöntemi, sanat eleştirisiyle sanat eserlerini anlama ve anlamlandırma sürecinde öğrencilerin sanat eserleri üzerinden düşünmeleri, sorgulama yapmaları ve yaratıcı bir süreci yaşamaları açısından önemlidir. Drama yöntemiyle öğrencinin düşünme ve sorgulamayla başlayan yaratıcı serüveni yine bu yöntemde kullanılan tekniklerle sanat eğitiminin kazanımları daha da kalıcı hale gelmiş olur. Bu açıdan bakıldığında sanatı öğreten ve öğrenen öğrencilerin bu yöntemin teknikleri hakkında daha ayrıntılı bilgilendirilmesi önemli bulunmuştur.

Ayrıca sanat ve drama gibi disiplinlerin bir araya gelmesi sanat eğitimi alanına farklı bir yaklaşım getirmesi bakımından önemlidir. Yapılan çalışmaların çoğu betimsel olduğu için, bu çalışmada kullanılan deneysel modelin de alana önemli katkılarda bulunacağı düşünülmüştür.

Bu araştırmanın genel amacına baktığımızda, araştırmanın özellikle sanat alımlayıcısı olan öğrencilere katkısının olacağı, sanat eğitimi dersi veren ilkokul ve ortaokul kademesindeki öğretmenlere ise dersi daha verimli ve etkin kullanımını sağlaması açısından önemli olacağı düşünülmüştür.

İlgili alanyazına baktığımızda ise sanat eleştirisiyle öğrencilerin sanat eserlerini anlama ve kavrama noktasında drama yönteminin kullanılması açısından önemlidir. Tüm bu nedenlerle araştırma, ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin bir sanat eserini kavrama noktasında dramının ne derece etkin ve etkili rol oynayacağı konusunun incelenerek ilgili alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bununla birlikte araştırmada elde edilecek sonuçların, bundan sonra yapılacak çalışmalara ışık tutacağı açısından da önemli bulunmuştur.

1.4. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılı II. dönemi ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın katılımcıları 11-12 yaş arası toplamda 32 (16 deney, 16 kontrol) ortaokul öğrenci ile sınırlıdır.
3. Araştırma, ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin sanat eserlerini kavrayışlarında bir yöntem olarak sadece drama yöntemi ile sınırlıdır. Ayrıntılı bir öğretim yöntemi geliştirilmesi bu araştırmanın kapsamı dışındadır.
4. Drama ile ilgili tüm oturumlar sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir.
5. Uygulama esnasında araştırma sadece dört sanat eseri ve 13 oturumla sınırlı tutulmuştur.

6. Alanla ilgili sadece Türkçe ve İngilizce kaynaklar taranmıştır.
7. Çalışmada ön test kullanılmadığı için zayıf deneysel bir model olması çalışmanın sınırlılıkları arasındadır.

1.5. Tanımlar

Sanat Eğitimi: Artut (2001), "Sanat eğitimi, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik duygularının geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılması çabası olarak tanımlayan Artut sözlerine şu şekilde devam eder; Öyleyse sanat eğitimini daha genel bir çerçevede içinde ele alındığında bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmede yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitim çabasına 'Sanat Eğitimi' adını vermek uygun bir yorum olabilir (s. 89).

Sanat Eleştirisi: Eroğlu (2016, s. 9), "Kuramsal ve pratik boyutuyla sanat eleştirisi ise yapıt ve sanatçıları incelemek, onları aydınlatmak, açıklamak ve değerlendirmektir." Yolcu (2009, s. 117), "Eleştiri kelimesi, soruşturma, değerlendirme yani halk arasında 'yergi' demektir. Bir şeyin kusurunu bulma, yetersizliklerini göstermeyle eş anlamlı kullanılmasına rağmen bir sanat araştırması ve sanata karşı duyarlı tepki verme sürecidir. Bu sebeple eleştiri bir 'üst dil' olarak karşımıza çıkmaktadır."

Drama: Adıgüzel (2010), "Bir grupla ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) vd. tekniklerinden yararlanılarak canlandırılmasıdır. Canlandırma süreçleri deneyimli bir lider/eğitmen eşliğinde yürütülürken kendiliğindenliğe (spontaniteye), şimdi ve burada ilkesine, -miş gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanır" (s. 56).

Drama Yöntemi: Adıgüzel (2010), "Bir grupla ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) tekniklerinden yararlanılarak canlandırılmasıdır. Bu canlandırma süreçleri deneyimli bir lider/eğitmen eşliğinde yürütülürken kendiliğindenliğe (spontaniteye), şimdi ve burada ilkesine, -miş gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanır" (s. 56).

Yolcu (2009, s. 108), "Bilindiği gibi drama (eğitici oyunlaştırma) çocukların görme, algılama, tanımlama, yaratma, anlatma (expresyon) ve iletişim kurma yetilerini

geliştiren oldukça önemli bir etkinlik olarak tanımlanır."

Geleneksel Yöntem: Öğretmen merkezli olan geleneksel yöntemi İlder (2014) şu şekilde açıklar; "Geleneksel öğretim yöntemleri ve düz anlatım yönteminin kullanıldığı bir derste öğrenci etkileşimi olmamakta ve anlatım tek yönlü iletişime dayalı öğretmen merkezli yöntem olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim doğrudan anlatım yönteminde iletişim ve etkileşimden çok, iletim yani doğrudan aktarım söz konusu olmaktadır; çünkü bu yöntem, öğretmenin sunuş yoluyla öğrencilerine doğrudan bilgi ve beceriler kazandırdığı dolayısıyla, öğrencilerin öğrenme sürecinin merkezinde olmadığı bir yöntemdir. Öğrenci, verilen bilgileri pasif olarak dinlediğinden herhangi bir etkileşimde bulunamaz."

1.6. Kısaltmalar Listesi

DTSE	: Disiplin Temelli Sanat Eğitimi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ÇÜ	: Çukurova Üniversitesi
DG	: Deney Grubu
KG	: Kontrol Grubu
K	: Katılımcı

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi, sanata dair özellikleri içine alan, gelişen teknolojiyle birlikte değişen ve dönüşüme uğrayan insanı yeni durumlara hazırlayan, içinde insana özgü özellikler barındıran bir eğitim alanıdır. Bu alanın bireyin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor davranışların eğitilmesinde önemli bir yeri vardır. Enver (2009), sanat eğitiminin örgün ve yaygın eğitimdeki yerini; "Kişinin duygularını, düşüncelerini, izlenimlerini yetenek ve yaratıcılığını estetik bir düzeye ulaştırmak ve bu düzeyde bir anlatıma ulaştırabilmek amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümü" şeklinde tanımlar" (s. 90). Enver bu tanımla sanat eğitiminin eğitim boyutundaki yerine açıklık getirir. Benzer şekilde Kırıçoğlu (2014), sanat eğitimi, yaratıcı eylemler içerisindeki bireyi düşünmeye zorlayan, onun yaşamını kolaylaştıran, dünyayı daha yaşanılır kılmak için " kültürel, toplumsal, tarihsel bütün değerlerin" sorgulanması ve öğretilmesi olarak açıklar (s. 9).

Enver ve Kırıçoğlu sanat eğitime açıklık getirirken Artut (2001), sanat eğitiminin eğitimsel yönünü aşağıdaki gibi sınıflandırır (s. 89):

Görsel Eğitim	Görme Becerisi	Tasarlama Yetisi
Plastik Eğitim	Dokunma , Algılama	Dizayn Etme
Duyuşsal Eğitim	Kulak-Sesleri Tanımlama	Kulak Eğitimi
Ritmik Eğitim	Dans, Drama	Ritmik Beceriler, Hareket
Bilişsel Eğitim	Konuşma,Düşünme Yetisi	Kelime Dağarcığının gelişimi
İş Eğitimi	Üç Boyut Kavramı	El Becerilerinin Gelişimi

Artut'un yukarıdaki sınıflandırmasına baktığımızda, sanat eğitiminin birden fazla eğitim alanını kapsadığını ve insanın algılama, düşünme ve yapma eylemlerini karşılayıp bireylerin bedensel ve ruhsal olarak doyumunu sağladığını görürüz.

Kırıçoğlu (2002) ise sanat eğitiminin herkes için gerekli olduğunu çünkü yaşadığımız çevrenin gittikçe çirkinleştiğini, düzensiz bir kültür ortamının oluştuğunu; estetik beğenilerden yoksun, geleceğe güvensiz bakan ve yeniliğe kapalı bireyler haline

geldiğimizi ifade eder. Kırıñoğlu'nun sanat eğitiminin gerekliliğine dair sözlerine baktığımızda, sanat eğitimi bireyin yaşamında yer aldığında çevreye, nesnelere, hayvanlara ve insanlara bakışımızı olumlu anlamda farklılaştırdığını görürüz.

Yine benzer şekilde, Gökaydın (2002), sanat eğitimi "Bir görsel organizasyon metodu olarak görülüp, bu doğrultuda kullanılırsa, sonuç çocuğa ve gence, insan ve toplum yararına bir zeka ve yaratıcılık kazandırmak açısından önemli olduğunu vurgular. Sanat eğitimi metodu, gerek çalışma biçimi gerekse süreci bakımından bilimsel araştırmalara paraleldir. Nitekim genç, bu ortamda da bilimsel araştırmalarda olduğu gibi belli aşamalardan geçer; sezer, düşünür, araştırır ve çözüme varır" (s. 31).

Gökaydın'ın yorumuna ek olarak Çakır (2004), sanat eğitimi öğrencinin karşılaştığı problemler karşısında yaratıcı çözümler bulmasını sağlayan yeni yollar gösterdiğini ifade eder. Kavuran (2002) sanat eğitiminden geçen bireyi, sanatsal yaratım sürecinde sezgilerini ve mantığını da kullanarak yeni kavramlara ve yeni yollara ulaştığını söyler. Ayrıca sanat eserinde estetik arayışlara giren kişinin çevresiyle ilgili düzenlemelerde soyut ve somut fikirlerle ortaya çıkar. Böylece çevresine daha duyarlı olan bireyler, toplumsal ve kültürel anlamda ülkesine ve yaşadığı coğrafyaya katkıda bulunur.

İnsan sadece mantıksal ve akla yakın bir gelişim göstermez, aksine duygularını kullanabilen, sezgilerini işin içine katarak ruhsal ve bedenen bir doyuma ulaşması gereklidir. Duygu ve sezgiyle kişinin ruhsal ve bedensel olarak doyurulması sürecinin yanında akademik başarıların yükseltilmesinde sanat eğitimi önemli bir etken olarak gören Kırıñoğlu, sanatın kendine has değerlerinin olması gerektiğini sanatın bir ders ve öğretilbilir özelliğini de vurgulayarak insanın ve kültürün en önemli parçası olduğunu ifade eder. Bunun yanında Kırıñoğlu, sanat eğitimi diğer alanların içine alarak bir çok konunun öğretilmesinde bir araç olduğunu söylerken bazı tartışmaların da günümüzde yoğunlaştığını söyler.

Kırıñoğlu (2009), sanat eğitiminin insanın davranışlarındaki gelişimini şöyle sıralar (s. 33):

- Öğrenciler duyularını, düşüncelerini, imgelerini ve duygularını bir sanat formuna dönüştürürken sanatı öğrenirler. Yaratma bu dönüştürmenin sürekliliğinde ortaya çıkar.
- Sanat eğitimi, öğrencinin sanat yapıtlarındaki ve çevrelerindeki estetik niteliklerin ayırıcılığında olmasını güçlendirir.

- Sanat eğitimi, öğrencilerin sanat yapıtlarında biçim ve içerik ilişkisini, yapıtların yaratıldığı tarihsel, kültürel ortamı anlamalarını sağlar.
- Sanat olasılıkları düşlemeyi, ikilemleri keşfetmeyi ve birçok açıdan bakmayı öğretir.

Kırıçoğlu'nun yukarıdaki sıralamasına baktığımızda sanat eğitiminin sanatı ve sanat eserlerini öğrenme sürecinde gerekli ve en temel şey olduğunu görürüz.

Mamur (2004), sanat eğitiminin geçmişteki usta çırak ilişkisine dayandığını ve uygulama boyutundan uzaklaştığını ifade ederek sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik gibi disiplinleri uygulama boyutuyla birleştirmenin yanı sıra; inceleme, anlama, anlatma, yazma, görme, dinleme, tartışma gibi öğrenme biçimlerini de kapsamına aldığını belirtmiştir.

Arnheim ve Ögdül (2012), "Sanatsal faaliyeti bir akıl yürütme biçimi olduğunu öğrenmiş, algılama ve düşünmenin ayrılmaz bir biçimde iç içe geçtiği bir süreç olduğunu görmüştüm. Resim yapan, yazan, besteleyen, dans eden biri duygularıyla düşünüyordur demek zorunda hissediyorum kendimi" şeklinde ifade eder (s. 11).

Benzer şekilde Tuna (2011), sanata ve sanat eğitimine geçmiş ve şimdikinden daha farklı unsurların dahil olacağını, bununla birlikte birçok alan ve disiplin ile bütünleşerek, sanatta ve sanat eğitiminde "yenilik" için temel ölçütün "şimdi" değil, "gelecek" olacağını öngörmemizle mümkün olduğunu dile getirir.

Tüm bu açıklamalara baktığımızda sanat ve sanat eğitimi, hayatımızın ayrılmaz bir parçası, bizi geliştiren, dönüştüren, gerek kendi kültürümüzü ve gerekse de farklı kültürleri tanımada önemli bir yere sahiptir. Bunun yanında sanat eğitiminin öğretilmesinde sanat eğitimi içerisindeki disiplinlerin de oldukça önemli olduğunu görürüz.

2.1.1. Sanat Eğitiminde Dört Disiplin

Sanatın öğretimi uzun yıllar uygulamalı olarak yürütülmüştür. "Çocuklar ve gençler ne kadar çok malzemeyle tanışır ve fazla uygulama yaparsa sanat o kadar gelişir yanlışları yıllar boyu sürmüştür. Bu yanlışlığın temelinde ise yeteneğin, becerinin ve uğraşın olduğu fikri hakim olmuştur. Tüm bu yanlışların aksine sanat ne tek başına beceri ne de yetenek ve uğraş demektir. Sanatsal ürün vermenin yanında, çocuğun sanat ürünü karşısında gösterdiği estetik tavır, bilişsel, duyuşsal beceriler önem

kazanmaktadır. Bu açıdan bakılırsa sanat eğitimi ne uygulamalı çalışmalar ne de sanat eleştirisi demektir. Sanat eğitimi, tüm bu süreçle birlikte "geçmiş/bugün/gelecek" bağlamında kültürel ve tarihsel bilgiyi de içine alan çok disiplinli bir alan olmuştur. Çocuklara ve gençlere verilecek etkin bir sanat eğitimi için içeriğin "uygulamalı çalışmalar, eleştiri, estetik ve sanat tarihinin oluşturduğu dört disiplin" birleştirilerek bütünlük içerisinde verilmesi önerilmiştir" (Enver, 2009, s.112).

Enver'in yukarıdaki açıklamasında sanatın öğretimine vurgu yapılmış, sanat eğitiminin tüm bilgi birikimini içine alan çok disiplinli bir alan olduğu görüşü ifade edilmiştir. Bu açıdan baktığımızda sanat eğitimi öğretiminin öğrencilere sağlayacağı kazanımların bir hayli fazla ve etkili olduğu söylenebilir.

Gökaydın (2002), "Sanat eğitimi bugün, öğrencilerin estetik duyarlılığını geliştiren, kendi güçlerini ve önemli olabilecek görsel gerçekleri tanımalarında önderlik eden, sosyal alışkanlıklarını artıran ve yaratıcı bireylerin oluşmasını sağlayan bir eğitim sistemi" olduğunu açıklar (s.21).

Bu açılardan sanat eğitimi, içerisinde yer alan disiplinler aracılığıyla öğrencilerin sanat ve sanat eğitiminden çok daha fazla yararlanabilmesini sağlar. Bu disiplinler farklı isimlerle anılmasına rağmen içerik ve oluşum amacı aynıdır. Sanat tarihi, estetik, uygulamalı çalışmalar ve sanat eleştirisi birleştirilmiş sanat eğitimi içerisinde yer almaktadır. Buna uygun olarak Artut (2001), "Sanat eğitiminde dört temel disiplinin, çağdaş sanat eğitimi sisteminde öğrencilerin yaratıcı eylemini anlamlı kılacak gerek kuramsal ve gerekse de etkinlik bağlamında, araştırma-inceleme, sorgulama-yargılama mantığı üzerine kurulan bir anlayış olduğunu söyler" (s. 236). Benzer şekilde Mamur (2004), sanat eğitimindeki dört disiplinin, eğitim sisteminin kendini yenilemesiyle daha çok önem kazandığını ve sanat eğitiminin geçmişte uygulamayla usta çırak ilişkisine dayanan yapıdan giderek uzaklaştığını ve bundan dolayı pek çok işlevi bünyesine aldığını ifade etmiştir.

Dolayısıyla sanat eğitimi; sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik gibi disiplinleri birleştirilerek; yazma, anlama, görme, inceleme, anlatma ve tartışma gibi öğrenme biçimlerini de kapsamına almıştır. "Sanatsal eğitim ile öğretmenlik bilgileri birbirlerinden kopuk öğretildiğinden, sanat eğitimi bu iki alanı da birleştirmeyi amaçlamaktadır. Bütün bu nedenlerle sanat eğitimi konu alanlarını genişleterek; uygulama, eleştiri, sanat tarihi ve estetik olarak dört sanat disiplinini eğitim programlarına birleştirilerek almıştır" (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997). Sanat eğitimi süreci

içerisinde öncelikle sanat tarihinin bilinmesi bu disiplinlerle ilgili kuramsal çerçevenin oluşturulması açısından önemlidir.

2.1.2. Sanat Tarihi

Sanat tarihinin amacı, bir kültürde belli bir zaman dilimi içerisinde meydana gelmiş tüm sanat tarihi bilgilerini ve sanat yapıtının oluşum aşamalarını öğretmektir. Bu anlayışla sanat tarihi, bize dünyadaki yerimizi bulmamıza yardımcı olup, öğrenci ve öğretmenlerinde sanat yapıtını ve toplumdaki yerini daha iyi kavramalarını sağlar. Ayrıca günümüz eğitim sisteminde sanat tarihi, bir disiplin, bir konu alanı ve anlayışı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kırıçoğlu ve Stokroçki (1997), sanat tarihinin öğretilmesi gerektiği ve bu alanın öğrencilerin sanat yapıtlarını öğrenmelerinde büyük öneme sahip olduğunu ifade etmiştir. Böylece bu alanın öğretmenleri, bir sanat tarihçisi rolü üstlenerek öğrencilerini sanat yapıtları hakkında sorular sormaya, onları inceleyerek bilgi edinmeye ve öğrenmeye yönlendirebilirler.

Artut (2001), sanat tarihini; "Bir sanat yapıtı hakkında tarihsel bilgi, kronolojik anlamda yapıtların sosyo-kültürel etkileri, sanat yapıtının kim tarafından, ne zaman, nerede, hangi koşullarda gerçekleştiğini tarihsel süreç içerisinde, sanatçı ve sanat yapıtı merkezli tanımlamaların yapılarak tartışma ortamının sağlanması, mitoloji ve öykülerden yararlanma" şeklinde tanımlar (s.236). Sanat tarihinin yukarıdaki tanımlarına benzer bir şekilde Yolcu (2009), sanat tarihinin görevini tarihsel ve toplumsal değerler açısından bakarak şöyle açıklar: "Yalnızca geçmiş uygarlıkların sanat eserlerindeki güzellikleri arayıp bulmak değil; bu eserler arasında toplumsal, tarihsel değerler yansıtan karakterleri tespit etmektir. Bunun yanı sıra bir sanat eserinin, sanatçının ve eserle ilgili öteki bilgilerin incelenmesi ve eserin yapıldığı ortama bağlı olarak yaşanan sosyo-kültürel düzen içinde yaratma sürecinin ve sanat eserinin araştırmasını kapsar" (s.122).

Yolcu'nun açıklamasına paralel olarak Çetin de (2001), çağdaş sanat eğitiminde sanat tarihinin rolünün çok büyük olduğunu, sanat eğitimindeki dört disiplin olan estetik, uygulamalı çalışmalar ve sanat eleştirisinin yanında, çok kültürlü ve kültürler arası eğitimin sunulmasında önemli bir yer tuttuğunu ifade eder. Ayrıca sanat tarihi sayesinde öğrenci, sanatı bir seyahat, dünyaya açılan bir pencere gibi görerek kendi ulusal sanat formundan başka öteki ulusların sanat formlarını da öğrenir. Sanat

eğitimindeki sanat tarihinin rolü kadar estetik disiplinin de sanat eğitimindeki yeri yadsınamaz.

2.1.3 Estetik

Geçmişten günümüze estetiğin tanımı ve içeriği daima tartışılır olmuştur. Turani (1998, s. 40) "Güzelliğin insan aklı ve duyguları üzerindeki etkilerini konu olarak ele alan felsefe dalı" olduğunu ifade eder. Benzer şekilde Tunalı (1989), "Estetik, dar anlamında yalnız bir değer felsefesi, bir değer bilimi olarak anlaşılrsa bile bu bilimin sınırları içine güzellik değeri gibi başka değerler de sözgelisi, yüce, trajik, komik, zarif, ilginç, çocuksu ve hatta çirkin değeri de girer" (s.15). Turani ve Tunalının estetik tanımına benzer olarak Timuçin (1993), sanatın anlamına giren estetiği, düşünceden yola çıkarak, doğrudan doğruya sanat yapıtına yani güzelin kendisine dayandığını ifade ederek estetiğin güzelle ilgilendiğini ve güzelinde değişik görünümeler altında ortaya çıktığını, sanatın da güzeli kendine göre olanakları ve yöntemleri çerçevesinde belirleyerek biçimlendiğini söyler. Estetiğin yukarıdaki tanımlarından yola çıktığımızda estetiği daha iyi anlamamızı sağlayan sorularla karşılaşırız.

Kırıçoğlu ve Stokrocki (1997), estetiğin sanatın doğasını, kapsamını, değerini ve kökenini incelediğini ve estetikçinin de şu sorulara yanıtlar aradığını söyler ve ekler:

- Bir sanat yapıtı nedir?
- Güzellik nedir?
- Doğadaki güzellik ile sanattaki güzellik arasındaki fark nedir?
- Bir insanın bir sanat yapıtını tam anlamıyla değerlendirebilmesi için ne kadar şey bilmesi gerekir?
- Bir sanat yapıtı niçin değerli ya da önemlidir?

Kırıçoğlu ve Stokrocki, sanatın doğasına yönelik sorulara yanıt aranması ve bu sorulara verilecek yanıtlar bir anlamda estetik biliminin içeriğini oluşturduğunu ifade etmiştir.

Estetiğin ne olduğuyla ilgili ortaya atılan bu fikirler bize estetiğin çok daha geniş bir kapsamının olduğunu gösterir. Bu kapsamda Farago'nun estetikle ilgili söyledikleri karşımıza çıkar. Farago, "Bir bütünün güzel olabilmesi için, onu oluşturan parçaların güzel olması gerekir ve bu da şunu demeye varır ki bir objenin bizlerde uyandırdığı

güzellik izlenimi, o objenin parçaları arasındaki farklılığa ya da parçalar arasında var olan ilişkilerin değerlendirmesine dayanmaz. Ayrıca belli bir düzen içerisinde yer almadıkları halde güzel olan sıradan sesler ve saf renkler vardır. Aynı şekilde, gecenin karanlığındaki bir parıltının, yıldızların, güneşin, güneş ışığının ve bir de altının güzelliğini yadsıyamayız" (Akt. Doğan, 2003, s.56). Estetik tüm bu değerleri kazandırırken duyarlılığın gelişimine de olanak sağlamıştır.

Estetik eğitimi duyarlılığın gelişmesi için gereklidir. Duyarlılık da sanat eğitimiyle gerçekleşir. Estetik duyarlılık çocukluktan başlar. Duyarlı olan bir çocuk güzeli ve çirkini birbirinden ayırarak yaşadığı topluma karşı sorumlu bir birey olur.

Özalp (2016), estetiğin sanatı anlamak üzerine kurulduğunu; "Sanatı anlamak, sanat ürünü dediğimiz objelerin zihinde canlandığı etkiyi araştırmayı ya da algısal problemlere eğilmek gerektiğini" söyler. Özalp ayrıca estetik anlayış ve algılamayı oluşturmak, çevreye bakış açısında düzen, sorgulama becerisinde yalınlık, algı kapasitesinde ve hazzı fark etmede seçicilik kazandıran estetik kazanıma ulaşmak, sanat eğitiminin temeli olan estetik eğitimi ile mümkün olduğunu ve estetik eğitiminin sanatsal algılamada kazandırılacak disiplin için gerekli bir unsur" olduğunu da ifade eder (s.491). Tüm bu açıklamalara paralel olarak Newman estetiği daha da açarak farklı bir bakış açısı getirir.

Newman'a göre, estetik hem trajiktir hem de kafa tutar. Travmanın kabul edilmesi olduğu kadar özerkliğinde işaretidir. Ayrıca Newman, hem kederli hem esrik olan varlığın estetik farkındalığı insanın "sanatçı bir ruha" sahip olduğunu, "sanatsal edimin insanın doğuştan sahip olduğu kişisel bir hak" olduğunu, "ilk insanların sanatçı olduğunu", "hayatın anlamının toplumsal edimde bulunmayacağını" "ilk insan Adem'in çok çalışmak ve toplumsal bir hayvan olmak üzere dünyaya gönderilmesinin anlaşılmasız" olduğunu belirtir (Akt.Kuspit, 2014, s.41). Newman estetiği yaşayan ve nefes alan bir varlık olarak görürken İlhan'a (2008) göre "Yetişmekte olanlara estetik duyarlılığın kazandırılmasında, sanatın önemli bir yeri vardır. Sanat doğada var olanlara ve insanın düşündüklerine yeni boyutlar ve yorumlar katarak, sentezlere vararak bunları estetik bir biçimde bize sunar" (s.321). Sanat tarihi ve estetiğin yanı sıra, sanat eleştirisi de bu disiplinleri öğrenmede önemli bir adım oluşturur.

2.1.4. Sanat Eleştirisi

Eğitimin en önemli amaçlarından birisi öğrencilerin iyi kararlar verebilmeleri için eleştirel düşünmeyi geliştirmektir. "Eleştiri sözcüğü kusur bulma, eleştirme anlamında olumsuz bir kelime olarak anılsa da sözcüğün kökenine indiğimizde eleştirmenin olumlu, yapıcı ve yarar sağlayan bir çok yönünün olduğunu görebiliriz. Kuramsal ve pratik boyutuyla sanat eleştirisi ise "yapıt ve sanatçıları incelemek, onları aydınlatmak, açıklamak ve değerlendirmektir" (Eroğlu, 2016, s.9). Eroğlu'nun eleştiri sözcüğüne ve sanat eleştirisine getirdiği yoruma benzer diğer bir yorumu da Yolcu (2009), şu şekilde açıklar: "Eleştiri kelimesi, soruşturma, değerlendirme yani halk arasında "yergi" demektir. Bir şeyin kusurunu bulma, yetersizliklerini göstermeyle eş anlamlı kullanılmasına rağmen bir sanat araştırması ve sanata karşı duyarlı tepki verme sürecidir. Bu sebeple eleştiri bir 'üst dil' olarak karşımıza çıkmaktadır" (s.117). Yolcu, sanatı anlama ve sanata tepki verme sürecinde eleştirinin bir üst dil olarak karşımıza çıktığını savunmaktadır. Eleştiri sürecinde görme yetisinin katkısı büyüktür. Barrett (2012), iki yüzyıl öncesindeki Vasari ve Diderot'un görmeyle ilgili düşüncelerini şu şekilde açıklar; "Vasari ve Diderot gözün görmek için eğitilmesi gerektiğine ve sanatta gelişen zevkin gözlem ve tecrübeye dayandığına inanırdı. Sanat yapıtının teknik ayrıntılarını öğrenmek ve gözlem yeteneklerini güçlendirmek için sanatçı arkadaşlar edinirdi. Diderot, sanat eleştirisi yazmanın güçlüğüne bilir, kabul ederdi ve sanat üzerine yazmanın sınırlarının farkındaydı, bir resim ya da bir heykelin özünü dile çevirmenin imkânsız olduğunu düşünürdü; sanat eserlerinin betimlenmekten çok görülmesi gerektiğine inanırdı" (s.30). Günümüzde sanat eleştirisi başta eğitim olmak üzere bir çok alanda yaygın anlamda kullanılmaya başlamıştır. San (2008), sanat eleştirisini tanımlarken, tarihsel, toplumsal koşullarıyla birlikte, eserin meydana gelmesinde ne tür etkenlerin rol aldığını, yapıtın meydana geldiği zamandaki koşulları ve tüm bunları açıklamak için gereken detayları ortaya çıkaran bir belge niteliği taşıdığını ifade eder. Eleştirinin eğitim boyutuna değinen Yolcu (2009), sanat eleştirisinden beklentilerini şöyle ifade eder; "Sanat eleştirisi boyunca öğrenciler, tartışmalara katılır, dinlemeyi, başkalarına hoşgörülü davranmayı öğrenerek sanata ve sanat eserine karşı tepkilerini gösterirler. Onlar için sanat eseriyle karşılaşmak demek yeni kapılar açmak, yeni düşünceler geliştirmek ve yeni kavramlara ulaşmak demektir. Bu sebeple sanat eleştirisinin amacı, tanımlamalar, çözümlemeler, yorumlar ve bilgiye dayalı yargılar geliştirmektir" (s.118). Benzer şekilde Tuna (2007) ise sanat

eleştirisinden beklentilerini şöyle açıklar: "Sanat eleştirisi yönteminin kullanılması ve buna ek olarak çocukların, ilk günlerden itibaren kendisine alınan kitaplardaki estetik açıdan özenli resimlerle, evinin duvarlarındaki nitelikli resimlerle her gün uyarılması, okul çağlarında derste öğretmeni tarafından iyi örnekler gösterilmesi, sürekli sergilerde birbirinden farklı eserleri inceleyip, karşılaştırma olanağı sunulması ve üzerinde konuşacak bir ortam oluşturması ile belli bir beğeni düzeyine ulaşması beklenmektedir." (s.571).

Çocukta oluşturulan bu beğeni düzeyi ve estetik kaygı bir üretici olarak sanatla uğraşmasa da iyi bir sanat tüketicisi olmasına ve kişisel yaşam alanından, yaşadığı çevreye değin pek çok alanda etkisini göstereceği düşünülmektedir. Sanat eleştirisi yönteminin kullanılmasıyla çocukların çevrelerinde gördüklerine karşı beğeni düzeylerinin artacağını savunan Tuna, beraberinde estetik kaygının da artışa sebep olabileceğini savunmaktadır. Tuna'nın genel anlamda çerçevesini çizdiği sanat eleştirisini İnce (2010), şu şekilde açıklar: " Sanat eleştirisi, plastik sanatlar bağlamında (yaygın olarak resimde) algı, gözlem, inceleme ve değerlendirme aşamalarından oluşan yapıt çözümleme sürecinin sonunda varılan öznel bir anlatım biçimidir. İnce'nin sanat eleştirisi hakkındaki bu görüşüne paralel olarak benzer şekilde Karabulut&Karakuzu ve Konca (2008, s.92), sanat eleştirisi yönteminin kültür ve toplum içerisindeki rolüne değinerek; "Sanat eleştirisi dilin kullanılmasını, düşünce dolu yazı yazmayı, sanat hakkında konuşmayı içine alır" şeklinde ifade eder. Böylece sanatın kültür ve toplum içindeki rolünün daha iyi anlaşılmasını, sanatı, sanatçıyı, sanat izleyicisini daha iyi anlayarak beğenimizin artmasını sağlayacaktır. Sanat eleştirisinin yukarıda değinilen özellikleri göz önünde bulundurulduğunda geçirdiği tarihsel sürecin de yukarıda sayılan tüm özelliklere katkısının olduğunu görürüz.

2.2. Sanat Eleştirisinin Tarihsel Gelişimi

Sanat eleştirisinin tarihsel süreci Yunan uygarlığına dayanmaktadır. Tarihsel bakış açısı bize sanat eleştirisinin nasıl bir süreçten geçtiğini anlamamız açısından önemlidir. İnce (2010), "Sanatın insanlık tarihi boyunca var olmasına karşın sanat eleştirisinin 18. yy ve sonrasında gelişme göstermesi, özellikle de 20. yüzyılda kurumsal kimlik kazanması, hiç kuşkusuz toplumsal dinamiklerle ilgilidir. Sanat yapıtının, halka açık yerlerde sergilenmesi ve sanatın özgürleşmesiyle bir gereksinim olarak ortaya çıkan sanat eleştirisi olgusu, izleyici ile sanatçı arasındaki bağı kurma çabasını

günümüze değin sürdürmüştür (s. 89). Özsoy'a (2001, s.41) göre "Sanat (resim) eğitiminde deneysel (ampirik) araştırmalar, sosyal bilimlerin diğer alanlarına yönelik olanlara paralel olarak 19. yüzyıla kadar uzanmaktadır." İnce ve Özsoy sanatın insanlık kadar eski olduğunu ve sanat eğitiminin gerekliliği, sanat eleştirisiyle daha da önem kazandığını ifade etmişlerdir. Sanata bir başka açıdan bakan Ziss (2016), "Bilimsel öğretinin klasikleri, sanatın sınırsız bilişsel (cognitive) yetilerini, insani bilgilerin zenginleşmesinde sanatın oynadığı rolü büyük bir önemle üzerinde durarak vurgulamıştır" (s.38). Sanat tarihi ile eleştiri arasında bir bağlantının olduğunu dile getiren Eroğlu (2016, s.73), "Sanatın ve eleştirinin uygarlık tarihiyle beraber yürüdüğünü söylersek, buradan temel uygarlıklar ve onların ileri sürdükleri bir sanat tarihi mitolojisinin bulunduğuna da dikkat çekmiş oluruz" şeklinde ifade etmiştir. Günümüzde sanat eleştirisinin eğitimde kullanıldığını daha çok görürüz. Eğitimdeki köklü değişimler sanat eleştirisinin eğitimde nasıl kullanılacağını, hangi yöntemlere göre öğretileceğini ve sanat eğitimcilerinin görüşleri de alınarak İlkokuldan başlayıp öğrencilere bu disiplinin nasıl öğretileceğiyle ilgili sanat dersleri temel alınmaya başlanmıştır.

Çocuk merkezli sanat eğitimi 1960'lı yıllarda görülmeye başlamış konu-merkezli yaklaşıma temel oluşturmuştur. Estetik eğitimi üzerinden yapılan bu çalışmalar, sanat eleştirisi yöntemine büyük katkıda bulunmuş ve içeriğin daha da belirgin olmasına sebep olmuştur (Karabulut, Karakuzu ve Konca, 2008). İçerikteki bu değişikliklerle beraber sanat eleştirisinin, günümüz eğitim süreci içerisindeki tarihsel süreciyle birlikte 1987 yılından itibaren YÖK tarafından, üniversitelerin eğitim fakültesi resim-iş öğretmenliği bölümlerinde bir dönem zorunlu ders olarak okutulduğu görülmektedir. Bu derslerde öğretmen adayları; "Sanat eleştirisinin ne olduğu ve hangi aşamalarla gerçekleştirileceği ile sanat eleştirisinin nasıl öğretileceği konusunda eğitim almışlardır" (Tuna, 2011, s. 574). Tüm bunlar bize sanat eleştirisinin tarihsel sürecinde ne kadar etkin olduğunu göstermesi ve günümüze kadar sanatı anlama serüveninin anlaşılması açısından son derece önemli olmuştur. Sanat eğitiminde sanat eleştirisinin kullanılması eğitimde pedagojik eleştiri yöntemini de gerekli kılmıştır.

2.3. Sanat Eğitiminde Pedagojik Eleştiri Yöntemi

Eğitimde sıkça kullanılan yöntemlerden biri de pedagojik eleştiri yöntemidir. Bu yöntem sanat eğitimi içerisinde yer alan en önemli eleştiri yöntemidir. Çünkü bu

yöntem öğrencilerin bir sanat eserine nasıl bakması gerektiğini gösteren sistemli bir yaklaşımdır. Eleştiri yönteminin etkili olduğu "Avrupa okullarına baktığımızda sanat ve kültür eğitiminde eleştiri en çok geçen altı amaç arasındadır. Bu özellikle insanlara bir çalışma ya da performansın gerekli özelliklerine kendisinin ve başkalarının çalışmalarını değerlendirirken eleştirel yargılama kapasitesini geliştirmeye ilgilidir" (<http://www.eurydice.org>, s.20). Sanat eğitimindeki eleştiri yönteminde ise sanat eseriyle karşı karşıya gelen öğrenciler, sanat eserini kavrama sürecinde duyularını harekete geçirerek etkin rol oynar. May (1998), "Resme temasımızla içimizde yeni bir görünüm zembereği boşanır; içimizde eşsiz bir şey doğar ve yaratıcı kişinin resmini, müziğini ya da diğer yapıtlarını değerlendirmenin bizim açımızdan da yaratıcı bir edim olmasının nedeni olduğunu" dile getirir (s.49). Herbert Read (2014, s.20), sanatın anlamında; "Bir sanat eseri üzerine düşündüğümüz zaman kendimizi sanat eserinin biçimi içine sokarız ve duygularımız orada bulduklarımıza ve kavradığımız taraflara bağlıdır" der. Todorov (2016) ise, sanat eserinden aldığı hazzı "Büyük bir sanatçının eserinin karşısına geçtiğimizde, biçimlerin mükemmelliğine hayranlıkla bakmakla ya da tek tek her imgenin anlamını soruşturmakla yetinmeyiz" şeklinde ifade eder (s. 9). Read ve Todorov sanat eserinden alınan hazzı dikkat çekerken; çevremizde olup biten bir çok görsel imgeler üzerinde Leppert ve Türkmen (2009), aşağıdaki açıklamalarda bulunmuştur:

"Bugün kendimiz ve yakın çevremiz hakkındaki bilinçli ve bilinçdışı anlayışlarımızın önemli bir bölümünün çerçevesini yazılı ve görsel medyadaki reklam imgeleri çiziyor. Artık hiç kimsenin yadsıyamayacağı bir gerçek bu. Bu imgeler bize ne tür bedenlere sahip olmamız ve ne tür bedenleri arzulamamız- ya da inşa etmemiz (bedenlerimizin en "doğal" biçimleri bile yeniden inşa edilecekler listesinde yer alıyor)- gerektiğini bildiriyor; benlik duygumuzu, inanç sistemlerimizi, bireyselliğimizi ve toplumsal varlıklar olarak statümüzü etkiliyor; ne tür giysiler giyeceğimizi, hangi arabaya bineceğimizi, hangi partiye oy vereceğimizi söylüyor, vesaire" (s. 15).

Çevremizi kuşatan bunca yazılı ve görsel eserler, dokümanlar ve kaynaklar bizi eleştirel bir bakış açısına götürüyor. Eğitim alanında eleştirel düşünce son yıllarda çok daha önem kazanmıştır. Eğitimde en önemli amaçlarından biri öğrencilerin eleştirel düşünebilmelerini sağlayarak soru soran, sorgulayan, doğru kararlar verebilen bireyler yetiştirmektir. Bu düşüncenin önem kazanmasında pedagojik eleştiri yönteminin büyük rolü vardır. Sanat ürünü doğası gereği eleştirel bir bakış gerektirir. Tuna'ya göre (2011) "Sanat eleştirisi öğretimi; betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargılama

basamaklarıyla öğrencilerin öncelikle estetik deneyim kazanacakları, ayrıntıları fark ederek öğeler arasında ilişkiler kurabilecekleri ve ondan anlam çıkararak yapıtın neden değerli olduğunu belli estetik kuramlar çerçevesinde açıklayabilecekleri bir süreçtir" (s.575). Gençaydın (1995) ise, "Gözlerimizin algılama aracı olarak en önemli işlevi üstlendiğini ve duyarlar aracılığıyla aldığını beyinde anlamlandırma sürecinde etkin rol aldığı dile getirir. Gözün algılamadaki önemine değinen Gençaydın ayrıca araştırma, seçme, önemli özelliği kavrama, sadeleştirme, soyutlama, analiz-sentez yapma, tamamlama, düzeltme, kıyaslama, problemi çözme, birleştirme, ayırt etme ve anlam bütünlüğüne ulaştırma" gibi işlevler söz konusu olduğunu da ifade eder. Tüm bu tanımlamalar sanat eğitimi öğretiminde bu yöntemin etkili ve kalıcı olduğunu gösterir. Özsoy (2001), "Sanat öğretiminin niteliğinin araştırılmasına yönelik bir yöntem olarak gördüğü eğitsel eleştiri yöntemini, bir ders saati süresinde sanat dersinin her günlük durumu içinde tanımlanması, çözümlenmesi, yorumlanması ve yargılanması süreci" şeklinde tarif eder (s.42). Özsoy, eğitsel eleştiri yöntemine açıklık getirirken, Karabulut, Karakuzu ve Konca (2008) ise "Pedagojik eleştirinin temel amacı, öğrencilerde var olan estetik algılamamanın körelerek yok olup gitmesine engel olarak, bunun daha da geliştirilmesini sağlamaktadır" şeklinde eleştiri yönteminin öğrenciler üzerindeki etkisine değinmişlerdir. Tüm bu açıklamalara baktığımızda "Sanat Eğitimindeki Pedagojik Eleştiri Yöntemi" öğrencilerin eleştirel bakış açılarını ve sanat eserlerine karşı beğenilerini ortaya çıkarması ve bu alanda gelişimlerini daha da devam ettirmeleri açısından önemlidir. Pedagojik eleştiride karşımıza çıkan yöneme baktığımızda ise "Edmund Feldman" modelini görürüz.

2.3.1. Edmund Feldman Modeli

Çocuğu merkeze alan sanat eğitimi hareketi son yıllarda daha da önem kazanmaya başlamıştır. 1960'lı yıllarda görülmeye başlanan sanat eğitimi hareketleri konu-merkezli yaklaşım üzerine temellenmiştir. Bu yıllarda estetik eğitimi üzerine de yapılan çalışmalar sanat eleştirisi yaklaşımına da öncülük etmiştir. Tuna (2011), sanatın araştırılması ve sanata karşı tepkilerin dile getirilmesi olarak tanımlanan sanat eleştirisini, sanat yapıtının değerini ortaya çıkarma ve neden değerli olduğunu sorgulama süreci olarak ifade eder. Tuna'nın sanat yapıtının değerini ortaya çıkaran sorgulama sürecine Kırıçoğlu (2009), görsel eğitim açısından bakarak şu şekilde açıklar: "Bize çizgi, renk, biçim doku olarak ulaşan; estetik, işlevsel, iletişimsel her türlü görsel

nesnenin kimliğimizi oluşturacak kadar bizi kuşatması görsel kültür eğitiminin kaçınılmaz olarak öğretim planlarında yer almasına neden olur. Böylece yeniden yapılandırmacı görüş içinde yer alan toplumsal ve kültürel eleştiriye yönelik konuların öğretiminde etkinliği artar" (s.36). Striker (2005) ise, sanatla sorun olabilecek birçok şeyin çözülebileceğini, öğrencilerin sanata yaklaşımlarında ise merak, özgürlük ve macera duygusuyla öğrenmenin daha kolay olacağını ifade etmektedir.

Tüm bu açıklamalar bize çocukların sanat eleştirisini kolay yapabilmelerini ve sanat eserleri hakkında konuşmalarını sağlayan modele götürüyor. Sanat eleştirisini belli bir sistematik içerisinde örgütleyen kişi olan Feldman (1970), "Bir sanat eserini tartışmak için bir yöntem geliştiren ilk sanat eğitimcisidir" (Akt. Yolcu 20091, s.118). Benzer bir şekilde Kırıçoğlu ve Stokrocki (1997), "Edmund Feldman" (1970) için sanat eleştirisinin ilk evrelerini geliştirmiş ve onun öğrencisi olan Gene Mittler'da (1986) bunu "Bakmayı öğrenmek", "Öğrenmek için bakmak" diye adlandırılan bir dizi soruyu geliştirdiğini ifade etmişlerdir (s.32).

Sanat yapıtlarını daha iyi anlamamıza yardımcı olan bu yöntem dört basamaktan oluşmaktadır.

Betimleme (Tanımlama): Sanat yapıtını daha iyi anlamamıza ve onun hakkında bilgi toplamamıza yardımcı olan basamaklardan ilki olan betimleme ya da tanımlama basmağı aşağıdaki sorulara yanıt arar (Yolcu, 2009, s.120):

- Bu hangi sanat formudur? (Resim, özgün baskı, yontu, seramik, gibi)
- Ana tema nedir? Resimde neler oluyor? Yakından bakın.
- Hangi çizgiler sanat yapıtında etkin görünüyor? (Düz, eğri, diğerleri)
- Hangi şekiller sanat yapıtında etkin görünüyor? (Geometrik, organik, her ikisi de)
- Bulduğunuz ana örüntü ve dokuları adlandırın şeklinde sorular yer almaktadır.

Yukarıdaki sorulardan da anlaşılacağı gibi betimleme basamağı, yapıtta bulunan bilgiyi sınamaya yönelik sorular içermekte olup bu sorular aracılığıyla yapıtı daha iyi tanımamıza yardımcı olur. Bu aşamada; "Sanat eserinin ilk bakışta fark edilen fiziksel yapısı (formu, ölçüleri, maddesi) veya konu, ana tema gibi değerler hakkında bir inceleme yapılır.

Çözümleme: Çözümleme basamağında sanat yapıtında görsel niteliklerin arandığı ve sanat elemanlarının tasarım ilkelerine göre nasıl düzenlendiğine yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılır. Bu aşamada; "Sanat yapıtının diğer benzer yapıtlarla olan bağlantıları araştırılır, tikel yapısı tartışılır, sınıflandırılır ve organize edilir ve toplanan veriler sonucunda bir bütünlük (sentez) oluşturularak yapıtın sanatsal dili belirlenmiş olur (Artut, 2001, s.246):

- Şekiller nasıl düzenlenmiş? (Simetrik, üçgen, dikey, dairesel, kesişen) Saydam kağıt kullanarak resimdeki ana yön akışını bulun.
- Renkler nasıl düzenlenmiştir? Renklerde açık renkler mi, koyu renkler mi, yoksa her ikisi birden mi baskın görünüyor? Renkler parlak mı?
- Uzam nasıl düzenlenmiş? Birbirini örten biçimde, üç boyutlu mu, her ikisi mi? Ön plan, orta plan ve arka planı bulun.
- Işık ve renk değerleri nasıl düzenlenmiş? (Gölgeleme yok, hafif gölgeleme, koyu ile derinlik fikrinin sağlanması, fazla zıtlık gibi)
- Yapıt heykel ise hafif yoksa ağır bir görünümü mü var? Boş alanları var mı? İç bükey ya da dış bükey yüzeyleri var mı, ya da her ikisi de mi var?
- Sanatçı bu resmi hangi teknikle yapmış (Çizgi,boya, kolaj, ya da oyma, diğer)?
- Ne çeşit gereçler kullanmış (Kil, ağaç, yağ, diğer)?
- Fırça darbeleri nasıl (Geniş, dağınık, ince, karışık)? şeklinde sorular yer almaktadır.

Çözümleme basamağı olan bu basamak bize sanat yapıtında bulunan bilgiyi sınamaya yönelik sorular aracılığıyla yapıtı daha iyi anlamamızı ve tanımamızı sağlar.

Yorumlama: Yorumlama basamağına baktığımızda eser hakkında elde edilen bilgi ve bulgular ışığında yorumlar yapılmakta ve yapıtı bir sonraki basamağa hazırlamaya gidilmektedir. Bu aşamada; sanat yapıtının teması nedir? Ne demek istemektedir? Bu süreç kimi özellikler içerir; duysal bağlantılar, simgeler, çağdaş ve tarihsel anlam ve yorumu kapsar. Bu aşamada aşağıdaki sorular yer almaktadır (Kırıçoğlu, Stokroçki, 1997, s. 32):

- Renkler sizi duygusal açıdan nasıl etkiliyor? Kendinizi mutlu, üzüntülü ya da başka bir etki altında mı hissediyorsunuz?
- Dokunduğunuz zaman yapıtın yüzeyinden neye benzer bir his alıyorsunuz?
Yapıt;
Ne gibi bir ses veriyor?
Ne gibi bir tat veriyor?
Nasıl kokuyor?
- Bu çalışmaya bir başlık bulun. Konuyu, ne yaptıklarınızı ve yazdığınız sıfat ve zamirleri düşünerek başlığı verin.
- Hangi simgeleri görüyorsunuz?
- Renkler neyi simgeliyor? (Mavi'nin bağlılığı simgelemesi gibi)
- Bu çalışma bugün insanlara ne ifade ediyor?
- O zaman ne demek istemişti? (Sanat Tarihi) şeklinde sorular yer almaktadır.

Kıyaslı yorumlama aşaması ilk iki basamakta elde edilen bilgiler ışığında sanat yapıtından anlam çıkarma yani yapıtın anlamını bulma sürecidir.

Yargılama: Eleştirinin son basamağı olan yargı basamağında ise yapıt hakkında şimdiye kadar elde edilen tüm bilgiler kullanılarak estetik bir sonuca varılmak istenmektedir. Yargılama basamağında ise aşağıdaki sorular yer almaktadır:

Niçin güzel? sorusuyla öğrencinin sanat yapıtına eleştirel yargıda bulunması istenir.

Bu aşamada üzerinde durulması gereken önemli bir noktanın olduğunu dile getiren Mamur (2004), öğrencinin Niçin? sorusuna açıklama yapması gerektiğini söyler ve sözlerine şu şekilde devam eder: Eğer 'niçin?' sorusu "çünkü güzel olmuş" yanıtı taşıyorsa eleştirel bir yargı taşımaz. Yüksek bir düşünme düzeyi isteyen "niçin" sorusuna öğrencinin belli bir dayanak oluşturabilmesi gerekmektedir" (15).

Sanat eleştirisinin bütün basamakları genel anlamda incelendiğinde; betimleme, çözümlenme, yorumlama ve yargı aşamaları birbirini destekleyen ve bir sonraki aşamaya geçerken öğrencinin, eseri bir bütün olarak algılamasına yardımcı olur. Her aşamanın önemli olduğu ve aşama aşama gerçekleşen bu süreçte öğrenciler sezgilerini de işin içine katarak eser hakkında bilgiler toplar. Öğrenciler, ilk iki basamakta sanat elemanlarının tespitini yaptıktan sonra bu elemanları tasarım ilkeleriyle ilişkilendirerek yollarına devam eder. Yorumlama aşamasında ise ilk iki basamakta elde ettikleri veriler

ışığında yorum yapma ve anlam çıkarma sürecine girmiş olur. Son aşama olan yargı basamağında ise üç aşamadan elede ettikleri veriler doğrultusunda eser hakkında yargıda bulunarak bu süreci tamamlamış olur. Karabulut (2008), bu basamaklardan betimleme aşamasını; sanat eseri hakkında tanımlamanın yapıldığı, çözümleme aşamasını; sanat elemanları ve sanatsal ilkeleri incelendiği, yorumlama aşamasında; sanat eserinin neyi anlatmak istediği ve eserdeki hisler, fikirler ve düşünceler ve son olarak yargı aşamasını; sanat eserinin değeri konusundaki kişisel değerlendirmeler yapıldığını ifade eder. Karabulut tanımlamasında öğrencilerin betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarıyla bir yapıt hakkında sorular sormayı, bunun yanı sıra yapıttan elde ettikleri bilgileri paylaşmayı ve eleştirel düşünmeyi öğrendiklerini ifade etmiştir. Sanat eleştirisi bir sanat eserini anlama noktasında ne kadar önemliyse sanat eserlerini anlama noktasında hangi yöntemlerin uygulandığı da bir o kadar önemlidir.

2.4. Drama

Drama sözcüğü pek çok anlamı içerisinde barındırmasına rağmen alan yazında tiyatro ile eş anlamlı olarak kullanıldığını görürüz. "Drama sözcüğü, yaptıkları işin başka kişiler için tam olarak anlaşılmasını isteyenler tarafından 'yaratıcı', 'eğitimsel' ve 'çocuk' gibi ön ekleri alan bir kavram olarak, eğitimsel/eğitimde drama, çocuk draması vb biçimlerde kullanılmaya başlamıştır" (Somers, 2011, s.3). "1940 ve 1950'lerde bazı araştırmalar çocuk sanatı yoluyla kişiliklere göz atmış ve çok çeşitli sanat öğretimi yöntemlerinin bunun üzerine olan etkilerini saptamaya çabalamıştır" (Özsoy, 2001, s.41). Bu öğretim yöntemlerinden biri olan ve ülkemizde 1980 yılından itibaren etkinliğini göstermeye başlayan drama yöntemi, eğitimde bir çok alanda kullanılmaya başlandı. Okullarında uygulanmaya başlanan yapılandırmacı yaklaşıma göre ders içinde farklı yöntem ve teknikler kullanılarak öğrencilerin aktif hale gelmeleri öncelikli amaç olmuştur. San (2002), dramayı "Doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, bir eğitim ünitesini, kimi zaman da bir soyut kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği oyunsu süreçlerde anlamlandırılması ve canlandırılmasıdır" (s.342) şeklinde tanımlar. Adıgüzel (2010), ise dramayı; "Bir grupta ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) tekniklerinden yararlanarak canlandırılmasıdır. Bu canlandırma

süreçleri deneyimli bir lider/eğitmen eşliğinde yürütülürken kendiliğindenliğe (spontaniteye), şimdi ve burada ilkesine, -miş gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanır" (s.56) şeklinde tanımlar. Dolayısıyla drama bu tanımlarıyla, eğitimin her basamağında, her yaşta insana uygulanabilir ve çağdaş eğitim sistemiyle bütünleşen, öğretmen ve öğrencilere farklı bakış açıları kazandıran bir alan olarak karşımıza çıkar. Dramanın her yaşta uygulanabilir olması etki alanının genişlemesine ve bir sanat formu olarak estetik duyarlılığın ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Mc Caslin, "Drama bir sanat formu olarak öğretildiği takdirde hedefler estetik ve öze dönüktür; estetik çünkü ortaya çıkan ürüne vurgu yapılır, öze dönüktür çünkü asıl önemli olan bir sanatçı olarak çocuktur der ve bu tür bir eğitimin genel amaçlarını; algısal çeşitlilik sağlamak, samimiyeti geliştirmek, duygu ve düşünceyi derinleştirmektir" şeklinde ifade eder. Yine Mc Caslin, sanat eğitimini "duyuların ve sezginin eğitimi olup ille de bilişsel veya doğrudan didaktik bir eğitim olmak zorunda olmadığını" (Akt. Şimşek, 2016, s.259) dile getirir. Dramanın son derece kapsamlı olması, hakkında yapılan tanımları da çeşitlendirmiştir. Heatcote, "dramanın çocukların bir olaya farklı perspektiflerden bakmasını sağladığını vurgulanmıştır. Ona göre, çocuklar için drama deneyim kazanma, tartışma, planlama becerileri kazanmak için güçlü bir araçtır. Wooland, dramanın her şeyden önce öğrenme için önemli bir neden, bir gereksinim yarattığını vurgularken; Bolton ise, dramada öğrenme sürecinin sahibi öğrencidir yanıtıyla kısa bir tanım yapmaktadır. Aynı şekilde Kelly, dramanın öğrenme için motivasyon yarattığını, öğrenmeyi hızlandırdığını ve öğrenilenlerin daha kalıcı olmasına yardımcı olduğunu belirtmiştir (Akt.Somers ve Vural, 2011, s.11). Yukarıdaki tanımlamalar drama alanını genişlettiği gibi eğitimde bu alanda çalışmaların sıklıkla vurgulandığını görürüz.

"Eğitimde drama kavramı okul programlarında iki farklı biçimde işlev görmektedir ve adlandırılmaktadır. Hem farklı içerik birimlerinin "Dil, matematik, tarih, coğrafya, resim, müzik..." öğretiminde bir yöntem olarak kullanılmakta, hem de 'Drama dersi' adı altında, drama sanatı yoluyla bireysel gelişimi desteklemede ve sanatsal yaratımı artaya koymakta kullanılmaktadır" (Akt. Somers ve Vural, 2011, s.4).

Dramanın yukarıdaki tüm tanımlamalarına baktığımızda, bu yöntemin oyunsu süreçlerle ele alınan konuların bireyin belleğinde kalıcı olmasını, öğrencilerin olaylara farklı açılardan bakmasını, duygu ve düşüncelerini de işin içine katarak bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini de harekete geçiren bir alan olduğunu görürüz.

Dramanın nasıl bir süreçten geçtiğini öğrenmek için bu yöntemin dünyadaki ve ülkemizdeki tarihine bakmak gerekir.

2.4.1. Eğitimde Dramanın Dünyada ve Ülkemizde Kısa Tarihçesi

Dramanın tarihine baktığımızda kavramın ortaya çıkmasına ve eğitimde dramanın kullanılmasına öncülük eden, bu amaçla da dünyada ve ülkemizde yaygınlaşmasına neden olan belli kişileri görürüz. Eğitimde dramanın tarihine baktığımızda bu yöntemin İngiltere'de ortaya çıktığını söyleyen Ömeroğlu (2002, s.145), "İngiltere'de yaratıcı drama eğitimiyle ilgili düşüncelerin 1900'lü yılların ortalarında Brain Way'ın görüşleriyle daha da yaygınlaştığı görülmektedir" şeklinde ifade eder. 1990'lü yıllarda başlayan bu serüven zamanla eğitimde çocuğun yararına kullanılmaya başlamıştır.

"Çocuğun doğal eğitiminin sağlanmasında onların masum "mış gibi yapma" oyunlarının en yakın yol olduğu düşüncesi ile oyuna kapsamlı bir program hazırlayan ve eğitimde drama kavramını ortaya çıkaran ilk kişi Hensy Caldwell Cook olmuştur. 20 yy.'ın başında ise, sınıfta uygulanan ilk drama dersleri ile ilgili olarak bir köy öğretmeni olan Harriet Finlay Johnson'un adı geçer. Bu ilk uygulamalar "öyleymiş gibi yapma" oyunu biçimindedir (Akt. Adıgüzel, 1993, s. 183). Somers ise, Harriet Finlay Johnson'un adına vurgu yaparak "bir köy öğretmeni olan Johnson'ın 1911 yılında yazmış olduğu "The Dramatic Method of Teaching (Öğretimin Dramatik Yöntemi)" adlı kitabı da bu alanda yazılan ilk eser (Vural ve Somers, 2011, s.4) olarak ifade etmiştir. Basılı kaynaklar dramanın tarihsel süreci ve bu alandaki gelişmelerin daha da hız kazanmasını sağlamıştır. Kaynaklar dramanın tarihsel süreci içerisinde etkili olan kişileri belirgin bir şekilde ortaya koymuştur.

"İngiltere'de ortaya çıkıp yaygınlaştığı biçimiyle "Eğitimde Drama" (Drama in Education), özellikle 1950'li yıllardan beri çocukları yaşadıkları dönemin farkına ve bilincine vardırırmak üzere yöntem odaklı olarak gelişmiştir. Eğitimde drama İngiltere üzerinden Avrupa'da ve Kuzey Avrupa ülkelerine özellikle Dorothy Heathcote'un uluslararası atölye çalışmaları ile İngilizce konuşan diğer ülkelere de yayılmış, okulların eğitim programlarında yer almıştır. Bu ekolün diğer temsilcileri İngiltere'de Harriet Finlay Johnson, Caldwell Cook, Peter Slade, Brain Way, David Hornbrock, CECİL O'Neill, Gavin Bolton, Richard Curtney, diğer ülkelerde ise Winifred Ward, Viyola Spolin, Neil McCaslin, Hans Wolfgang Nickel'dir. ABD, Avustralya, Kanada ve Yeni

Zelanda gibi ülkelerde daha çok öğretim yöntemi ve bilgisi boyutuna odaklanan özgün çalışmalar olarak algılanan kavram, Yaratıcı Drama (Creative Drama) olarak adlandırılmaktadır (Adıgüzel, 2010, s.168).

Adıgüzel'in darmanın tarihçesine ve yaygınlaşmasına öncelik eden temsilcilerine yönelik açıklamasına Somers ve Vural (2011), eğitimde drama alanını Peter Slade ve Brain Way üzerinden giderek daha da açıklık getirmiştir. "Eğitimde drama alanı, Peter Slade'den sonra Brain Way ile gelişmeye devam etmiştir. Way, sanat eğitimi, çocuk tiyatrosu ve eğitimde drama konularına yoğunlaşmış ve çocuklarla yapılan drama çalışmalarının felsefesi ve metodoloji üzerine çalışmıştır. Ayrıca Way, "geleneksel eğitimin otoriter duruşuna karşı, Atlantik'in karşı tarafındaki çağdaşları Carl Rogers (1961) ve Abraham Maslow (1954) gibi bireyin gelişimi'ni öne çıkarmıştır" (s.5). Somers eğitimde dramanın Brain Way ile gelişmesindeki önemine değinirken Adıgüzel, Slade ile eğitimde yol açtığı büyük etkiyi işaret ederek sözlerine şu şekilde devam eder: "1954'de Slade'in "Child Drama" eseri çıktığında etkisi büyük olmuş ve eğitim alanında yapılan politilayı da etkilemiştir. Bu aynı zamanda yeni bir drama öğretmeni kuşağının yetişmesine yol açmıştı. Yine 1954'lerde Finlay-Johnson'un "mış gibi yapma" oyunu, bugün kullandığımız anlamda doğaçlama tekniğinin doğmasına sebep olmuştur (Akt:Adıgüzel, 1993, s. 186). Dramanın tarihsel sürecinde ortaya çıkan tüm bu gelişmelere baktığımızda; kavramın ortaya çıkmasına ve eğitimde kullanılmasına öncülük eden, bu amaçla da dünyada yaygınlaşmasına neden olan kişileri görürüz.

Dramanın Türkiye'deki tarihine baktığımızda ise yine birkaç ismin öne çıktığını görürüz. "Dramanın Türkiye'de eğitim sisteminde yaygınlaşmaya başlamasıyla drama bir yöntem, başlı başına bir ders ve bir estetik eğitim alanı olarak yer almaya başlamıştır. Türkiye'de dramanın ele alınması Cumhuriyet döneminde olmuştur. Bu dönemde daha çok dramatisasyon olarak isimlendirilmiştir. Osmanlı Döneminin sonuna doğru bu alanda çalışmalar yapan İsmail Hakkı Baltacıoğludur. "1908'de Baltacıoğlu İstanbul'da bakan (Ders Nazırı) olunca okullarda tiyatroya yer vermiş. Meşrutiyet Dönemi eğitiminin ders programlarına 'Tarihi Temsiller' adı altında ekler yaptırmıştır. Bu arada Meşrutiyet eğitiminde 'Mektep Temsillerinin Usulü Tedrisi' adıyla dramatik gösterilerle şekil vermek amacıyla bir broşür çıkartılmış, tiyatrunun eğitim ve öğretim ile ilişkisine değinilmiştir" (Akt. Adıgüzel, 1993, s. 193). Adıgüzel aktardığı bu bilgilere şunları da ekliyor: "Dramatik gösterilerin dersler içinde gerçek anlamda bir öğretim ve ifade aracı olarak ele alınması Cumhuriyet döneminde 1926 tarihli İlkokul programında, ilkokulun eğitim ve öğretim ilkeleri bölümünde, temsil-dramatik

gösteriler temel olarak kabul edilmiştir. Daha ileri tarihlerde ilköğretim ve ortaokul programlarında temsil yoluyla canlandırma biçiminde dramatisasyon etkinliklerine kısmen de olsa değinilmiştir. Özellikle Türkçe, tarih, beden eğitimi gibi derslerin bu yöntemle verilmesi önerilmektedir (Akt. Adıgüzel, 2010, s. 256). Adıgüzel yukarıdaki açıklamalarında Cumhuriyet döneminde gerçekleşen temsili canlandırmanın dramatisasyon adı altında olduğunu ve bu canlandırmaların bir çok derste kullanıldığını değinmiştir. Adıgüzel (2010), ayrıca gerçekleştirilen bu dramatisasyon etkinliklerinin bir kitapçık şeklinde yayınlanması ile ilgili ise şunları söylüyor; "1943 yılında ilk baskısı yapılan ve 1950'de genişletilmiş biçimiyle yayınlanan 'Okullarda Dramatisasyon' adında bir kitapçık Selahattin Çoruh tarafından yazılır. Çoruh, kitabında 'Dramatisasyonun Okullara Girişi, Çocuk ve Dramatik etkinlikler, Öğretim İlkeleri ve Dramatisasyon, Okul Aile İşbirliğinde Dramatisasyonun Rolü, Dramatik Gösteriler, Tiyatro, Kukalalar, Karagöz, Radyo Temsilleri' gibi bölümlere yer verir. Türkiye'de tiyatroyun dışında dramatisasyonu vurgulayan ve doğrudan öğretmenlere yönelik uygulama örnekleri veren önemli bir kitaptır (s.280). Türkiye'de dramanın 1908 yılında Baltacıoğluyla başlayan serüveni yıllar içerisinde 'Çocuk ve Dramatik etkinlikler, Öğretim İlkeleri ve Dramatisasyon, Okul Aile İşbirliğinde Dramatisasyonun Rolü, Dramatik Gösteriler, Tiyatro, Kukalalar, Karagöz, Radyo Temsilleri' şeklinde devam etmiştir. 1980 den sonra dramanın yaygınlaşmaya başlamasında ise Prof. Dr. İnci San ve Tamer Levent'in önemli katkıları bulunmaktadır. Bu dönemden sonra drama, eğitimin her kademesinde görülmeye başlanmıştır.

Türkiye'de eğitimde drama alanından söz edilmesini sağlayan bu öncü iki insan, bu çalışmalardan edindikleri birikimlerden yola çıkarak 1985 yılında Ankara'da ilk 'Uluslararası Eğitimde Dramatisasyon' seminerini gerçekleştirir. Bu nedenle 1985 yılı dramanın Türkiye'deki çağdaş kullanımının kamuoyuna açılması yönünde başlangıç yılı olarak da anılır" (Adıgüzel, 2010 s.:263). Adıgüzel gibi Üstündağ da (2009, s.95) "1982 yılında Prof. Dr. İnci San ve Tamer Levent'in buluşmalarıyla başlayan drama alanının Türkiye'deki gelişimini 1990 yılında Çağdaş Drama Derneğinin kurulması ile kurumsal bir kimlik kazandığını" ifade etmiştir. Dramanın tarihsel süreci bize bu kavramın geçirdiği süreçleri ve bu süreç içerisinde dramanın dünyada ve ülkemizdeki gelişimleri göstermesi açısından önemlidir. Ülkemizde dramanın pek çok alanda kullanıldığını görmekteyiz. Bu alanlardan olan sanat eğitimini drama ilişkisi açısından bakmakta fayda var.

2.4.2. Drama - Sanat Eğitimi İlişkisi

Öğrencinin kendini en çok bulduğu ve enerjisini kullandığı ortam oyun ortamıdır. Bu ortamda gerçekleşen her şey öğrencilerin yapacağı çalışmayı benimsemesini, kendi isteğiyle yapmasını sağlar. Dolayısıyla sanat eğitimi ancak özgürce oynayabileceği oyun ortamında olabilir. "John Dewey'e göre, çocuk merkezli eğitim 1921'de başlamıştır. Frank Cisek ise çocuğun kendini sanatla ifade eden ilk kişidir. Onun okulunda (Viyana 1898) çocuğu özgür bırakarak sanat yapmasını sağlayan bu görüş uygulanmıştır. Sanat eğitimindeki ilerici görüşler ve drama öğretmenlerinin gayretleri ile 'make believe play' yani 'miş gibi yapmak' ortaya çıkmıştır (Akt. Gönen ve Dalkılıç, 2003).

"Görsel sanatlar eğitimi derslerinin en önemli amacı, çocuğun yaratıcılığını geliştirmek olduğuna göre, öğretmen bu dersleri daha etkin ve eğlenceli hale getirmek; çocuğun imgelem gücünü harekete geçirecek çalışmalara yer vermek durumundadır. Bunun en uygun yollarından biri de oyun oynamak ve canlandırma yapmaktır" (Öztürk, 2009, s.153). Öztürk'ün sözlerine paralel olarak Sağlam da (2006) oyun oynama ve canlandırmaların etkin rol oynadığı dramayı "bilgi edinmede yararlı bir araç olarak gören Bolton'un sözlerini şu şekilde aktarır: "Bolton'a göre drama dersi hem eğitimin hem de sanatın isteklerini karşılayacak biçimde yapılandırıldığında öğrenme/öğretme deneyiminin daha etkin olacağını belirtir (s.57).

Yine Sağlam'a (2006) göre, Heathcote ve Bolton drama eğitiminin, öğrenme/öğretme deneyiminde eğitimin ve sanatın isteklerini karşılayacak biçimde yapılandırılabilirliğini belirtir. Sanatın kendi iç dinamiklerinde var olan bu özelliği daha da ön plana çıkaran Günyaz (2011), bu konudaki düşüncelerini; "Varoluşun bir yansıması olarak düşünürsek sanatı, evreni ve kendini anlatma, yorumlama, aynı zamanda başkaldırının da özgür ve özgün dili olarak tanımlayabiliriz" (s.55) şeklinde ifade etmiştir. Sanatı ayrılmaz bir parçası olarak gören drama aynı zamanda diğer bilim dallarını da kapsama alanı içerisine alır.

"Yaratıcı drama, etkinliklerinde sanat, bilim ve sosyal yaşantının birarada kullanımını ve yönlendirmelerle gelişen süreçlerde farklı yansımaların ortaya çıkmasını sağlar" (Akoğuz, 2015, s.9). Bu yansımalarla baktığımızda dramanın bir çok alanda olduğu gibi sanatın varlığını ortaya çıkaran durumları da yansıttığını görmekteyiz.

Karabağ'a (2009) göre "Sanatın var olabilmesi kimi yaklaşımlara göre sanatçının, kimi yaklaşımlara göre sanat eserinin, kimilerine göre ise de alıcının varlığıyla oluşmaktadır. Dramaya bakıldığında ise katılımcı, bir sanat eserini inceleyip

eserden anlamlar çıkarmasıyla alıcı; eserden yola çıkarak doğaçlamalar, öyküler oluşturmasıyla sanatçıdır. Katılımcı kimi zaman da vücuduna başka bir katılımcının verdiği şekille eserin kendisidir (s.63). Sanat ve sanat eserinden yola çıkılarak gerçekleştirilen tüm bu süreçler bize drama ve sanatın ne kadar iç içe olduğunu gösteriyor.

Aykaç ve Ulubey'e (2008) göre ise "Yaratıcı drama, yapılandırmacı yaklaşımın özüne oldukça uygun, öğrenciyi öğrenme sürecine katan, bigiyi ön yaşantılara dayalı olarak kendisinin yapılandığı bir süreci içermektedir. Yaratıcı dramanın diğer önemli bir yanı ise, öğrenim sürecine tüm duyuları katmasıdır. Bu şekliyle hem etkili bir öğrenmenin oluşmasına yol açmakta hem de sözel, bedensel, müziksel ve görsel unsurları sürece katarak, çoklu zekâyâ uygun bir öğrenme ortamı oluşmasına olanak sağlamaktadır" (s.29). Dramanın duyulara hitap etmesi sanatın öğretimi açısından büyük bir öneme sahiptir.

"Yaratıcılığın gelişmesinde bilindiği gibi sanat eğitiminin önemli bir yeri vardır. Yaratıcı drama eğitimi de aynı zamanda bir sanat eğitimidir. Drama tüm sanat alanları ile iç içedir. Drama ile ilgilenen biri sanat olaylarını, sanat kuramlarını, sanat akımlarını, sanat eleştirilerini takip etmeli; tiyatro, bale, konser, sergi vb. etkinliklere katılmalı, bunları izlemeli en azından bunlardan haberdar olmalıdır" (İlhan, 2007, s.140). Yukarıdaki tanımlamalar bize dramanın tüm duyu organlarımızı kullanarak sanatlarla olan bağı güçlendirdiğini söylemektedir. Dramanın görme eylemini güçlendiren bir eylem olduğunu söyleyen Adıgüzel (2002), "Drama geniş anlamda bir görme eğitimi, 'görmeyi' öğreten bir süreçtir. Görmenin buradaki anlamı düşünmeyle bütünleşmektedir. Göz duyarlılığı gelişmiş, görmeyi öğrenmiş, gördüklerini düşünmeyle birleştirmiş olan, müzik dinlerken, öykü okurken, şiir dinlerken de o sanat yapıtının iletisini görerek onu daha kolay anlayacaktır" (s.336) şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekilde Somer ve Vural (2011) ise, "Eğitimde drama yolu ile pekçok içerik birimini öğretmeye yönelik öğrenme-öğretme çerçevesi hazırlanırken, resim, müzik, fotoğraf, heykel gibi sanat alanlarına ilişkin ürünler de birer araç olarak kullanılmaktadır" (s.81) şeklinde ifade eder. Tüm bu tanımlamalar genel olarak incelendiğinde darmanın kendi iç dinamiklerinin sanatın iç dinamikleriyle ne kadar örtüştüğünü, başta sanat eleştirisi olmak üzere ve bunu takip eden tüm sanat dallarını da içine alan bir disiplin özelliği taşıdığını görmekteyiz. Dramanın eğitimde bir yöntem, başlı başına bir ders ve sanat alanı olması bizi dramanın temel bileşen ve aşamalarına götürmektedir.

2.4.3. Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları

Dramanın bileşen ve aşamalarını açıklamadan önce bu kavramın tanımlamalarına bakmakta yarar vardır. Yaratıcı dramanın tanımına dikkatlice bakacak olursak tanımın çok çeşitli olduğu ancak aynı zamanda da birbirlerine benzer olduğunu görüyoruz. Courtney (1998), yaratıcı dramayı; "İmgesel düşüncenin eyleme dönüştüğü bir süreç"; Harriyet Finlay Johnson (1912), "Bilmek için olan isteğin artması" (Akt. Adıgüzel, 2010, s.57); San (2002, s.47), "İnsanın her türlü eylem ve ediminde yer alan, insanın insanla giriştiği her tür dolaysız, doğrudan ilişki, etki tepki alışverişi şeklinde tanımlarken; Üstündağ (2005), kuramsal ve uygulamalı (atölye) çalışmalarıyla sürdürülen bir grup etkinliği, bireysel ve grupla birlikte yaşantıların oluşturduğu bir süreçler bütünü, kurallar içindeki sonsuz özgürlüklerle yeni yaşantılar oluşturma, dramatik öğelerin işe koşulmasıyla gerçekleştirilen eylem ve çatışmalar üzerinde kurgulanan rol oynamalardır" (s.95) şeklinde kapsamlı bir tanım yapmaktadır. Adıgüzel ise oyun ve canlandırmanın özelliklerinden doğrudan yararlanan yaratıcı dramanın tiyatrodan farklı ve benzer yönlerini de ortaya koyan genel tanımını şöyle yapmaktadır: "Bir grupta ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) vd. tekniklerinden yararlanılarak canlandırılmasıdır." Adıgüzel verdiği tanıma ayrıca şunları da ekliyor: "Canlandırma süreçleri deneyimli bir lider/eğitmen eşliğinde yürütülürken kendiliğindenliğe (spontaniteye), şimdi ve burada ilkesine, -miş gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanır" (s. 56).

Yukarıda yapılan tanımlardan da anlaşılacağı gibi drama, insana dair olan her şeyi içine alan ve yaşantılarından yola çıkarak, gerek oyun ve gerekse de tiyatro tekniklerinden yararlanan yaratıcı bir süreç olduğunu söyleyebiliriz. Bu süreçte dramanın gerçekleşmesi için gerekli olan bazı bileşenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Dramanın bileşenlerine bakıldığında; bir grup, yaratıcı drama eğitmeni/lideri, konu, yaşantı/tecrübe, mekân, çeşitli teknikler (doğaçlama, rol oynama vd.), canlandırma ve oyunsu özellikler olduğunu görürüz.

2.4.3.1. Grup

Drama sürecinde yer alan grup, belli bir konu dahilinde drama etkinliğini gerçekleştiren ve bu amaçla bir araya gelen topluluktur. Bu açıdan bakıldığında Adıgüzel (2010) "Dramanın sonuç değil, süreç olan bir grup etkinliği olduğu ve drama

çalışmalarına katılan bireylerinde bu grubu oluşturduğunu söylemektedir. Adıgüzel ayrıca drama gruplarında birlikte yaratma, üretme ve paylaşma süreçlerinin yaşandığını ve grup üyeleri arasında geçen tüm iletişim ve etkileşim etkinliklerinin de drama süreci açısından önemli olduğuna vurgu yaparak drama da seyircinin olmadığı, seyredenlerin de aynı zamanda sürece katılanlar olduğunu vurgulamaktadır (97).

Dolayısıyla grubun drama da önemli bir bileşen ve grup üyelerinin ise drama sürecinde seyirci değil, gruba katılan ve kendi yaşantılarından yola çıkarak süreçte daha etkin olan kişilerdir.

2.4.3.2. Drama Lideri/Eğitmeni

Drama sürecinde lider en önemli öğelerden biridir. Lider, drama çalışmalarında katılımcılara rehberlik eden, gerektiğinde süreci yöneten ve süreç içerisinde grup üyelerinde birisidir.

Akoğuz (2015, s.25) drama liderini "Bir yaratıcı drama uygulaması sürecinde ilk yönergeyi veren, değerlendiren ve yeniden uygulayan kişidir" şeklinde ifade eder. Adıgüzel (2009) ise drama liderini, "Bir küme çalışması içerisinde, bireylerin bir yaşantıyı ya da bir olayı kendi deneyimlerini de işin içine katarak eylemlerinde oynayarak canlandırması ve anlamlandırması, daha çok liderin belirlemeleri ile ortaya çıkar. Bu nedenle lider her şeyden önce drama tekniklerini ve oyunu iyi bilen, iletişime açık ve istekli, gerektiğinde tiyatrunun tekniklerinden yararlanabilen, yaratıcı ve yeterli oyun dağarcığına sahip, kümenin aynı zamanda üyesi olan, katılımcı, güven veren, doğal, çözümleyici kişidir" (s. 23) şeklinde ifade eder. Akoğuz ve Adıgüzel, drama liderinin öncelikle kendi alanına ve drama alanına hakim olması gerektiğini savunurken, uygulama sürecinde de katılımcılara rehberlik eden, gerektiğinde de katılımcılarla birlikte sürecin içinde olan kişi olduğunu ifade etmektedir. Drama lideri kadar dramanın işlediği ve ele aldığı konularında önemi büyüktür.

2.4.3.3. Konu

Konu dramanın temel öğelerinden biridir. Dramanın konusu bir tema ya da konu olabileceği gibi bir resim de olabilir. Buradaki amaç liderin hangi hedef ve kazanımlara ulaşmak istediğidir. Adıgüzel (2010), drama çalışmalarındaki konuları açarak şu ifadelerde bulunmuştur: "Yaratıcı drama çalışmalarında konu, herhangi bir olaydan, gazete haberinden, bir televizyon reklamından, bir dergi söyleşisinden, fotoğraftan,

karikatürden, heykelden, herhangi bir nesneden, yazınsal türlerin (öykü, masal, şiir vb.) birinden, sanat alanlarından, mitolojiden seçilebilir (s.114). Drama da işlenen konulara baktığımızda yelpazenin büyüdüğünü görmekteyiz. Bu yönüyle drama hemen hemen tüm konuları içine alan ve bu konular üzerinden yaşantılara dönük anlamlar ortaya çıkaran bir içeriğe sahiptir. Drama konusu kadar dramanın nerede yapıldığı, hangi ortamlarda geçtiğini bilmekte yarar vardır.

2.4.3.4. Mekân

Mekan, drama uygulamalarının içinde geçtiği, katılımcıların hareket edebileceği ve her türlü etkinliği sürdürebileceği ortamlardır. Bu ortamlar açık veya kapalı olabileceği gibi kurumsal mekânları da içine alabilir. Bu açıdan bakıldığında drama uygulamaları; müzeler, sınıflar, okul bahçesi, parklar, hastaneler, oyun alanları, kütüphaneler, alışveriş merkezleri vb. konuya ve grubun yapısına uygun her türlü mekânda gerçekleştirilebilir. Adıgüzel (2010), drama uygulamalarının içinde geçtiği mekândaki özellikleri şu şekilde ifade eder: "Yaratıcı drama etkinliklerinin tümü yalnızca sınıf ya da sahneli ortamlarda oluşmaz. Çocuklar için genelde öğrenme ortamları, özelde de drama ortamları okullarla sınırlı değildir. Sınıf dışı ortamlarda yapılacak drama etkinlikleri üzerinde çalışılmış, bir eğitim programına dönüştürülmüş olması gereklidir. Bu tasarım bir proje olacağı gibi, bir kavram öğretimine yönelik de olabilir. Çalışılacak ortamlarda gerekiyorsa önceden izin alınmalıdır. Sözgelimi müzeler için yetkililere daha önceden haber vermek ve izin almak gereklidir. Bu yerlerin görevlilerine, yapılacak çalışma ile ilgili bilgi verilmelidir. Eğitimci, kesinlikle çocuklardan önce ilgili yeri görmeli ve incelemelidir (s. 107). Yukardaki tüm tanımlamalar drama kavramını ve bu kavramın bileşenlerinin ne alma geldiklerini açıklıyor. Tüm bu aşamalar dramanın eğitimde bir yöntem olarak kullanılması belli aşamaları gerekli kılmıştır. Şimdide dramanın öne çıkan belli başlı aşamalarını görelim.

2.4.4. Dramanın Aşamaları

Eğitimde drama yaşantıları belli aşamaları izlemek durumundadır. Bu aşamalar yine liderin yapacağı çalışmaya göre biçimlendirilebilir, değiştirilebilir. Buna göre geliştirilen ve önerilen aşamalar aşağıdaki gibidir.

2.4.4.1. Isınma-Hazırlık Çalışmaları

Dramada ısınma-hazırlık çalışmaları, katılımcıları hazırlayan ve eyleme geçmelerine yardımcı olan bir aşamadır. Drama grubu eğer yeterince ısınma-hazırlık aşamalarından geçememişse süreç boyunca dikkatleri dağınık ve konudan uzaklaşmış olurlar. Adıgüzel (2006), ısınma ve hazırlık çalışmaları hakkında önemli bilgiler vermektedir. "Isındırmak, birinin bir şeye yakınlık duymasını, alışmasını, benimsemesini, yadırgamaz olmasını sağlamak ve onu alıştırmak için yapılır. Daha çok beden hareketine geçtiği, duyuların eş zamanlı olarak yoğun kullanıldığı, içe dönük çalışmaların yapıldığı, güven kazanma, uyum sağlama gibi grup dinamiğini oluşturmak için yapılan, kuralları diğer aşamalara göre belli ve daha çok lider tarafından belirlenen bir aşamadır" (s.25).

Adıgüzel (2010), ısınma ve hazırlık çalışmalarına şunları da ekler: "Bu aşamadaki seyir, liderin grubu tanınması ve onların gereksinimlerine göre hazırlayacağı drama programına da bağlıdır. Bu aşamada olabilecek en kısa sürede katılımcıların kendi aralarında, katılımcılar ile lider arasında, grup ile mekân arasında iletişim sürecinin başlaması ve oluşmasına yönelik temel çalışmalar yapılır. Bir başlangıç grubu için bu yaklaşım içerisinde iletişim- etkileşim için daha çok oyunlar oynanır, bir rolü üstlenme, alma veya oynama ve doğaçlama daha çok giriş niteliğinde yapılır ve yaşanır. Burada temel amaç sonraki yaratıcı drama yaşantılarına ve süreçlerine katılımcıyı hazırlamaktır (s.125). Drama uygulamalarında ısınma ve hazırlık çalışmaları kadar canlandırma aşaması da önemli bir yer tutar.

2.4.4.2 Canlandırma

Canlandırma aşaması, drama uygulamalarında katılımcıların belli karakterlere bürünerek role girmesi ve oynamasıdır. Adıgüzel (2010), canlandırma aşamasını; "Canlandırma, birinin kılığına, kişiliğine girip oynamak, onu etkin bir duruma gelmesini sağlamak, etkinliğe geçirmek, geçmiş bir olayı ya da durumu göstererek yaşatmak anlamında kullanıldığı ve bir konunun süreç içinde biçimlenip ortaya çıktığı, belirlendiği, biçimlendirildiği ve diğer katılımcılara sergilendiği tüm oluşum çalışmalarını içerdiğini" (s.125) ifade eder. Adıgüzel (2006), ayrıca "Canlandırılacak konu çerçevesinde bir başlangıç noktası olan, doğaçlama, rol oynama ve diğer tekniklerin kullanıldığı bir aşama olduğunu ve yaratıcı drama çalışmalarındaki tüm yaşantılar, paylaşımlar, değerlendirmelerin bu aşamada yapılan oluşum çalışmaları ile

oluşan canlandırmalara, sonuçlarına ve bireyde bıraktığı izlere göre yapıldığını söyler. Saptanan temayı işlemede oluşturulan dramatik anları çözmek için gerekli olan stratejilerin (tekniklerin) kullanımı daha çok bu aşamada gerçekleştirilir" (s.26).

Adıgüzel, canlandırma aşaması için, drama da tüm tekniklerin kullanıldığı ve katılımcıların kendi yaşantılarından yola çıkarak ortaya çıkan sonuçlara göre yapılandığı bir aşama olduğunu ifade eder. Isınma ve hazırlık aşamalarıyla başlayan ve canlandırma ile devam eden drama uygulamaları değerlendirme-tartışma aşamasıyla sona erer.

2.4.4.3 Değerlendirme- Tartışma

Değerlendirme-tartışma aşaması drama uygulamalarında geçirilen sürecin ne kadar etkili olduğu, bu süreçte ortaya çıkan sonuçların değerlendirildiği bir aşama olarak karşımıza çıkmaktadır. Adıgüzel (2010) bu aşama için; "Yaratıcı drama çalışmalarında elde edilen sonuçlar bu aşamada değerlendirilir. Yani sürecin özü, önemi, niteliği, niceliği üzerine çeşitli duyu ve düşüncelerin paylaşımı da bu aşamada konuşulur, tartışılır" (s. 127) şeklinde ifade eder. Adıgüzel (2006), ayrıca "Öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp dönüşmediği ve bu durumun gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı, tüm drama yaşantı ve süreçlerinin nasıl algılandığı, anlaşıldığına yönelik duyu ve düşüncelerin paylaşılması ve konu ya da drama öğretim bilgisi ile bilgilerin de tartışıldığı bir aşama" (s.26) olduğunu ifade eder. Sağlamöz'e (2002) göre değerlendirme; "Etkinliğin sonunda grup tarafından yapılan, herkesin kendini ve başkalarını değerlendirdiği bunun yanında çalışmanın iyi olan ve aksayan yönlerinin tartışıldığı bölümdür" (s.98). Tüm bu tanımlamalar bize dramanın kendi iç dinamiklerinin olduğunu bu iç dinamikleri aracılığıyla eğitimde bir yöntem olarak kullanılmasının gerekliliğini ortaya koymuştur. Drama, gerek bileşenleri ve gerekse de aşamaları aracılığıyla eğitimde kullanılması ve bu yöntemin daha sağlıklı işlemesi açısından önemlidir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu araştırmanın genel amacı, ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin sanat eserlerini kavrayışında drama yönteminin etkisinin olup olmadığını araştırmak ve drama yöntemiyle sanat alanına pratik anlamda katkıda bulunmayı hedeflemektir. Bu amaç doğrultusunda ortaokul 6. sınıf öğrencilerinden deney ve kontrol grupları oluşturularak bir heykel ve üç resim çalışması olmak üzere toplamda dört farklı sanat eseri üzerinden sanat eleştirisi yapılmıştır. Araştırma kapsamında kontrol grubunda geleneksel yöntem (soru-cevap, düz anlatım), deney grubunda ise drama yöntemi kullanılmıştır.

Bu bölümde; araştırmanın modeli, veri toplama araçları, çalışma grubu, deney ve kontrol gruplarında yapılan uygulamalar, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli ve Deseni

Bu araştırma, ortaokul 6. sınıf 11-12 yaş öğrencilerinin görsel sanatlar dersinde sanat eserini kavrayışlarında dramanın etkisini saptamaya yönelik nicel araştırma yönteminin kullanıldığı zayıf deneysel desenlerden statik karşılaştırmalı bir alt desenden oluşmaktadır (Büyüköztürk, 2001, Frankel ve Wallen, 2006, s. 272). Zayıf deneysel desenin simgesel görünümü Şekil 1'de gösterilmiştir:

Grup	İşlem	Sontest
D	X	O ₁
K		O ₂

Şekil 1. Araştırma Modelinin Simgesel Görünümü

D: Dramanın etkisinin incelendiği deney grubu

K: Klasik yöntemle eğitim verilen kontrol grubu

X: Drama temelli öğretme programı

O1: Son testlerin uygulanması

O2: Son testlerin uygulanması

Bu desene göre deney ve kontrol grubuna herhangi bir ön test verilmemiştir. Ön test verilmemesinin nedeni katılımcıların önceden verilecek sorulara duyarlık kazanmamış olmasıdır. Dolayısıyla, bu modelde her iki gruba sadece son test uygulanmıştır. Son test ise üç aşamadan oluşmuştur. Birincisi, sorulara genel olarak cevap verilip verilmediği denetlenmiştir. İkinci aşamada ise katılımcılara kapalı uçlu sorular verilmiştir. Son olarak, açık uçlu sorular verilerek katılımcılardan yorum yapmaları istenmiştir. Bu deneysel desene uygun olarak araştırmanın odağı olan drama yöntemi deney grubunda kullanılırken kontrol grubunda geleneksel/klasik soru-cevap yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda her iki gruba süreç sonunda Feldman'ın "Sanat Eleştirisi Yaprağı" verilmiştir. Buna göre, araştırmada dört sanat eseri üzerinden pedagojik sanat eleştirisi yapılarak veriler elde edilmiş ve katılımcıların sanat eserlerine bakarak sanat eleştirisindeki sorulara verdikleri cevaplara ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Biri deney diğeri de kontrol grubu olmak üzere iki sınıf şubesi seçilmiştir. Müfredat doğrultusunda ve uzman görüşü alınarak bir heykel ve üç resim çalışması olmak üzere toplamda dört sanat eseri konu olarak ele alınmıştır.

Deney grubuna yedi kontrol grubuna altı oturum uygulanmıştır. Oturumların genel görünümü Şekil 2'de verilmiştir.

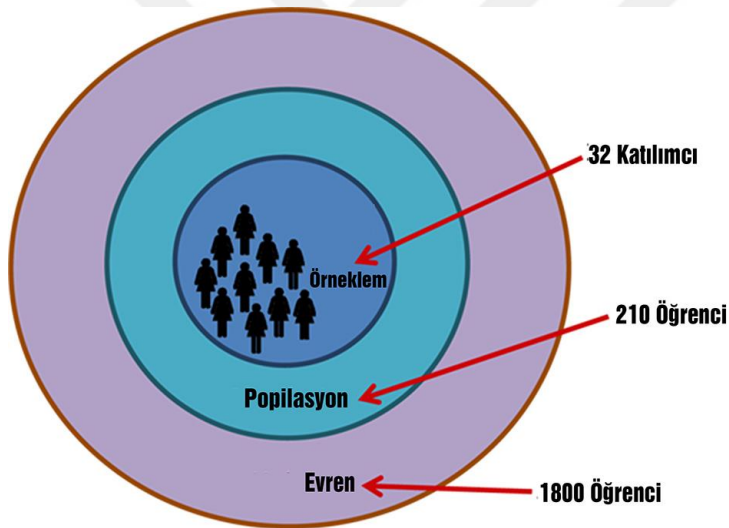
Deney Grubu	
Oturumlar	Konu (Tema)
1. Oturum	İletişim-Etkileşim
2. Oturum	Bir sanat eserindeki sanat elemanları (öğeler) ve tasarım ilkeleri
3. Oturum	Eser eleştirisi yöntemi
4. Oturum	Ressam Pieter Brueghel ve "Çocuk Oyunları" adlı tablosu
5. Oturum	Ressam Wassily Kandinsky ve "Mavi Gök" adlı tablosu
6. Oturum	Ressam Neşe Erdok ve "Hepimiz Aynı Gemide" tablosu
7. Oturum	Heykeltıraş Auguste Rodin ve "Kale Burjuvaları" adlı heykeli
Kontrol Grubu	
Oturumlar	Konu (Tema)
1. Oturum	Bir sanat eserindeki sanat elemanları (öğeler) ve tasarım ilkeleri
2. Oturum	Eser eleştirisi yöntemi
3. Oturum	Ressam Pieter Brueghel ve "Çocuk Oyunları" adlı tablosu
4. Oturum	Ressam Wassily Kandinsky ve "Mavi Gök" adlı tablosu
5. Oturum	Ressam Neşe Erdok ve "Hepimiz Aynı Gemide" tablosu
6. Oturum	Heykeltıraş Auguste Rodin ve "Kale Burjuvaları" adlı heykeli

Şekil 2. Deney ve kontrol gruplarındaki konu dağılımı

Yukarıdaki oturumlara bakıldığında deney grubunun iletişim ve etkileşim oturumu dışında her iki grubun oturum başlıkları aynı olup deney grubunun tüm oturumunda drama yöntemi kullanılırken, kontrol grubunda soru-cevap ve düz anlatım yönteminin kullanıldığı görülmektedir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni 11-12 yaş grubundan oluşmuştur. Çalışmaya 7 şubeden 210 çocuk katılmış olup bu evrenden 32 (16 deney-16 kontrol) katılımcı örneklem olarak seçilmiştir. Örneklem gönüllülük esasına göre oluşturulmuştur. Buna göre, Adana'daki bir ortaokulun 6. sınıf öğrencilerinden deney grubu olarak 16 öğrenci ve kontrol grubu olarak 16 öğrenci olmak üzere toplam 32 öğrenci katılımcı olarak seçilmiştir. Örneklem grubu Şekil 3'te gösterilmiştir:

Şekil 3. Araştırma evreni ve örnekleme

Şekil 3'e bakıldığında okulun genel öğrenci sayısının 1800 olduğu ve çalışmanın asıl odak popülasyonunun ise 210 öğrenci olduğu göze çarpmaktadır. Çalışmanın uygulanabilmesi açısından örneklemin ulaşılabilirliğine dikkat edilerek bu popülasyondan 32 (16 deney-16 kontrol) katılımcı seçilmiştir.

Çalışmanın popülasyon ve örneklem sayısına bakıldığında, zaman yönetimi, zamanın kazanılması ve ekonomik olarak kullanılması için kolay ulaşılabilir örneklem seçilmiştir. Amaçlı örnekleme (convenience sample), zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen grupların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 107). Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme, önceden

belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme ise araştırmacıya yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumun seçilmesi şeklinde ifade edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 112-113). Bu amaçla örneklem, 6. sınıflarda okuyan öğrencilerin bir sanat eserini kavrayışlarında dramının etkisinin neler olduğunu incelemek amacıyla iki farklı şubenin öğrencileri dahil edilerek oluşturulmuştur. Örneklem 6. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar alan bilgisini belli düzeylerde kazanmış oldukları varsayılarak seçilmiştir.

3.3. Verilerin Toplama Aracı

Araştırmanın amaçları doğrultusunda ilgili alan yazın ve bu konudaki araştırmaların veri toplama araçları incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak sanat eleştirisinin ilk evrelerini geliştiren Edmund Feldman ve öğrencisi Gene Mittler'in "Bakmayı Öğrenmek ve Öğrenmek için Bakmak" olarak geliştirdiği ölçek esas alınmıştır. Edmund Feldman'ın ilk evreleri üzerinde çalıştığı ve öğrencisi Gene Mittler'in "Bakmayı Öğrenmek ve Öğrenmek için Bakmak" ölçek üzerinde bir dizi soru geliştirmiştir. Öğrencilerin algı ve kavrama düzeyleri de dikkate alınarak ilgili literatürlerden yararlanılarak sanat eserlerini değerlendirme ölçütlerini içeren "Sanat Eleştirisi Çalışma Yapağı" (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997, s.1.20) oluşturulmuştur. Sanat eleştirisi yapağındaki soruların geliştirilme aşamasında soruların kolay anlaşılır biçimde ifade edilip edilmediğini belirlemek amacıyla iki uzman görüşü alınarak araştırmanın amaçlarına ve uygun biçimde düzenlenmesine çalışılmış ve soruların açık ve anlaşılır olup olmadığı sınanmıştır.

Zayıf deneysel olan bu çalışma araştırma yöntemlerinden nicel içerik analizi ile yapılmıştır. İçerik analiz sonucunda kontrol ve deney grubu arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nicel olarak tablolar halinde gösterilmiştir. Bu amaca uygun olarak veri toplamak için "Sanat Eleştirisi Yapağı" katılımcılara 3, 4, 5, 6 oturum sonunda verilmiştir. Sanat eleştirisi yapağı betimleme, çözümlene, yorumlama ve yargılama olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Toplamda dört basamak altında resimde 33, heykelde 31 soru kategorisi yer almaktadır.

Pedagojik sanat eleştirisinde kullanılan ardışık dört aşamadan birincisi Betimleme ya da Tanımlama basamağı; sanat yapıtında bulunan bilgi objelerinin tesbit

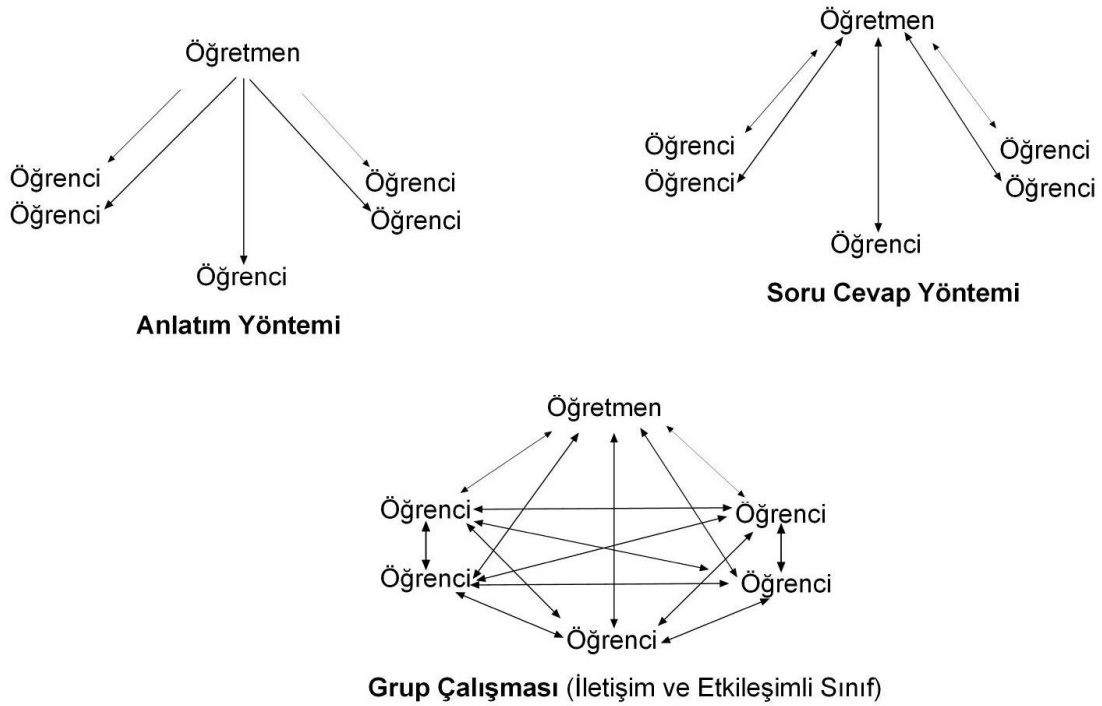
edilip tanımlandığı aşamadır. Çözümleme basamağı; sanat eserinin görsel nitelikleri araştırıldığı ve sanatın elemanlarının sanat ilkelerine göre nasıl düzenlendiği aşamadır. Yorumlama basamağı; ayrıntılı olarak sanat yapıtının anlamını bulma süreci olarak geçer. Bu aşamada önceki aşamalardan elde edilen bilgi ve bulgulara göre yorumlar yapılır ve bunun için sanat yapıtındaki görsel simge ve sembollerden yararlanır. Yargı basamağında ise sanat eleştirisinin son aşaması olup bu aşamada daha önce elde edilen bütün veriler kullanılır. Estetik yargı basamağı da denilen bu basamakta öğrenciden sanat eseri hakkında bir değer yargısı üretmesi ve eserin başarılı olup olmadığına karar vermesi istenir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 2015-2016 Eğitim-Öğretim dönemi, nisan ve mayıs aylarında araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Araştırmada statik karşılaştırmalı zayıf desen kullanılarak katılımcılara sanat eleştirisi yaprağındaki açık ve kapalı uçlu 32 soru verilerek nitel ve nicel veriler toplanmıştır. Buna göre deney grubuna drama yöntemi ve kontrol grubuna ise soru-cevap yöntemi uygulanmıştır.

Grup iletişiminin ve etkileşimin olduğu darma yöntemi katılımcıları daha aktif olmaya iterek etkili bir öğretim yöntemi oluşturması açısından önemlidir. Öğrenmenin anlamlı olması için drama yönteminin öğrenme öğretme sürecinde aktif olduğu ve çocukların olaylara bakış açıların da ise daha fazla olduğunu vurgulamıştır. Çocuklar, drama sayesinde deneyim kazanarak, olaya ve olgulara kendi perspektiflerinden bakma ve kendi aralarında tartışma becerileri kazanır. Geleneksel yöntemin etkili olduğu kontrol grubunda ise öğrenciler pasif olarak otururken konular anlatılıp soru-cevap şeklinde verilmiştir. Küçükahmet (2011), aşağıda gösterilen üç farklı yöntemlerden anlatım, soru-cevap, grup tartışmasını ele alarak sınıf ortamında öğretmen ve öğrencilerin birbirleriyle olan iletişiminden bahsetmiştir.

Şekil 4. Sınıf içerisindeki öğretmen-öğrenci etkileşimi

Şekil 4'e bakıldığında, anlatım ve soru-cevap yöntemi, klasik öğretim yöntemlerini temsil ederken; grup çalışması, öğretmenin öğrenciyle, öğrencinin hem öğrenci hem öğretmenle iletişim içerisinde olduğu iletişim ve etkileşimin daha etkin olduğu drama yöntemini temsil etmektedir.

Oturumlar sonunda her iki gruba da sanat eleştirisi yaprağı dağıtılarak betimleme, çözümlene, yorumlama ve yargı basamaklarındaki kategorilere cevap vermeleri istenmiştir. 13 oturum uygulandıktan sonra veriler tasnif edilmiş ve kodlanmıştır. Araştırmacı kodlamayı tamamladıktan sonra verilerin analizini yapmış ve sonuçları frekans ve yüzde şeklinde vermiştir. Bu araştırmada hem nitel hem de nicel verilerden elde edilen ve sayısal değerler verilerek, SPSS 17.0 programına aktarılan nicel veriler kullanılmıştır. Nicel veriler, araştırmaya katılan öğrencilerin farklı sanat eserleri üzerinden sanat eleştirisindeki "Betimleme", "Çözümlene", "Yorumlama" ve "Yargı" basamaklarında bulunan soru kategorilerine verilen cevaplar aracılığıyla toplanmıştır.

Denemelerde öntestin uygulanması ya olanaksız ya da gereksiz olduğu için grupların yanlı atama ile oluşturulması, deney öncesi benzerliği sağlamak için yeterlidir (Hovardaoğlu, 2000; Büyüköztürk, 2001; Karasar, 2005). Deney öncesi ölçmenin iç ve dış geçerlik üzerindeki olumsuz etkileri önlenabilir. Bu deneysel desene uygun olarak yanlı atama ile oluşturulmuş iki grup çalışmaya alınmıştır. Bunlardan biri deney öteki

kontrol grubu olarak kullanılmıştır. Gruplara, yalnızca sonest uygulanmıştır. Dolayısıyla iki gruba da süreç içerisinde belli aralıklarla ölçme yapılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu çalışmada, elde edilen nicel verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Ayrıca nitel verilerden elde edilen bazı bulgular içerik analizindeki kodlamalara göre nicel analiz için uygun hale getirilmiştir. İlk olarak araştırmacı 16 deney 16 kontrol grubunda olmak üzere toplam 32 katılımcı tarafından doldurulan veri toplama aracını gözden geçirmiş ve süreç boyunca devam eden katılımcıları göz önünde bulundurarak toplam 16 deney 16 kontrol grubundaki 32 katılımcının verileri değerlendirmeye alınmıştır. 32 katılımcının her bir sanat eseri için doldurduğu sanat eleştirisi yaprağı araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Böylece veriler düzenli bir şekilde listelenerek verilerin analizi için hazır hale getirilmiştir.

Nitel Verilerin Analizi ve Nicel Veriye Dönüştürülmesi: Bu çalışmada veriler zayıf deneysel modelde kullanılan üç tip soru aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcıların cümleleri farklılık gösterdiği için içerik analiz tekniğiyle geliştirilen kodlamalar katılımcıların her bir kategori için genel tasarımlarını ve kavram dünyalarını vermektedir. Her kategori için minimum 33 arası cümle yazılmıştır. Minimum 33 cümle analiz edildikten ve veriler toplandıktan sonra her bir cümle bağımsız iki araştırmacı tarafından içerik analiziyle incelenmiş ve kodlanmıştır. Daha sonra ortak kodlar oluşturulmuştur. Her iki bağımsız araştırmacı daha sonra bir araya gelerek ortak kodlar konusunda uzlaştıktan sonra her bir kodun sıklığı çıkarılmıştır.

Kodlama Yöntemi: Bu çalışmada 6.sınıf öğrencilerinin sanat eserini kavrayışlarında drama yönteminin etkisi araştırılmıştır. Bu çalışmada Feldman "Sanat Eleştirisi Yaprığı"ndaki dört basamak altında bulunan soru kategorileri kodlamalar (görme, dokunma..) altında ele alınmış ve daha sonra bu kategoriler katılımcıların cümleleriyle analiz edilmiştir.

Tablo 1'e baktığımızda kategoriler belirlendikten sonra katılımcıların cümleleri belirlenen bu kategorilerin yanına yazılmış ve her bir cümle için içerik analizi tekniğine uygun kodlar geliştirilmiştir.

Tablo 1

Kodlama Örneği

Kategori	Katılımcı Cümleleri	Kod
Görme	Evler, oyun oynayan çocuklar, oyun aletleri, renkler görüyorum.	Oyun oynayan çocuk, Oyun Aletleri, Evler, Renk
Ses	Oynayan çocukların kahkahaları duyuyorum. Çocuk sesleri duyuyorum.	Kahkaha, Çocuk
Koku	Deniz kokusu, doğa, su, orman, ağaç kokusu alıyorum.	Deniz, Su, Ağaç, Orman, Doğa kokusu
Duygu	Bende neşe, sevinç, neşeli günler duygusu uyandırıyor. Hüzün, mutsuzluk ve hoş olmayan bir duygu.	Neşe, Sevinç, Hüzün, Mutsuzluk
Doku-Örüntü	Kıyafetlerin dokusu, taş zeminin dokusu gibi tirilyonlarca örnek verilebilir. Sanat eserinde sert olmayan yumuşak dokular vardır	Kıyafet, Taş, Yumuşak
Biçim	Bu eserde biçimler vardır. Bunlar daire, kare, dikdörtgen biçimlerdir.	Daire, Kare, Dikdörtgen
Çizgi	Birçok çizgi vardır. Bunlar dikey ve yatay çizgilerdir.	Dikey, Yatay

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın desenine ve sorularına uygun olarak sonuçlar verilmiştir. Sonuçlar nitel ve nicel verilerle sunularak açıklanmış ve yorumlanmıştır.

Bu araştırmanın çalışma grubunu 6. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada bir deney ve bir kontrol grubu kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilere Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları", Vassily Kandinsky "Mavi Gök", Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" adlı tabloları ve Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" adlı heykeli üzerinden sanat eleştirisi yapılmıştır. Çalışma yapılırken, deney grubundaki öğrencilere araştırmacı tarafından drama yöntemi, kontrol grubuna ise klasik yöntem olan soru cevap/anlatım yöntemi uygulanmıştır.

4.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

Birinci Alt Amaç: Drama yöntemi uygulanan deney grubu ve klasik yöntem uygulanan kontrol gruplarının sanat eleştirisi "Betimleme", "Çözümleme", "Yorumlama" ve "Yargı" basamaklarındaki soru kategorilerini cevaplama ve cevapsız bırakma arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu bölümde sanat eleştirisi yaprağındaki betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarında bulunan soruları cevaplama ve cevapsız bırakmayla ilgili kategoriler detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 2

Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları"Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi Betimleme Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı			Cevapsız	
		f	f	%	f	%
Görme	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	15	93,75	1	6,25
Konu	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	9	56,25	7	43,75
Kim/Ne zaman	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	6	37,50	10	62,50
Tür	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	6	37,50	10	62,50
Teknik	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	5	31,25	11	68,75
Malzeme	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	4	25	12	75
Figuratif/Soyut	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	8	50	8	50
Renk	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25

Tablo 2'de görüldüğü üzere deney grubu betimleme basamağında; görme (% 87,50), konu (% 68,75), kim/ne zaman (% 87,50), tür (% 68,75), teknik (% 87,50), malzeme (% 81,25), figuratif/soyut (% 75), renkler (% 87,50) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, görme (% 12,50), konu (% 31,25), kim/ne zaman (% 12,50), tür (% 31,25), teknik (% 12,50), malzeme (% 18,75), figuratif/soyut (% 25), renkler (% 12,50) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Betimleme basamağında kontrol grubu; görme (% 93,75), konu (% 56,25), kim/ne zaman (% 37,50), tür (% 37,50), teknik (% 31,25), malzeme (% 25), figuratif/soyut (% 50), renkler (% 43,75) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, görme (% 6,25), konu (% 43,75), kim/ne zaman (% 62,50), tür (% 62,50), teknik (% 68,75), malzeme (% 75), figuratif/soyut (% 50), renkler (% 56,25) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney grubunun betimleme basamağında "konu", "kim/ne zaman", "tür", "teknik", "malzeme", "figuratif/soyut", "renkler" kategorilerindeki soruları cevaplama oranları kontrol grubuna oranla anlamlı bir fark oluşturmuştur. Deney grubunun soruları cevapsız bırakma oranlarını ise kontrol grubuna göre daha az olduğu görülmüştür.

Buna karşılık kontrol grubunun "görme" kategorisi hariç diğer kategorilerdeki soruları cevaplama oranları deney grubuna göre daha az, cevapsız bırakma oranları ise deney grubuna göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 3

Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi Çözümleme Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı	Cevaplayan		Cevapsız	
		f	f	%	f	%
Biçim	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	8	50	8	50
Ritim	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	8	50	8	50
Doku-Örüntü	Deney	16	8	50	8	50
	Kontrol	16	14	87,50	2	12,50
Renk Uyumu	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
Hareket	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	0	0	16	100
Çizgi	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	6	37,50	10	62,50
Vurgu-Dikkat	Deney	16	8	50	8	50
	Kontrol	16	5	31,25	11	68,75
Uzam	Deney	16	9	56,25	7	43,75
	Kontrol	16	6	37,50	10	62,50
Mekân	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	5	31,25	11	68,75
Ön-Arka	Deney	16	10	62,50	6	37,50
	Kontrol	16	4	25	12	75
Zıtlık	Deney	16	10	62,50	6	37,50
	Kontrol	16	2	12,50	14	93,75
Denge	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	1	6,25	15	93,75

Tablo 3'de görüldüğü üzere deney grubu, çözümleme basamağında; biçim (% 87,50), ritim (% 68,75), doku-örüntü (% 50), renk uyumu (% 75), hareket (% 68,75), çizgi (% 68,75), vurgu-dikkat (% 50), uzam (% 56,25), mekân (% 68,75), ön-arka (% 62,50), zıtlık (% 62,50), denge (% 81,25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup; biçim (% 12,50), ritim (% 31,25), doku-örüntü (% 50), renk uyumu (% 25), hareket (% 31,25), çizgi (% 31,25), vurgu-dikkat (% 50), uzam (% 43,75), mekân (% 31,25), ön-arka (% 37,50), zıtlık (% 37,50), denge (% 18,75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Çözümleme basamağında kontrol grubu; biçim (% 50), ritim (% 50), doku-örüntü (% 87,50), renk uyumu (% 43,75), hareket (% 0), çizgi (% 62,50), vurgu-dikkat (% 31,25), uzam (% 37,50), mekân (% 31,25), ön-arka (% 25), zıtlık (%12,50), denge (% 6,25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, biçim (% 50), ritim (% 50), doku-örüntü (% 12,50), renk uyumu (% 56,25), hareket (% 100), çizgi (% 62,50), vurgu-dikkat (% 68,75), uzam (% 62,50), mekan (% 68,75), ön-arka (% 75), zıtlık (% 93,75), denge (% 93,75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney grubunun çözümleme basamağında "biçim", "ritim", "renk uyumu", "hareket", "çizgi", "vurgu-dikkat", "uzam", "mekân", "ön-arka", "zıtlık", "denge" kategorilerindeki soruları cevaplama oranları kontrol grubuna oranla anlamlı bir fark oluşturmuştur. Deney grubunun soruları cevapsız bırakma oranının ise kontrol grubuna göre daha az olduğu görülmüştür.

Buna karşılık kontrol grubunun sadece "doku/örüntü" kategorisindeki cevaplama oranı çok az bir farkla deney grubundan fazla olmuştur. Kontrol grubunun soruları cevaplama oranlarının deney grubuna göre daha az cevapsız bırakma oranlarının ise deney grubuna göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 4

Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi Yorumlama Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı	Cevaplayan	Cevapsız		
		f	f	%	f	%
Duygu	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	14	87,50	2	12,50
Ses	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	13	81,25	3	18,75
Koku	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	8	50	8	50
Yeni İsim	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
Sanatçının Sevdiği Ögeler	Deney	16	10	62,50	6	37,50
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
Alternatif Teknik	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	5	31,25	11	68,75
Farklı ve Benzer Yönler	Deney	16	6	37,50	10	62,50
	Kontrol	16	1	6,25	15	93,75
Mesaj	Deney	16	10	62,50	6	37,50
	Kontrol	16	1	6,25	15	93,75
İsim İçeriği	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	6	37,50	10	62,50
Simgeler/Semboller	Deney	16	9	56,25	7	43,75
	Kontrol	16	4	25	12	75

Tablo 4'te görüldüğü üzere deney grubu, yorumlama basamağında; duygu (% 87,50), ses (% 87,50), koku (% 87,50), yeni isim (% 81,25), sanatçının sevdiği öğeler (% 62,50), alternatif teknik (% 68,75), farklı ve benzer yönler (% 37,50), mesaj (% 62,50), isim içeriği (% 68,75), simgeler/semboller (% 56,25) kategorilerindeki sorulara kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, duygu (% 12,50), ses (% 12,50), koku (% 12,50), yeni isim (% 18,75), sanatçının sevdiği öğeler (% 37,50), alternatif teknik (% 31,25), farklı ve benzer yönler (% 62,50), mesaj (% 37,50), isim içeriği (% 31,25), simgeler/semboller (% 43,75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Kontrol grubu yorumlama basamağında; duygu (% 87,50), ses (% 81,25), koku (% 50), yeni isim (% 43,75), sanatçının sevdiği öğeler (% 43,75), alternatif teknik (% 31,25), farklı ve benzer yönler (% 6,25), mesaj (% 6,25), isim içeriği (% 37,50), simgeler/semboller (% 25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, duygu (% 12,50), ses (% 18,75), koku (% 50), yeni isim (% 56,25), sanatçının sevdiği öğeler (% 56,25), alternatif teknik (% 68,75), farklı ve benzer yönler (% 93,75), mesaj (% 93,75), isim içeriği (% 62,50), simgeler/semboller (% 75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney grubunun yorumlama basamağında "duygu", "ses", "koku", "yeni isim", "sanatçının sevdiği öğeler", "alternatif teknik", "farklı ve benzer yönler", "mesaj", "isim içeriği", "simgeler/semboller" kategorilerindeki soruları cevaplama oranları kontrol grubuna oranla anlamlı bir fark oluşturmuştur. Deney grubunun soruları cevapsız bırakma oranının ise kontrol grubuna göre daha az olduğu görülmüştür.

Buna karşılık kontrol grubunun sadece "duygu" kategorisindeki cevaplama oranı deney grubuyla benzerlik göstermiştir. Kontrol grubunun soruları cevaplama oranı deney grubuna göre daha az, cevapsız bırakma oranının ise deney grubuna göre daha fazla olmuştur.

Tablo 5

Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi Yargı Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı	Cevaplayan	Cevapsız		
		f	f	%	f	%
Beğenme	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	16	100	0	0
Öznel Değer	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	15	93,75	1	6,25
Tarihi Değer	Deney	16	9	56,25	7	43,75
	Kontrol	16	14	87,50	2	12,50

Tablo 5'te görüldüğü üzere deney grubu yargı basamağında; beğenme (% 75), öznel değer (% 68,75), tarihi değer (% 56,25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup; beğenme (% 25), öznel değer (%31,25), tarihi değer (% 43,75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Kontrol grubu yargı basamağında; beğenme (% 100), öznel değer (% 93,75), tarihi değer (% 87,50), kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, beğenme (% 0), öznel değer (% 6,25), tarihi değer (%12,50) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney grubunun yargı basamağında "beğenme", "öznel değer", "tarihi değer" kategorilerindeki soruları cevaplama oranları kontrol grubuna oranla daha az olmuştur. Deney grubunun soruları cevapsız bırakma oranının ise kontrol grubuna göre daha fazla olduğu görülmüştür. Buna karşılık kontrol grubunun ise "beğenme", "öznel değer", "tarihi değer" kategorilerdeki soruları cevaplama oranı deney grubuna göre daha fazla olmuştur. Kontrol grubunun soruları cevapsız bırakma oranının ise deney grubuna göre daha az olduğu görülmüştür.

Tablo 6

Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi Betimleme Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı	Cevaplayan	Cevapsız		
		f	f	%	f	%
Görme	Deney	16	15	93,75	1	6,25
	Kontrol	16	16	100	0	0
Konu	Deney	16	11	64,71	5	31,25
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
Kim/Ne zaman	Deney	16	16	100	0	0
	Kontrol	16	14	87,50	2	12,50
Türü	Deney	16	10	62,50	6	37,50
	Kontrol	16	12	75	4	25
Tekniği	Deney	16	15	93,75	1	6,25
	Kontrol	16	11	68,75	5	31,25
Malzeme	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	10	62,50	6	37,50
Figuratif/Soyut	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	12	75	4	25
Renkler	Deney	16	14	82,35	2	12,50
	Kontrol	16	11	68,75	5	31,25

Tablo 6'da görüldüğü üzere deney grubu, betimleme basamağında; görme (% 93,75), konu (% 64,71), kim/ne zaman (% 100), türü (% 62,50), tekniği (% 93,75), malzeme (% 75), figuratif/soyut (% 87,50), renkler (% 82,35) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup; görme (% 6,25), konu (% 31,25), kim/ne zaman (% 0), türü (% 37,50), tekniği (% 6,25), malzeme (% 25), figuratif/soyut (% 12,50), renkler (% 12,50) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Betimleme basamağında kontrol grubu; görme (% 100), konu (% 43,75), kim/ne zaman (% 87,50), türü (% 75), tekniği (% 68,75), malzeme (% 62,50), figuratif/soyut (% 75), renkler (% 68,75) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, görme (% 0), konu (% 56,25), kim/ne zaman (% 12,50), türü (% 25), tekniği (% 31,25), malzeme (% 37,50), figuratif/soyut (% 25), renkler (% 31,25) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney grubunun betimleme basamağında "konu", "kim/ne zaman", "türü", "tekniği", "malzeme", "figuratif/soyut", "renkler" kategorilerindeki soruları cevaplama oranı kontrol grubuna oranla anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra deney grubunun bu kategorilerdeki soruları cevapsız bırakma oranının ise kontrol grubuna göre daha az olmuştur.

Buna karşılık kontrol grubunun ise sadece "görme" kategorisinde cevaplama oranı çok az bir fakla deney grubundan fazla olmuştur. Kontrol grubunun kalan diğer kategorilerdeki soruları cevaplama oranının ise deney grubuna göre daha az, cevapsız bırakma oranı ise daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 7

Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi Çözümleme Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı			Cevapsız	
		f	f	%	f	%
Biçim	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	15	93,75	1	6,25
Ritim	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	10	62,50	6	37,50
Doku-Örüntü	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	11	68,75	5	31,25
Renk Uyumu	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	9	56,25	7	43,75
Hareket	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	9	56,25	7	43,75
Çizgi	Deney	16	10	62,50	6	37,50
	Kontrol	16	9	56,25	7	43,75
Vurgu-Dikkat	Deney	16	9	56,25	7	43,75
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
Uzam	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	3	18,75	13	81,25
Mekân	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	5	31,25	11	68,75
Ön-Arka	Deney	16	9	56,25	7	43,75
	Kontrol	16	5	31,25	11	68,75
Zıtlık	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
Denge	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	4	25	12	75

Tablo 7'de görüldüğü üzere deney grubu çözümleme basamağında; biçim (% 81,25), ritim (% 81,25), doku-örüntü (% 87,50), renk uyumu (% 81,25), hareket (% 87,50), çizgi (% 62,50), vurgu-dikkat (% 56,25), uzam (%75), mekân (%75), ön-arka (%56,25), zıtlık (%75), denge (%68,75) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, biçim (%18,75), ritim (%18,75), doku-örüntü (%12,50), renk uyumu (%18,75), hareket (%12,50), çizgi (%37,50), vurgu-dikkat (%43,75), uzam (%25),

mekân (%25), ön-arka (%43,75), zıtlık (%25), denge (%31,25) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Çözümleme basamağında kontrol grubu; biçim (%93,75), ritim (%62,50), doku-örüntü (%68,75), renk uyumu (%56,25), hareket (%56,25), çizgi (%56,25), vurgu-dikkat (%43,75), uzam (%18,75), mekân (%31,25), ön-arka (%31,25), zıtlık (%43,75), denge (%25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, biçim (%6,25), ritim (%37,50), doku-örüntü (%31,25), renk uyumu (%43,75), hareket (%43,75), çizgi (%43,75), vurgu-dikkat (%56,25), uzam (%81,25), mekân (%68,75), ön-arka (%68,75), zıtlık (%56,25), denge (%75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney grubunun çözümleme basamağında "ritim", "renk uyumu", "hareket" "çizgi", "vurgu-dikkat", "uzam", "mekân", "ön-arka", "zıtlık", "denge" kategorilerindeki soruları cevaplama oranının kontrol grubuna oranla anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür. Deney grubunun soruları cevapsız bırakma oranının ise kontrol grubuna göre daha az olmuştur.

Buna karşılık kontrol grubunun ise sadece "biçim" kategorisinde soruları cevaplama oranı çok az bir farkla deney grubundan fazla olmuştur. Kontrol grubunun soruları cevaplama oranının ise deney grubuna göre daha az, cevapsız bırakma oranlarının ise deney grubuna göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 8

Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi Yorumlama Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı			Cevapsız	
		f	f	%	f	%
Duygu	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
Ses	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	9	56,25	7	43,75
Koku	Deney	16	9	56,25	7	43,75
	Kontrol	16	9	56,25	7	43,75
Yeni İsim	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	8	50	8	50
Sanatçının Sevdiği Ögeler	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	9	56,25	7	43,75
Alternatif Teknik	Deney	16	9	56,25	7	43,75
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
Farklı ve Benzer Yönler	Deney	16	7	43,75	9	56,25
	Kontrol	16	5	31,25	11	68,75
Mesaj	Deney	16	8	50	8	50
	Kontrol	16	1	6,25	15	93,75
İsim İçeriği	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
Simgeler/Semboller	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	10	62,50	6	37,50

Tablo 8'de görüldüğü üzere deney grubu yorumlama basamağında; duygu (%81,25), ses (%68,75), koku (%56,25), yeni isim (%81,25), sanatçının sevdiği ögeler (%75), alternatif teknik (%56,25), farklı ve benzer yönler (%43,75), mesaj (%50), isim içeriği (%68,75), simgeler/semboller (%81,25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, duygu (%18,75), ses (%31,25), koku (%43,75), yeni isim (%18,75), sanatçının sevdiği ögeler (%25), alternatif teknik (%43,75), farklı ve benzer yönler (%56,25), mesaj (%50), isim içeriği (%31,25), simgeler/semboller (%18,75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Yorumlama basamağında kontrol grubu; duygu (%43,75), ses (%56,25), koku (%56,25), yeni isim (%50), sanatçının sevdiği ögeler (%56,25), alternatif teknik (%43,75), farklı ve benzer yönler (%31,25), mesaj (%6,25), isim içeriği (%43,75), simgeler/semboller (%62,50) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, duygu (%56,25), ses (%43,75), koku (%43,75), yeni isim (%50), sanatçının sevdiği ögeler (%43,75), alternatif teknik (%56,25), farklı ve benzer yönler (%68,75), mesaj

(%93,75), isim içeriği (%56,25), simgeler/semboller (%37,50) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney grubunun yorumlama basamağında "duygu", "ses", "yeni isim", "sanatçının sevdiği öğeler", "alternatif teknik", "farklı ve benzer yönler", "mesaj", "isim içeriği", "simgeler/semboller" kategorilerindeki soruları cevaplama oranı kontrol grubuna oranla anlamlı bir fark oluşturmuştur. Deney grubunun soruları cevapsız bırakma oranı, ise kontrol grubuna göre daha az farklı olduğu görülmüştür.

Buna karşılık kontrol grubunun ise sadece "koku" kategorisindeki soruları cevaplama ve cevapsız bırakma oranı deney grubuyla benzerlik göstermiştir. Kontrol grubunun kalan tüm kategorilerdeki soruları cevaplama oranları ise deney grubuna göre daha az, cevapsız bırakma oranları ise deney grubuna göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 9

Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi Yargı Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı	Cevaplayan		Cevapsız	
		f	f	%	f	%
Beğenme	Deney	16	15	93,75	1	6,25
	Kontrol	16	15	93,75	1	6,25
Öznel Değer	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	13	81,25	3	18,75
Tarihi Değeri	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	8	50	8	50

Tablo 9'da görüldüğü üzere deney grubu yargı basamağında; beğenme (%93,75), öznel değer (%75), tarihi değeri (%68,75) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup; beğenme (%6,25), öznel değer (%25), tarihi değeri (%31,25) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Yargı basamağında kontrol grubu; beğenme (%93,75), öznel değer (%81,25), tarihi değeri (%50), kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, beğenme (%6,25), öznel değer (%18,75), tarihi değeri (%50), kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney grubunun yargı basamağında bulunan "beğenme" kategorisindeki soruları cevaplama ve cevapsız bırakma oranı kontrol

grubuyla benzerlik göstermiştir. Aynı grubun "öznel değer" kategorisindeki soruları cevaplama oranı kontrol grubundan daha az, cevapsız bırakma oranı ise daha fazla olduğu görülmüştür. Buna karşılık kontrol grubunun "öznel değer" kategorisindeki soruları cevaplama oranı deney grubundan fazla, cevapsız bırakma oranı ise daha az olmuştur. Aynı grubun "tarihi değer" kategorisindeki soruları cevaplama oranı deney grubundan daha az; cevapsız bırakma oranı ise daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 10

Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi Betimleme Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı	Cevaplayan	Cevapsız		
		f	f	%	f	%
Görme	Deney	16	16	100	0	0
	Kontrol	16	16	100	0	0
Konu	Deney	16	10	62,50	6	37,50
	Kontrol	16	12	75	4	25
Kim/Ne zaman	Deney	16	15	93,75	1	6,25
	Kontrol	16	12	75	4	25
Türü	Deney	16	15	93,75	1	6,25
	Kontrol	16	13	81,25	3	18,75
Tekniği	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	13	81,25	3	18,75
Malzeme	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	9	56,25	7	43,75
Figüratif/Soyut	Deney	16	16	100	0	0
	Kontrol	16	13	81,25	3	18,75
Renkler	Deney	16	15	93,75	1	6,25
	Kontrol	16	12	75	4	25

Tablo 10'da görüldüğü üzere deney grubu betimleme basamağında; görme (% 100), konu (% 62,50), kim/ne zaman (% 93,75), türü (% 93,75), tekniği (% 87,50), malzeme (% 87,50), figüratif/soyut (%100), renkler (%93,75) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup; görme (% 0), konu (%37,50), kim/ne zaman (% 6,25), türü (% 6,25), tekniği (% 12,50), malzeme (% 12,50), figüratif/soyut (% 0), renkler (% 6,25) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Betimleme basamağında kontrol grubu; görme (% 100), konu (%75), kim/ne zaman (%75), türü (%81,25), tekniği (%81,25), malzeme (%56,25), figüratif/soyut (%81,25), renkler (%75) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, görme (% 0), konu (%25), kim/ne zaman (%25), türü (%18,75), tekniği (%18,75), malzeme

(%43,75), figüratif/soyut (%18,75), renkler (%25) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney grubunun betimleme basamağında "konu", "kim/ne zaman", "türü", "tekniki", "malzeme", "figüratif/soyut", "renkler" kategorilerindeki soruları cevaplama oranı kontrol grubuna oranla anlamlı bir fark oluşturmuştur. Deney grubunun soruları cevapsız bırakma oranının ise kontrol grubuna göre daha az olduğu görülmüştür.

Buna karşılık kontrol grubunun ise sadece "görme" kategorisindeki cevaplama oranı deney grubuyla benzer "Konu", "kim/ne zaman", "türü, tekniği", "malzeme", "figüratif/soyut", "renkler" kategorilerdeki soruları cevaplama oranı deney grubuna göre daha fazla olmuştur. Bunun yanında kontrol grubunun yine bu kategorilerdeki soruları cevapsız bırakma oranının ise deney grubuna göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 11

Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi Çözümleme Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı	Cevaplayan		Cevapsız	
		f	f	%	f	%
Biçim	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	13	81,25	3	18,75
Ritim	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	10	62,50	6	37,50
Doku-Örüntü	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	10	62,50	6	37,50
Renk Uyumu	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	14	87,50	2	12,50
Hareket	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
Çizgi	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	11	68,75	5	31,25
Vurgu-Dikkat	Deney	16	10	62,50	6	37,50
	Kontrol	16	12	75	4	25
Uzam	Deney	16	10	62,50	6	37,50
	Kontrol	16	9	56,25	7	43,75
Meân	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	10	62,50	6	37,50
Ön-Arka	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	5	31,25	11	68,75
Zıtlık	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	6	37,50	10	62,50
Denge	Deney	16	9	56,25	7	43,75
	Kontrol	16	4	25	12	75

Tablo 11'de görüldüğü üzere deney grubu çözümleme basamağında; biçim (%87,50), ritim (%87,50), doku-örüntü (%68,75), renk uyumu (%81,25), hareket (%75), çizgi (%75), vurgu-dikkat (%62,50), uzam (%62,50), mekân (%81,25), ön-arka (%87,50), zıtlık (%68,75), denge (%56,25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup; biçim (%12,50), ritim (%12,50), doku-örüntü (%31,25), renk uyumu (%18,75), hareket (%25), çizgi (%25), vurgu-dikkat (%37,50), uzam (%37,50), mekân (%18,75), ön-arka (%12,50), zıtlık (%31,25), denge (%43,75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Çözümleme basamağında kontrol grubu; biçim (%81,25), ritim (%62,50), doku-örüntü (%62,50), renk uyumu (%87,50), hareket (%43,75), çizgi (%68,75), vurgu-dikkat (%75), uzam (%56,25), mekân (%62,50), ön-arka (%31,25), zıtlık (%37,50), denge (%25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, biçim (%18,75), ritim (%37,50), doku-örüntü (%37,50), renk uyumu (%12,50), hareket (%56,25), çizgi (%31,25), vurgu-dikkat (%25), uzam (%43,75), mekân (%37,50), ön-arka (%68,75), zıtlık (%62,50), denge (%75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney grubunun çözümleme basamağında "ritim", "hareket", "çizgi", "uzam", "mekân", "ön-arka", "zıtlık", "denge" kategorilerindeki soruları cevaplama oranları kontrol grubuna oranla anlamlı bir fark olmuştur. Deney grubunun "Vurgu" ve "renk uyumu" kategori dışındaki tüm soruları cevapsız bırakma oranı ise kontrol grubuna göre daha az olduğu görülmüştür.

Buna karşılık kontrol grubunda ise sadece "vurgu" ve "renk uyumu" kategorisindeki cevaplama oranı deney grubundan fazla olduğu görülmüştür. Kontrol grubunun "ritim", "hareket", "çizgi", "uzam", "mekân", "ön-arka", "zıtlık", "denge" kategorilerdeki soruları cevaplama oranı ise deney grubuna göre daha az olmuştur. Bunun yanında yine kontrol grubunun bu kategorilerdeki soruları cevapsız bırakma oranı ise deney grubuna göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 12

Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi Yorumlama Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı	Cevaplayan	Cevapsız		
		f	f	%	f	%
Duygu	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	11	68,75	5	31,25
Ses	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	14	87,50	2	12,50
Koku	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	12	75	4	25
Yeni İsim	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	12	75	4	25
Sanatçının Sevdiği Ögeler	Deney	16	8	50	8	50
	Kontrol	16	6	37,50	10	62,50
Alternatif Teknik	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	4	25	12	75
Farklı ve Benzer Yönler	Deney	16	8	50	8	50
	Kontrol	16	4	25	12	75
Mesaj	Deney	16	8	50	8	50
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
İsim İçeriği	Deney	16	7	43,75	9	56,25
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
Simgeler/Semboller	Deney	16	9	56,25	7	43,75
	Kontrol	16	5	31,25	11	68,75

Tablo 12'de görüldüğü üzere deney grubu yorumlama basamağında; duygu (%87,50), ses (%87,50), koku (%75), yeni isim (%75), sanatçının sevdiği ögeler (%50), alternatif teknik (%81,25), farklı ve benzer yönler (%50), mesaj (%50), isim içeriği (%43,75), simgeler/semboller (%56,25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup; duygu (%12,50), ses (%12,50), koku (%25), yeni isim (%25), sanatçının sevdiği ögeler (%50), alternatif teknik (%18,75), farklı ve benzer yönler (%50), mesaj (%50), isim içeriği (%56,25), simgeler/semboller (%43,75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Yorumlama basamağında kontrol grubu; duygu (%68,75), ses (%87,50), koku (%75), yeni isim (%75), sanatçının sevdiği ögeler (%37,50), alternatif teknik (%25), farklı ve benzer yönler (%25), mesaj (%43,75), isim içeriği (%43,75), simgeler/semboller (%31,25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, duygu (%31,25), ses (%12,50), koku (%25), yeni isim (%25), sanatçının sevdiği ögeler (%62,50), alternatif teknik (%75), farklı ve benzer yönler (%75), mesaj (%56,25), isim

içeriği (%56,25), simgeler/semboller (%68,75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney grubunun yorumlama basamağında; "duygu", "sanatçının sevdiği öğeler", "alternatif teknik", "farklı ve benzer yönler", "mesaj", "simgeler/semboller" kategorilerindeki soruları cevaplama oranı kontrol grubundan daha fazla, cevapsız bırakma oranı ise daha az olduğu görülmüştür.

Buna karşılık kontrol grubu ise "ses", "yeni isim", "isim içeriği" kategorisindeki soruları cevaplama ve cevapsız bırakma oranları deney grubuyla benzerlik göstermiştir. kontrol grubunun "Duygu", "sanatçının sevdiği öğeler", "alternatif teknik", "farklı ve benzer yönler", "mesaj", "simgeler/semboller" kategorilerdeki soruları cevaplama oranları deney grubuna göre daha az, cevapsız bırakma oranları ise deney grubuna göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 13

Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosu Üzerinden Sanat Eleştirisi Yargı Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı	Cevaplayan		Cevapsız	
		f	f	%	f	%
Beğenme	Deney	16	16	100	0	0
	Kontrol	16	15	93,75	1	6,25
Öznel Değer	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	12	75	4	25
Tarihi Değeri	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	8	50	8	50

Tablo 13'te görüldüğü üzere deney grubu yargı basamağında; beğenme (%100), öznel değer (%87,50), tarihi değeri (%81,25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup; beğenme (%0), öznel değer (%12,50), tarihi değeri (%18,75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Yargı basamağında kontrol grubu; beğenme (%93,75), öznel değer (%75), tarihi değeri (%50), kategorilerindeki sorulara cevap vermişlerdir. Katılımcılar, beğenme (%6,25), öznel değer (%25), tarihi değeri (%50), kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmışlardır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney grubunun yargı basamağında; "beğenme", "öznel değer" ve "tarihi değer" kategorisindeki soruları cevaplama oranları kontrol

grubundan daha fazla, cevapsız bırakılan soruların oranları ise daha az olduğu görülmüştür. Buna karşılık kontrol grubunun "beğenme", "öznel değer" ve "tarihi değer" kategorilerindeki soruları cevaplama oranları ise deney grubundan daha az, cevapsız bırakılan soruların oranları ise daha fazla olmuştur.

Tablo 14

Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeli Üzerinden Sanat Eleştirisi Betimleme Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı			Cevapsız	
		f	f	%	f	%
Görme	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	13	81,25	3	18,75
Konu	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	13	81,25	3	18,75
Kim/Ne zaman	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	14	87,50	2	12,50
Malzeme	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	15	93,75	1	6,25
Figuratif/Soyut	Deney	16	16	100	0	0
	Kontrol	16	13	81,25	3	18,75
Renkler	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	14	87,50	2	12,50

Tablo 14'te görüldüğü üzere deney grubu betimleme basamağında; görme (%87,50), konu (%87,50), kim/ne zaman (%87,50), malzeme (%87,50), figuratif/soyut (%100), renkler (%87,50) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, görme (%12,50), konu (%12,50), kim/ne zaman (%12,50), malzeme (%12,50), figuratif/soyut (%0), renkler (%12,50) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Betimleme basamağında kontrol grubu; görme (%81,25), konu (%81,25), kim/ne zaman (%87,50), malzeme (%93,75), figuratif/soyut (%81,25), renkler (%87,50) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, görme (%18,75), konu (%18,75), kim/ne zaman (%12,50), malzeme (%6,25), figuratif/soyut (%18,75), renkler (%12,50) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının betimleme basamağında bulunan "renkler", "kim/zaman" kategorilerindeki soruları cevaplama ve cevapsız bırakma oranları birbirine benzer olduğu görülmüştür. Deney grubunun "görme", "konu", "malzeme", "figuratif/soyut" kategorilerindeki soruları cevaplama

oranları kontrol grubuna oranla fazla, cevapsız bırakılan soruların oranları ise daha az olduğu görülmüştür.

Buna karşılık kontrol grubunun ise sadece "malzeme" kategorisindeki oran deney grubundan fazla olmuştur. Kontrol grubunun; "görme", "konu", "malzeme", "figüratif/soyut" kategorilerdeki soruları cevaplama oranları deney grubuna göre daha az cevapsız bırakma oranları ise daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 15

Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeli Üzerinden Sanat Eleştirisi Çözümleme Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı		Cevaplayan		Cevapsız	
		f	f	%	f	%	
Form/Biçim	Deney	16	14	87,50	2	12,50	
	Kontrol	16	11	68,75	5	31,25	
Ritim	Deney	16	15	93,75	1	6,25	
	Kontrol	16	12	75	4	25	
Doku-Örüntü	Deney	16	11	68,75	5	31,25	
	Kontrol	16	11	68,75	5	31,25	
Hareket	Deney	16	14	87,50	2	12,50	
	Kontrol	16	13	81,25	3	18,75	
Çizgi	Deney	16	12	75	4	25	
	Kontrol	16	12	75	4	25	
Vurgu-Dikkat	Deney	16	10	62,50	6	37,50	
	Kontrol	16	6	37,50	10	62,50	
Uzam	Deney	16	11	68,75	5	31,25	
	Kontrol	16	10	62,50	6	37,50	
Ön-Arka	Deney	16	11	68,75	5	31,25	
	Kontrol	16	8	50	8	50	
Zıtlık	Deney	16	12	75	4	25	
	Kontrol	16	2	12,50	14	87,50	
Denge	Deney	16	14	87,50	2	12,50	
	Kontrol	16	13	81,25	3	18,75	
Abartılı Form	Deney	16	5	31,25	11	68,75	
	Kontrol	16	4	25	12	75	

Tablo 15'te görüldüğü üzere deney grubu çözümleme basamağında; form/biçim (%87,50), ritim (%93,75), doku-örüntü (%68,75), hareket (%87,50), çizgi (%75), vurgu-dikkat (%62,50), uzam (%68,75), ön-arka (%68,75), zıtlık (%75), denge (%87,50), abartılı form (%31,25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, form/biçim (%12,50), ritim (%6,25), doku-örüntü (%31,25), hareket (%12,50), çizgi

(%25), vurgu-dikkat (%37,50), uzam (%31,25), ön-arka (%31,25), zıtlık (%25), denge (%12,50), abartılı form (%68,75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Çözümleme basamağında kontrol grubu; form/biçim (%68,75), ritim (%75), doku-örüntü (%68,75), hareket (%81,25), çizgi (%75), vurgu-dikkat (%37,50), uzam (%62,50), ön-arka (%50), zıtlık (%12,50), denge (%81,25), abartılı form (%25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, form/biçim (%31,25), ritim (%25), doku-örüntü (%31,25), hareket (%18,75), çizgi (%25), vurgu-dikkat (%62,50), uzam (%37,50), ön-arka (%50), zıtlık (%87,50), denge (%18,75), abartılı form (%75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının çözümleme basamağında bulunan "doku/örüntü", "çizgi" kategorilerindeki soruları cevaplama ve cevapsız bırakma oranları birbirine benzer olduğu görülmüştür.

Deney grubunun "form/biçim", "ritim", "hareket", "vurgu-dikkat", "uzam", "ön-arka", "zıtlık", "denge", "abartılı form" kategorilerindeki soruları cevaplama oranları kontrol grubundan fazla, cevapsız bırakma oranları ise kontrol grubuna göre daha az olmuştur.

Buna karşılık kontrol grubunun ise "form/biçim", "ritim", "hareket", "vurgu-dikkat", "uzam", "ön-arka", "zıtlık", "denge", "abartılı form" kategorilerindeki soruları cevaplama oranları deney grubuna oranla daha az, cevapsız bırakma oranları ise deney grubuna göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 16

Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeli Üzerinden Sanat Eleştirisi Yorumlama Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı	Cevaplayan	Cevapsız		
		f	f	%	f	%
Duygu	Deney	16	16	100	0	0
	Kontrol	16	14	87,50	2	12,50
Ses	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	15	93,75	1	6,25
Koku	Deney	16	13	81,25	3	18,75
	Kontrol	16	12	75	4	25
Yeni İsim	Deney	16	10	62,50	6	37,50
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
Alternatif Teknik	Deney	16	10	62,50	6	37,50
	Kontrol	16	6	37,50	10	62,50
Farklı /Benzer	Deney	16	8	50	8	50
	Kontrol	16	2	12,50	14	87,50
Mesaj	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	0	0	16	100
İsim İçeriği	Deney	16	12	75	4	25
	Kontrol	16	7	43,75	9	56,25
Duygusal İfade	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	10	62,50	6	37,50

Tablo 16'da görüldüğü üzere deney grubu yorumlama basamağında; duygu (%100), ses (%87,50), koku (%81,25), yeni isim (%62,50), alternatif teknik (%62,50), farklı ve benzer yönler (%50), mesaj (%68,75), isim içeriği (%75), duygusal ifade (%87,50) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, duygu (%0), ses (%12,50), koku (%18,75), yeni isim (%37,50), alternatif teknik (%37,50), farklı ve benzer yönler (%50), mesaj (%31,25), isim içeriği (%25), duygusal ifade (%12,50) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Yorumlama basamağında kontrol grubu; duygu (%87,50), ses (%93,75), koku (%75), yeni isim (%43,75), alternatif teknik (%37,50), farklı ve benzer yönler (%12,50), mesaj (%0), isim içeriği (%43,75), duygusal ifade (%62,50) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup, duygu (%12,50), ses (%6,25), koku (%25), yeni isim (%56,25), alternatif teknik (%62,50), farklı ve benzer yönler (%87,50), mesaj (%100), isim içeriği (%56,25), duygusal ifade (%37,50) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney grubunun yorumlama basamağında "duygu", "koku", "yeni isim", "alternatif teknik", "farklı ve benzer yönler", "mesaj",

"isim içeriği", "duygusal ifade" kategorilerindeki soruları cevaplama oranları kontrol grubundan daha fazla, cevapsız bırakma oranları ise daha az olduğu görülmüştür.

Kontrol grubunun ise sadece "ses" kategorisindeki soruları cevaplama ve cevapsız bırakma oranı çok az bir farkla deney grubundan fazla olmuştur. Kontrol grubunun; "duygu", "koku", "yeni isim", "alternatif teknik", "farklı ve benzer yönler", "mesaj", "isim içeriği", "duygusal ifade" kategorisindeki soruları cevaplama oranları deney grubundan daha az cevapsız bırakma oranları ise deney grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 17

Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeli Üzerinden Sanat Eleştirisi Yargı Basamağındaki Kategorileri Cevaplama ve Cevapsız Bırakma Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı			Cevapsız	
		f	f	%	f	%
Beğenme	Deney	16	16	100	0	0
	Kontrol	16	16	100	0	0
Öznel Değer	Deney	16	16	100	0	0
	Kontrol	16	13	81,25	3	18,75
Tarihi Değer	Deney	16	11	68,75	5	31,25
	Kontrol	16	9	56,25	7	43,75
Nerede	Deney	16	14	87,50	2	12,50
	Kontrol	16	9	56,25	7	43,75

Tablo 17'de görüldüğü üzere deney grubu yargı basamağında beğenme (%100), öznel değer (%100), tarihi değeri (%68,75), nerede (%87,50) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup; beğenme (%0), öznel değer (%0), tarihi değeri (%31,25), nerede (%12,50), kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Yargı basamağında kontrol grubu; beğenme (%100), öznel değer (%81,25), tarihi değeri (%56,25), nerede (%56,25) kategorilerindeki sorulara cevap vermiştir. Aynı grup; beğenme (%0), öznel değer (%18,75), tarihi değeri (%43,75), nerede (%43,75) kategorilerindeki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının yargı basamağında bulunan "beğenme" kategorilerindeki soruları cevaplama ve cevapsız bırakma oranları birbirine benzer olduğu görülmüştür. Deney grubunun "öznel değer", "tarihi değer", "nerede" kategorilerindeki soruları cevaplama oranları kontrol grubundan daha fazla, cevapsız bırakma oranları ise daha az olmuştur.

Buna karşılık kontrol grubunun "öznel değer", "tarihi değer" ve "nerede" kategorilerindeki soruları cevaplama oranları deney grubundan daha az, cevapsız bırakma oranları ise daha fazla olduğu görülmüştür.

4.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

İkinci Alt Amaç: Drama yöntemi uygulanan deney ve klasik yöntem uygulanan kontrol gruplarının sanat eleştirisi yapılarındaki betimleme basamağında bulunan kapalı uçlu soru kategorilerine verdikleri doğru-yanlış cevaplar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu bölümde sanat eleştirisi betimleme basamağında bulunan "Kim-Ne Zaman", "Tür", "Teknik", "Figüratif/Soyut" kategorisindeki soruların kapalı uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Kapalı uçlu sorular bilgi sorusu olduğu için sonuçlar sadece doğru-yanlış kategorisinde detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 18

Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosuna İlişkin Betimleme Basamağında Kapalı Uçlu Sorulara Verdiği Doğru-Yanlış Cevapların Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı f	Doğru		Yanlış		Yanıtsız	
			f	%	f	%	f	%
Kim/zaman	Deney	16	14	87.50	0	0	2	12.50
	Kontrol	16	14	87.50	0	0	2	12.50
Tür	Deney	16	10	62.50	1	6.25	5	31.25
	Kontrol	16	8	50	4	25	4	25
Teknik	Deney	16	14	87.50	0	0	2	12.50
	Kontrol	16	7	43.75	5	31.25	4	25
Figüratif/Soyut	Deney	16	11	68.75	1	6.25	4	25
	Kontrol	16	13	81.25	0	0	3	18.75

Tablo 18'de "Çocuk Oyunları" adlı tablosu ile ilgili "kim/ne zaman" kategorisinde deney ve kontrol gruplarının soruları doğru cevaplama % 87.50, yanlış cevaplama (% 0), cevapsız bırakma oranları %12.50 eşit olduğu görülmüştür.

"Tür" kategorisindeki soruyu; deney grubu % 62.50, kontrol grubu % 50 oranında doğru cevaplamışken deney grubu % 6.25, kontrol grubu % 25 oranında yanlış cevaplamıştır. Yine aynı soruyu deney grubu % 31.25, kontrol grubu % 25 oranında yanıtsız bırakmıştır.

"Teknik" kategorisindeki soruyu; deney grubu % 87.50, kontrol grubu % 43.75 oranında doğru, deney grubu % 0, kontrol grubu % 31.25 oranında yanlış cevaplamıştır. Yine aynı soruyu deney grubu %12.50, kontrol grubu % 25 oranında yanıtı bırakmıştır.

Son olarak her iki grup "figüratif/soyut" kategorisindeki soruyu; deney grubu % 68.75, kontrol grubu % 81.25 oranında doğru, deney grubu % 6.25, kontrol grubu % 0 oranında yanlış cevaplamıştır. Yine aynı soruyu deney grubu % 25, kontrol grubu % 18.75 oranında yanıtı bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde "kim/ne zaman" kategorisinde deney ve kontrol gruplarının ortalamalarının eşit olduğu ve anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. "Tür" ve "teknik" kategorisinde ise deney grubunun kontrol grubuna göre anlamlı fark oluşturmuştur. Buna karşılık "figüratif/soyut" kategorisinde ise kontrol grubu deney grubuna göre anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür.

Tablo 19

Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosuna İlişkin Betimleme Basamağındaki Kapalı Uçlu Sorulara Verdiği Doğru-Yanlış Cevapların Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı f	Doğru		Yanlış		Yanıtızsız	
			f	%	f	%	f	%
Kim/zaman	Deney	16	16	100	0	0	0	0
	Kontrol	16	6	37.50	0	0	10	62.50
Türü	Deney	16	10	62.50	0	0	6	37.50
	Kontrol	16	6	37.50	0	0	10	62.50
Teknik	Deney	16	15	93.75	0	0	1	6.25
	Kontrol	16	5	31.25	0	0	11	68.75
Figüratif/Soyut	Deney	16	14	87.50	0	0	2	12.50
	Kontrol	16	8	50	0	0	8	50

Tablo 19'da görüldüğü gibi "Mavi Gök" adlı tablosu ile ilgili "kim/ne zaman" soru kategorisinde deney grubunun soruyu doğru cevaplama oranı % 100 iken, kontrol grubu % 37.50'de kalmıştır. Her iki grubun aynı soruyu yanlış cevaplama oranları ise eşittir (% 0). Yine aynı soruyu deney grubu % 0, kontrol grubu % 62.50 oranında yanıtı bırakmıştır.

"Tür" kategorisindeki soruyu; deney grubu % 62.50, kontrol grubu % 37.50 oranında doğru cevaplamıştır. Her iki grubun aynı soruyu yanlış cevaplama oranları ise

eşittir (% 0). Yine aynı soruyu deney grubu % 37.50, kontrol grubu % 62.50 oranında yanıtı bırakmıştır.

"Teknik" kategorisindeki soruyu; deney grubu % 93.75, kontrol grubu % 31.25 oranında doğru cevaplamıştır. Her iki grubun aynı soruyu yanlış cevaplama oranları ise eşittir (% 0). Yine aynı soruyu deney grubu % 6.25, kontrol grubu % 68.75 oranında yanıtı bırakmışlardır.

Son olarak her iki grup "figüratif/soyut" kategorisindeki soruyu; deney grubu % 87.50, kontrol grubu % 50 oranında doğru cevaplamıştır. Her iki grubun aynı soruyu yanlış cevaplama oranları ise eşittir (% 0). Yine aynı soruyu deney grubu % 12.50, kontrol grubu % 50 oranında yanıtı bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde "kim/ne zaman" kategorisinde deney grubu kontrol grubuna göre % 100 başarı gösterdiği "türü", "tekniki" ve "figüratif/soyut" kategorisinde ise deney grubunun kontrol grubuna göre anlamlı fark olduğu görülmüştür.

Tablo 20

Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosuna İlişkin Betimleme Basamağındaki Kapalı Uçlu Sorulara Verdiği Doğru-Yanlış Cevapların Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı f	Doğru		Yanlış		Yanıtsız	
			f	%	f	%	f	%
Kim/zaman	Deney	16	16	100	0	0	0	0
	Kontrol	16	11	68.75	1	6.25	2	12.50
Türü	Deney	16	12	75	0	0	4	25
	Kontrol	16	12	75	1	6.25	3	18.75
Tekniği	Deney	16	15	93.75	1	6.25	0	0
	Kontrol	16	13	81.25	1	6.25	2	12.50
Figüratif/Soyut	Deney	16	12	75	4	25	0	0
	Kontrol	16	12	75	1	6.25	3	18.75

Tablo 20'de görüldüğü gibi "Hepimiz Aynı Gemide" tablosu ile ilgili "kim/ne zaman" soru kategorisinde deney grubunun soruyu doğru cevaplama oranı % 100 iken, kontrol grubu % 68.75'de kalmıştır. Bu kategorideki soruyu deney grubu % 0, kontrol grubu % 6.25 oranında yanlış cevaplamıştır. Yine aynı soruyu deney grubu % 0, kontrol grubu % 12.50 oranında yanıtı bırakmıştır.

"Tür" kategorisinde her iki grubun aynı soruyu doğru cevaplama oranları ise eşittir (%75). Bu kategorideki soruyu deney grubu % 0, kontrol grubu % 6.25 oranında

yanlış cevaplamıştır. Yine aynı soruyu deney grubu % 25, kontrol grubu % 18.75 oranında yanıtı bırakmıştır.

"Teknik" kategorisindeki soruyu; deney grubu % 93.75, kontrol grubu % 81.25 oranında doğru cevaplamıştır. Her iki grubun aynı soruyu yanlış cevaplama oranları ise eşittir (% 6.25). Yine aynı soruyu deney grubu % 0, kontrol grubu % 12.50 oranında yanıtı bırakmıştır.

Son olarak her iki grup "figuratif/soyut" kategorisindeki soruyu doğru cevaplama oranları ise eşittir (%75). Bu kategorideki soruyu deney grubu % 25, kontrol grubu % 6.25 oranında yanlış cevaplamıştır. Yine aynı soruyu deney grubu % 0, kontrol grubu % 18.75 oranında yanıtı bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde "kim/ne zaman" kategorisinde deney grubu kontrol grubuna göre % 100 başarı gösterdiği görülmektedir. "Türü" ve "figuratif/soyut" kategorilerinde deney ve kontrol gruplarının ortalamalarının birbirine yakın olduğu ve anlamlı bir fark olmadığı buna karşılık "teknik" kategorisinde ise deney grubunun kontrol grubuna göre anlamlı bir fark oluşturduğu saptanmıştır.

Tablo 21

Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeline İlişkin Betimleme Basamağındaki Kapalı Uçlu Sorulara Verdiği Doğru-Yanlış Cevapların Dağılımı

Kategoriler	Grup	Katılımcı f	Doğru		Yanlış		Yanıtsız	
			f	%	f	%	f	%
Kim/zaman	Deney	16	13	81.25	0	0	3	18.75
	Kontrol	16	14	87.50	0	0	2	12.50
Figuratif/Soyut	Deney	16	13	81.25	3	18.75	0	0
	Kontrol	16	12	75	1	6.25	3	18.75

Tablo 21'de görüldüğü gibi "Kale Burjuvaları" heykeli ile ilgili "kim/ne zaman" soru kategorisinde kontrol grubunun soruyu doğru cevaplama oranı % 87.50 iken, deney grubu % 81.25'de kalmıştır. Her iki grubun aynı soruyu yanlış cevaplama oranları ise eşittir (% 0). Yine aynı soruyu deney grubu % 18.75, kontrol grubu % 12.50 oranında yanıtı bırakmıştır.

"Figuratif/soyut" kategorisindeki soruyu; deney grubu % 81.25, kontrol grubu % 75 oranında doğru cevaplamıştır. Bu kategorideki soruyu deney grubu % 18.75, kontrol grubu % 6.25 oranında yanlış cevaplamıştır. Yine aynı soruyu deney grubu % 0, kontrol grubu % 18.75 oranında yanıtı bırakmıştır.

Tüm kategoriler incelendiğinde "kim/ne zaman" kategorisinde kontrol grubu "Figuratif/Soyut" kategorisinde ise deney grubu anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür.

4.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

Üçüncü Alt Amaç: Drama yöntemi uygulanan deney ve klasik yöntem uygulanan kontrol gruplarının sanat eleştirisi "Betimleme", "Çözümleme", "Yorumlama" ve "Yargı" basamaklarındaki açık uçlu soru kategorilerine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Çalışmanın üçüncü aşamasında katılımcıların yorum gerektiren açık uçlu soru kategorilerine verdikleri cevaplar karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Bu bölümde deney ve kontrol gruplarından elde edilen verilerin sonuçları sunulurken frekans dağılımında en göze çarpan özellikler verilmiştir. Ayrıca frekans dağılımları verildikten sonra her bir kategori için deney ve kontrol grubundaki katılımcıların kendi cümlelerinden alıntı yapılmıştır.

Sanat eleştirisi yaprağı betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarından oluşmaktadır. Bu basamaklardan ilki olan "Betimleme" basamağında bulunan "görme", "konu", "malzeme", "renk" kategorisindeki sorularının yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubundaki katılımcılar bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmişlerdir. Bu detaylı tasvirler Tablo 22'de gösterilmiştir.

Tablo 22

Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosuna İlişkin Betimleme Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	GÖRME	KONU	MALZEME	RENK		
DENEY	Oyun oynayan lar (f:9)	Renkler (f:1)	Çocuk	Yağlı Boya	Mavi (f:10)	Çokça renk (f:2)
	Çocuklar (f:7)	Takla atan çocuklar	oyunları	(f:12)	Kahverengi	Turkuvaz (f:1)
	Büyük insanlar (f:4)	(f:1)	(f:7)	Ahşap (f:5)	(f:9)	Turuncu (f:1)
	Yüzen adamlar (f:3)	Pencereden bakanlar	Eğlence oyunları (f:1)	Kağıt (f:2)	Yeşil (f:8)	Kahve köpüğü (f:1)
	Yüzen çocuklar (f:3)	(f:1)	Yardımlaşma (f:1)	Kumaş	Kırmızı (f:7)	Soğuk renkler (f:1)
	Sırtından atlayanlar	Tırmanan çocuklar	Çocuk hakları (f:1)	(f:1)	Sarı (f:5)	Su yeşili (f:1)
	(f:2)	(f:1)	Kalabalık bir gün (f:1)		Siyah (f:4)	Soluk renkler (f:1)
	Dedikodu yapanlar	İş yapanlar (f:1)	Bir bayram günü (f:1)		Gri (f:4)	Koyu renkler (f:1)
	(f:2)	Çocuk ruhlu olanlar			Beyaz (f:4)	Farklı tonlarda
	Evler (f:2)	(f:1)			Krem (f:2)	renkler (f:1)
	Maskeli çocuklar (f:2)	Büyük kent merkezi				
	Değişik oyunlar (f:1)	(f:1)				
	Birbirlerini taşıyanlar	Oyuncak yapan çocuk				
	(f:1)	(f:1)				
	Çember çevirenler	Gözlemci (f:1)				
	(f:1)	Kavga eden (f:1)				
	Eşya taşıyanlar (f:1)	Müzik yapan (f:1)				
Kullanılan eşyalar	Yemek yapan (f:1)					
(f:1)	Birlik ve beraberlik					
	(f:1)					
KONTROL	Oyun oynayan	Takla atanlar (f:1)	Çocuk oyunları (f:8)	Yağlı	Kahverengi (f:4)	
	çocuklar (f:13)	Mevlana gibi dönenle	Çocukların eğlenmesi	Boya(f:3)	Kırmızı (f:3)	
	Evler (f:7)	(f:1)	(f:1)	Kağıt (f:3)	Sarı (f:3)	
	Göl (f:4)	Yürüyenler (f:1)			Mavi (f:3)	
	Kalabalık (f:3)	Çatılarda kalan			Yeşil (f:2)	
	İnsanlar (f:2)	oyuncaklar (f:1)			Beyaz (f:2)	
	Çember çevirenler	Manzara (f:1)			Turuncu (f:2)	
	(f:2)	Eğlenen çocuklar (f:1)			Açık-koyu renk (f:2)	
	İş yapan (f:2)	Oyun çeşitleri (f:1)			Gri (f:1)	
	Tuğla (f:2)	İp çekmece (f:1)			Mor (f:1)	
	Nesneler (f:1)	Şapka (f:1)			Bütün renkler (f:1)	
	Yüzen (f:1)	Sopa (f:1)				
	Maske takan (f:1)	Ağaca tırmanan (f:1)				
	Aşık oyunu (f:1)	Oyun aletleri (f:1)				
	Gelin alayı (f:1)	Tuvaletini yapan (f:1)				

Tablo 22'ye bakıldığında deney grubunun "Görme" kategorisinde oyun oynayanlar (f:9), çocuklar (f:7), büyük insanlar (f:4) öne çıkarken; kontrol grubunda, oyun oynayan çocuklar (f:13), evler (f:7), göl (f:4) içeriklerinin öne çıktığı ve her iki grubun içerik zenginliği bakımından benzerlik gösterdiği saptanmıştır.

"Konu" kategorisinde deney grubunun "çocuk oyunları (f:7), eğlence oyunları (f:1), yardımlaşma (f:1), çocuk hakları (f:1), kontrol grubunda, çocuk oyunları (f:8), çocukların eğlenmesi (f:1) öne çıkan konu başlıklarıdır. Konu kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla artış gösterdiği saptanmıştır.

"Malzeme" kategorisine bakıldığında ise deney grubunun yağlı boya (f:12), ahşap (f:5), kağıt (f:2), kumaş (f:1) içerikleri öne çıkarken; kontrol grubunda ise sadece yağlı boya (f:3) ve kağıt (f:3) içeriğinin öne çıktığı görülmüştür.

Son olarak "Renk" kategorisinde deney grubunun mavi (f:10), kahverengi (f:9), yeşil (f:8), kırmızı (f:7), sarı (f:5) iken kontrol grubunda; kahverengi (f:4), kırmızı (f:3), sarı (f:3), mavi (f:3) öne çıkan renk içerikleridir. Renk kategorisindeki içerik zenginliği açısından deney grubunun lehine anlamlı farklar bulunmuştur.

Katılımcıların "Görme", "Konu", "Malzeme", "Renk" kategorilerine ilişkin alıntıları aşağıda yer almıştır:

Burası büyük bir kentin merkezi olabilir. Çünkü çok sayıda insan burada var. Fark ettim de burada kendine oyuncak yapan, çocuklarını gözleyen, kavga eden, oyun oynayan, müzik aletiyle müzik yapan hatta kendine yemek yapan var. (Görme / D. K11)

Evler, oyun oynayan çocuklar, oyun aletleri, kalabalık bir ortam görüyorum. (Görme / K. K13)

Oyun oynayan çocuklar olduğuna göre konusu çocuk oyunlarıdır. (Konu / D. K4)

Sanat eserinin konusu çocukların eğlenmesidir. (Konu / K. K5)

Sanat eserinde yağlıboya, ahşap ve fırça kullanılmıştır. (Malzeme / D. K14)

Sanat eserinde boya, kağıt, taş kullanılmıştır. (Malzeme / K. K12)

Mavi, kırmızı, kahverengi, krem olmak üzere farklı tonlarda bir sürü renk görüyorum. (Renk / D. K10)

Mavi, yeşil, kahverengi ve tonları, turuncu, beyaz renkler kullanılmıştır. (Renk / K. K2)

İkinci basamak olan "Çözümleme" basamağında ise "biçim", "ritim", "doku", "renk uyumu", "hareket", "çizgi", "vurgu", "uzam", "mekan", "ön-arka", "zıtlık", "denge" kategorisindeki soruların yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubu bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 23'te gösterilmiştir.

Tablo 23

Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosuna İlişkin Çözümleme Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	BİÇİM	RİTİM	DOKU	RENK UYUMU
DENEY	Tekrar eden şekiller (f:5)	Var (f:9)	Var (f:6)	Var (f:12)
	Çit (f:2)	İnsan toplulukları (f:2)	İnsan kıyafetleri (f:2)	Sıcak-soğuk renklerle (f:4)
	Pencere (f:2)	Çocuk hareketleri (f:1)		Ana renklerle (f:2)
	Çocuklar (f:1)	Büyüklerin hareketleri (f:1)	Yerler (f:2)	Sıcak renklerle (f:2)
	İnsan Figürleri (f:1)	Kadınların hareketleri (f:1)	Gökyüzü (f:1)	Soğuk renklerle (f:2)
	Her yer (f:1)	Çubuktaki dalgalanmalar (f:1)	Her şey (f:1)	Zıt renklerle (f:2)
	Organik (f:6)	Her yer (f:1)	Her yer (f:1)	Açık-koyu renklerle (f:2)
	Geometrik (f:5)	Düzenli (f:4)	Yok (f:2)	Koyu renklerle (f:1)
		Düzensiz (f:2)		Toprak tonlarla (f:1)
		Düzenli-Düzensiz (f:2)		Bir çok renkle (f:1)
	Yok (f:3)		Yok (f:0)	
KONTROL	Tekrar eden şekiller (f:9)	Var (f:8)	Var (f:14)	Var (f:9)
	Çocuk oyunları (f:4)	Çocukların dans etmesi (f:1)	Yumuşak (f:4)	Koyu renklerle (f:4)
	Çitler (f:2)	Düzenli (f:1)	Çocuklarda (f:3)	Açık-koyu renklerle (f:4)
	Çember (f:1)	Düzensiz (f:1)	Çitlerde (f:3)	Zıt renklerle (f:2)
	İnsanlar (f:1)	Yok (f:0)	Sert (f:2)	Sıcak-soğuk renk (f:1)
	Tuğla (f:1)		Pürüzlü (f:2)	Yok (f:0)
	Dairesel şekiller (f:1)		Kaygan (f:1)	
	Dikey şekiller (f:1)		Çatıdaki çizgilerde (f:1)	
	Üçgen şekiller (f:1)		Fiçılarda (f:1)	
	Halat (f:1)		Çemberde (f:2)	
Bir çok şekil (f:1)		Yok (f:1)		
Düzensiz (f:1)				
DENEY	HAREKET	ÇİZGİ	VURGU	UZAM
	Var (f:11)	Var (f:10)	Var (f:4)	Var (f:9)
	Her türlü (f:3)	Düz (f:1)	Maskeli adam (f:1)	Oyunlar arasında (f:2)
	Oyun oynama (f:2)	Dairesel (f:1)	İnsan (f:1)	İnsanlar arasında (f:2)
	Vurma (f:1)	Eğik (f:1)	Her yer (f:1)	Evin içinde (f:2)
	Dengede durma (f:1)	Dik (f:1)	Yok (f:4)	Nesneler arasında (f:2)
	Üstüne çıkma (f:1)	Yatay (f:1)		Her yerde (f:2)
	Koşma (f:1)	Her tür (f:1)		Pencere (f:1)
	İş yapma (f:1)	Evler (f:3)		Çitlerin arasında (f:1)
	Malzeme kullanma (f:1)	Çitler (f:2)		Yok (f:0)
Durma (f:1)	Pencereler (f:1)			
Yok (f:0)	Tahta (f:1)			
	Yok (f:1)			
KONTROL	Var (f:3)	Var (f:6)	Var (f:3)	Var (f:6)
	Yok (f:5)	Dikey (f:4)	İnsan (f:1)	İki topluluk arasında (f:1)
		Düz (f:1)	Yok (f:2)	İki oyun arasında (f:1)
		Çapraz (f:1)		Figürler arasında (f:1)
		Yatay (f:1)		Nesneler arasında (f:1)
		Evler (f:1)		Yok (f:0)
	Yok (f:0)			
DENEY	MEKÂN	ÖN-ARKA	ZITLIK	DENGE
	Var (f:11)	Var (f:9)	Zıtlık var (f:8)	Var (f:13)
	Oyun alanları (f:1)	İnsanlar arasında (f:2)	Renk (f:4)	Simetrik (f:6)
	Dışarı (f:1)	Malzemeler arasında (f:1)	Yön (f:3)	Asimetrik (f:3)
	Sokaklar (f:1)	Evler arasında (f:1)	Büyüklik (f:1)	Yok (f:0)
	Evler (f:1)	Büyüklik -küçüklük (f:1)	Her yerde (f:1)	
	Oyuncak yapılan atölye (f:1)	Yok (f:1)	Zıtlık yok (f:2)	
	Kasabanın ana bölümü (f:1)			
	Balkonun altı (f:1)			
	Ön -arka (f:1)			
Her yer (f:1)				
Yok (f:0)				
KONTROL	Var (f:5)	Var (f:4)	Var (f:2)	Var (f:1)
	Yok (f:0)	Yok (f:0)	Yok (f:0)	Yok (f:0)
	Arka planda (f:1)			

Tablo 23'e bakıldığında deney grubu "Biçim" kategorisinde biçimlerin tekrar eden şekiller (f:5), çit (f:2), pencere (f:2) şeklinde görüldüğünü ve şekillerin organik (f:6), geometrik (f:5) olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Kontrol grubu ise biçimlerin tekrar eden şekiller (f:9), çocuk oyunları (f:4), çitler (f:2) şeklinde ifade etmelerine rağmen şekillerin organik veya geometrik olduklarıyla ilgili içeriklerin olmadığı saptanmıştır.

Deney grubu "Ritim" kategorisinde ritim var (f:9), yok (f:3) şeklinde ifade edenlerin yanı sıra ritimin resimde insan toplulukları (f:2), çocuk hareketleri (f:1), büyüklerin hareketleri (f:1) şeklinde ortaya çıktıklarını ifade etmiştir. Ritimlerin düzenli (f:4), düzensiz (f:2) olduklarıyla ilgili içeriklerin de sayıca fazla oldukları görülmüştür. Buna karşılık kontrol grubunun ritim var (f:8), yok (f:0) şeklinde ifade edenlerle birlikte ritimin resimde çocukların dans etmesi (f:1), düzenli (f:1), düzensiz (f:1), şeklindeki içeriklerinde anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır.

Deney grubu "Doku" kategorisinde doku var (f:6), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup dokuların; insan kıyafetlerinde (f:2), yerlerde (f:2), gökyüzünde (f:1), her şeyde (f:1), her yerde (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise doku var (f:14), yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup dokuları çocuklarda (f:3), çitlerde (f:3) gördüklerini ve dokuların yumuşak (f:4), sert (f:2), pürüzlü (f:2) şeklinde ifade etmiştir. Kontrol grubunun doku kategorisindeki içeriklerin ise deney grubuna göre anlamlı bir fark oluşturduğu saptanmıştır.

Deney grubu "Renk Uyumu" kategorisinde renk uyumu var (f:12), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup renk uyumunun sıcak-soğuk renklerle (f:4), ana renklerle (f:2), sıcak renklerle (f:2) sağlandığını ifade etmiştir. Kontrol grubunun renk uyumu var (f:9), yok (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup renk uyumunun koyu (f:4), açık-koyu (f:4), zıt (f:2) renklerle sağlandığını ifade etmiştir. Kontrol grubunun renk uyumu kategorisindeki içeriklerin ise deney grubuna göre anlamlı bir fark oluşturmadığı saptanmıştır.

Deney grubu "Hareket" kategorisinde sanat eserinde hareket var (f:11), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup hareketin, her türlü (f:3), oyun oynama (f:2), vurma (f:1) şeklinde gördüklerini ifade etmiştir. Kontrol grubu ise sadece hareket var (f:3), yok (f:5) şeklinde görüş belirtmiştir. Fakat hareket şekillerini gösteren içeriklerinin olmadığı saptanmıştır.

Deney grubu "Çizgi" kategorisinde çizgi var (f:10), yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup çizginin düz (f:1), dairesel (f:1), eğik (f:1) çeşitlerinin olduğunu

ve çizgilerin evler (f:3), çitler (f:2), pencerelerde (f:1) gördüklerini ifade etmiştir. Kontrol grubunda ise çizgi var (f:6), yok (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup çizginin dikey (f:4), düz (f:1), çapraz (f:1) çeşitlerinin olduğunu ve çizgilerin sadece evlerde (f:1) gördüklerini ifade etmiştir. Çizgi kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu saptanmıştır.

Deney grubu "Vurgu" kategorisinde resimde vurgu var (f:4), yok (f:4) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup vurgunun maskeli adam (f:1), insan (f:1), her yerde (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubunda ise resimde vurgu var (f:3), yok (f:2) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup vurgunun sadece insanda (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Vurgu kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu saptanmıştır.

Deney grubu "uzam" kategorisinde resimde uzam var (f:9), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup uzamın oyunlar arasında (f:2), insanlar arasında (f:2), evin içinde (f:2) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise resimde uzam var (f:6), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup uzamın iki topluluk (f:1), iki oyun (f:1), figürler (f:1) arasında olduğunu ifade etmiştir. Uzam kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu saptanmıştır.

Deney grubu "Mekân" kategorisinde resimde mekan var (f:11), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup mekanın oyun alanları (f:1), dışarı (f:1), sokaklar (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise resimde mekan var (f:5), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup mekanın sadece arka planda (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Mekân kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu saptanmıştır.

Deney grubu "Ön-Arka" kategorisinde resimde ön-arka var (f:9), yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup ön-arkanın insanlar arasında (f:2), malzemeler arasında (f:1), evler arasında (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise sadece ön-arka var (f:4), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Fakat ön-arkanın resmin neresinde olduğunu gösteren içeriklerinin olmadığı görülmüştür.

Deney grubu "Zıtlık" kategorisinde resimde zıtlık var (f:8), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup zıtlığın renk (f:4), yön (f:3), büyüklük (f:1) olarak görüldüğünü ve zıtlığın her yerde (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise sadece zıtlık var (f:4), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Fakat zıtlığın hangi biçimde görüldüğünü gösteren içeriğin olmadığı görülmüştür.

En son kategori olan deney grubunun "Denge" kategorisinde ise resimde denge var (f:13), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup dengenin simetrik (f:6),

asimetrik (f:3) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise sadece denge var (f:1), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Fakat dengenin simetrik mi, asimetrik mi? olduğunu gösteren içeriğin olmadığı görülmüştür.

Katılımcıların "Biçim", "Ritim", "Doku", "Renk Uyumu", "Hareket", "Çizgi", "Vurgu", "Uzam", "Mekân", "Ön-Arka", "Zıtlık", "Denge" kategorilerine ilişkin alıntıları aşağıda yer almıştır:

Bu eserde şekiller vardır. Bunlar daire, kare, dikdörtgen olarak düzenlenmiştir. Bu şekiller organik ve geometriktir. (Biçim / D. K9)

Sanat eserinde dairesel, dikey ve üçgen şekiller vardır. (Biçim / K. K8)

Sanat eserinde ritim vardır. Çember çeviren adam ve kadın aynı ritme sahiptir. Bu ritimler düzenli ve düzensiz ritimlerdir. (Ritim / D. K9)

Sanat eserinde ritim vardır. Örneğin çocukların dans etmesidir. (Ritim / K. K5)

Biz göremezsek bile doku her yerdedir. Kıyafetlerin dokusu, taş zeminin dokusu gibi tirilyonlarca örnek verilebilir. Ama örüntüsüz doku olamaz. Dokuyu oluşturan en önemli unsur örüntüdür. (Doku / D. K10)

Doku vardır. Her şey dokuyu oluşturuyor ve dokular resmin her yerinde vardır. (Doku / K. K1)

Renkler arasında uyum vardır. Her şekilde kullanmıştır. Renkler daha çok sıcak ve soğuk renklerdir. Kırmızı ve mavi gibi. (Renk Uyumu/ D. K1)

Sanat eserinde renk uyumu vardır. Zıt renklerle olabilir. (Renk Uyumu/ K. K9)

Dengede duran insanlar, birbirlerinin üstüne çıkmış, koştuğunu çocuklar hareketi veriyor. (Hareket/ D. K.10)

Birçok çizgi vardır. Bunlar dikey ve yatay çizgilerdir. Bu çizgiler tahta, pencere ve benzeri yerlerde görülüyor. (Çizgi / D. K.13)

Ressam evlerde bir sürü dikey çizgiler kullanmış. (Çizgi / K. K.11)

Vurgu evin içerisindeki maskeli adamdır. Yani resmin sol tarafında maskeli adamdır. (Vurgu / D. K.2)

Vurgu vardır. Bu vurguyu insanlarla vermiştir. (Vurgu / K. K.5)

Bu resimde boşluklar da kullanılmıştır. Bu resimdeki boşlukları 2 topluluk veya 2 adet oyun oynayan kişilerin arasında görebilirsiniz. (Uzam / D. K.10)

Sanat eserinde figür ya da nesnelerin arasında uzamlar vardır. (Uzam / K. K.15)

Mekan vardır. Zaten resmin kendisi bir mekandır. Mesela oyuncak yapılan bir atölye vardır. (Mekan / D. K.13)

Sanat eserinde mekan vardır. Mekan arka plandadır. (Mekan / K. K.6)

Ön arka ilişkisi vardır. Ressam bu ilişkiyi büyüklük ve küçüklük olarak göstermiştir. (Ön arka / D. K.14)

Sanat eserinde ön arka ilişkisi var. (Ön arka / K. K.15)

Zıtlıklar vardır. Bu zıtlıklar yön ve renk olarak görebiliriz. (Zıtlık / D. K.2)

Sanat eserinde zıtlıklar vardır. (Zıtlık / K. K.9)

Sanat eserinde denge olmasaydı resim olmazdı. (Denge / D. K.3)

Kendine göre bir dengesi var. (Denge / K. K.16)

Üçüncüsü basamak olan "Yorumlama" basamağında ise "duygu", "ses", "koku", "yeni isim", "sevilen öğeler", "alternatif teknik", "farklı-benzer", "mesaj", "isim içeriği", "simge/sembol" kategorisindeki sorularının yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubu bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 24'te gösterilmiştir.

Tablo 24

Deney Ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosuna İlişkin Yorumlama Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	DUYGU	SES	KOKU	YENİ İSİM	
DENEY	Uyandırıyor (f:11)	Duyuyorum (f:14)	Oyun (f:1)	Şenlik (f:1)	
	Mutluluk (f:3)		Fısıldama (f:1)	Özgürlük (f:1)	
	Sevinç (f:1)	Bağrıış (f:6)	Korku (f:1)	Harika gün (f:1)	
	Eğlence (f:1)	Sevinç (f:5)	Haydi çekil (f:1)	Sokak oyunları (f:1)	
	İstekli olma (f:1)	Çığlık (f:5)	Homurdanma (f:1)	Eski zamanlar (f:1)	
	Sıkıklık (f:1)	Su (f:4)	Yüzme (f:1)	En sevdiğim arkadaşım (f:1)	
	Uyandırıyor (f:3)	Çocuk sesleri (f:2)	Topaç çevirme (f:1)	Oyun şenliği (f:1)	
		Dedikodu (f:2)	Ekmek çitirtisi (f:1)	Değişik davranışlar (f:1)	
		Kuş (f:2)	Yardımlı isteme (f:1)	Eğlenceli bir gün (f:1)	
		Uğultu (f:2)	Her türlü (f:1)	Tuhaf bir gün (f:1)	
		Müzik çalma (f:1)	Duymuyorum (f:2)	Bayram günü (f:1)	
		Ağlama (f:1)		Oynayan çocuklar (f:1)	
				İsimi güzel (f:1)	
	KONTROL	Uyandırıyor (f:14)	Duyuyorum (f:13)	Kahkaha (f:1)	Çocukların mutluluğu (f:2)
Neşel (f:1)		Çocuk sesleri (f:6)	Erkek (f:1)	Ter (f:5)	
Hüzün (f:2)		Bağırma (f:3)	Uyarı (f:1)	Nehir (f:3)	
Güçlü (f:1)		Çığlıklar (f:2)	Kuş (f:1)	Toprak (f:2)	
Hoş duygu (f:1)		Oyun sesleri (f:1)	Su (f:1)	Yemek (f:1)	
Yeni şeyler öğrenme (f:1)		Top (f:1)	Müzik (f:1)	Kumasa (f:1)	
Eğlence (f:1)		Kadın (f:1)	Duymuyorum (f:0)	Çöp (f:1)	
Uyandırıyor (f:0)				Şeker (f:1)	
				Toz (f:1)	
				Tuğla (f:1)	
				Bahar (f:1)	
				Ağaç (f:1)	
				Almıyorum (f:0)	
				Çocukların şenliği (f:1)	
DENEY	SEVİLEN ÖĞE	ALTERNATİF TEKNİK	FARKLI/BENZER	MESAJ	
	Çocuk oyunları (f:3)	Vermez (f:7)	Benzer(f:5)	Var (f:8)	
	Oynayan çocukları (f:2)	İyi (f:1)	Renk (f:1)	Oyun gerekli (f:2)	
	Toplu halde bulunma (f:1)	Özgün (f:1)	Detay (f:1)	Her insan özgürdür (f:2)	
	Resim yapma (f:1)	Vurgu (f:1)	Farklı dokular (f:1)	İçindeki çocuğu kaybetmemek (f:1)	
	Detay (f:1)	Güzel (f:1)	Günlük hayat (f:1)	Eğlence (f:1)	
	Değişik şeyler kullanma (f:1)	Duygu (f:1)	Kalabalık ortam (f:1)	Günlük hayatın önemi (f:1)	
	Renkli şeyler kullanma (f:1)	His (f:1)	Konu (f:1)	Oyun oynamayı unutmamalı (f:1)	
	Beraber olma (f:1)	Verir (f:3)	Özenme (f:1)	Yok (f:2)	
			Farklı (f:1)		
	KONTROL		Vermez (f:2)	Benzer (f:1)	Var (f:1)
		Çocukları (f:3)	Pastel (f:1)	Roller (f:1)	Çocukların özgürlükleri (f:1)
		Çocuk oyunları (f:2)	Karakalem (f:1)	İnsanlar (f:1)	Yok (f:0)
		Renk uyumunu (f:1)	verir (f:3)	Farklı (f:0)	
Köy hayatını (f:1)					
Hayalleri (f:1)					
Kalabalıkları (f:1)					
DENEY	İSİM İÇERİĞİ	SİMGE/SEMBOL			
	Yansıtıyor (f:10)		Var (f:5)		
	Başlıkla uyumlu (f:6)		Maskeli adam (f:2)		
	Oyun var (f:4)		Anlam taşıyor (f:1)		
	Çocuklar mutlu (f:1)		Kutu kare (f:1)		
Yansıtıyor (f:1)		Geometrik şekiller (f:1)			
		Yok (f:4)			
KONTROL	Yansıtıyor (f:6)		Var (f:3)		
	Oyun oynamaları (f:1)		Duygular (f:1)		
	Resim söylüyor (f:1)		Yok (f:0)		
	Yansıtıyor (f:0)				

Tablo 24'e bakıldığında deney grubu "Duygu" kategorisinde duygu uyandırıyor (f:11), uyandırmıyor (f:3) şeklinde görüş belirtmiştir. Duygunun mutluluk (f:3), sevinç (f:1), eğlence (f:1), istekli olma (f:1), sıklık (f:1) şeklinde hissedildiğini ifade etmiştir. Kontrol grubu ise duygu uyandırıyor (f:14), uyandırmıyor (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Duygunun, neşe (f:1), hüzün (f:2), güçlü (f:1), hoş duygu (f:1) şeklinde hissedildiğini gösteren kategorilerin deney grubuna göre sayıca fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Deney grubu "Ses" kategorisinde ses duyuyorum (f:14), duymuyorum (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Sesin bağırsık (f:6), sevinç (f:5), çığlık (f:5), su (f:4) şeklinde çıktığını ifade etmiştir. Kontrol grubu ise ses duyuyorum (f:14), duymuyorum (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Sesin neşe (f:1), hüzün (f:2), güçlü (f:1), hoş duygu (f:1) şeklinde çıktığını gösteren kategorilerin deney grubuna göre sayıca az oldukları görülmüştür.

Deney grubu "Koku" kategorisinde koku alıyorum (f:14), almıyorum (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Kokuların ter (f:7), toprak (f:6), yemek (f:5), nehir (f:3) şeklinde çıktığını ifade etmiştir. Kontrol grubunun koku alıyorum (f:8), almıyorum (f:0) şeklinde görüş belirtenlerin oranının deney grubuna göre az, kokuların ter (f:5), nehir (f:3), toprak (f:2), yemek (f:1) şeklinde çıktığını gösteren ifadelerin ise deney grubuna göre sayıca fazla olduğu görülmüştür.

Deney grubunun "Yeni İsim" kategorisinde isimlerin şenlik (f:1), özgürlük (f:1), harika gün (f:1), sokak oyunları (f:1) öne çıkan isim başlıklarıdır. Kontrol grubunun yeni isim kategorisinde ise çocukların mutluluğu (f:2), herkes kendi oyununda (f:1), eski zamanlar (f:1), haydi çocuklar oyuna (f:1) şeklinde öne çıkan isim başlıklarıdır. Yeni isim kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubuna göre anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Deney grubunun "Sevilen Öge" kategorisinde öğelerin çocuk oyunları (f:3), oynayan çocukları (f:2), toplu halde bulunma (f:1), resim yapma (f:1); kontrol grubunun çocuklar (f:3), çocuk oyunları (f:2), renk uyumu (f:1), köy hayatı (f:1) şeklinde öne çıkan sevilen öge kategorileridir. Sevilen öge kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

Deney grubu "Alternatif Teknik" kategorisinde vermez (f:7), verir (f:3) şeklinde ifade ettikleri, teknik nedeni sorulduğunda ise iyi (f:1), özgün (f:1), vurgu (f:1), güzel (f:1) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Kontrol grubu ise teknik vermez (f:3), verir (f:2) şeklinde ifade edenlerin yanında tekniğin, pastel (f:1), karakalem (f:1)

olabileceğiyle ilgili görüş belirtmiştir. Alternatif teknik kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

Deney grubu "Farklı/Benzer" kategorisinde benzer (f:5), farklı (f:1) şeklinde ifade etmiş ve çalışmaların renk (f:1), detay (f:1), farklı dokular (f:1), günlük hayat (f:1) açısından benzer oldukları konusunda görüş belirtmiştir. Kontrol grubu ise benzer (f:1), farklı (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Çalışmaların roller (f:1), insanlar (f:1) açısından benzer olduklarını gösteren kategorilerin deney grubu içeriğine göre anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Deney grubu "Mesaj" kategorisinde resimde mesaj var (f:8), yok (f:2) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup verilmek istenen mesajın ne olduğu sorusuna; oyun gerekli (f:2), her insan özgürdür (f:2), içindeki çocuğu kaybetmemek (f:1), eğlence (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu ise resim'de mesaj var (f:1), yok (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup verilmek istenen mesajın sadece çocukların özgürlükleri (f:1) olduğu ile ilgili görüş belirtmiştir. Mesaj kategorisinde deney grubunun içerik zenginliği kontrol grubunun içeriğinden fazla olduğu görülmüştür.

Deney grubu "İsim İçeriği" kategorisinde isimi içeriği yansıtıyor (f:10), yansıtmıyor (f:1) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup ismin içeriği yansıtmasının nedenini sorulduğunda; başlıkla uyumlu (f:6), oyun var (f:4), çocuklar mutlu (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu ise isimi içeriği yansıtıyor (f:6), yansıtmıyor (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup ismin içeriği yansıtmasının nedenini sorulduğunda; oyun oynamaları (f:1), resim söylüyor (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. İsim içeriği kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu saptanmıştır.

Deney grubu "Simge/Sembol" kategorisinde resimde simge/sembol var (f:5), yok (f:4) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grubun simge ve sembollerin maskeli adam (f:2), anlam taşıyor (f:1), kutu kare (f:1), geometrik şekiller (f:1) olduğunu gösteren ifadeleri yer almıştır. Kontrol grubu ise resimde simge/sembol; var (f:3), yok (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grubun simge ve sembollerin sadece duygular (f:1) şeklinde görüş belirtmişlerdir. Simge/sembol kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

Katılımcıların "Duygu", "Ses", "Koku", "Yeni İsim", "Sevilen Öğeler", "Alternatif Teknik", "Farklı-Benzer", "Mesaj", "İsim İçeriği", "Simge/Sembol" kategorilerine ilişkin alıntıları aşağıda yer almıştır:

Bu sanat eseri bana mutluluk ve oyun oynama isteği uyandırıyor. Resimde oyun oynayan kişilerle oyun oynayasım geliyor. (Duygu / D. K.10)

Sanat eseri bende hoş duygular uyandırıyor. Neşelendiriyor, güldürüyor, yeni şeyler öğretiyor. (Duygu / K. K.11)

Bağrışan, yüzen, ağlayan çocuklar, müzik çalanların sesi, topaç çevirme sesi, ekmeğin yapılırken çıtırdama sesi. (Ses / D. K.11)

Birçok ses vardır. Bu sesler çocukların ve oyunların sesleri duyuyorum. (Ses / K. K.5)

Toprak, su, ter, ayak kokuları kokusu alıyorum. (Koku / D. K.13)

Kiremit,şeker, yemek, ter, toz kokusu alıyorum. (Koku / K. K.8)

Bayram günü adını verirdim. Çünkü insanlar bir bayram günü gibi oyun oynuyorlar. (Yeni İsim / D. K.15)

Sanat eserine başka bir isim vermek isteseydim "Mutluluk" ismini koyardım. (Yeni İsim / K. K.2)

İnsanları, oyun oynayan çocukları seviyor. (Sevilen Ögeler / D. K.1)

Çocuk oyunlarını seviyor. (Sevilen Ögeler / K. K.7)

Başka bir teknikle yapılıyaydı aynı etkiyi vermezdi. Çünkü aynı hissi vermezdi. (Alternatif Teknik / D. K.7)

Pastel veya karakalemle yapılıyaydı aynı etkiyi verirdi. (Alternatif Teknik / K. K.6)

Farklılığı diğer resimlere göre daha kalabalık, benzerliği ise günlük hayattan bir resim olması. (Farklı/Benzer / D. K.13)

Farklı ve benzer yönleri benzer roller ve insanların olması. (Farklı/Benzer / D. K.5)

İnsanların kalabalık olduğu zamanları iyi değerlendirdilerse eğlenirler. Kötü değerlendirirlerse kötü geçer. Bu resmi günlük hayatı ön planda tuttuğu için yapmış olabilir. (Mesaj / D. K.13)

Bu mesaj çocukların özgürlükleri olurdu. (Mesaj / K. K.5)

Dışarıda oynayan çocuklarla çok güzel yansıtmıştır. (İsim İçeriği / D. K.4)

İsmi içeriğini yansıtıyor. Resimden belli oluyor. (İsim İçeriği / K. K.9)

Simge ve sembollerden kutu kare gibi geometrik şekiller vardır. (Simge/Sembol / D. K.14)

Sanat eserinde semboller vardır. (Simge/Sembol / K. K.8)

Son olarak dördüncü basamak olan "Yargı" basamağında ise "beğenme", "değer", "tarihi" kategorisindeki sorularının yorumu dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubu bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 25'te gösterilmiştir.

Tablo 25

Deney ve Kontrol Gruplarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosuna İlişkin Yargı Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	BEĞENME		ÖZNEL DEĞER		TARİHİ DEĞER	
DENEY	Beğendim (f:11)	Eski oyunlar (f:1)	Değer Var (f:11)	Gelecek (f:1)	Taşıyor (f:10) Eskilere dayanması (f:1)	
	Özgürlük (f:2)	Renkler (f:1) Vurgu (f:1)	Duygulu (f:2) Anısı var (f:1)	Tarih (f:1) Değeri var (f:1)	Mutluluk (f:1) Günlük hayat (f:1)	
	Farklılık (f:2)	Beğenmedim (f:1)	Oyunların korunması (f:1)	Çocuklar için (f:1)	Gelecek (f:1) Taşıyor (f:0)	
	İfade (f:2) Çocuk (f:1) Dikkat (f:1)		Maddi manevi (f:1) Emek (f:1)	Değer Yok (f:0)		
	KONTROL	Beğendim (f:15)	Özgürlük (f:1) Renkler (f:1)	Var (f:5) Emek (f:3)		Taşıyor (f:14) Tarih (f:4)
		Çocukluk (f:2)	Göz doldurucu (f:1)	Tarih (f:2) Hoşlanma (f:2)		Sergilenme (f:1) Önem (f:1)
		Ayrıntılar (f:2)	El emeği (f:1) Mutluluk (f:1)	Resmin yapılması (f:1) Yok (f:0)		Antika (f:1) Taşıyor (f:0)
		Renkler (f:1) Ritim (f:1) Anlamlı (f:1)	Çocukların sesi (f:1) Çok güzel (f:1) Beğenmedim (f:0)			

Tablo 25'e bakıldığında deney grubu "Beğenme" kategorisinde resimi beğendim (f:11), beğenmedim (f:1) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmi neden beğendikleri sorusuna; özgürlük (f:2), farklılık (f:2), ifade (f:2), çocuk (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu ise resimi beğendim (f:15), beğenmedim (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmi neden beğendikleri sorusuna; çocukluk (f:2), ayrıntılar (f:2), renkler (f:1), ritim (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Beğenme kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

Deney grubu "Öznel Değer" kategorisinde resimin değeri var (f:11), yok (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmin neden değerli olduğu sorusuna; duygulu (f:2), anısı var (f:1), oyunların korunması (f:1), maddi manevi (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu ise resimin değeri var (f:5), yok (f:0) şeklinde ifade etmiştir.

Aynı grup resmin neden değerli olduğu sorusuna; emek (f:3), tarih (f:2), hoşlanma (f:2), resmin yapılması (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Öznel değer kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

Son olarak deney grubu "Tarihi Değer" kategorisinde resim'in tarihi değeri var (f:10), yok (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmin neden tarihi değeri olduğu sorusuna; eskilere dayanması (f:1), mutluluk (f:1), günlük hayat (f:1), gelecek (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu resmin tarihi değeri var (f:14), yok (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmin neden tarihi değeri olduğu sorusuna; tarih (f:4), sergilenme (f:1), önem (f:1), antika (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Tarihi değer kategorisinde kontrol grubu içeriğinin deney grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

Katılımcıların "Beğenme", "Öznel Değer", "Tarihi Değer" kategorilerine ilişkin alıntıları aşağıda yer almaktadır.

Bizim toplumumuz çocukları eve hapsettiği onlar ise özgür olduğu için beğendim. (Beğenme / D. K.3)

Bu resimde her kez bir arada mutlu ve ben de böyle ortamları sevdiğim için beğendim. (Beğenme / K. K.13)

Sanatçı bizim çocuk oyunlarını korumamızı anlatan bir resim yaptığı için değerlidir. (Değeri / D. K.3)

Oyunlar hoşuma gittiği için değerlidir. (Değeri / K. K.16)

Tarihi bir değer taşıyor. Çünkü eski hayatın günlük hayatını ön planda tuttuğundan, insanların nelerle uğraştıklarını gösterdiğinden. (Tarihi Değer / D. K.13)

Yüzyıllar önce yapıldığı ve antika değeri taşıdığı için tarihi bir değeri var. (Tarihi Değer / K. K.11)

Sanat eleştirisi "betimleme", "çözümleme", "yorumlama" ve "yargı" basamağından oluşmaktadır. Bu basamaklardan ilki olan "Betimleme" basamağında bulunan "görme", "konu", "malzeme", "renk" kategorisindeki sorularının yorumu dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubu bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 26'da gösterilmiştir.

Tablo 26

Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosuna İlişkin Betimleme Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	GÖRME	KONU	MALZEME	RENK		
DENEY	Farklı şekiller (f:7)	Gök Yüzü (f:2)	Yağlı Boya	Mavi (f:10)	Bordo (f:1)	
	Kaplumbağa (f:5)	Gökte Uçuşan Uçurtmalar	(f:11)	Kırmızı (f:7)	Lacivert (f:1)	
	Hayvanlar (f:4)	(f:1)	Kağıt (f:5)	Sarı (f:6)	Nar çiçeği (f:1)	
	Gökyüzü (f:2)	Kandiski'nin içindekiler	Tual (f:2)	Siyah (f:6)	Ana - ara renkler	
	Renkler (f:2)	(f:1)	Taş (f:1)	Beyaz (f:4)	(f:1)	
	Figürler (f:1)	Kirletilmiş Dünya (f:1)		Yeşil (f:3)	Farklı tonlarda	
	Uçurtmalar (f:1)	Gökte Uçan hayvanlar (f:1)		Turuncu (f:3)	renkler (f:1)	
	Uçan nesnelere (f:1)	Mavi Gök (f:1)		Kahverengi	Bir sürü renk (f:1)	
	Uçan canavarlar (f:1)	Şekillerin işlevselliği (f:1)		(f:2)		
	Ahtapot (f:1)	Gerçek hayatın dışındakiler		Turkuvaz		
	Soyut desenler (f:1)	(f:1)		(f:2)		
	Mutluluk (f:1)	Mavi Gökteki gizemler (f:1)				
		Havada Dans Eden Şekiller				
		(f:1)				
	Soyut (f:1)					
KONTROL	Şekiller (f:10)	Dikdörtgen (f:1)	Mavi gök (f:2)	Yağlı Boya	Kırmızı (f:5)	Turuncu (f:1)
	Çizgiler (f:4)	Mavi arka plan	Özgürlük (f:2)	(f:9)	Mavi (f:5)	Canlı renkler (f:1)
	Renkler (f:4)	(f:1)	Dünyadaki diğer varlıklar	Kağıt (f:7)	Siyah (f:4)	Sıcak-soğuk
	Yere düşen	Uçan tuhaf	(f:1)	Kumaş (f:1)	Beyaz (f:3)	renkler (f:1)
	kaplumbağa (f:3)	şekiller (f:1)	Kaplumbağa (f:1)		Sarı (f:2)	Bir çok renk (f:1)
	Uçan hayvanlar (f:3)	Balık (f:1)	Soyut resim (f:1)		Yeşil (f:1)	
	Hayvan şekilleri	Yılan (f:1)	İnsanın içindeki kirlilikler		Kahverengi	
	(f:2)	Sinek (f:1)	(f:1)		(f:1)	
	Su altı hayvanları		Renklerin tanıtımı (f:1)		Turkuvaz (f:1)	
	(f:2)		Hayvanlar ve canlılar (f:1)			
	Kare (f:1)					
	Daire (f:3)					
	Nokta (f:2)					
	Üçgen (f:2)					

Tablo 26'ya bakıldığında deney grubunda "Görme" kategorisinde farklı şekiller (f:7), kaplumbağa (f:5), hayvanlar (f:4), gökyüzü (f:2); kontrol grubunda, şekiller (f:10), çizgiler (f:4), renkler (f:4), yere düşen kaplumbağa (f:3) içerikleri öne çıkmıştır. Görme kategorisinde kontrol grubu içeriğinin deney grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

"Konu" kategorisinde deney grubunda, gökyüzü (f:2), gökte uçan uçurtmalar (f:1), Kandinsky'nin içindekiler (f:1), kirletilmiş dünya (f:1); kontrol grubunda mavi gök (f:2), özgürlük (f:2), dünyadaki diğer varlıklar (f:1), kaplumbağa (f:1) öne çıkan

konu başlıklarıdır. Konu kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

"Malzeme" kategorisine bakıldığında ise deney grubunun, yağlı boya (f:11), kağıt (f:5), tual (f:2), taş (f:1); kontrol grubunun ise yağlı boya (f:9), kağıt (f:7), kumaş (f:1) içerikleri öne çıkan malzemelerdir. Malzeme kategorisinde her iki grubun içerik bakımından birbirine yakın olduğu saptanmıştır.

Son olarak "Renk" kategorisinde deney grubunda öne çıkan renkler mavi (f:10), kırmızı (f:7), sarı (f:6), siyah (f:6) iken; kontrol grubunda kırmızı (f:5), mavi (f:5), siyah (f:4), beyaz (f:3) öne çıkan renklerdir. Renk kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

Katılımcıların "Görme", "Konu", "Malzeme", "Renk" kategorilerine ilişkin alıntılar aşağıda yer almıştır:

Ben bu sanat eserinde ressamın yapmış olduğu farklı şekiller ve figürler görüyorum. Ayrıca havada uçuşan uçurtmalar da görüyorum. (Görme / D. K11)

Şekiller, çizgiler, renkler. Şekil olarak daire, üçgen, eğik çizgiler ve benzeri şeyler görüyorum. (Görme / K. K15)

Konu herkese göre değişebilir. Bu resmin konusu bence Kandiski'nin içindekilerdir. (Konu / D. K16)

Konusu özgürlük olabilir. Gökyüzündeki şekillerin uçması özgürlük anlamına geliyor. (Konu / K. K6)

Tual, yağlıboya gibi malzemeler kullanılmıştır. (Malzeme / D. K13)

Yağlıboya yapılmıştır. (Malzeme / K. K10)

Ressam kırmızı ve en çok mavi rengi sevdiğinden mavi rengi kullanmıştır. Mavi renk ona huzur veriyor. Bunun yanında kırmızı rengi de kullanmıştır. (Renk / D. K3)

Mavi, kahverengi, siyah, beyaz, turkuaz, kırmızı, turuncu renkler görüyorum. (Renk / K. K2)

İkinci basamak olan "Çözümleme" basamağında ise "biçim", "ritim", "doku", "renk uyumu", "hareket", "çizgi", "vurgu", "uzam", "mekan", "ön-arka", "zıtlık", "denge" kategorisindeki soruların yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubu bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 27'de gösterilmiştir.

Tablo 27

Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosuna İlişkin Çözümleme Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	BİÇİM	RİTİM	DOKU	RENK UYUMU
DENEY	Tekrar eden şekiller (f:6)	Var (f:9)	Var (f:11)	Var (f:11)
	Farklı biçimler (f:3)	Resmin her yerinde (f:3)	Kaplumbağa (f:2)	Açık-koyu renklerle (f:4)
	Yamuk birimler (f:1)	Havadaki cisimler (f:1)	Soyut cisimler (f:1)	Sıcak-soğuk renkler (f:4)
	Her yer (f:1)	Çizgiler (f:1)	Renkler (f:1)	Ana-ara renklerle (f:4)
	Organik (f:1)	Baş aşağı duran şekiller (f:1)	Her şey (f: 2)	Renk tonlarıyla (f:1)
	Geometrik (f:6)	Düzenli (f: 6)	Her yer (f:3)	Farklı renklerle (f:1)
		Düzensiz (f:4)	Yok (f:4)	Kırmızı ve sarı (f:1)
	Yok (f:4)		Zıt renklerle (f:1)	
			Yok (f:2)	
KONTROL	Daire (f:6)	Var (f:9)	Var (f:10)	Var (f:9)
	Tekrar eden şekiller (f:5)	Hayvanlar (f:1)	Kaplumbağa (f:1)	Sıcak-soğuk renkler (f:3)
	Üçgen (f:3)	Kuşlar (f:1)	Mavi gökyüzü (f:1)	Zıt renkler (f:3)
	Kesişen (f:2)	Her yer (f:1)	Şekiller (f:1)	Yok (f:0)
	Kare (f:1)	Düzenli (f:0)	Yok (f:1)	
	Dikey (f:1)	Düzensiz (f:5)		
	Hayvanlar (f:1)	Yok (f:2)		
	Dikdörtgen (f:1)			
	Karışık şekiller (f:1)			
	Yamuk şekiller (f:1)			
	İnek boynuzu (f:1)			
	Geometrik (f:3)			
	HAREKET	ÇİZGİ	VURGU	UZAM
DENEY	Var (f:12)	Var (f:8)	Var (f:4)	
	Havada uçan cisimler (f:3)	Düz (f:3)	Çizgi (f:1)	Var (f:12)
	Yüzen cisimler (f:1)	Cisimlerde (f:3)	Renk (f:1)	Her tarafta (f:3)
	Her türlü hareket (f:1)	Eğik (f:2)	Boyut (f:1)	Şekillerin arasında (f:2)
	Yönelme (f:1)	Yatay (f:1)	Her yer (f:1)	Cisimlerin arasında (f:2)
	Yürüyen kaplumbağalar (f:1)	Yamuk (f:1)	Yok (f:5)	Figür ve boşluk arasında (f:1)
	Şekiller (f:1)	Uzun (f:1)		Resmin mavisinde (f:1)
	Hareket eden hayvanlar (f:1)	Her çeşit (f:1)		Noktada (f:1)
	Yok (f:2)	Şekillerin gövdelerinde (f:1)		Yok (f:0)
		Her yer (f:1)		
	Yok (f:2)			
KONTROL	Var (f:7)	Var (f:7)	Var (f:6)	
	Kuşlar (f:1)	Eğik (f:2)	Yok (f:1)	Var (f:2)
	Hayvanlar (f:1)	Düz (f:1)		Figürlerin arasında (f:1)
	Renkler (f:1)	Düzensiz (f:1)		Yok (f:1)
	Yok (f:2)	Kuşlar (f:1)		
	Yok (f:2)			
	MEKAN	ÖN-ARKA	ZITLIK	DENGE
DENEY	Var (f:8)	Var (f:5)	Var (f:11)	Var (f:7)
	Gökyüzü (f:3)	Nesnelerin yönlerinde (f:1)	Büyük-Küçük (f:7)	Simetrik (f:4)
	Uçan cisimler (f:2)	Resmin önu-arkası (f:1)	Renk (f:5)	Asimetrik (f:1)
	Şekillerin arkası (f:1)	Her yer (f:1)	Yön (f:3)	Yok (f:3)
	Her yer (f:1)	Yok (f:5)	Her yer (f:3)	
	Yok (f:4)		Biçim-Şekil (f:2)	
		Yok (f:1)		
KONTROL	Var (f:2)	Var (f:3)	Var (f:6)	Var (f:2)
	Gökyüzü (f:1)	Yok (f:2)	Renk (f:2)	Yok (f:2)
	Resmin arkası (f:1)		Büyük-küçük (f:1)	
	Yok (f:3)		Nesneler (f:1)	
		Yok (f:0)		

Tablo 27'ye bakıldığında "Biçim" kategorisinde deney grubu, biçimlerin tekrar eden şekiller (f:6), farklı biçimler (f:3), yamuk birimler (f:1), her yer (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup resimde şekillerin organik (f:1), geometrik (f:6) olduklarını ifade etmiştir. Kontrol grubu ise biçimlerin tekrar eden şekiller (f:5), daire (f:6), üçgen (f:3), kesişen (f:2) içeriklerin sayıca fazla olmasına rağmen resimdeki şekillerin sadece geometrik olduklarını ifade ettikleri görülmüştür.

"Ritim" kategorisinde deney grubu, resimde ritim var (f:9), yok (f:4) şeklinde görüş belirtmiştir. Ritmin resmin her yerinde (f:3), havadaki cisimler (f:1), çizgiler (f:1), baş aşağı duran şekiller (f:1) olduğu, ritimlerin düzenli (f:6), düzensiz (f:4) olduklarıyla ilgili içeriklerin de sayıca fazla oldukları görülmüştür. Buna karşılık kontrol grubu ritim var (f:9), yok (f:2) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup ritimin resimde hayvanlar (f:1), kuşlar (f:1), her yer (f:1)'de olduğu; ritimlerin düzenli (f:1), düzensiz (f:1) olduklarıyla ilgili görüş belirtmiştir.

"Doku" kategorisinde deney grubu, resimde doku var (f:11), yok (f:4) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup dokuların; kaplumbağada (f:2), soyut cisimlerde (f:1), renklerde (f:1), her şeyde (f:2) olduğunu ifade etmiştir. Buna karşılık kontrol grubu ise resimde doku var (f:10), yok (f:1) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grubun dokuların; kaplumbağada (f:1), mavi gökyüzünde (f:1), şekillerde (f:1) olduğunu ifade eden içeriklerin deney grubuna göre sayıca az olduğu görülmüştür.

"Renk Uyumu" kategorisinde deney grubu, resimde renk uyumu var (f:11), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Renk uyumu açık-koyu renklerle (f:4), sıcak-soğuk renklerle (f:4), ana-ara renklerle (f:4), renk tonlarıyla (f:1) sağlandığıyla ilgili içeriklerin sayıca fazla oldukları görülmüştür. Kontrol grubu ise resimde renk uyumu var (f:9), yok (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Renk uyumunun ise sadece sıcak-soğuk renklerle (f:3), zıt renklerle (f:3) sağlandığını gösteren ifadelerin sayıca az olduğu görülmüştür.

"Hareket" kategorisinde deney grubu, resimde hareket var (f:12), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup, hareketin, havada uçan cisimler (f:3), yüzen cisimler (f:1), her türlü hareket (f:1), yönelme (f:1) şeklinde ortaya çıktıklarını ifade etmiştir. Kontrol grubu ise sadece hareket var (f:7), yok (f:2) şeklinde ifade ettikleri fakat hareket şekillerini ifade etme içeriklerinin deney grubuna göre sayıca az olduğu görülmüştür.

"Çizgi" kategorisinde deney grubu, resimde çizgi var (f:8), yok (f:2) şeklindeki ifadelerin yanında çizginin düz (f:3), eğik (f:2), yatay (f:1) çeşitlerinin olduğunu şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup, çizgilerin cisimlerde (f:3), şekillerin

gövdelerinde (f:1), her yerde (f:1) gördüklerini ifade etmiştir. Kontrol grubu ise resimde çizgi var (f:7), yok (f:2) şeklindeki görüşlerin yanı sıra çizginin eğik (f:2), düz (f:1), düzensiz (f:1) çeşitlerinin olduğunu belirtmiştir. Deney grubunun çizgi kategorisinde içerik zenginliğinin kontrol grubuna göre daha fazla olduğu görülmüştür.

"Vurgu" kategorisinde deney grubu, resimde vurgu var (f:4), yok (f:5) şeklindeki içerikleri yanında vurgunun çizgi (f:1), renk (f:1), boyut (f:1), her yer (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise sadece resimde vurgu var (f:6), yok (f:1) şeklinde ifade etmiş fakat vurguyu ifade eden içeriklerin olmadığı görülmüştür.

"Uzam" kategorisinde deney grubu, resimde uzam var (f:12), yok (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, uzamın her tarafta (f:3), şekillerin arasında (f:2), cisimlerin arasında (f:2), figür ve boşluk arasında (f:1) olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Kontrol grubu ise resimde uzam var (f:2), yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup uzamın sadece figürlerin arasında (f:1) olduğunu gösteren içeriklerin deney grubuna göre daha az çeşitliliğe sahip olduğu saptanmıştır.

"Mekân" kategorisinde deney grubu, resimde mekân var (f:8), yok (f:4) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup, mekânın gökyüzü (f:3), uçan cisimler (f:2), şekillerin arkası (f:1), her yer (f:1) olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Kontrol grubu ise resimde mekan var (f:2), yok (f:3) şeklindeki içerikleri yanında mekânın sadece gökyüzü (f:1), resmin arkası (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu içeriklerinin deney grubuna göre daha az çeşitliliğe sahip olduğu saptanmıştır.

"Ön-Arka" kategorisinde deney grubu, resimde ön-arka; var (f:5), yok (f:5) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, ön-arkanın nesnelere yönlerinde (f:1), resmin ön-arkası (f:1), her yer (f:1) olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Kontrol grubu ise sadece ön-arka var (f:3), yok (f:2) şeklinde ifade ettiklerini fakat ön-arka'nın resmin nerelerinde olduğunu gösteren içeriklerinin olmadığı görülmüştür.

"Zıtlık" kategorisinde deney grubu, resimde zıtlık var (f:11), yok (f:1) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, zıtlığın büyük-küçük (f:7), renk (f:5), yön (f:3), olarak görüldüğünü ve zıtlığın her yer (f:3)'de olduklarını dile getirdiklerin sayıca fazla olduğu görülmüştür. Kontrol grubunda ise zıtlık var (f:6), yok (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, zıtlığın renk (f:2), büyük-küçük (f:1), olarak görüldüğünü ve zıtlığın nesnelere (f:1) 'de olduklarını dile getirdiklerin oranı ise deney grubuna göre daha az olduğu görülmüştür.

En son kategori olan "Denge" kategorisinde ise deney grubu resimde denge var (f:7), yok (f:3) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, dengenin simetrik (f:4), asimetric

(f:1) olduğunu dile getirdikleri görülmüştür. Kontrol grubu, ise sadece denge var (f:2), yok (f:2) şeklinde ifade ettikleri fakat dengenin simetrik mi, asimetric mi? olduğu ile ilgili görüş belirtmemiştir.

Katılımcıların "Biçim", "Ritim", "Doku", "Renk Uyumu", "Hareket", "Çizgi", "Vurgu", "Uzam", "Mekan", "Ön-Arka", "Zıtlık", "Denge" kategorilerine ilişkin alıntılarını aşağıda yer almıştır:

Sanat eserinde birçok biçim vardır. Bunlar geometriktir. (Biçim / D. K13)

Tekrar eden şekiller biçimler vardır. Geometrik şekillerdir. (Biçim / K. K1)

Sanat eserinde ritimler vardır. Bu ritimler havadaki cisimler olabilir. Resmin birçok yerinde kullanılmıştır. Düzensizdir. (Ritim / D. K2)

Ritim vardır. Ritimler kuşların üzerinde kullanılmıştır. Düzensiz ritimlerdir. (Ritim / K. K6)

Her şeyin sadece dünyadaki değil, evrendeki her şeyin bir dokusu vardır. Sadece dikkatli baktığımızda dokular her yerdedir. (Doku / D. K10)

Dokuyu oluşturan resimdeki şekillerdir. Bu unsurlar resmin her yerindedir. (Doku / K. K13)

Renk uyumu vardır. Renk uyumu kırmızı ve sarı renk olmak üzere koyudan açığa doğru sıcak ve soğuk tonlarla sağlanmıştır. (Renk Uyumu / D. K11)

Renkler arasında uyum vardır. Soğuk sıcak renk uyumunu kullanmıştır. (Renk Uyumu / K. K2)

Sanat eseri birden fazla hareket vardır. Hareketleri cisimlere katmıştır. (Hareket / D. K6)

Resimde hareket vardır. Hayvanlar ve renklerde görüyorum. (Hareket / K. K9)

Sanat eserinde birden çok çizgi kullanılmıştır. Bu çizgiler eğik, yatay ve düz çizgilerdir. Çoğunlukla cisimlerde kullanılmıştır. (Çizgi / D. K6)

Sanat eserinde çizgi vardır. Eğik çizgiler vardır ve her yerde kullanılmıştır. (Çizgi / K. K10)

Vurgu yok. Çünkü resim dağınıktır. (Vurgu / D. K13)

Vurgu vardır. Vurgu kuşları çizerek vermiştir. (Vurgu / K. K6)

Uzam vardır. Bu uzamlar resimdeki cisimlerin aralarında görülür. (Uzam / D. K2)

Her figürün arasında boşluk vardır. (Uzam / K. K10)

Bir mekan yoktur. Çünkü gökte uçuşan cisimler dağınık duruyor. (Mekan / D. K3)

Bu resimde mekan vardır. Resmin arkası bir mekandır. (Mekan / K. K10)

Ön-arka ilişkisi nokta hariç hepsinde kullanılmıştır. Her yerde vardır. Perspektif bir resimdir. (Ön-Arka / D. K16)

Sanat eserinde ön-arka ilişkisi vardır. (Ön-Arka / K. K1)

Resmin her yerinde büyüklük ve renk açısından zıtlıklar kullanılmıştır. (Zıtlık / D. K4)

Zıtlık vardır. Zıtlıklar genellikle büyüklük ve biçim bakımından görülür. (Zıtlık / K. K9)

Denge vardır. Denge simetriktir. (Denge / D. K1)

Sanat eserinde denge vardır. Denge asimetriktir. (Denge / K. K6)

Üçüncüsü basamak olan "Yorumlama" basamağında ise "duygu", "ses", "koku", "yeni isim", "sevilen öğeler", "alternatif teknik", "farklı-benzer", "mesaj", "isim içeriği", "simge/sembol" kategorisindeki sorularının yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubu bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 28'de gösterilmiştir.

Tablo 28

Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosuna İlişkin Yorumlama Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	DUYGU	SES	KOKU	YENİ İSİM
DENEY	Uyandırıyor (f:6)	Duyuyorum (f:6)	Alıyorum (f:3)	İsmi güzel (f:3)
	Mutluluk (f:1)	Şenlik (f:1)	Deniz (f:1)	Şenlik (f:1)
	Kirlilik duygusu (f:1)	Rüzgar (f:1)	Temiz hava (f:1)	Gizemli Gökyüzü (f:1)
	Huzur (f:1)	Gülme (f:1)		Ünlü ressam ismi (f:1)
	Uyandırmıyor (f:7)	Çığlık (f:1)	Almıyorum (f:6)	Renkli Gökyüzü (f:1)
	Soyut (f:1)	Duymuyorum (f:5)		İç Ses (f:1)
	Karışık (f:2)			Zihin (f:1)
			Hareketli Figürler (f:1)	
			Soyutlar Diyarı (f:1)	
			Hayaller (f:1)	
			Soyut Hayvanlar (f:1)	
KONTROL	Uyandırıyor (f:4)	Duyuyorum (f:8)	Alıyorum (f:5)	İsmi güzel (f:2)
	Uyandırmıyor (f:3)	Su (f:2)	Balık (f:1)	Çoklu Şekiller (f:1)
	Soyut (f:1)	Değişik (f:1)	Toprak (f:1)	Mavi (f:1)
		Hayvan (f:1)	Deniz (f:1)	Mavi Hayvanat Bahçesi (f:1)
		Havanın dalgalanması (f:1)	Değişik kokular (f:1)	Garip Şekiller (f:1)
		Duymuyorum (f:2)	Almıyorum (f:4)	Hayvanlar Dünyası (f:1)
			Hayaller (f:1)	
	SEVİLEN ÖGE	ALTERNATİF TEKNİK	FARKLI VE BENZER YÖNLER	MESAJ
DENEY	Karışık duygu (f:3)	Verir(f:8)	Benzer (f:8)	Var (f:3)
	Özgürlük (f:2)	Özgün (f:2)	Soyut (f:6)	İnsanları anlatmak (f:1)
	Renk (f:1)	Soyut (f:2)	Farklı (f:1)	Gökyüzünün güzelliği (f:1)
	Müzik (f:1)	İlginç (f:1)	Farklı (f:2)	Gökyüzü kirlenmesin (f:1)
	Çizgi (f:1)	Değişik (f:1)		Yok (f:5)
	Nokta (f:1)	Vermez (f:1)		
	Mavi (f:1)			
	Şekil (f:1)			
	Tablo (f:1)			
Heykel (f:1)				
KONTROL	Soyut (f: 5)	Verir(f:7)	Benzer (f:4)	Var (f:1)
	Yeni şekiller oluşturma (f:1)	Özgürlük (f:1)	Çizgi (f:1)	Yok (f:0)
	Özgürlük (f:1)	Canlı renkler (f:1)	Şekil (f:1)	
	Geometrik şekiller (f:1)	Vermez(f:0)	Soyut (f:1)	
	Hayvanlar (f:1)		Farklı (f:3)	
		Anlam (f:1)		
	İSİM İÇERİĞİ	SİMGE/SEMBOL		
DENEY	Yansıtıyor (f:7)	Var (f:10)		
	İsmi mavi gök (f:6)	Kare (f:1)		
	Yansıtıyor (f:3)	Üçgen (f:1)		
		Varlıklar (f:1)		
		Şekiller (f:1)		
	Hepsi (f:1)			
	Yok (f:3)			
KONTROL	Yansıtıyor (f:4)	Var (f:7)		
	Gökyüzünün maviliği (f:1)	Kare (f:1)		
	Mavi renk (f:1)	Yuvarlak (f:1)		
	Gökte farklı cisimler (f:1)	Yamuk (f:2)		
	Bulut üstünde hayvanlar (f:1)	Dikdörtgen (f:1)		
		Dikey (f:1)		
	Yansıtıyor (f:3)	Kuş (f:1)		
		Geometrik şekiller (f:1)		
	Bayrak (f:1)			
	Yok (f:3)			

Tablo 28'e bakıldığında deney grubu "Duygu" kategorisinde duygu uyandırıyor (f:6), uyandırmıyor (f:7) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup, duygunun mutluluk (f:1), kirlilik duygusu (f:1), huzur (f:1) şeklinde hissedildiği ve neden uyandırmadığı sorusuna ise soyut (f:1), karışık (f:2) şeklinde ifadeler görülmüştür. Kontrol grubunda ise duygu uyandırıyor (f:4), uyandırmıyor (f:3) diyenlerin oranın azlığı ve neden uyandırmadığını soyut (f:1) şeklinde tek bir kategoriyle ifade edildiği görülmüştür.

"Ses" kategorisinde deney grubu, ses duyuyorum (f:6), duymuyorum (f:5) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grubun sesin şenlik (f:1), rüzgar (f:1), gülme (f:1), çığlık (f:1) sesi şeklinde çıktığını gösteren kategoriler görülmüştür. Kontrol grubu ise ses duyuyorum (f:8), duymuyorum (f:2) görüş belirtmiştir. Aynı grubun sesin su (f:2), değişik (f:1), hayvan (f:1), havanın dalgalanması (f:1) şeklinde çıktığını gösteren kategorileri deney grubuna göre sayıca arttığı saptanmıştır.

"Koku" kategorisinde deney grubu, koku alıyorum (f:3), almıyorum (f:6) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grubun kokunun deniz (f:1), temiz hava (f:1) kokusu şeklinde çıktığını ifade ettikleri görülmüştür. Kontrol grubu ise koku alıyorum (f:5), almıyorum (f:4) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup kokuların balık (f:1), toprak (f:1), deniz (f:1), değişik kokular (f:1), hayvan (f:1) kokusu şeklinde çıktığını ifade ettikleri ve bu içeriklerin deney grubuna göre sayıca fazla oldukları görülmüştür.

"Yeni İsim" kategorisinde deney grubunun ismi güzel (f:3), şenlik (f:1), gizemli gökyüzü (f:1), ünlü ressam ismi (f:1), renkli gökyüzü (f:1) öne çıkan isim başlıklarıdır. Kontrol grubunun ise ismi güzel (f:2), çoklu şekiller (f:1), mavi (f:1), mavi hayvanat bahçesi (f:1) şeklinde öne çıkan isim başlıklarıdır. Yeni isim kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubuna göre anlamlı bir fark oluşturduğu saptanmıştır.

"Sevilen Öge" kategorisinde deney grubu, öğelerin karışık duygu (f:3), özgürlük (f:2), renk (f:1), müzik (f:1) şeklinde ifade etmiştir. Kontrol grubunun soyut (f: 5), yeni şekiller oluşturma (f:1), özgürlük (f:1), geometrik şekiller (f:1) şeklinde öne çıkan kategorilerdir. Sevilen öge kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

"Alternatif Teknik" kategorisinde deney grubu, vermez (f:8), verir (f:1) şeklinde ifade etmiş, teknik nedenini sorulduğunda ise tekniğin özgün (f:2), soyut (f:2), ilginç (f:1), değişik (f:1) olduğu şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu ise vermez (f:7), verir (f:0) şeklinde ifade etmiş, teknik nedeni sorulduğunda ise tekniğin özgürlük (f:1), canlı renkler (f:1) olabileceğiyle ilgili görüş belirtmiştir. Alternatif teknik kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

"Farklı/Benzer" kategorisinde deney grubu, sanatçının eseri diğer çalışmalarına göre benzer (f:8), farklı (f:2) olduğu ve çalışmanın soyut (f:6), farklı (f:1) olması açısından benzer olduğu şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu ise sanatçının eseri diğer çalışmalarına göre benzer (f:4), farklı (f:1) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, çalışmanın çizgi (f:1), şekil (f:1), soyut (f:1) olması açısından benzer, anlam (f:1) bakımından ise farklı olduğunu ifade etmiştir. Farklı benzer kategorisinde kontrol grubu içeriğinin deney grubuna göre anlamlı bir fark oluşturduğu saptanmıştır.

"Mesaj" kategorisinde deney grubu, resimde mesaj var (f:3), yok (f:5) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, verilmek istenen mesajın ne olduğu sorusuna; insanları anlamak (f:1), gökyüzünün güzelliği (f:1), gökyüzü kirlenmesin (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu resimde mesaj var (f:1), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiş fakat verilmek istenen mesaj kategorisini ise boş bıraktıkları görülmüştür.

"İsim İçeriği" kategorisinde deney grubu, sanat eserinin isimi içeriği yansıtıyor (f:7), yansıtmıyor (f:3) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, ismin içeriği yansıtmasının nedenine; mavi gök (f:6) olması şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. Kontrol grubu ise sanat eserinin isimi içeriği yansıtıyor (f:4), yansıtmıyor (f:3) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, ismin içeriği yansıtmasının nedenine; gökyüzünün maviliği (f:1), mavi renk (f:1), gökte farklı cisimler (f:1), bulut üstünde hayvanlar (f:1) olması şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. İsim içeriği kategorisinde kontrol grubu içeriğinin deney grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

"Simge/Sembol" kategorisinde deney grubu, resimde simge/sembol var (f:10), yok (f:3) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grubun simge ve sembollerin kare (f:1), üçgen (f:1), varlıklar (f:1), şekiller (f:1) olduğunu gösteren ifadeleri yer almıştır. Kontrol grubu ise resimde simge/sembol var (f:7), yok (f:3) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grubun simge ve sembollerin kare (f:1), yuvarlak (f:1), yamuk (f:2), dikdörtgen (f:1) olduğunu gösteren ifadeleri yer almıştır. Simge/sembol kategorisinde kontrol grubu içeriğinin deney grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

Katılımcıların "Duygu", "Ses", "Koku", "Yeni İsim", "Sevilen Öğeler", "Alternatif Teknik", "Farklı-Benzer", "Mesaj", "İsim İçeriği", "Simge/Sembol" kategorilerine ilişkin alıntılar aşağıda yer almıştır:

Mutluluk duygusu çünkü dikkatli bakıldığında çizilen şeylerin hepsinin bir yüzü olduğunu ve hepsinin de güldüğünü görebiliriz. (Duygu / D. K4)

Bir duygu uyandırmıyor. Çünkü soyut resim olduğu için. (Duygu / K. K9)

Rüzgar ve şenlikte oynayanların sesleri duyuyorum. (Ses / D. K1)

Havanın dalgalanması gibi değişik sesler duyuyorum. (Ses / K. K15)

Deniz kokusu alıyorum. (Koku / D. K14)

Belki biraz toprak kokusu alıyorum. (Koku / K. K6)

Şenlik ismini verirdim. Çünkü şenlikte uçuşan balonlara benziyor. (Yeni İsim / D. K1)

Hayvanlar Dünyası ismini verirdim. (Yeni İsim / K. K12)

Renkleri, müziği, çizgileri, noktaları ve renklerden de en çok mavi rengi seviyor. (Sevdiği Öğeler / D. K3)

Şekilleri birleştirerek yeni şekiller oluşturmasını sevdiğini görüyorum. (Sevdiği Öğeler / K. K1)

Başka bir teknikle yapılıyorsa aynı etkiyi verirdi. Çünkü doğal hayatın resmini kirlettiğini düşünerek soyut resim yapmıştır. (Alternatif Teknik / D. K9)

Başka bir teknikle yapılıyorsa vermezdi.Çünkü canlı renklerden dolayı. (Alternatif Teknik / K. K10)

Farklı olarak maviyi daha çok kullanmış, benzerliği soyut olmasıdır. (Farklı-Benzer / D. K13)

Diğer çalışmalardan benzer özelliği hepsinin soyut olması ve şekillerle yapılması. (Farklı-Benzer / K. K2)

Sanat eseri insanlara gökyüzünün ne kadar güzel olduğunu ve gökyüzünü kirlitememizi isteyerek yapmıştır. (Mesaj / D. K9)

İnsanlara anlatmak istediği bir mesaj vardır. (Mesaj / K. K6)

İsmi içeriği yansıtıyor. Çünkü adı mavi gök olduğundan içeriği anlatıyor. (İsim İçeriği / D. K1)

Arka planının mavi renkli olması İsmi içeriği yansıtır olmasının en büyük nedeni. Çünkü adı üstünde Mavi Gök. (İsim İçeriği / K. K2)

Sanat eserinde farklı simge ve semboller var,Bu semboller resimdeki şekillerin hepsidir. (Simge-Sembol / D. K11)

Sanat eserinde farklı simge ve semboller var. Bunlar yamuk, dikdörtgen, kare v.b şekillerdir. (Simge-Sembol / K. K5)

Son olarak dördüncü basamak olan "Yargı" basamağında ise "beğenme", "değer", "tarihi" kategorisindeki sorularının yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu

belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubu bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 29'da gösterilmiştir.

Tablo 29

Deney ve Kontrol Gruplarının Wassily Kandinsky "Mavi Gök" Adlı Tablosuna İlişkin Yargı Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	BEĞENME		ÖZNEL DEĞER	TARİHİ DEĞER
DENEY	Beğendim (f:9)	Uçurtmaya benziyor (f:1)	Değer var (f:10)	Taşıyor (f:10)
	Farklı şekiller (f:2)	Şenliğe katılan yaratıklar	Sanatçı (f:2)	Eski tarih (f:4)
	Emek (f:2)	(f:1)	Doğayla ilgili (f:1)	Dönemi yansıtmış (f:1)
	Güzel şekiller (f:3)	Günlük hayatın temsili	Sevdim (f:1)	Tarihsel olay (f:1)
	Dikkat çekici (f:2)	(f:1)	Maddi manevi	Geçmişi var (f:1)
	Merak (f:1)	Mavi rengi severim (f:1)	(f:1)	1940 (f:1)
	Büyük (f:1)		İyi yansıtmış (f:1)	Taşımıyor (f:1)
			Tarihsel (f:2) Değer yok (f:2)	
KONTROL	Beğendim (f:8)	Farklı (f:1)	Değeri var (f:11)	Taşıyor (f:7)
	Soyut (f:2)	Hayvanlı (f:1)	Değer (f:2)	Beğenme (f:1)
	Kendine özgü (f:1)	Mavi renk (f:1)	Özenme (f:1)	Tarihsel (f: 4)
	Derin duygu (f:1)	Beğenmedim (f:7)	Emek (f:1)	Taşımıyor (f:1)
	Güzel (f:1)	Soyut (f:2)	Özgün (f:1)	
	Başarılı (f:1)	Karışık (f:1)	Güzel (f:1)	
	Çekici (f:1)	Renk (f:1)	Tarih (f:1)	
	Anlamlı (f:1)		Ünlü (f:1)	
	Renkler (f:1)		Değeri yok (f:2)	

Tablo 29'a bakıldığında deney grubu "Beğenme" kategorisinde resmi beğendim (f:9), beğenmedim (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmi neden beğendikleri sorusuna; farklı şekiller (f:2), emek (f:2), güzel şekiller (f:3), dikkat çekici (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu ise resmi beğendim (f:8), beğenmedim (f:7) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmi neden beğendikleri sorusuna; soyut (f:2), kendine özgü (f:1), derin duygu (f:1), güzel (f:1) şeklinde ifade ettikleri, neden beğenmedikleri sorusuna ise soyut (f:2), karışık (f:1), renk (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Beğenme kategorisinde kontrol grubu içeriğinin deney grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

"Öznel Değer" kategorisinde deney grubu, resimin değeri var (f:10), yok (f:2) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmin neden değerli olduğu sorusuna; sanatçı (f:2), doğayla ilgili (f:1), sevdim (f:1), maddi manevi (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu resimin değeri var (f:11), yok (f:2) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmin neden değerli olduğu sorusuna; değer (f:2), özenme (f:1), emek (f:1), özgün (f:1)

şeklinde görüş belirttikleri ve her iki grubun içerik zenginliği bakımından benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Son olarak "Tarihi Değer" kategorisinde deney grubu resimin tarihi değeri var (f:10), yok (f:1) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmin neden tarihi değeri olduğu sorusuna; eski tarih (f:4), dönemi yansıtmış (f:1), tarihsel olay (f:1), geçmiş var (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu resimin tarihi değeri var (f:14), yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup resmin neden tarihi değeri olduğu sorusuna; beğenme (f:1), tarihsel (f: 4) şeklinde görüş belirtmiştir. Tarihi değer kategorisinde kontrol grubu içeriğinin deney grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

Katılımcıların "Beğenme", "Öznel Değer", "Tarihi Değer" kategorilerine ilişkin alıntılar aşağıda yer almıştır:

Beğendim. Çünkü buradaki varlıklar gökyüzündeki büyük, devasa birer uçurtmaya benziyor. Ve şenliğe katılmış yaratıklar gibi gözüküyor. Uçurtmalar yukarıdan, çocuklar aşağıdan. (Beğenme / D. K10)

Beğendim. Çünkü soyut resimler daha çekici ve daha güzeldir. (Beğenme / K. K9)

Değerli çünkü soyut çalışmayı iyi yansıtmış. (Değer / D. K13)

Bence her sanatçının eserinin değeli olmasıyla bu sanatçının bu eseri de çok değerlidir. (Değer / K. K2)

Tarihi değer taşıyordur. Çünkü 1940 yılında yapılmıştır. (Tarihi Değer / D. K15)

Tarihi değer taşıyordur. Çünkü uzun yıllar önce yapılmıştır. (Tarihi Değer / K. K14)

Sanat eleştirisi yaprağı "Betimleme", "Çözümleme", "Yorumlama" ve "Yargı" basamağından oluşmaktadır. Bu basamaklardan ilki olan "Betimleme" basamağında bulunan "görme", "konu", "malzeme", "renk" kategorisindeki sorularının yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubundaki katılımcılar bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 30'da gösterilmiştir.

Tablo 30

Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosuna İlişkin Betimleme Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	GÖRME	KONU	MALZEME	RENK		
DENEY	Hayvanlar (f:8)	Kedi (f:1)	Hepimiz aynı	Yağlı Boya	Kırmızı (f:8)	
	İnsan (f:5)	Kuş (f:1)	gemide (f:3)	(f:12)	Mavi (f:8)	
	Çiçek tutan kadın (f:2)	Tavşan (f:1)	Yaratılış nedeni	Kağıt (f:4)	Siyah (f:6)	
	Çocuk (f:2)	Kafes (f:1)	aynı (f:3)	Tuval (f:4)	Beyaz (f:5)	
	Farklı duyguda insanlar (f:2)	Temizlik görevlisi (f:1)	Eşitlik (f:2)	Ağaç (f:2)	Yeşil (f:4)	
	Çiçek satan (f:1)	Kalem (f:1)	Herkes bir arada (f:1)	Fırça (f:2)	Kahverengi (f:4)	
	Çöp toplayan (f:1)	Kırmızı şapka (f:1)	Hasta kadına	Kumaş (f:1)	Turuncu (f:4)	
	Hayvan satan (f:1)	Ayakkabı (f:1)	yardım (f:1)	Zeka (f:1)	Sarı (f:3)	
	Geçimini sağlayanlar (f:1)	Önlük (f:1)	İşçiler aynı gemide (f:1)		Bütün renkler (f:2)	
	Kalemle mendili değiştiren (f:1)	Keçi (f:1)	Birlik ve beraberlik (f:1)		Farklı renkler (f:1)	
	Sırtında araba çeken (f:1)	Çeşitli eşya (f:1)	Yardım etme (f:1)		Krem (f:1)	
	Kadın (f:1)	Dağılmış insanlar (f:1)	İş yapan insanlar (f:1)		Ten rengi (f:1)	
	Erkek (f:1)	İletişimdeki insanlar (f:1)	Hayat mücadelesi (f:1)		Lacivert (f:1)	
	Saklanan çocuk (f:1)	Gölgelendirmeler (f:1)			Gökkuşluğu renkleri (f:1)	
	İşçilerin elindeki malzemeler (f:1)	Yüz ifadeleri (f:1)			Ana renkler (f:1)	
	İşçiler (f:1)	Farklı düşüncede insanlar (f:1)				
	Birbirlerine yardım edenler (f:1)	Ekmeğini çıkaranlar (f:1)				
	Özgür olmayan insanlar (f:1)					
	Özgür olan insanlar (f:1)					
	KONTROL	Hayvanlar (f:9)	Üçgen (f:1)	Eşitlik (f:4)	Yağlı Boya	Kırmızı (f:5)
İnsan (f:8)		Eğik (f:1)	Hepsi bir yerde (f:3)	(f:10)	Siyah (f:4)	(f:2)
İşçiler (f:3)		Kedi (f:1)	Meslekler (f:2)	Kağıt (f:5)	Beyaz (f:4)	Lacivert (f:1)
Renk (f:3)		Kuş (f:1)	İnsan ilişkileri (f:1)	Kumaş (f:2)	Kahverengi (f:4)	Ten rengi (f:1)
Ayakkabı boyacısı (f:2)		Tavşan (f:1)	İnsan topluluğu (f:1)	Ağaç (f:1)	Gri (f:3)	Mor (f:1)
Meslek (f:2)		Keçi (f:1)	Hayvanlar-Canlılar (f:1)		Sarı (f:2)	Canlı (f:1)
Şekiller (f:1)		Çocuk (f:1)			Mavi (f:2)	Koyu (f:1)
Çizgiler (f:1)		İnsan- hayvan ilişkileri (f:1)			Yeşil (f:2)	Güzel (f:1)
Çiçekçi (f:1)					Turuncu (f:2)	
Daire (f:1)		Çalışan insanlar (f:1)				

Tablo 30'a bakıldığında deney grubunda "Görme" kategorisinde hayvanlar (f:8), insan (f:5), çiçek tutan kadın (f:2), çocuk (f:2), farklı duyguda insanlar (f:2); kontrol grubunda, hayvanlar (f:9), insan (f:8), işçiler (f:3), renk (f:3) içeriklerinin öne çıktığı görülmüştür. Görme kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu saptanmıştır.

"Konu" kategorisinde deney grubunda hepimiz aynı gemide (f:3), yaratılış nedeni aynı (f:3), eşitlik (f:2), herkes bir arada (f:1); kontrol grubunda ise eşitlik (f:4), hepsi bir yerde (f:3), meslekler (f:2), insan ilişkileri (f:1) öne çıkan konu başlıklarıdır.

Konu kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmektedir.

"Malzeme" kategorisine bakıldığında ise deney grubunda yağlı boya (f:12), kağıt (f:4), tuval (f:4), ağaç (f:2) içerikleri öne çıkarken; kontrol grubunda ise yağlı boya (f:10), kağıt (f:5), kumaş (f:2), ağaç (f:1) içeriğinin öne çıkan malzemelerdir. Malzeme kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmektedir.

Son olarak "Renk" kategorisinde deney grubunda öne çıkan renkler, kırmızı (f:8), mavi (f:8), siyah (f:6), beyaz (f:5) iken; kontrol grubunda kırmızı (f:5), siyah (f:4), beyaz (f:4), kahverengi (f:4) öne çıkan renk içerikleridir. Renk kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcıların "Görme", "Konu", "Malzeme", "Renk" kategorilerine ilişkin alıntılar aşağıda yer almıştır:

Kalemle mendili değiş dokuş eden kadın ve erkek, sırtında arabayı çeken bir adam, elinde çiçek olan kadın ve arkasına saklanan çocuk ve hayvanlar görüyorum. (Görme / D.K1)

Tavşan, kedi,keçi, kuş gibi çeşitli hayvanlar ve insanlar ve çocuklar görüyorum. (Görme / K.K9)

Bence konu herkes maddi olarak farklı da olsa yinede herkes aynı yerde yani aynı gemidedir. (Konu / D.K13)

Konusu herkesin, çalışanın,işsizin, kadının eşit olması. (Konu / K.K2)

Resimde yağlıboya, tual ve fırça kullanılmıştır. (Malzeme / D.K14)

Boya, taş, ağaç, kumaş,kağıt v.b malzemeler kullanılmıştır. (Malzeme / K.K8)

Mor, siyah, lacivert, kahverengi,kırmızı, beyaz, sarı, koyu mavi, turuncu renkler görüyorum. (Renk / D.K11)

Mavi , kahverengi, ten rengi, lacivert, yeşil,kırmızı,sarı,gri siyah, beyaz görüyorum. (Renk / K.K1)

İkinci basamak olan "Çözümleme" basamağında ise "biçim", "ritim", "doku", "renk uyumu", "hareket", "çizgi", "vurgu", "uzam", "mekan", "ön-arka", "zıtlık", "denge" kategorisindeki soruların yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubu bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 31'de gösterilmiştir.

Tablo 31

Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosuna İlişkin Çözümleme Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	BİÇİM	RİTİM	DOKU	RENK UYUMU
DENEY	Daire (f:6)	Var (f:9)	Var (f:7)	Var (f:10)
	Tekrar eden şekiller (f:3)	Her yer (f:3)	Koyunun derisi (f:1)	Sıcak-soğuk (f:3)
	Üçgen (f:2)	Kafes çubukları (f:2)	Hayvanlar (f:1)	Koyu-açık (f:3)
	Tavşan kafesi (f:2)	Kalemler (f:1)	İnsanlar (f:1)	Ana-ara (f:3)
	Kesişen (f:1)	Masanın altındaki	Çöp kutusu (f:1)	Yok (f:3)
	Kare (f:1)	dalgalanmalar (f:1)	Arka plan (f:1)	
	Dikey (f:1)	Düzenli (f:2)	Renkler (f:1)	
	Her türlü (f:1)	Düzensiz (f:3)	Her yer (f:1)	
	Dikdörtgen (f:1)	Düzenli-düzensiz (f:1)	Her şey (f:1)	
	Ayakkabı kutusu (f:1)	Yok (f:5)	Yok (f:4)	
	Masanın üstündeki eşyalar (f:1)			
	Kağıtlar (f:1)			
	Renkli biçimler (f:1)			
	Kollar (f:1)			
	Ayaklar (f:1)			
	Organik (f:2)			
	Geometrik (f:2)			
KONTROL	Tekrar eden şekiller (f:7)	Var (f:6)	Var (f:10)	Var (f:12)
	Dikey (f:2)	Kafes çubukları (f:1)	İnsanlar (f:3)	Koyu-açık (f:5)
	Değişik (f:1)	Düzenli (f:3)	Tavşan kafesi (f:1)	Sıcak-soğuk (f:2)
	Kare (f:1)	Düzensiz (f:1)	Kıyafetler (f:1)	Ana-ara (f:2)
	Dikdörtgen (f:1)	Yok (f:4)	Kırmızı kadının önlüğü (f:1)	Zit renk (f:2)
	Kuş kafesi (f:1)		Mor kadının eteği (f:1)	Tüm renkler (f:1)
	Tavşan kafesi (f:1)		Her taraf (f:1)	Yok (f:0)
	Ayaklar (f:1)		Hayvan (f:1)	
	İnsanlar (f:1)		Yok (f:0)	
	Hayvanlar (f:1)			
Organik (f:3)				
Geometrik (f:0)				
DENEY	HAREKET	ÇİZGİ	VURGU	UZAM
	Var (f:10)	Var (f:10)	Var (f:7)	
	Duruşlar (f:1)	Kafes (f:3)	Resmin sağ tarafı (f:2)	Var (f:8)
	Saklanma (f:1)	Masa (f:2)	Kalemler (f:1)	Figürlerin arasında (f:1)
	Kovalanma (f:1)	Kalem (f:1)	Bakışlar (f:1)	İnsanlar arasında (f:1)
	Yardım etme (f:1)	Yatay (f:1)	Her yer (f:1)	Hayvanlar arasında (f:1)
	Ayakkabı boyama (f:1)	Yok (f:0)	Yok (f:3)	Nesneler arasında (f:1)
	Yüz ifadeleri (f:1)			Yok (f:2)
	Her türlü (f:1)			
	Yok (f:2)			
KONTROL		Var (f:1)1	Var (f:10)	
		Figürler (f:2)	Ayakkabı (f:2)	
		Eğik (f:1)	Önlüklü kadın (f:2)	
	Var (f:5)	Dik (f:1)	İnsanlar (f:1)	Var (f:5)
	Renkler (f:1)	Yatay (f:1)	Renkler (f:1)	Figürlerin arasında (f:1)
	Yok (f:2)	Düz (f:1)	Yok (f:1)	Her taraf (f:1)
		Yamuk (f:1)		Nesneler arasında (f:1)
	Ayakkabı taburesi (f:1)		Yok (f:4)	
	Kafes parmaklıkları (f:1)			
	Nesneler (f:1)			
	Yok (f:0)			
DENEY	MEKAN	ÖN-ARKA	ZITLIK	DENGE
	Var (f:13)	Var (f:13)	Var (f:6)	Var (f:9)
	Her yer (f:2)	Resmin arkası önü (f:1)	Büyük-Küçük (f:7)	Simetrik (f:4)
	Herkes bir mekanda (f:1)	Figürlerin arkası önü (f:1)	Renk (f:5)	Asimetrik (f:1)
	Kişinin hayal gücü (f:1)	Gökyüzü (f:1)	Yön (f:3)	Yok (f:3)
	Sanatçının resimleri (f:1)	Soyut şekiller (f:1)	Yok (f:0)	
Yok (f:0)	Yok (f:2)			
KONTROL	Var (f:8)	Var (f:4)	Var (f:3)	Var (f:4)
	Gemi (f:1)	Yok (f:1)	Renkler (f:1)	Asimetrik (f:1)
	Kafes (f:1)		Yok (f:3)	Yok (f:0)
	Yok (f:2)			

Tablo 31'e bakıldığında deney grubu "Biçim" kategorisinde biçimlerin daire (f:6), tekrar eden şekiller (f:3), üçgen (f:2), tavşan kafesi (f:2) şeklinde görüldüğünü, şekillerin organik (f:2), geometrik (f:2) olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Kontrol grubu ise biçimlerin tekrar eden şekiller (f:7), dikey (f:2), değişik (f:1), kare (f:1) şeklinde ifade etmelerine rağmen şekillerin organik veya geometrik olduklarıyla ilgili içeriklerin olmadığı saptanmıştır.

"Ritim" kategorisinde deney grubu ritim var (f:9), yok (f:5) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup ritmin resimde her yer (f:3), kafes çubukları (f:2), kalemler (f:1), masanın altındaki dalgalanmalar (f:1) şeklinde ortaya çıktıklarını ifade etmiştir. Ayrıca aynı grubun ritimlerin düzenli (f:2), düzensiz (f:3), düzenli-düzensiz (f:1) olduklarıyla ilgili içerikleri yer almıştır. Buna karşılık kontrol grubu ritim var (f:6), yok (f:4) şeklinde ifade etmiş ve ritimin resimde kafes çubukları (f:1) şeklinde ortaya çıktıklarını ifadeleri yer almıştır. Aynı grup ritimlerin düzenli (f:3), düzensiz (f:1) şeklindeki içeriklerin ise deney grubuna göre anlamlı bir farkın oluşturmadığı saptanmıştır.

"Doku" kategorisinde deney grubu doku var (f:7), yok (f:4) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup dokuların; koyunun derisinde (f:1), hayvanlarda (f:1), insanlarda (f:1), çöp kutusunda (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise doku var (f:10), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup dokuların insanlar (f:3), tavşan kafesi (f:1), kıyafetler (f:1), kırmızı kadının önlüğünde (f:1) gördüğünü ifade etmiştir. Kontrol grubu içeriklerinin deney grubuna göre sayıca az olduğu görülmüştür.

"Renk Uyumu" kategorisinde deney grubu resimde renk uyumu var (f:10), yok (f:3) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup renk uyumunun sıcak-soğuk (f:3), koyu-açık (f:3), ana-ara (f:3) renklerle sağlandığını ifade etmiştir. Kontrol grubu ise renk uyumu var (f:12), yok (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup renk uyumunun koyu-açık (f:5), sıcak-soğuk (f:2), ana-ara (f:2), zıt (f:2) renklerle sağlandığını ifade etmiştir. Kontrol grubunun renk uyumu kategorisindeki içeriklerin deney grubuyla benzerlik gösterdiği görülmüştür.

"Hareket" kategorisinde deney grubu resimde hareket var (f:10), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup hareketin, duruşlar (f:1), saklanma (f:1), kovalanma (f:1), yardım etme (f:1) şeklinde gördüklerini ifade etmiştir. Kontrol grubu ise resimde hareket var (f:5), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup hareketin renkler (f:1) şeklinde ortaya çıktığını ve bu içeriğin ise deney grubuna göre daha az olduğu görülmüştür.

"Çizgi" kategorisinde deney grubu, resimde çizgi var (f:10), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup, çizginin yatay (f:1) çeşidinin olduğunu ve çizgilerin kafes (f:3), masa (f:2), kalem (f:1) şeklinde gördüklerini ifade etmiştir. Kontrol grubu ise çizgi var (f:7), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup çizginin eğik (f:2), düz (f:1), düzensiz (f:1) çeşitlerinin olduğunu ifade etmiştir. Çizgi kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha az olduğu saptanmıştır.

"Vurgu" kategorisinde deney grubu, resimde vurgu var (f:7), yok (f:3) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup vurgunun resmin sağ tarafı (f:2), kalemler (f:1), bakışlar (f:1), her yerde (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise resimde vurgu var (f:10), yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup vurgunun, ayakkabı (f:2), önlüklü kadın (f:2), insanlar (f:1), renklerde (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Vurgu kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha az olduğu saptanmıştır.

"Uzam" kategorisinde deney grubu, resimde uzam var (f:8), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup uzamın figürler arasında (f:1), insanlar arasında (f:1), hayvanlar arasında (f:1), nesnelere arasında (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise resimde uzam var (f:5), yok (f:4) şeklinde görüş belirtmiş ve aynı grup uzamın figürler arasında (f:1), her taraf (f:1), nesnelere arasında (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Uzam kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu saptanmıştır.

"Mekân" kategorisinde deney grubu, resimde mekân var (f:13), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup mekânın her yer (f:2), herkes bir mekânda (f:1), kişinin hayal gücü (f:1), sanatçının resimlerinde (f:1) olduğunu dile getirdikleri görülmüştür. Kontrol grubu ise resimde mekân var (f:8), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiş ve aynı grup mekânın sadece gemi (f:1), kafes (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Mekân kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu saptanmıştır.

"Ön-Arka" kategorisinde deney grubu, resimde ön-arka var (f:13), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiş ve aynı grup ön-arkanın resmin arkası önü (f:1), figürlerin arkası önü (f:1), gökyüzü (f:1), soyut şekiller (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise sadece ön-arka var (f:4), yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiş fakat aynı grubun ön-arkanın resmin neresinde olduğunu gösteren içeriğinin olmadığı görülmüştür.

"Zıtlık" kategorisinde deney grubu, resimde zıtlık var (f:6), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup zıtlığın büyük-küçük (f:7), renk (f:5), yön (f:3) olarak görüldüğünü ifade etmiştir. Kontrol grubu ise zıtlık var (f:6), yok (f:0) şeklinde görüş

belirtmiştir. Fakat aynı grubun zıtlığın hangi biçimde görüldüğünü gösteren içeriğinin olmadığı görülmüştür.

En son kategori olan "Denge" kategorisinde deney grubu, resimde denge var (f:9), yok (f:3) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup dengenin simetrik (f:4), asimetric (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise denge var (f:4), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiş ve aynı grup dengenin sadece asimetric (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Denge kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubu içeriğine göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Katılımcıların "Biçim", "Ritim", "Doku", "Renk Uyumu", "Hareket", "Çizgi", "Vurgu", "Uzam", "Mekan", "Ön-Arka", "Zıtlık", "Denge" kategorilerine ilişkin alıntılarını aşağıda yer almıştır:

Sanat eserinde şekiller vardır. Bunlar kafesin önündeki kağıtlar ve ayakkabı kutusunun önünde duran masanın üstündeki yuvarlak şekil. Tüm bunlar geometrik şekillerdir. Şekiller daire, üçgen ve simetriktir. (Biçim-Şekil / D.K9)

Sanat eserinde şekiller biçimler vardır. Bunlar dikdörtgen, kare şekillerdir. (Biçim-Şekil / D.K5)

Ritim vardır. Ritim ayakkabıcı masasının altındaki dalgalanmalar ve tavşan kafesinin demirleridir. Düzenli ve düzensiz ritimler vardır. (Ritim / D.K13)

Ritimler kullanılmıştır. Düzensiz ritimler olup resmin sağ tarafında kullanılmıştır. (Ritim / K.K12)

Her resimde görebileceğim dokuyu görüyorum. En başından dediğim gibi somut ya da soyut her şeyin bir dokusu vardır. Ve burada dokuyu her şey oluşturup, her yerinde kullanılmıştır. (Doku / D.K10)

Doku ve örüntü vardır. Kırmızı kadının önlüğü ve mor kadının eteği örnek olarak verilebilir. (Doku / K.K6)

Renkler arasında uyum vardır. İnsanların üstündeki ve ellerindeki kıyafetler ve malzemeler uyum içerisindedir. Bu uyum açık ve koyu renklerle sağlanmıştır. (Renk Uyumu / D.K3)

Renkler arasında uyum vardır. Uyum ana renklerle ve koyu renkler arasında sağlanmıştır. (Renk Uyumu / K.K4)

Sanat eseri hareketlidir. Bu hareketi insanlardaki duruşlarla vermiştir. (Hareket / D.K2)

Resimde hareket vardır. Sanatçı hareketi renklerle vermiştir. (Hareket / K.K9)

Çizgi vardır. Örneğin tavşan kafesinin demirleri ve ayakkabıcının masası. (Çizgi / D.K13)

Sanat eserinde çok çizgi var. Çizgileri daha çok figürlerin üzerinde görüyorum. (Çizgi / K.K3)

Vurgu vardır.Vurgu daha çok resmin sağ tarafındadır. Sanatçı vurguyu adamın sırtına doğru uzanan kalemleri tutarken vermiştir. (Vurgu / D.K2)

Vurgu vardır. Resmin tam ortasında ayakkabıyı temizleyen adam. (Vurgu / K.K1)

Nesneler, insanlar ve hayvanlar arasında az çok boşluk var. (Uzam / D.K4)

Boşluk vardır ve resmin her tarafında kullanılmıştır. (Uzam / K.K15)

Mekan kişinin hayal gücüne bırakılmıştır. Adı gemi olduğu halde başka yerlerde olabilir. (Mekan / D.K10)

Mekan vardır.Kafes tavşan için bir mekandır. (Mekan / K.K9)

Sanat eserinde ön-arka ilişkisi vardır . İnsanlar resimde arkada yer almaktadır. (Ön-Arka / D.K3)

Ön-arka ilişkisi de vardır. (Ön-Arka / K.K8)

Zıtlık vardır. Zıtlıklar genellikle büyüklük olarak görülür. Kadının bir ayağının büyük bir ayağının küçük olması. (Zıtlık / D.K9)

Zıtlık vardır.Resmin renklerinde kullanılmıştır. (Zıtlık / K.K6)

Denge vardır. Denge olmasa insanlar düşer. (Denge / D.K3)

Sanat eserinde denge vardır. Asimetrik duruyor. (Denge / K.K10)

Üçüncüsü basamak olan "Yorumlama" basamağında ise "duygu", "ses", "koku", "yeni isim", "sevilen öğeler", "alternatif teknik", "farklı-benzer", "mesaj", "isim içeriği", "simge/sembol" kategorisindeki sorularının yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubundaki katılımcılar bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 32'de gösterilmiştir.

Tablo 32

Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosuna İlişkin Yorumlama Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	DUYGU	SES	KOKU	YENİ İSİM	
DENEY	Uyandırıyor (f:7)	Duyuyorum (f:12)	Alıyorum (f:9)	İsmi güzel (f:3)	
	Bilmiyorum (f:2)	Kedi (f:3)	Çiçek (f:5)	Herkes aynı (f:1)	
	Sade (f:1)	Hayvan (f:3)	Hayvan (f:2)	İyi günler (f:1)	
	Garip his (f:1)	Kuş (f:2)	Çöp (f:2)	İşçi gemisi (f:1)	
	Soyut (f:1)	Martı (f:2)	Ateş (f:1)	İnsanlarla birlikte (f:1)	
	Uyandırmıyor (f:7)	Köpek (f:1)	Ter (f:1)	Eşitlik (f:1)	
	İfade yok (f:2)	Tavşan (f:1)	Boya (f:1)	Farklı şeyler (f:1)	
	Duygu yok (f:1)	Kuzu (f:1)	Yemek (f:1)	Hep birlikte olabiliriz (f:1)	
		Deniz (f:1)	Ayakkabı boyası (f:1)	Hepimiz aynı yerde (f:1)	
		İnsan (f:1)	Almıyorum (f:3)	Hayat mücadelesi (f:1)	
		Şakalaşma (f:1)			
		Gürültü (f:1)			
		Su (f:1)			
		Bağırma (f:1)			
		Satıcı (f:1)			
		Kalem gıcirtısı (f:1)			
		Duymuyorum (f:2)			
	KONTROL	Uyandırıyor (f:9)	Duyuyorum (f:14)	Alıyorum (f:10)	İsmi güzel (f:2)
		İfade (f:1)	Hayvan (f:6)	Ter (f:4)	Hayvan insan birlikte (f:1)
Acı (f:1)		İnsan (f:4)	Hayvan (f:2)	Eşitlik (f:1)	
Hüzün (f:1)		Kedi (f:2)	Yemek (f:1)	Herkes bir arada (f:1)	
Berber (f:1)		Deniz (f:1)	Parfüm (f:1)	Büyük bir topluluk (f:1)	
Üzüntü (f:1)		Martı (f:1)	Çiçek (f:1)	Bir elin nesi ve iki elin sesi var (f:1)	
Kaygı (f:1)		Koşturma (f:1)	Ateş (f:1)	Meslekler (f:1)	
Mutsuz (f:1)		Köpek (f:1)	Deniz (f:1)	Erken saatler (f:1)	
Uyandırmıyor (f:0)		Çiğlik (f:1)	Ayakkabı boyası (f:1)	Karmaşa uyandırma (f:1)	
		Çocuk (f:1)	(f:1)	Farklılık (f:1)	
		Keçi (f:1)	Balık (f:1)	Kurgu (f:1)	
		Hava (f:1)	Almıyorum (f:3)	Hayaller (f:1)	
		Değişik (f:1)			
		Duymuyorum (f:0)			
DENEY		SEVDİĞİ ÖGELER	ALTERNATİF T.	FARKLI VE B.	MESAJ
		Hayvanlar (f:2)	Vermez (f:12)	Benzer (f:7)	Var (f:5)
		Çocukları (f:1)	Teknik güzel (f:3)	İfade (f:2)	Yalnız bırakılmayan dostlar (f:1)
		Topluk (f:1)	Verir (f:1)	Hayvanlar (f:2)	Birlik (f:1)
		Birlik beraerlik (f:1)		Olay (f:1)	Hepsimiz aynı (f:1)
	Tavşan (f:1)		Topluluk (f:1)	Herkes eşit (f:1)	
	Kuzu (f:1)		Şekil (f:1)	Aynı yer (f:1)	
	Kedi (f:1)		Renk (f:1)	Yok (f:3)	
	Kuş (f:1)		Gerçeklik (f:1)		
	Detaylara dikkat çekme (f:1)		Çocuklar (f:1)		
Çalışma (f:1)		Farklı (f:1)			
Kalabalık (f:1)		Mekan (f:1)			
KONTROL	Hayvan (f:5)	Vermezdi (f:4)	Benzer (f:4)	Var (f:6)	
	Birlik-beraberliği (f:1)	Verirdi (f:1)	İfade (f:2)	Birlik -beraberlik (f:3)	
	Çiçek (f:1)		Yağlı boya (f:1)	Hayvanlara sahip çıkmak (f:1)	
			Kedi (f:1)	Eşitlik (f:1)	
			Renk (f:1)	Haklar (f:1)	
			Farklı (f:0)	Özgürlükler (f:1)	
				İnsan olma (f:1)	
			Yok (f:1)		
DENEY	İSİM İÇERİĞİ	SİMGE/SEMBOL			
	Yansıtıyor (f:3)	Var (f:3)			
	Yansıtıyor (f:2)	Kare (f:1)			
	Kutudaki şekil (f:1)				
	Yok (f:6)				
KONTROL	Yansıtıyor (f:4)	Var (f:4)			
	Herkes yardımlaşıyor (f:2)	Kare (f:1)			
	Yansıtıyor (f:2)	Dikdörtgen (f:1)			
		Kedi (f:1)			
	Yok (f:1)				

Tablo 32'ye bakıldığında "Duygu" kategorisinde deney grubu duygu uyandırıyor (f:7), uyandırmıyor (f:7) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup duygunun bilmiyorum (f:2), sade (f:1), garip his (f:1), soyut (f:1) şeklinde hissedildiğini ifade etmişlerdir. Aynı gruba duygu uyandırmamasının nedeni sorulduğunda ise ifade yok (f:2), duygu yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu ise duygu uyandırıyor (f:9), uyandırmıyor (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup duygunun ifade (f:1), acı (f:1), hüznün (f:1), üzüntü (f:1) şeklinde hissedildiğini ve bu içerikleri gösteren kategorilerin ise deney grubuna göre sayıca fazla olduğu görülmüştür.

"Ses" kategorisinde deney grubu, ses duyuyorum (f:12), duymuyorum (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup sesin kedi (f:3), hayvan (f:3), kuş (f:2), martı (f:2) şeklinde çıktığını ifade etmiştir. Kontrol grubu ise ses duyuyorum (f:14), duymuyorum (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup sesin hayvan (f:6), insan (f:4), kedi (f:2), deniz (f:1) şeklinde çıktığını bu içerikleri gösteren kategorilerin ise deney grubuna göre sayıca fazla olduğu görülmüştür.

"Koku" kategorisinde deney grubu, koku alıyorum (f:9), almıyorum (f:3) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup kokuların çiçek (f:5), hayvan (f:2), çöp (f:2), ateş (f:1) şeklinde çıktığını ifade etmiştir. Kontrol grubu ise koku alıyorum (f:10), almıyorum (f:3) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup kokuların ter (f:4), hayvan (f:2), yemek (f:1), parfüm (f:1) şeklinde çıktığını ve bu içeriklerin deney grubuna göre sayıca fazla oldukları görülmüştür.

"Yeni İsim" kategorisinde deney grubu, ismi güzel (f:3), herkes aynı (f:1), iyi günler (f:1), işçi gemisi (f:1), insanlarla birlikte (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubunun ise ismi güzel (f:2), hayvan insan birlikte (f:1), eşitlik (f:1), herkes bir arada (f:1) şeklinde öne çıkan isim başlıklarıdır. Yeni isim kategorisinde kontrol grubu içeriğinin deney grubundan daha fazla olduğu görülmektedir.

"Sevilen Öğeler" kategorisinde deney grubu, öğelerin hayvanlar (f:2), çocukları (f:1), topluluk (f:1), birlik beraberlik (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubunun ise hayvan (f:5), birlik-beraberlik (f:1), çiçek (f:1) şeklinde öne çıkan sevilen öğe kategorileridir. Sevilen öğeler kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmektedir.

"Alternatif Teknik" kategorisinde deney grubu teknik vermez (f:12), verir (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup teknik nedeni sorulduğunda ise teknik güzel (f:3) şeklinde ifade etmiştir. Kontrol grubu ise teknik vermez (f:4), verir (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Fakat aynı grubun teknik nedeni ile ilgili içeriklerin olmadığı görülmüştür.

"Farklı/Benzer" kategorisinde deney grubu, sanatçının eseri diğer çalışmalarına göre benzer (f:7), farklı (f:1) olduğu şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup çalışmaların ifade (f:2), hayvanlar (f:2), olay (f:1), topluluk (f:1) açısından benzer, mekan (f:1) açısından farklı olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise sanatçının eseri diğer çalışmalarına göre benzer (f:4), farklı (f:0) olduğu şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup çalışmaların ifade (f:2), yağlı boya (f:1), kedi (f:1), renk (f:1) açısından benzer olduklarını ifade etmiştir. Farklı/benzer kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmektedir.

"Mesaj" kategorisinde deney grubu, resimde mesaj var (f:5), yok (f:3) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, verilmek istenen mesajın ne olduğu sorusuna; yalnız bırakılmayan dostlar (f:1), birlik (f:1), hepsimiz aynı (f:1), herkes eşit (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu ise resimde mesaj var (f:6), yok (f:1) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, verilmek istenen mesajın ne olduğu sorusuna; birlik -beraberlik (f:3), hayvanlara sahip çıkmak (f:1), eşitlik (f:1), haklar (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Mesaj kategorisinde kontrol grubu içeriğinin deney grubuna göre daha fazla görülmüştür.

"İsim İçeriği" kategorisinde deney grubu, isimi içeriği yansıtıyor (f:3), yansıtmıyor (f:2) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, ismin içeriği yansıtmasının nedenini boş bırakmıştır. Kontrol grubunda ise isim içeriği yansıtıyor (f:4), yansıtmıyor (f:2) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, ismin içeriği yansıtmasının nedenine; herkes yardımlaşıyor (f:2) şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. İsim içeriği kategorisinde kontrol grubu içeriğinin deney grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

"Simge/Sembol" kategorisinde deney grubu, resimde simge/sembol var (f:3), yok (f:6) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grubun simge ve sembollerin kare (f:1), kutudaki şekil (f:1) şeklinde olduklarını dile getirdikleri görülmüştür. Kontrol grubu ise resimde simge/sembol var (f:4), yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grubun simge ve sembollerin kare (f:1), dikdörtgen (f:1), kedi (f:1) olduklarını dile getirdikleri görülmüştür. Simge/sembol kategorisinde kontrol grubu içeriğinin deney grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

Katılımcıların "Duygu", "Ses", "Koku", "Yeni İsim", "Sevilen Öğeler", "Alternatif Teknik", "Farklı-Benzer", "Mesaj", "İsim İçeriği", "Simge/Sembol" kategorilerine ilişkin alıntıları aşağıda yer almıştır.

Nedenini anlayamadım ama garip bir şekilde bir şey hissetmiyorum. Sanki bir şey hissetmem gerekiyormuş gibi. Ve sanki insanlar buldukları yerden habersizce ışınlanıp oraya gelmiş gibi gözüküyor biraz. (Duygu / D.K10)

Bana çok farklı bir sürü duygular uyandırıyor. Bu duygular üzüntü, kaygı bazen de kaygı. Çünkü resimde hem komik ayrıntılar koymuş hem de değişik yerlerinde üzüntü duyan insanlar var. (Duygu / K.K10)

Tavşan, kalem gıcirtısı, kedi,kuzu,kuş sesi duyuyorum. (Ses / D.K16)

Kedinin mırıldaması, köpeğin havlaması ve insan çığlıkları. (Ses / K.K12)

Aşçı olduğu için de mükemmel yemek kokusu alıyorum. (Koku / D.K13)

Çiçek, ateş, ter kokuları alıyorum. (Koku / K.K5)

Yeni isim vermek istemezdim. Çünkü bu resmi yaparken eşitliği düşünerek yapmış olabilir. (Yeni İsim / D.K9)

Hayvanlar insanların yanında ismini vermek isterdim. (Yeni İsim / K.K1)

Sanatçı insanların birlik ve beraberlik içinde olmasını çok seviyor galiba. (Sevilen Öğeler / D.K4)

Hayvanları ve çiçekleri seviyor. (Sevilen Öğeler / K.K13)

Başka bir teknikle yapılıyorsa aynı etkiyi verirdi. Sadece yapılış farklı olacaktı. (Alternatif Teknik / D.K15)

Vermezdi.Çünkü renkler daha cansız olurdu. (Alternatif Teknik / K.K10)

Benzer yönleri tren, gemi gibi hep bir mekan içerisinde geçmesi gibi farklı yönleri olması, farklı yönleri ise bir olay olmasıdır. (Farklı-Benzer / D.K3)

Diğer çalışmalardan Benzer yönleri hepsinin yağlıboya olması, insanların yüz ifadelerinin benzer olması ve hepsinde kedi olması. (Farklı-Benzer / K.K2)

Sanat eserinde verilmek istenen mesaj fakir ve zengin bir tek özelliği var hepsinin insan olması. (Mesaj / D.K5)

Mesajda insanların birlik ve beraberliği anlatılmak isteniyor. (Mesaj / K.K6)

İsim içeriği yansıtıyor. Çünkü gemiyle ilgili bir şey yok. (İsim İçeriği / D.K13)

İsmi içeriği yansıtıyor. Çünkü içeriği yansıtmasaydı böyle bir isim vermezdi. (İsim İçeriği / K.K6)

Sanat eserinde farklı simge ve semboller sadece masanın üstünde sarı yuvarlak yani daire bir şey görüyorum. (Simge-Semboller / D.K4)

Sanat eserinde simge ve semboller vardır. (Simge-Semboller / K.K8)

Son olarak dördüncü basamak olan "Yargı" basamağında ise "beğenme", "değer", "tarihi" kategorisindeki sorularının yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubundaki katılımcılar bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 33'te gösterilmiştir.

Tablo 33

Deney ve Kontrol Gruplarının Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosuna İlişkin Yargı Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevaplara Göre Dağılımı

	BEĞENME		ÖZNEL DEĞER		TARİHİ DEĞER
DENEY	Beğendim (f:12)	Özenme (f:1)	Değer var	Beğenme	Taşıyor (f:4)
	Yok (f:4)	İfade (f:1)	(f:12)	(f:1)	Yakın zaman (f:5)
	Mesaj var (f:2)	Renkler soluk (f:1)	Maneviyat	İfade (f:1)	Değerli (f:1)
	Güzel (f:2)	Ürkütme (f:1)	(f:2)	Mücadele	Olay örgüsü (f:1)
	Dostluk (f:1)	İfade (f:1)	Emek (f:2)	(f:1)	Taşıyor (f:9)
	Birlik beraberlik (f:1)	Beğenmedim (f:0)	Özenme (f:1)	Değer yok	(f:2)
KONTROL	Beğendim (f:8)	Duygu (f:1)	Değer var (f:12)		Taşıyor (f:7)
	Anlatımcı (f:2)	Güzel (f:1)	Emek (f:3)		Özgün kıyafetler (f:1)
	Dostluk (f:1)	Beğenmedim (f:7)	Mesaj (f:1)		Değerli (f:1)
	Renkleri (f:1)	Farklı içerik (f:1)	Önem (f:1)		Önemli (f:1)
	Hayvanlar (f:1)	Güzel değil (f:1)	Yardımlaşma (f:1)		Taşıyor (f:1)
	Gerçekçi (f:1)	İnsanlar mutsuz (f:1)	Değer (f:1)		
	Soyutlama (f:1)		Zaman (f:1)		
		Değer yok (f:0)			

Tablo 33'e bakıldığında deney grubu "Beğenme" kategorisinde resmi beğendim (f:12), beğenmedim (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmi neden beğendikleri sorusuna; yok (f:4), mesaj var (f:2) güzel (f:2), dostluk (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu ise resmi beğendim (f:8), beğenmedim (f:7) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmi neden beğendikleri sorusuna; anlatımcı (f:2), dostluk (f:1), renkleri (f:1), hayvanlar (f:1) şeklinde ifade ettikleri, neden beğenmediklerini ise farklı içerik (f:1), güzel değil (f:1), insanlar mutsuz (f:1) şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. Beğenme kategorisinde kontrol grubu içeriğinin deney grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

"Öznel Değer" kategorisinde deney grubu, resimin değeri var (f:12), yok (f:2) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmin neden değerli olduğu sorusuna; maneviyat (f:2), emek (f:2), özenme (f:1), beğenme (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubunda ise resimin değeri var (f:12), yok (f:0) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmin neden değerli olduğu sorusuna; emek (f:3), mesaj (f:1), önem (f:1), yardımlaşma

(f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Her iki grubun içerik zenginliği bakımından benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Son olarak "Tarihi Değer" kategorisinde deney grubu, resimin tarihi değeri var (f:4), yok (f:9) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmin neden tarihi değeri olduğu sorusuna; yakın zaman (f:5), değerli (f:1), olay örgüsü (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubunda resimin tarihi değeri var (f:7), yok (f:1) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmin neden tarihi değeri olduğu sorusuna; özgün kıyafetler (f:1), değerli (f:1), önemli (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubu içeriğinin deney grubu içeriğine göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Katılımcıların "Beğenme", "Öznel Değer", "Tarihi Değer" kategorilerine ilişkin alıntılar aşağıda yer almıştır:

Beğendim. Çünkü Neşe Erdok bu eseri yaparken özenerek yapmış ve insanlara bir mesaj vermek için yapmıştır. (Beğenme / D.K9)

Beğenmedim. Çünkü renkleri iyi kullanmıştır ve mesaj net bir şekilde verilmiştir. (Beğenme / K.K2)

Her resmin bir değeri vardır.Çünkü hepsi el emeği, göz nuru. (Değer / D.K3)

Değer taşıyor. Çünkü yardımlaşmayı anlatıyor. (Değer / K.K10)

Tarihi bir değer taşıyor. Çünkü Erdok ölmüştür ve yapılabilecek 5 yıl olmuştur. (Tarihi Değer / D.K4)

Resmin tarihi değeri taşıyor.Eski insanlara özgü kıyafetler, tasarımlar ve ayakkabılar var. (Tarihi Değer / K.K8)

Sanat eleştirisi yaprağı "betimleme", "çözümleme", "yorumlama" ve "yargı" basamağından oluşmaktadır. Bu basamaklardan ilki olan "Betimleme" basamağında bulunan "görme", "konu", "malzeme", "renk" kategorisindeki sorularının yorumuna dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubundaki katılımcılar bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler tablo 34'te gösterilmiştir.

Tablo 34

Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeline İlişkin Betimleme Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	GÖRME	KONU	MALZEME	RENK
DENEY	İnsanlar (f:2)	İdam edilecek adamlar (f:3)	Tunç (f:6)	Gri (f:4)
	Üzülen insanlar (f:1)	Sevmek (f:2)	Maden (f:4)	Siyah (f:3)
	Acı çeken insanlar (f:1)	Kale burjuvaları (f:2)	Kil (f:3)	Gümüş (f:1)
	Yakalanan insanlar (f:1)	Acı ve hüznün (f:1)	Taş (f:2)	Renksiz (f:1)
	Utanan insanlar (f:1)	Soylu insanlar (f:1)	Bronz (f:1)	Krem (f:1)
	İnsanların geçirdiği zorluklar (f:1)	Hayat (f:1)	Pişmiş toprak (f:1)	Bronz (f:1)
	Köleler ve kadın (f:1)	Suçsuz insanlar (f:1)	Mermer (f:1)	Beyaz (f:1)
	Adamlar (f:1)	İdama gitme anı (f:1)		Kiremit (f:1)
	Kalın ipler (f:1)	Herkesin eşit olması (f:1)		Kahverengi (f:1)
	Yarı çıplak adamlar (f:1)	Korkusuz ve cesaretli (f:1)		Taş (f:1)
	Acıyı paylaşan insanlar (f:1)	Vatan için (f:1)		Mermer (f:1)
	İdama götürülenler (f:1)			
	Burjuvalar (f:1)			
	Zincir (f:1)			
	Soylu ve onurlu insanlar (f:1)			
KONTROL	Mutsuz insanlar (f:3)	İdama götürülme anı (f:3)	Maden (f:10)	Siyah (f:4)
	Heykeller (f:2)	İfade (f:1)	Tunç (f:4)	Gri (f:6)
	Elleri bağlı insanlar (f:2)	Baskı (f:1)	Mermer (f:4)	Koyu (f:1)
	Duyguların anlatılması (f:2)	Savaşa gidenler (f:1)	Taş (f:2)	Parlak (f:1)
	Duygular (f:2)	Kale soyluları (f:1)	Pişmiş toprak (f:2)	
	Nesneler (f:2)	Soyluların gururu (f:1)	Kil (f:1)	
	Sinirli insanlar (f:1)	Acı (f:1)	Maden (f:1)	
	İfadeler (f:1)	Mutsuz (f:1)		
	Hareketler (f:1)	Düşünceler (f:1)		
	Boynunda ip olan adamlar (f:1)	Halkı için soyunanlar (f:1)		

Tablo 34'e bakıldığında deney grubunda "Görme" kategorisinde insanlar (f:2), üzülen insanlar (f:1), acı çeken insanlar (f:1), yakalanan insanlar (f:1), utanan insanlar (f:1) öne çıkarken; kontrol grubunda, mutsuz insanlar (f:3), heykeller (f:2), elleri bağlı insanlar (f:2), duyguların anlatılması (f:2) içeriklerinin öne çıktığı görülmüştür. Görme kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmektedir.

"Konu" kategorisinde deney grubunda idam edilecek adamlar (f:3), sevmek (f:2), kale burjuvaları (f:2), acı ve hüznün (f:1) iken, kontrol grubunda idama götürülme anı (f:3), ifade (f:1), baskı (f:1), savaşa gidenler (f:1) şeklinde öne çıkan konu başlıklarıdır. Konu kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmektedir.

"Malzeme" kategorisine bakıldığında ise deney grubunda tunç (f:6), maden (f:4), kil (f:3), taş (f:2) içerikleri öne çıkarken, kontrol grubunda ise maden (f:10), tunç (f:4), mermer (f:4), taş (f:2) malzeme içeriklerinin öne çıktığı ve her iki grubun içerik zenginliği bakımından benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Son olarak "Renk" kategorisinde deney grubunda öne çıkan renkler; gri (f:4), siyah (f:3), gümüş (f:1), renksiz (f:1) iken; kontrol grubunda siyah (f:4), gri (f:6), koyu (f:1), parlak (f:1) öne çıkan renklerdir. Renk kategorisindeki içerik zenginliği açısından kontrol grubuna göre deney grubunun öne çıktığını görmekteyiz.

Katılımcıların "Görme", "Konu", "Malzeme", "Renk" kategorilerine ilişkin alıntıları aşağıda yer almıştır:

Ben heykelde 6 adam görüyorum. Adamlar yarı çıplak ve boyunlarında kalın ipler var. Hepsinin bir derdi varmış gibi görünüyor. Bazıları dertli bazıları üzgün bazılarıysa sıkıntılı gibi yani kısacası her birinin aynı acıyı başka şekillerde dışa yansıtıyorlar. (Görme/ D.K9)

Bu eserde değişik duyguları ve surat ifadeleri olan insan hareketleri görüyorum. (Görme/ K.K11)

Konusu 6 soylu insanın vatani için idama gitmesidir. (Konu / D.K14)

Heykelin konusu acı çeken ya da kötü duruma düşen insanlardır. (Konu / K.K11)

Bu heykel maden (Tunç) 'tan yapılmıştır. (Malzeme / D.K9)

Tunç yani madenden yapılmıştır. (Malzeme / K.K15)

Ben bu heykelde sadece gümüş renk görüyorum. Nedeni gümüş renkten yapılmasıdır. (Renk / D.K1)

Griye benzer renkler görüyorum. (Renk / K.K8)

İkinci basamak olan "Çözümleme" basamağında ise "biçim", "ritim", "doku", "hareket", "çizgi", "vurgu", "uzam", "ön-arka", "zıtlık", "denge", "abartılı form" kategorisindeki soruların yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubundaki katılımcılar bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 35'te gösterilmiştir.

Tablo 35

Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeline İlişkin Çözümleme Basamağındaki Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımı

	BİÇİM	RİTİM	DOKU	HAREKET
DENEY	Dağınık (f:1)	Var (f:9)	Var (f:8)	Var (f:11)
	Düzensiz (f:1)	Düzensiz (f:4)	İnsanlar (f:2)	Elin havada duruşu (f:2)
	Çizgisel (f:1)	Her yer (f:2)	Kıyafetler (f:1)	Ayak pozisyonu (f:2)
	Organik (f:1)	İnsan kafaları (f:1)	Her yer (f:1)	Acı (f:1)
	Geometrik (f:2)	İpler (f:1) Çizgiler (f:1) Yok (f:6)	Yok (f:3)	Yürüme anı (f:1) Başlar (f:1) İdama götürülme anı (f:1) İfade (f:1) Pozisyon (f:1) Yok (f:3)
KONTROL	Her şey (f:2)	Var (f:8)	Var (f:9)	Var (f:9)
	Kıyafet (f:1)	Düzensiz (f:3)	İnsan figürleri (f:4)	Elin duruşu (f:3)
	İnsanlar (f:1)	İnsanların sıralanışı (f:1)	Kıyafetler (f:2)	İfade (f:2)
	Organik (f:4)	İfadeler (f:1)	Heykelin formu (f:1)	Duygu (f:1)
	Geometrik (f:1)	Beden hareketleri (f:1) Yok (f:4)	Düzensiz (f:1) Yok (f:2)	Yok (f:4)
DENEY	ÇİZGİ	VURGU	UZAM	ÖN-ARKA
	Var (f:9)	Var (f:4)	Var (f:11)	Var (f:9)
	İpler (f:2)	Yok (f:6)	Figürler arasında (f:5)	Her yer (f:1) Heykelin önündeki figürler (f:1) Heykelin arkasındaki figürler (f:1) Yok (f:2)
	Dikey (f:1)		Yok (f:1)	
	Yatay (f:1)			
	Daire (f:1)			
	Düz (f:1)			
	Dağınık (f:1)			
	Kıyafetler (f:1)			
	Sakallar (f:1)			
	Saçlar (f:1)			
Her yer (f:1) Yok (f:3)				
KONTROL	Var (f:6)	Var (f:2)	Var (f:8)	Var (f:6)
	Kıyafetler (f:2)	Gururlu adam (f:1)	İnsanlar arasında (f:5)	Yok (f:2)
	Yok (f:5)	Yok (f:4)	Heykelin etrafı (f:1) Yok (f:2)	
DENEY	ZİTLİK	DENGE	ABARTILI FORM	
	Var (f:10)	Var (f:13)	Var (f:4)	
	Yön (f:5)	Asimetrik (f:4)	Kıyafet (f:1)	
	Büyük-küçük (f:1)	Simetrik (f:1)	Saç (f:1)	
	Karmaşa (f:1)	Yok (f:1)	Sakal (f:1)	
	Çelişki (f:1) Yok (f:2)		Yok (f:1)	
KONTROL	Var (f:0)	Var (f:9)	Var (f:1)	
	Yok (f:2)	Asimetrik (f:3) Simetrik (f:3) Yok (f:4)	Yok (f:3)	

Tablo 35'e bakıldığında deney grubu "Biçim" kategorisinde heykelde biçimlerin dağınık (f:1), düzensiz (f:1), çizgisel (f:1) şeklinde görüldüğünü ve şekillerin organik (f:1), geometrik (f:2) olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Kontrol grubu ise biçimlerin her şey (f:2), kıyafet (f:1), insanlar (f:1) oldukları ve şekillerin organik (f:4),

geometrik (f:1) olduğu şeklinde görüş belirtmiştir. Biçim kategorisinde her iki grubun içerik zenginliği bakımından benzerlik gösterdiği görülmüştür.

"Ritim" kategorisinde deney grubu heykelde ritim var (f:9), yok (f:6) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup ritmin heykelde her yer (f:2), insan kafaları (f:1), ipler (f:1) şeklinde ortaya çıktıklarını ifade etmiştir. Ayrıca aynı grubun ritimlerin düzensiz (f:4) olduklarıyla ilgili içerikleri yer almıştır. Buna karşılık kontrol grubu heykelde ritim var (f:8), yok (f:4) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup ritmin heykelde insanların sıralanışı (f:1), ifadeler (f:1), beden hareketleri (f:1)) şeklinde ortaya çıktıklarını ifade etmiştir. Ayrıca ritimlerin düzensiz (f:3) olduklarıyla ilgili içeriklerin ise deney grubuna göre sayıca az oldukları görülmüştür.

"Doku" kategorisinde deney grubu heykelde doku var (f:8), yok (f:3) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup dokuların; insanlarda (f:2), kıyafetlerde (f:1), her yerde (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Buna karşılık kontrol grubunda ise heykelde doku var (f:9), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup dokuların insan figürlerinde (f:4), kıyafetlerde (f:2), heykelin formunda (f:1), görüldüğünü ifade etmiştir. Doku kategorisinde kontrol grubu içeriğinin deney grubuna göre daha zengin olduğu görülmüştür.

"Hareket" kategorisinde deney grubu heykelde hareket var (f:11), yok (f:3) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup hareketin, elin havada duruşu (f:2), ayak pozisyonu (f:2), acı (f:1), yürüme anı (f:1) şeklinde gördüklerini ifade etmiştir. Kontrol grubunda ise heykelde hareket var (f:9), yok (f:4) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup hareketin elin duruşu (f:3), ifade (f:2), duygu (f:1) şeklinde ortaya çıktığını ve bu içeriğin ise deney grubuna göre daha az olduğu görülmüştür.

"Çizgi" kategorisinde deney grubu, heykelde çizgi var (f:9), yok (f:3) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup çizginin; dikey (f:1), yatay (f:1), daire (f:1) çeşidinin olduğunu ve çizgilerin ipler (f:2), kıyafetler (f:1), sakallar (f:1), saçlar (f:1) şeklinde gördüklerini ifade etmiştir. Kontrol grubu ise heykelde çizgi var (f:6), yok (f:5) şeklinde görüş belirtmiştir. Fakat aynı grup çizgi çeşitleri ile ilgili içeriği boş bıraktıkları, çizgilerin ise sadece kıyafetlerde (f:2) gördüklerini ifade etmiştir. Çizgi kategorisinde deney grubunun içerik zenginliği kontrol grubuna göre daha fazla olduğu görülmektedir.

"Vurgu" kategorisinde deney grubu, heykelde vurgu var (f:4), yok (f:6) şeklinde görüş belirttiği fakat vurgunun nerede olduğuyla ilgili kategorinin olmadığı görülmüştür. Kontrol grubunda ise heykelde vurgu var (f:2), yok (f:4) şeklinde görüş

belirtmiştir. Aynı grup vurgunun gururlu adamda (f:1) olduğunu ifade ederek deney grubuna göre içeriğin fazla olduğu görülmüştür.

"Uzam" kategorisinde deney grubu, heykelde uzam var (f:11), yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup uzamın figürler arasında (f:5) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubunda ise heykelde uzam var (f:8), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup uzamın insanlar arasında (f:5), heykelin etrafında (f:1) olduğunu ifade edilen içeriğin ise deney grubuna göre fazla olduğu görülmüştür.

Deney grubunun "Ön-Arka" kategorisinde heykelde ön-arka; var (f:9), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiş ve aynı grup ön-arkanın her yer (f:1), heykelin önündeki figürler (f:1), heykelin arkasındaki figürler (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise sadece ön-arka var (f:6), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiş fakat ön-arka'nın heykelin neresinde olduğunu gösteren içeriklerinin olmadığı görülmüştür.

"Zıtlık" kategorisinde deney grubu, heykelde zıtlık var (f:10), yok (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup zıtlığın yön (f:5), büyük-küçük (f:1), karmaşa (f:1), çelişki (f:1) olarak görüldüğünü ifade etmiştir. Kontrol grubunda ise sadece zıtlık var (f:4), yok (f:0) şeklinde ifade edildiği fakat zıtlığın neler olduğunu gösteren içeriğin olmadığı görülmüştür.

"Denge" kategorisinde deney grubu, heykelde denge var (f:13), yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup dengeyi dengeyi asimetric (f:4), simetric (f:1) olduğunu ifade etmiştir. Kontrol grubu ise denge var (f:9), yok (f:4) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup dengeyi asimetric (f:3), simetric (f:3) olduğunu ifade etmiştir. Denge kategorisinde deney grubunun içeriğinin kontrol grubundan fazla olduğu görülmektedir. En son kategori olan "Abartılı Form" kategorisinde deney grubu, heykelde abartılı form var (f:4), yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup abartılı formun kıyafette (f:1), saçta (f:1), sakalda (f:1) görüldüğünü ifade etmiştir. Kontrol grubu ise heykelde sadece abartılı form var (f:1), yok (f:3) şeklinde görüş belirtmiştir. Fakat abartılı formun nelerde olduğuyla ilgili içeriğinin olmadığı görülmüştür.

Katılımcıların "Biçim", "Ritim", "Doku", "Hareket", "Çizgi", "Vurgu", "Uzam", "Ön-Arka", "Zıtlık", "Denge", "Abartılı Form" kategorilerine ilişkin alıntılarını aşağıda yer almıştır:

Heykelde geometrik formlar vardır. (Biçim-Form / D.K5)

Heykelde form vardır. Gördüğüm her şey formdur. (Biçim-Form / D.K3)

Heykelde ritimler vardır. Ritimler adamların kafasıdır. Düzensiz bir şekilde sıralanmıştır. (Ritim / D.K2)

Ritimler vardır.Bu ritimler insanların sıralanışında vardır. (Ritim / K.K5)

Her çalışmada olduğu gibi bunun da bir dokusu ve örüntüsü vardır. (Doku / D.K10)

Doku vardır. Mesela heykelin üzerindeki kıyafetlerin dalgalı çizgileridir (Doku / K.K1)

Bence bu heykel hareketlidir.Heykeldeki hareket yürüme anı, köşedeki adamın elini havaya kaldırması, kişilerin bir ayağının önde bir ayağının arkada olmasıyla vermiştir. (Hareket / D.K9)

Hareket vardır. Hareket ellerde, yüzlerde ve ayaklardadır.. (Hareket / K.K14)

Bu heykelde denge vardır. Zaten bir heykelde denge olmazsa ya yana yatar ya da düşer. (Denge / D.K4)

Heykelde denge vardır. Denge simetrik duruyor. (Denge / K.K3)

Bu heykelde çizgiler vardır. Bu çizgiler düz çizgilerdir. Bu çizgiler insanların üzerindeki kıyafetlerde, sakallarında, saçlarında kullanılmıştır. (Çizgi / D.K1)

Heykelde insanların üzerinde çizgiler kullanılmıştır. (Çizgi / K.K10)

Vurgu her bir heykele verilmiştir.Yani her yerdedir. (Vurgu / D.K13)

Heykelde vurgu vardır .Vurgu öndeki gururlu adamdadır. (Vurgu / K.K1)

Bu heykel gerçek hayattaki boyutlarında yapılmıştır. (Boyut / D.K3)

Heykel gerçek hayattaki boyutlarından büyük yapılmıştır. (Boyut / K.K13)

Heykelimizde fark ettiyseniz çok az boşluk vardır. (Uzam / D.K4)

Heykelde uzam boşluk vardır. Bu boşluk heykelin etrafındadır. (Uzam / K.K12)

Heykelde ön-arka ilişkisi vardır. Örneğin heykelin arkasında kafasını arkaya atmış saklanmaya çalışan adamlar görmek mümkün. (Ön-Arka / D.K10)

Heykelde ön-arka ilişkisi heykelin her yerinde vardır. (Ön-Arka / K.K12)

Zıtlıklar karmaşa ve çelişkinin bütünleştiği doğruları ortaya çıkarmıştır ve çizgiseldir. (Zıtlık / D.K16)

Zıtlık yoktur. (Zıtlık / K.K8)

Heykelde abartılı formlar vardır. Bu formlar heykeldeki insanların kıyafetlerinde, saçlarında ve sakallarında görebiliyorum. (Abartılı Form / D.K1)

Abartılı formlar yoktur. (Abartılı Form / K.K2)

Üçüncüsü basamak olan "Yorumlama" basamağında ise "duygu", "ses", "koku", "duygusal ifade", "zincir", "yeni isim", "sanatçı duygusu", "alternatif teknik", "farklı-benzer", "mesaj", "isim içeriği" kategorisindeki sorularının yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubundaki katılımcılar bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 36'da gösterilmiştir.

Tablo 36

Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeline İlişkin Yorumlama Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	DUYGU	SES	KOKU	DUYGUSAL İFADE	
DENEY	Var (f:10) Üzüntü (f:5) Acı (f:2) Mutsuz (f:1) Merak (f:1) Yok (f:7)	Duyuyorum (f:7) Ölüm (f:2) Rezillik (f:1) Ayak (f:1) Ağlama (f:1) Yalvarma (f:1) Homurdanma (f:1) Düşünce (f:1) Üzülme (f:1) Çılgılık (f:1) Duymuyorum (f:7)	Var (f:2) Hava (f:2) Parfüm (f:1) Toprak (f:1) Çimen (f:1) Yok (f:1)	Var (f:14) Üzüntü (f:3) Mutsuz (f:3) Sevgi (f:1) Mutlu (f:1) Korku (f:1) Düşünceli (f:1) Gurur (f:1) Çaresiz (f:1) Pişman (f:1) Utanma (f:1) Sinir (f:1) Yalnızlık (f:1) Keder (f:1) Yok (f:0)	
	KONTROL	Var (f:12) Üzüntü (f:5) Ağlama (f:1) Gurur (f:1) Sinirli (f:1) Kaygı (f:1) Korku (f:1) Yok (f:2)	Duyuyorum (f:12) Kızma (f:2) Üzülme (f:2) İmdat (f:1) Acı (f:1) Mırıldanma (f:1) Konuşma (f:1)	Ağlama (f:1) Bağırma (f:1) Çılgılık (f:1) Hayal kırıklığı (f:1) Duymuyorum (f:2)	Alıyorum (f:5) Ter (f:2) Maden (f:1) Toprak (f:1) Endişe (f:1) Kan (f:1) Almıyorum (f:7)
DENEY	ZİNCİR	YENİ İSİM	SANATÇI DUYGUSU	ALTERNATİF TEKNİK	
	İdama götürülme (f:3) Kaçma (f:1)	Fedakarlar (f:1) Heykelin Duyguları (f:1) Hüznün Hali (f:1) Hüzün ve mutsuzluk (f:1) İdamın sonuçları (f:1) İsmi güzel (f:1) Kara Günler (f:1) Rehin İnsanlar (f:1) Rezillik (f:1) Tutsak Zenginler (f:1)	Düşünceli (f:1) Gurur (f:1) Mutsuz (f:1) Utanma (f:1) Üzgün (f:1)	Vermez (f:8) Sevilmiş (f:1) İlgi çekici (f:1) İzlenme (f:1) Farklı teknik (f:1) Verir (f:2)	
KONTROL	Konusu (f:2) Kaçma (f:1) İdam (f:1)	İsmi güzel (f:2) İdam (f:1) Hüznün Hali (f:1) Acı (f:1) Tutsak (f:1) Gölge Adamlar (f:1)	Düşünceli (f:1)	Yok (f:4) Var (f:2)	
DENEY	FARKLI VE BENZER	MESAJ	İSİM İÇERİĞİ		
	Benzer (f:5) Duygu (f:2) Aynı renkler (f:1) İfade (f:1) Aynı konu (f:1) Farklı (f:3) İçerik (f:1)	Var (f:7) Özgürlük (f:1) Güçlü durma (f:1) Fedakarlık (f:1) Tarihsel olay (f:1) Yok (f:4)	Yansıtıyor (f:7) Kale soyluları (f:1) Yüzünü kapatan insanlar (f:1) Farklı (f:1) Kural yok (f:1) Yansıtıyor (f:5)		
KONTROL	Benzer (f:5) Duygu (f:2) Farklı (f:3)	-	Yansıtıyor (f:5) Konusu (f:1) Yerin adı (f:1) Heykeller (f:1) Yansıtıyor (f:2)		

Tablo 36'ya bakıldığında deney grubunda "Duygu" kategorisinde heykel duygu uyandırıyor (f:10), uyandırmıyor (f:7) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup duygunun üzüntü (f:5), acı (f:2), mutsuz (f:1), merak (f:1)) şeklinde hissedildiğini ifade etmiştir. Kontrol grubunda ise duygu uyandırıyor (f:12), uyandırmıyor (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup duygunun üzüntü (f:5), ağlama (f:1), gurur (f:1), sinirli (f:1) şeklinde hissedildiğini ve bu kategorilerin deney grubuna göre sayıca fazla oldukları görülmüştür.

"Ses" kategorisinde deney grubu, heykelde ses duyuyorum (f:7), duymuyorum (f:7) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup sesin ölüm (f:2), rezillik (f:1), ayak (f:1), ağlama (f:1) şeklinde çıktığını ifade etmiştir. Kontrol grubunda ise heykelde ses duyuyorum (f:12), duymuyorum (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup sesin kızma (f:2), üzüme (f:2), imdat (f:1), acı (f:1) şeklinde çıktığını bu içerikleri gösteren kategorilerin ise deney grubuna göre sayıca fazla olduğu görülmüştür.

"Koku" kategorisinde deney grubu, heykelde koku alıyorum (f:2), almıyorum (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup sesin kokuların hava (f:2), parfüm (f:1), toprak (f:1), çimen (f:1) şeklinde çıktığını ifade etmiştir. Kontrol grubunda heykelde koku alıyorum (f:5), almıyorum (f:7) şeklinde ifade edenlerin oranının deney grubuna göre fazla kokuların ter (f:2), maden (f:1), toprak (f:1), endişe (f:1) şeklinde çıktığını gösteren ifadelerin ise sayıca fazla oldukları görülmüştür.

"Duygusal İfade" kategorisinde deney grubu, heykelde duyguların üzüntü (f:3), mutsuz (f:3), sevgi (f:1), mutlu (f:1) şeklinde ifade ettikleri ve bu kategorilerin sayıca ve içerik olarak oldukça fazla olduğu görülmüştür. Buna karşılık kontrol grubu, heykelde duyguların üzüntü (f:4), korku (f:1), kızgın (f:1), acı (f:1) şeklinde ifade ettikleri ve bu kategorilerin ise sayı ve içerik zenginliği açısından deney grubuna göre daha az olduğu görülmüştür.

"Zincir" kategorisinde deney grubu, heykelde figürlerin zincirle bağlanma sebebinin idama götürülme (f:3), kaçma (f:1) olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Kontrol grubunda ise heykelde figürlerin zincirle bağlanma sebebinin konusu (f:2), kaçma (f:1), idam (f:1) olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Her iki grubun içerik zenginliği bakımından benzerlik gösterdiği görülmektedir.

"Yeni İsim" kategorisinde deney grubunun fedakarlar (f:1), heykelin duyguları (f:1), hüznün hali (f:1), hüznün ve mutsuzluk (f:1) şeklinde öne çıkan isim başlıklarıdır. Kontrol grubunun ise isimlerin ismi güzel (f:2), idam (f:1), hüznün hali (f:1), acı (f:1)

şeklinde öne çıkan isim başlıklarıdır. Yeni isim kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

"Sanatçı Duygusu" kategorisinde deney grubu, duyguların düşünceli (f:1), gurur (f:1), mutsuz (f:1), utanma (f:1), üzgün (f:1) olduğu görülmesine karşılık kontrol grubunun sadece düşünceli (f:1) kategorisinin olduğu görülmüştür.

"Alternatif Teknik" kategorisinde deney grubu, vermez (f:8), verir (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup teknik nedeni sorulduğunda ise sevilmiş (f:1), ilgi çekici (f:1), izlenme (f:1), farklı teknik (f:1) şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. Kontrol grubunda ise teknik yok (f:4), var (f:2) şeklinde görüş belirtmiş fakat tekniğin nedeni kategorisinin olmadığı görülmüştür.

"Farklı/Benzer" kategorisinde deney grubu, sanatçının eseri diğer çalışmalarına göre benzer (f:5), farklı (f:3) olduğu şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup çalışmaların duygu (f:2), aynı renkler (f:1), ifade (f:1), aynı konu (f:1) açısından benzer, içerik (f:1) bakımından farklı olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Kontrol grubu ise sanatçının eseri diğer çalışmalarına göre benzer (f:5), farklı (f:3) olduğu şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup çalışmaların duygu (f:2) bakımından benzer olduğunu fakat çalışmaların farklı olduklarını gösteren kategorilerin olmadığı görülmüştür.

"Mesaj" kategorisinde deney grubu, heykelde mesaj var (f:7), yok (f:4) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup, verilmek istenen mesajın ne olduğu sorusuna; özgürlük (f:1), güçlü durma (f:1), fedakarlık (f:1), tarihsel olay (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubunun ise mesaj kategorisinin olmadığı görülmüştür.

"İsim İçeriği" kategorisinde deney grubu, isim içeriği yansıtıyor (f:7), yansıtıyor (f:5) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup, ismin içeriği yansıtmasının nedenine ise kale soyluları (f:1), yüzünü kapatan insanlar (f:1), farklı (f:1), kural yok (f:1) şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. Kontrol grubu ise isim içeriği yansıtıyor (f:5), yansıtıyor (f:2) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup, ismin içeriği yansıtmasının nedenine ise konusu (f:1), yerin adı (f:1), heykeller (f:1) şeklinde ifade ettiği görülmüştür. İsim içeriği kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

Katılımcıların "Duygu", "Ses", "Koku", "Duygusal İfade", "Zincir", "Yeni İsim", "Sanatçı Duygusu", "Alternatif Teknik", "Farklı-Benzer", "Mesaj", "İsim İçeriği" kategorilerine ilişkin alıntılar aşağıda yer almıştır:

Duygu uyandırıyor. Heykelin arkasındaki adamın acısı ve üzüntüsü uyandırıyor. (Duygu / D.K15)

Üzüntü, kaygı ve ağlama duygusu daha çok uyandırıyor. Bu duyguda kendimi boğulmuş gibi hissediyorum. (Duygu / K.K11)

Orada olsak yalvarma, homurdanma ve düşünce sesleri duyardık. (Ses / D.K10)

Heykelde yeter beni çek derken öte yandan yeter sıkıldım diyor.. (Ses / K.K12)

İnsanların kötü kokan erkek parfümleri alıyorum. (Koku / D.K4)

Endişe kokusu alıyorum. (Koku / K.K7)

Öndeki o yaşlı ve genç, yönü bize dönük olan o iki kişi gönüllü olarak idama götürülen gururlu ama aynı zamanda üzgünler. Üzülyüyorlar ama koca bir halkın idamı yerine kendileri gittikleri için içlerinde bunun mutluluğunu yaşıyorlar. Diğerleri ise gönüllü olma kararını aldıkları için pişman ve çok utanıyorlar. (Duygusal İfade / D.K10)

Heykelde duygusal ifadeler var ve bu ifadeler korku ve üzünlüktür. (Duygusal İfade / D.K1)

Kaçmasınlar diye bağlanmışlardır. (Zincir / D.K7)

Konusu itibarıyla zincirle birbirlerine bağlanmış olabilirler. (Zincir / K.K6)

İsmi içeriği yansıtmıyor. Çünkü adı Kale Burjuvaları oysaki heykelde yüzünü kapatan 6 insan var. (İsim İçeriği / D.K4)

Ben bu heykeli ilk gördüğümde isminin içeriği yansıttığını düşünmedim ama konusunu öğrendikten sonra içeriğini yansıttığını düşünmeye başladım.. (İsim İçeriği / K.K13)

Tutsak Zenginler adını verirdim. Çünkü tutsak zenginlere benziyorlar. (Yeni İsim / D.K2)

Gölge Adamlar ismini verirdim. (Yeni İsim / K.K16)

Mutlaka bu heykelin hikayesini bilmesi gereken heykeltıraş bu heykelleri onlarla gurur duyarak, kahraman olduklarını düşünerek yapmıştır. (Sanatçının Duygusu / D.K10)

Düşünce içerisinde olduğunu söyleyebilirim. (Sanatçının Duygusu / D.K15)

Başka bir teknikle yapılırdı aynı etkiyi vermezdi. Çünkü heykel pastel v.b tekniklerle yapılmaz. (Alternatif Teknik / D.K4)

Başka bir teknikle yapılırdı aynı etkiyi veremeyebilirdi.. (Alternatif Teknik / K.K3)

Benzer yönleri hepsinin yüzünde ifade olması. Farklı yönleri ise içeriklerinin farklı olması. (Farklı-Benzer / D.K3)

Farklı ve benzer özellikler vardır. Bütün heykellerinde duygu vardır.. (Farklı-Benzer / K.K5)

İnsanın farklı duygular yaşayabileceği bir mesaj vermiştir. (Mesaj / D.K9)

Son olarak dördüncü basamak olan "yargı" basamağında ise "beğenme", "değer", "tarih", "nerede" kategorisindeki sorularının yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubundaki katılımcılar bu kategorileri farklı içeriklerle tasvir etmiştir. Bu detaylı tasvirler Tablo 37'de gösterilmiştir.

Tablo 37

Deney ve Kontrol Gruplarının Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" Adlı Heykeline İlişkin Yargı Basamağındaki Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevapların Dağılımı

	BEĞENME		ÖZNEL DEĞER		TARİHİ DEĞER NEREDE	
DENEY	Beğendim (f:11)	Detay (f:1)	Var (f:15)	Özel bir istek (f:1)	Taşıyor (f:11)	Müzedede (f:5)
	Özenme (f:2)	Anlam (f:1)	Tarihsel olay (f:3)	Sanatçı (f:1)	Tarih (f:4)	Zarar (f:1)
	Farklı duygular (f:2)	Beğenmedim (f:5)	Emek (f:2)	(f:1)	Sergilenme (f:1)	Tarihi (f:1)
	Dostluk (f:1)	Mutsuzluk (f:1)	Zor (f:2)	Değerli (f:1)	Renkler (f:1)	İmkan (f:1)
	Anlam (f:1)	(f:1)	Güzel (f:1)	(f:1)	Kıyafet (f:1)	Açık alan (f:8)
	Önem (f:1)	Abartı (f:1)		Konusu (f:1)	Sanatçı (f:1)	Rahat görme (f:2)
	Kusursuz (f:1)			(f:1)	Konu (f:1)	Daha iyi (f:1)
				Zaman (f:1)	Taşıyor (f:0)	Müze-açık alan (f:1)
				Yok (f:1)		Sevme (f:1)
KONTROL	Beğendim (f:10)	Beğenmedim (f:6)	Var (f:13)		Taşıyor (f:8)	Müzedede (f:2)
	Güzel (f:2)	Duygu yok (f:1)	Sanatçı ünlü (f:2)			Açık alan (f:6)
	Duygu (f:1)	(f:1)	Emek (f:1)		Tarihsel (f:2)	Herkes görmeli (f:2)
	İfade (f:1)	Karamsar (f:1)	Olay (f:1)			Müze-açık alan (f:1)
	Tarihse (f:1)	Acı (f:1)	Tarihse (f:1)		Konusu (f:1)	Halka açık (f:1)
			Yok (f:0)			
				Taşıyor (f:1)		

Tablo 37'ye bakıldığında deney grubu "Beğenme" kategorisinde heykeli beğendim (f:11), beğenmedim (f:5) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmi neden beğendikleri sorusuna; özenme (f:2), farklı duygular (f:2), dostluk (f:1), anlam (f:1) şeklinde ifade etmiş neden beğenmediklerini ise mutsuzluk (f:1), abartı (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Kontrol grubunda ise heykeli beğendim (f:10), beğenmedim (f:6) şeklinde ifade etmiştir. Aynı grup resmi neden beğendikleri sorusuna; güzel (f:2), duygu

(f:1), ifade (f:1), tarihsel (f:1) şeklinde ifade etmiş neden beğenmediklerini ise duygu yok (f:1), karamsar (f:1), acı (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Beğenme kategorisinde deney grubu içeriğinin kontrol grubundan daha fazla olduğu görülmüştür.

"Öznel Değer" kategorisinde deney grubu, heykelin değeri var (f:15), yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup resmin neden değerli olduğu sorusuna; tarihsel olay (f:3), emek (f:2), zor (f:2), güzel (f:1) şeklinde ifade etmiştir. Kontrol grubunda heykelin değeri var (f:13), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup resmin neden değerli olduğu sorusuna; sanatçı ünlü (f:2), emek (f:1), olay (f:1), tarihsel (f:1) şeklinde görüş belirttikleri ve bu kategorilerin deney grubu içeriğine göre daha az olduğu görülmüştür.

"Tarihi" kategorisinde deney grubu, heykelin tarihi değeri var (f:11), yok (f:0) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup resmin neden tarihi değeri olduğu sorusuna; tarih (f:4), sergilenme (f:1), renkler (f:1), kıyafet (f:1) şeklinde ifade etmiştir. Kontrol grubunda heykelin tarihi değeri var (f:8), yok (f:1) şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup resmin neden tarihi değeri olduğu sorusuna; tarihsel (f:2), konusu (f:1) şeklinde görüş belirttikleri ve bu kategorilerin deney grubu içeriğine göre daha az olduğu görülmüştür.

Son olarak "Nerede" kategorisinde deney grubu, heykelin müzede (f:5), açık alanda (f:8), müze-açık alanda (f:1) sergilenmesi şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı grup, müzede sergilenme nedeni sorulduğunda zarar (f:1), tarihi (f:1), imkan (f:1); açık alanda sergilenme nedeni sorulduğunda rahat görme (f:2), daha iyi (f:1); müze ve açık alanda sergilenme nedeni sorulduğunda ise sevme (f:1), herkes görmeli (f:1) şeklinde ifade etmiştir. Kontrol grubu, heykelin müzede (f:2), açık alanda (f:6), müze-açık alanda (f:1) sergilenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Aynı grup, müzede sergilenme nedeninin olmadığı, açık alanda sergilenme nedeni sorulduğunda, herkes görmeli (f:2); müze ve açık alanda sergilenme nedeni sorulduğunda ise sadece halka açık alanda (f:1) sergilenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Deney grubunun tüm kategorilerine baktığımızda kontrol grubundan daha fazla içeriğe sahip olduğu görülmüştür.

Katılımcıların "Beğenme", "Değer", "Tarih" kategorilerine ilişkin alıntılarını aşağıda yer almıştır:

Beğendim. Çünkü heykele kendi duygularını da katmıştır. (Beğenme / D.K15)

Heykel bende hüznün duygusu yansıttığı için beğendim. (Beğenme / K.K13)

Değerlidir. Çünkü özel bir istekle yapılmış ve 5 yıl sürmüştür. (Değer / D.K13)

Tabi ki de değer taşıyordur. Çünkü emek var ve 5 yılda yapılan bir heykel resimlerden daha çok değerinin olduğunu düşünüyorum. (Değer / K.K10)

Tarihi bir değer taşıyor. Çünkü uzun zaman önce yapılmıştır. (Tarihi Değer / D.K14)

Tarihi olduğu için tarihi bir değer taşıyor. (Tarihi Değer / K.K6)

Bence bu heykel zengin ya da sömürge altındaki ülkelerin meydanlarına yerleştirilmelidir. Müzelere de konabilir. (Nerede / D.K9)

Açık havada sergilenmelidir. Çünkü halka açık olması daha çok dikkat çekmesini sağlar. (Nerede / K.K6)

Elde edilen tüm bulgular ve katılımcılara yönelik alıntılar deney ve kontrol grupları arasındaki anlamlı farklılığın muhtemel kaynağı olarak drama yöntemi gösterilmiştir. Tablolardaki değerlerden de anlaşılacağı üzere drama yönteminin öğrencilerin sanat eserini kavrayışlarında olumlu yönde etki ettiği gözlenmiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmada Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları", Wassily Kandinsky "Mavi Gök", Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" adlı tablolar ve Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" adlı heykel kullanılmıştır. Deney grubunda drama yöntemi, kontrol grubunda ise geleneksel yöntem kullanılarak sanat eleştirisi yaprağındaki "Betimleme", "Çözümleme", "Yorumlama" ve "Yargı" basamaklarındaki soru kategorileri üzerinden elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Tartışma ve Yorumlar

Araştırmanın ilk bulguları arasında yer alan ve deney ve kontrol gruplarının sanat eleştirisi yaprağındaki betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarındaki soru kategorilerini cevaplama ve cevapsız bırakmaya ilişkin sonuçlar tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Bulgulardan çıkan bu sonuçlara bakıldığında deney grubunun "Çocuk Oyunları", "Mavi Gök", "Hepimiz Aynı Gemide" adlı tabloları ve "Kale Burjuvaları" adlı heykeli üzerinden sanat eleştirisi "Betimleme, Çözümleme, Yorumlama ve Yargı" basamaklarında bulunan soru kategorilerinin tümünü cevaplayanların oranı kontrol grubuna oranla anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir. Yine bu kategorilerdeki soruları cevapsız bırakanların oranı ise kontrol grubuna göre daha az olduğu saptanmıştır.

Buna karşılık kontrol grubunun "Betimleme" basamağına baktığımızda ise "Çocuk Oyunları", "Mavi Gök" adlı tablolarda görme, "Kale Burjuvaları" adlı heykelinde malzeme kategorilerinde artış gözlenmiştir. Aynı şekilde "Çözümleme" basamağı "Çocuk Oyunları" adlı tabloda doku/örüntü, "Mavi Gök" adlı tabloda Biçim, "Hepimiz Aynı Gemide" adlı tabloda ise renk uyumu ve vurgu kategorileri içerik açısından deney grubundan daha fazla artış göstermiştir. "Yorumlama" basamağına baktığımızda "Mavi Gök" adlı tabloda koku, "Kale Burjuvaları" adlı heykelinde ise ses kategorilerindeki artış deney grubundan daha fazla olduğu gözlenmiştir. Son olarak "Yargı" basamağında ise "Çocuk Oyunları" adlı tabloda beğenme, öznel değer ve tarihi değer, "Mavi Gök" adlı tabloda ise sadece öznel değer kategorilerindeki soruları

cevaplayanların oranı deney grubuna göre daha fazla olduğu cevapsız bırakanların oranı ise daha az olduğu gözlenmiştir.

Kontrol grubunun bazı katogorilerde öne çıkmasının muhtemel sebebi ise geleneksel (soru-cevap,düz anlatım, gösterim) yöntemleri sınıf içindeki bazı öğrencilerin farklı zekâ türlerine hitap etmesidir. Öğrenciler, bu yolla öğrenirken, çeşitli zekâları da harekete geçirerek konuların daha da derin anlaşılması sağlanır. Güneysu bu bulguya benzer şekilde; "Bununla birlikte çocuklar sınıfa farklı yönlerde gelişmiş zeka takımları ile gelirler. Bu her çocuğun yalnızca kendine ait güçlü ve zayıf yönleri bulunan bir zeka seti olduğu anlamına gelir. Bu setler çocukların bir konu onlara belirli bir şekilde sunulduğunda ne kadar kolay (ya da zor) anlayacaklarını belirler. Bu genellikle öğrenme biçimi olarak adlandırılır" (Akt. Adıgüzel, 2010, s. 107).

Alanda yapılan deneysel çalışmaların gösterdiği gibi derslerde drama yöntemi kullanıldığında öğrencilerin başarılarına anlamlı bir etkisi olduğu ve bu yöntemin öğrencilerin öğrenme düzeylerinde artışla sonuçlandığı görülmektedir. Benzer şekilde bu çalışma katılımcıların Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları", Wassily Kandinsky "Mavi Gök", Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" adlı tabloları ve Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" adlı heykeli üzerinden sanat eleştirisindeki "Betimleme", "Çözümleme", "Yorumlama" ve "Yargı" basamaklarında bulunan soru kategorilerine cevap verenler ve cevapsız bırakanların sonuçlarına bakıldığında deney grubunun kontrol grubuna kıyasla sorulara daha fazla cevap verme, daha az cevapsız bırakma eğilimi göstermiştir. Dolayısıyla başlı başına bir alan olan ve bir çok disiplin içerisinde etkisi kanıtlanmış dramının, sanat eleştirisinde bir yöntem olarak kullanılması, geleneksel yöntemlere göre öğrencilerin sanat eserlerini kavrama da olumlu yönde artış gösterdiği saptanmıştır. Bu açıdan bakıldığında eğitimde kullanılan geleneksel öğretim yöntemleri öğrencileri pasifize ederek öğrenmenin kalıcı olması engellenmiş olur. Hızla gelişen ve yenilenen eğitim reformları geleneksel yöntemlerin yanısıra, çağın gereksinimlerine cevap veren ve yapılandırmacı yaklaşıma uygun öğrenciyi düşünmeye, sorgulamaya yönelten yöntemleri gerekli kılmıştır. Bu açılardan bakıldığında drama yöntemi, öğrenciyi merkezine alan ve öğrenmeyi süreç içerisinde öğrencinin yaşantısıyla bütünleştiren bir yöntem olarak karşımıza çıkar.

5.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Tartışma ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci önemli bulgusu olan ve araştırmanın bulguları arasında yer alan boyutunda ise sanat eleştirisi yapılarındaki betimleme basamağında bulunan "kim-ne zaman, tür, teknik, figüratif/soyut" kategorilerindeki soruların kapalı uçlu sorular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Bu kapalı uçlu sorular bilgi sorusu olduğu için sonuçlar sadece doğru-yanlış kategorisinde verilmiştir. Bu kapalı uçlu sorular bilgi sorusu olduğu için sonuçlar sadece doğru-yanlış kategorisinde verilmiştir.

Deney grubunun "Çocuk Oyunları", "Mavi Gök", "Hepimiz Aynı Gemide" adlı tabloları ve "Kale Burjuvaları" adlı heykeli üzerinden sanat eleştirisi yapılarındaki "Betimleme" basamaklarında bulunan doğru yanlış cevapların sonuçlarına bakıldığında deney grubunun soruları doğru cevaplama oranı kontrol grubuna oranla anlamlı bir fark oluşturduğu görülmektedir. Yine bu kategorilerdeki soruları yanlış cevaplayanların oranı ise kontrol grubuna göre daha az olmuştur.

Kontrol grubunun betimleme basamağına baktığımızda sadece "Çocuk oyunları" adlı tablosunda figüratif/soyut, "Kale Burjuvaları" adlı heykelinde ise kim-ne zaman kategorilerindeki soruları doğru cevaplayanların oranı deney grubuna göre daha başarılı olduğu görülmüştür. Kontrol grubunun doğru cevaplarında deney grubuyla benzer olduğu kategoriler ise "Çocuk Oyunları" adlı tablosunda kim-ne zaman, "Hepimiz Aynı Gemide" adlı tablosunda tür, figüratif/soyut kategorileridir. Diğer tüm kategorilerde deney grubunun etkin olduğunu görmekteyiz.

Yukarıda sıralanan bulgular incelendiğinde literatür taramasında benzer sonuçlara ulaşmak mümkündür. Bulgulardan çıkan tüm sonuçlara bakıldığında, Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları", Wassily Kandinsky "Mavi Gök", Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" adlı tabloları ve Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" adlı heykeli üzerinden deney grubunun sanat eleştirisi yapılarında bulunan sorulara doğru cevap verenlerin daha fazla ve yanlış cevap verenlerin oranlarının kontrol grubuna oranla daha az olduğu görülmüştür. Bağatır (2008), drama yöntemini kullanılarak öğrencilerin mesleki tutum ve becerilerine etkisinin araştırıldığı yarı deneysel bir çalışmada iki deney ve iki kontrol grubu olarak toplam 52 öğrenciyle çalışmıştır. Bulgular drama yönteminin, öğrencilerin mesleki tutumlarını geliştirdiğini, ders kazanımlarını bunun yanında öğrenci başarısına etkisini artırdığını göstermiş ve drama yönteminin kullanılması ile mesleğe yönelik tutumların gelişmesi arasında yakın bir ilişkinde ortaya çıktığı ifade etmiştir. Benzer bir çalışmada ise Uyan (2006), resim derslerini

geleneksel yöntem ve drama yöntemi kullanarak işlediği tezinde öğrencilerin derslerindeki başarılarına etkisini araştırmıştır. Elde edilen bulgulara baktığımızda drama öğretim yöntemiyle işlenen deney grubunun geleneksel yöntemle işlenen kontrol grubuna oranla derslerdeki başarılarına etkisinin arttığı ve öntest ve son test puanları arasında ise anlamlı farklar olduğu görülmüştür. Aynı şekilde Topçu (2008) tezinde görsel sanatlar dersinde 8 yaş grubu öğrencileriyle bir drama uygulaması yaparak deney sonunda çıkan resimleri değerlendirmiştir. Bulgular göstermektedir ki öğrencilerin dramayla işlenen ders boyunca eğlendikleri, eğlenceli bir ders ortamı oluşturdukları ve resim yaparken daha çok zevk aldıkları ifade edilmiştir. Ayrıca bu çalışmayla öğrencilerin gözlem ve düş güçlerini kullanarak ortaya çıkardıkları ürünlerde kendilerini rahatlıkla ifade ettikleri bulgular arasında yer almaktadır. Dolayısıyla, alanda yapılan deneysel çalışmalar gösteriyor ki derslerde drama yöntemi kullanıldığında öğrencilerin başarılarına anlamlı bir etkisi olduğu yine bu yöntemin öğrencilerin öğrenme düzeylerinde artış olduğu görülmüştür. Benzer şekilde bu çalışmada da katılımcıların Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları", Wassily Kandinsky "Mavi Gök", Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" adlı tabloları ve Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" adlı heykeli üzerinden sanat eleştirisindeki betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarında bulunan soru kategorilerine deney grubunun sanat eleştirisi yaprağında bulunan sorulara doğru cevap verenlerin daha fazla olduğu, yanlış cevap verenlerin oranlarının ise kontrol grubuna oranla daha az olduğu görülmüştür.

5.1.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Tartışma ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü önemli bulgusu da katılımcıların yorum gerektiren açık uçlu soru kategorilerine verdikleri cevaplar karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Sanat eleştirisindeki birinci basamak olan "Betimleme" basamağında "görme, konu, malzeme, renk" kategorisi, ikinci basamak olan "Çözümleme" basamağında "biçim, ritim, doku, renk uyumu, hareket, çizgi, vurgu, uzam, mekân, ön-arka, zıtlık, denge" kategorisi, üçüncüsü basamak olan "Yorumlama" basamağında "duygu, ses, koku, yeni isim, sevilen öğeler, alternatif teknik, farklı-benzer, mesaj, isim içeriği, simge/sembol" kategorisi ve son olarak dördüncü basamak olan "Yargı" basamağında ise "beğenme, öznel değer, tarihi değer" kategorisindeki sorularının yoruma dayalı açık uçlu sorular olduğu belirlenmiştir.

Bulgulara bakıldığında "Çocuk Oyunları" adlı tablosu üzerinden sanat eleştirisi "Betimleme" basamağında her iki grubun görme kategorisinde benzerlik gösterdiği kontrol grubunun "Mavi Gök" adlı tablosu görme kategorisinde ise içerik oranı deney grubundan daha fazla olduğunu görmekteyiz. Buna karşılık konu, malzeme ve renk kategorilerinde ise çeşitlilik ve içerik zenginliği bakımından deney grubunun öne çıktığını görmekteyiz. Katılımcıların "Betimleme" basamağında ki kategorilerine ilişkin alıntılar da ise deney ve kontrol grupları sanat eserini kendi içinde betimledikleri görülmüştür. Betimlemelerde deney grubu sanat eserlerinin oluşum aşamalarındaki görsel nitelikler ve farklılıkları olabildiğince tanımlamış olduğu görülmektedir. Örneğin deney grubunun görme kategorisinde; *Burası büyük bir kentin merkezi olabilir. Çünkü çok sayıda insan burada var. Fark ettim de burada kendine oyuncak yapan, çocuklarını gözleyen, kavga eden, oyun oynayan ,müzik aletiyle müzik yapan hatta kendine yemek yapan bile var.* (Görme / D. K11) şeklinde ifadeleri yer almıştır.

"Çözümleme" basamağına baktığımızda "biçim, ritim, doku, renk uyumu, hareket, çizgi, vurgu, uzam, mekan, ön-arka, zıtlık, denge" kategorilerinde deney grubunun öne çıktığı, buna karşılık kontrol grubunun ise "Çocuk Oyunları" adlı tablosunda biçim ve doku, "Hepimiz Aynı Gemide" adlı tabloda ise renk uyumu ve çizgi kategorilerinin öne çıktığını görmekteyiz. Katılımcıların "Çözümleme" basamağında ki kategorilerine ilişkin alıntılar da ise deney ve kontrol grupları sanat eserini kendi içinde çözümledikleri görülmüştür. Katılımcılar süreç boyunca eser hakkındaki bilgileri çözümlyerek resim elemanlarını ve tasarım ilkelerini mümkün olduğunca cümlelerine yansıtmışlardır. Örnek: *Renkler arasında uyum vardır. Her şekilde kullanmıştır. Renkler daha çok sıcak ve soğuk renklerdir. Kırmızı ve mavi gibi.* (Renk Uyumu/ D. K1). *Sanat eserinde renk uyumu vardır. Zıt renklerle olabilir.* (Renk Uyumu/ K. K9) şeklinde ifadeler yer almıştır. Çözümleme basamağında deney grubu içeriklerinin daha zengin olduğu göze çarpmaktadır.

"Yorumlama" basamağına baktığımızda "duygu, ses, koku, yeni isim, sevilen öğeler, alternatif teknik, farklı-benzer, mesaj, isim içeriği, simge/sembol" kategorilerinde deney grubunun öne çıktığı, buna karşılık kontrol grubunun "Çocuk Oyunları" ve "Mavi Gök" tablosunda "koku, isim içeriği, simge/sembol", "Hepimiz Aynı Gemide" "koku, yeni isim" kategorilerinde kontrol grubunun öne çıktığını görmekteyiz.

Katılımcıların "Yorumlama" basamağında ki kategorilerine ilişkin alıntılar da ise deney ve kontrol grupları sanat eserini kendi içinde yorumladıkları görülmüştür.

Öğrencilerin alıntılarında baktığımızda betimleme ve çözümleme aşamasındaki bilgileri yorumladıkları görülmekle birlikte sanat eserinin kendilerinde bıraktıkları izlenimlerinde yazılarında yansıtmaya çalışmışlardır. Deney grubu öğrencilerinin yorumlama basamağındaki alıntılarının daha içerikli olduğu görülmüştür. Örnek: *Öndeki o yaşlı ve genç, yönü bize dönük olan o iki kişi gönüllü olarak idama götürülen gururlu ama aynı zamanda üzgünler. Üzülüyorlar ama koca bir halkın idamı yerine kendileri gittikleri için içlerinde bunun mutluluğunu yaşıyorlar. Diğerleri ise gönüllü olma kararını aldıkları için pişman ve çok utanıyorlar (Duygusal İfade / D.K10). Heykelde duygusal ifadeler var ve bu ifadeler korku ve üzünlüktür (Duygusal İfade / D.K1).*

Son olarak "Yargı" basamağında "beğenme, öznel değer, tarihi değer, nerede" kategorisinde ise deney grubunun öne çıktığını görmekteyiz. Kontrol grubunda ise "Çocuk Oyunları ve Mavi Gök" tablolarında "beğenme", "Hepimiz Aynı Gemide" tablosunda ise "beğenme, öznel değer, tarih değer ve nerede" kategorileri deney grubuyla benzerlik göstermektedir.

Katılımcıların Yargı basamağındaki kategorilerine ilişkin alıntılar da ise sanat eserine dair beğenilerini ve tercihlerini ortaya koydukları görülmüştür. Katılımcıların Yargı aşamasında sanat eserlerinin değerleri hakkındaki düşüncelerine baktığımızda deney grubunun beğenilerini nedenini de öne sürerek cümlelerini kurması dikkat çekmiştir. Örnek: *Beğendim. Çünkü buradaki varlıklar gökyüzündeki büyük, devasa birer uçurtmaya benziyor. Ve şenliğe katılmış yaratıklar gibi gözüküyor. Uçurtmalar yukarıdan, çocuklar aşağıdan (Beğenme / D. K10). Beğendim. Çünkü soyut resimler daha çekici ve daha güzeldir" (Beğenme / K. K9).*

Araştırmanın son bulgularına baktığımızda, yukarıda sıralanan bulgulara benzer sonuçların ve görüşlerin benzer olduğu söylenebilir. Drama yöntemi kullanılan deneysel araştırmalarda, uygulamaya katılan deney ve kontrol gruplarının uygulama sonrasındaki başarı oranlarının deney grubunun lehine arttığı görülmüştür. Bulgulardan çıkan bu sonuçlara bakıldığında deney grubunun Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları", Wassily Kandinsky "Mavi Gök", Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" adlı tabloları ve Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" adlı heykeli üzerinden sanat eleştirisi yapıpında bulunan yorum gerektiren açık uçlu soru kategorilerine verdikleri cevapların ve frekansların oranının kontrol grubuna oranla daha fazla olduğu görülmüştür. Kaya (2006), ilköğretim 3. sınıf öğrencileriyle görsel sanatlar dersinde drama yöntemiyle işlenen dersin öğrencilerin ilgilerini artırdığını, çalışmaya daha istekli olduklarını ve çalışma disiplini kazandıklarını göstermiştir. Ayrıca resim yaparken yaratıcılıklarını

arttırdıklarını, hayal güçlerini ifade eden davranışlar gösterdiklerini ve tüm bunları yorumladıklarının araştırmanın bulguları arasında ifade etmiştir. Benzer bir çalışmada ise Aksular (2003), yaratıcı dramayla resim-iş eğitimi arasında bağ kurarak yaratıcı dramanın kullanılmasının kazanımların öğretmen, öğrenci ve müfredat programı açısından sağlanabileceğine değinerek üniversitelerin resim-iş eğitimi bölümlerinde kullanılmasının gerekliliği üzerinde önemle durmuştur. Kara (2010), Türkçe dersinde drama yöntemiyle öykü oluşturma ve öğrencilerin derse karşı tutumlarını araştırmıştır. Türkçe öğretmenlerinin ve ikinci kademe öğrencilerinin görüşlerinin alındığı bu çalışmanın bulgularına bakıldığında kontrol grubu öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik tutumlarında herhangi bir artışın olmadığı, drama yöntemiyle öykü oluşturan deney grubunun Türkçe dersine yönelik tutumlarında artış olduğu gözlenmiştir. Kara, kontrol grubundaki artışın olmamasının nedenini ise geleneksel yöntemlerle işlenen dersin öğrencinin ilgisini ve dikkatini çekmekte zorlandığını ifade etmiştir. Buna karşılık drama yönteminin kullanıldığı deney grubunda ise öğrencilerin aktif konumda olduğunu süreç içerisinde yapılan doğaçlama ve canlandırmaların ise öğrenciyi derse daha istekli olmaya itmiştir. Benzer bir çalışma için Arıkan, görsel sanatlar dersindeki sanat eleştirisi konusunu yaratıcı drama ve klasik yöntemle işlediği tezinde yaratıcı dramanın klasik yöntemlere göre daha etkili ve kalıcı bir yöntem olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca öğrencilerin konu ile ilgili tutumlarında ise artışın olduğunu ifade etmiştir. Tüm bu deneysel araştırmalar derslerde drama yöntemi kullanıldığında öğrencilerin başarılarına anlamlı bir etkisi saptanmış olup yine bu yöntemin öğrencilerin öğrenme düzeylerinde artışın olduğunu göstermiştir. Bu çalışmada da deney grubu katılımcılarının Pieter Brueghel "Çocuk Oyunları", Wassily Kandinsky "Mavi Gök", Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" adlı tabloları ve Auguste Rodin "Kale Burjuvaları" adlı heykeli üzerinden sanat eleştirisindeki betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarında bulunan yorum gerektiren açık uçlu soru kategorilerine verdikleri cevapların ve frekanslarının kontrol grubuna oranla daha fazla olduğu görülmüştür. Bu bağlamda öğrencilerin sanat eserlerini kavrayışında yaratıcı drama yönteminin büyük katkısının olduğu görülmüştür.

Yukarıda sıralanan tüm bulguların sonuçlarına bakıldığında kontrol grubunun sanat eleştirisi basamaklarındaki bazı kategorilerde öne çıkmasının muhtemel sebebinin ise geleneksel yöntemin kendi içerisinde belli tutarlılıklarının olması olarak da gösterilebilir. Özellikle yorum gerektirmeyen kapalı uçlu soru kategorilerindeki başarı oranlarının yüksek oluşu bunu kanıtlar niteliktedir. Bu çalışma drama yöntemini en iyi

yöntem olarak önermemektedir. Aksine, bazı öğrenciler klasik yani soru-cevap ve anlatım yöntemleriyle daha iyi öğrenir. "İyi öğretme ve iyi öğrenme araştırma demektir. Araştırma, tartışma ve derin bilgilenme için soru sormayı gerektirir. İyi sorular sormak insanı olası doğru yanıtlara götürür" (Stokrocki, M ve O. T. Kırıçoğlu, 1997). Her bir bireyin öğrenme şekli farklı olduğu için drama yöntemi bazı öğrenciler için etkili olmayabilir. Bu yüzden kontrol grubu çalışmada bazı kategorilerde deney grubu ile karşılaştırıldığında daha iyi performans göstermiş ve daha zengin cevaplar vermiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasını Çoklu Zekâ kuramındaki bireysel farklılıklara ve öğrenme tarzlarına bağlayabiliriz (Gardner, 1990). Bu kurama göre çalışma yorumlanacak olursa drama yöntemi farklı zekâ türlerine hitap etmesine rağmen geleneksel yöntemler de Gardner'ın kuramını destekler niteliktedir. Dolayısıyla, drama etkili bir yöntem olarak literatürde vurgulanmasına rağmen (Aksular, 2003; Kaya, 2006; Topçu, 2008, Bağatır, 2008), bu çalışma drama yöntemini en etkili ve en iyi yöntem olarak sunmamaktadır. Aksine yaşanan gelişmelerle birlikte sanat eğitiminde olduğu gibi öğrencilerin sanat eserlerini kavramada geleneksel yöntemlerin yanında pek çok disiplinlerarası yöntemlere de ihtiyaç duyulmaya başladığını göstermekteyiz. Yapılan araştırmalar öğrencilerin sanat eserlerini anlama ve kavramada geleneksel yöntemlerle öğrenmenin yeterli olmadığı fakat daha çok öğrencinin yaparak ve yaşayarak öğrendiği yöntemlere ihtiyacın olduğunu ortaya çıkarmıştır. "Öğrenciler dünyalarında ve ilişkilerinde pasif ve evcil değil, aktif ve eleştirel olmalıdır" (Catterall ve Nugent, 2004, Akt. Bağatır, 2008). Öğrenmenin merkezinde olan öğrencinin aktif ve eleştirel olması için de öğretim yöntemlerin bu aktifliği ve dinamikliği sağlayacak içeriğe sahip olması gerekir. Yaratıcı drama tam da burada karşımıza çıkmaktadır. "Çünkü drama çalışmaları, öğrencileri ileride yetişkin olarak yer alacakları yaşamdaki rollere, olanak ve fırsatları değerlendirmelerine, sorumluluklara ve deneyimlere hazırlar. Ezbercilik, aşırı ussal ve bilgisel bir eğitim, bilgi yüklemesi, okul yaşamından zevk almaya yönelmeyen, öğrenmenin duyuşsal, sezgisel yanını savsaklayan, öğrencinin yaşayarak öğrenip kendi sentezlerine varamadığı eğitim sistemi karşısında alternatif bir öğretim yöntemi ve öğrenim alanıdır" (San, 2002, s.116). San yakarıdaki tanımlamasında, yaratıcı drama yöntemiyle işlenen konuların öğrencilerin yaşamında daha da kalıcı hale gelmesi için bilginin ezberlenmesi değil yaparak ve yaşayarak öğrenimin gerçekleşmesi gerektiğini ifade etmiştir. "Öğretimde önemli olan, öğrenciyi edilgenlikten kurtararak bedenini ve duyu organlarını harekete geçirmektir. Yaratıcı drama öğrenme sürecinde öğrenciler, konuların öğrenilmesine etkin olarak katılarak kendi yaptığıyla öğrenirken, diğer

yandan duyu organlarını harekete geçirerek olay ya da durumları yaşamaktadır" (Üstündağ, 2004, s.24). Üstündağ'ın da değindiği gibi öğretimde etkin bir öğrenmenin gerçekleşmesi için duyuların harekete geçmesi gerektiğini söyler.

Dolayısıyla alanyazında drama yöntemiyle yapılan deneysel çalışmalar eğitim ve öğretimde başlı başına bir yöntem ve estetik bir alan olan dramanın, sanat eserlerini kavramada bir yöntem olarak dramanın kullanılmasının geleneksel yöntemlere göre etkisinin olumlu yönde artış olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu bölümde bulgulardan çıkan sonuçlar araştırmanın alt amaçları içerisinde sunulurken bu sonuçlar doğrultusunda hem uygulamaya hem de benzer konularda ileride yapılacak araştırmalara yönelik öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerden çıkan sonuçlar üç başlık altında toplanmıştır

6.1.1 Deney ve Kontrol Gruplarının Sanat Eleştirisi; Betimleme, Çözümleme, Yorumlama ve Yargı Basamaklarındaki Soru Kategorilerine Cevap Verme ve Cevapsız Bırakmaya İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan deney ve kontrol gruplarından süreç içerisinde verilen sanat eleştirisi yapılarındaki betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarındaki soru kategorilerine cevap vermeleri istenmiştir. Araştırma sonucunda bulgulardan çıkan sonuçlar incelendiğinde kontrol grubunun sanat eleştirisindeki bazı kategorilerde daha iyi performans göstermiş olmasına karşılık deney grubunun kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu görülmüştür. Aynı zamanda deney grubu öğrencileri kategorilere cevap verirken daha detaylı açıkladıkları ve yorumda buldukları tesbit edilmiştir. Bunun yanında kontrol grubu öğrencileri ise kategorileri cevaplandırırken kısa cevaplar kullandıkları bir başka deyişle detaylı açıklamalardan kaçındıkları görülmüştür. Süreç içerisinde deney ve kontrol gruplarının bütün bu kategorideki sorulara cevap vermede zaman açısından sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Fakat her iki grupta bu soruları cevaplarırken azami gayret gösterdikleri görülmüştür. Deney grubu öğrencileri kategorideki soruları doğru cevaplarını bilmeseler de o soru hakkında bir kaç cümle yazdıkları ve bunları ifade etmeye çalıştıkları gözlenmiştir. Buna karşılık kontrol grubu öğrencileri kategorilerdeki bazı soruları boş bıraktıkları gözlenmiştir. Bu bağlamda deney ve kontrol gruplarının sanat eleştirisi betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarındaki soru kategorilerine cevap verme ve cevapsız bırakma puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Dolayısıyla öğrencilerin sanat eserlerini kavramada, derste kullanılan drama yönteminin geleneksel yöntemlere göre daha etkili olduğu tesbit edilmiştir.

6.1.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Sanat Eleştirisi Betimleme Basamağındaki Kapalı Uçlu Soru Kategorilerini Doğru ve Yanlış Cevaplayanlara İlişkin Sonuçlar

Araştırma sorusunun ikincisi ise araştırmaya katılan deney ve kontrol gruplarından süreç içerisinde verilen sanat eleştiri yapılarındaki betimleme, basamağındaki "kim-ne zaman, tür, teknik, figüratif/soyut" soru kategorilerine cevap vermeleri istenmiştir. Araştırma sonucunda bulgulardan çıkan sonuçlar incelendiğinde "Çocuk Oyunları" adlı tabloda figüratif/soyut, "Kale Burjuvaları" adlı heykelinde ise kim-ne zaman kategorilerinde kontrol grubu deney grubuna göre anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Buna karşılık deney grubunun kalan birçok kategoride kontrol grubuna oranla anlamlı bir artışın olduğu tesbit edilmiştir. Aynı zamanda deney grubu öğrencileri kategorileri kapalı uçlu sorulara cevap verirken daha detaylı açıkladıkları ve yorumda buldukları tesbit edilmiştir. Bunun yanında kontrol grubu öğrencileri ise kategorileri cevaplandırırken kısa cevaplar kullandıkları bir başka deyişle detaylı açıklamalardan kaçındıkları görülmüştür. Deney grubu öğrencileri kategorideki soruların doğru cevaplarını bilmeseler bile o soru hakkında bir kaç cümle yazdıkları ve bunları ifade etmeye çalıştıkları gözlenmiştir. Buna karşılık kontrol grubu öğrencileri kategorilerdeki soruları cevaplarırken bilmedikleri soruları boş bıraktıkları ve yanıfta olsa bunları ifade etmekten çekindikleri gözlenmiştir. Bu bağlamda deney ve kontrol gruplarının sanat eleştirisi betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarındaki soru kategorilerine doğru cevaplama puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Dolayısıyla öğrencilerin sanat eserlerini kavramada, derste kullanılan drama yönteminin geleneksel yöntemlere göre daha etkili olduğu görülmüştür.

6.1.3 Deney ve Kontrol Gruplarının Sanat Eleştirisi Betimleme, Çözümleme, Yorumlama ve Yargı Basamaklarındaki Yorum Gerektiren Açık Uçlu Soru Kategorilerine Verdikleri Cevaplara İlişkin Sonuçlar

Araştırma sorusunun son bulgusu olan kısımda araştırmaya katılan deney ve kontrol gruplarından süreç içerisinde verilen sanat eserleri üzerinden sanat eleştiri yapılarındaki betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarındaki açık uçlu soru kategorilerine cevap vermeleri istenmiştir. Araştırma sonunda bulgulardan çıkan sonuçlar incelendiğinde kontrol grubunun sanat eleştirisindeki bazı kategorilerde öne çıktığını fakat deney grubunun kategorilerdeki içerik ve yorumlama oranları kontrol

grubuna göre daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca katılımcılar süreç içerisinde verilen sanat eserlerinin görsel niteliklerini yorumlamalarında, eserde anlatılmak istenen mesajları iletmede gerekli çabanın gösterildiği izlenmiştir.

Sonuç olarak drama yöntemi kullanılan deney grubunda öğrencilerin derse daha heyecanlı katıldıkları, derse ilgilerinin arttığı ve ifadelerinde bu dersin diğer derslerde de işlenmesi gerektiğini ifade edilen cümleler kullandıkları gözlenmiştir. Çalışmaya başlarken yapılan ısınma hareketleri öğrencileri derse daha hızlı hazırlamış ve dikkatlerini daha fazla toplamalarına sebep olmuştur. Doğaçlama ve canlandırmalarda ise katılımcılar yaparak ve yaşayarak konuyu daha iyi kavramışlar ve canlandırmada olay örgüsünü kurmaları ve bu olay örgüsünden yola çıkarak sonuca ulaşmaları daha hızlı olmuştur. Son olarak değerlendirmede ise süreç boyunca yaşadıkları ve hissettikleri duyguları kendilerinde bıraktıkları izlenimleri ifade eden cümleler kullanmışlardır. Araştırma boyunca deney grubu katılımcıların çoğunluğu sanata bakış açılarının değiştiğini, sanat eleştirisinin eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Bu çerçevede drama yöntemiyle işlenen araştırma süreci, katılımcıların eleştirel anlamda daha fazla pratik yapmalarına olanak sağlamış, sanat eleştirisinin öğrencilerin tutumlarını etkilediği görülmüştür. Gerek sınıfta ve sınıf dışında eleştirel tutumlarının gözlemlendiği ve özellikle bazı öğrencilerin ekinlikler sonunda evlerine döndüklerinde duvarlarda asılan resimleri yorumladıkları ve bu resimler hakkında aileleriyle konuştukları dile getirilen ifadeler arasındadır. Ayrıca süreç sonunda öğrencilerin yazma ve yorumlama becerilerinde anlamlı bir gelişmenin de olduğu tesbit edilmiştir. Çalışma sonunda öğrencilerin sanat eserleri hakkında yazmaya yönelik ilgilerinde ve kendilerini ifade etme düzeylerinde de artışın olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda sanat eleştirisinin drama yöntemiyle işlenmesi sürecinin, öğrencilerin sanata ve sanat eserlerine karşı fikirlerinin oluşmasında etkili olduğu görülmüştür.

6.2. Öneriler

Araştırmada ulaşılan sonuçlar değerlendirildiğinde "Araştırmanın sonuçlarından çıkan öneriler" ve "Araştırmacının deneyimlerinden yola çıkarak diğer araştırmacılara yönelik öneriler" olmak üzere iki başlık altında aşağıda verilerek sunulmuştur.

6.2.1 Araştırmanın Sonuçlarından Çıkan Öneriler

1. Okullarda dramanın etkili ve sorunsuz uygulanması için uygulamaya yönelik planlama yapılarak gerekli koşulların yerine getirilmesi gereklidir.
2. Dramanın başta görsel sanatlar dersinde olmak üzere diğer derslerde de aktif olarak kullanılması için olanaklar sağlanmalıdır.
3. Yaratıcı dramanın bir yöntem olarak derslerde kullanılmasına yönelik araştırmalar ve bu alandaki yenilikler sürekli takip edilmeli ve bunun için öğretmenlere yönelik derslerde kullanabilecekleri içerikler hazırlanmalı ve bu konuda eğitilmelidirler.
4. Dramanın görsel sanatlar dersinde uygulanmasına yönelik ve bu dersin niteliğini artırmak amacıyla MEB tarafından hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.
5. Eğitimde olduğu gibi görsel sanatlar dersinde de uygulamaya dönük etkili yöntemler uygulanmalı ve bu uygulamaların gerçekleşmesine olanak sağlanmalıdır.

6.2.2. Araştırmacının Deneyimlerinden Yola Çıkararak Diğer Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışmayla öğrencilerin sanat eserlerini kavrayışlarında drama yönteminin etkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Benzer bir çalışmayla diğer sanat eserleri üzerinden drama yöntemi kullanılarak sanat eleştirisi yöntemi gerçekleştirilebilir.
2. Araştırma bulgularına baktığımızda aynı çalışmanın farklı sınıf düzeylerine uygulanabileceğini ve araştırmanın etkililiğinin artırılması için yararlı olabilir.
3. Araştırmada kullanılan eserlerin sayıca fazla olması veri toplama aracının sayıca fazla olmasını getirmiş ve bu süreç içerisinde verilerin toplanmasını zorlaştırmıştır. İleride yapılacak benzer çalışmalarda bu durumun dikkate alınması öneriler arasındadır.
4. Araştırmada sanat eleştirisi yönteminin dersin kazanımlarına uygun olması için müfredat programı dikkatli incelenmeli ve kazanımların öğrenci seviyelerine uygun olmasına dikkat edilmesi önerilir.

5. Araştırma uygulama temelli olduğundan, uygulama alanının dersin içeriğiyle örtüşmesi ve araştırmanın yapılacağı okullarda okul idarecileriyle iletişim içerisinde olmaları önerilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H. Ö. (2006). *Yaratıcı drama 1985-1998 yazılar*. Ankara: Natürel Yayıncılık.
- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Çağdaş Drama Derneği Yaratıcı Drama Dergisi*. 1(1) , 17-28.
- Mc Caslin, N. (2016). *Yaratıcı drama sınıf içinde ve dışında* P. Ö. Şimşek (Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık
- Adıgüzel, H. Ö. (1993). *Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Adıgüzel, Ö. (2002). *Yaratıcı drama 1985-1998 Yazılar*. Ankara: Natürel Yayınları.
- Adıgüzel, Ö. (2010). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Natürel Yayıncılık.
- Adıgüzel, Ö. (2010). *Yaratıcı drama 1999-2002 yazılar*. Ankara: Natürel Yayınları.
- Adıgüzel, Ö., Üstündağ, T. & Öztürk, A. (2009). *İlköğretimde drama*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Akar, V.R., & Sommers, John. W. (2011). *Hümanist ilköğretim programları için ilköğretimde drama: Kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akoğuz, A. & Akoğuz, M. (2015). *Okul öncesi ve ilkokul için yaratıcı drama etkinlikleri*. İstanbul: Final Yayınları.
- Aksular, F. (2003). *Resim-İş eğitimi ve bir yöntem olarak yaratıcı drama ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Arnheim, R., & Ögdül R. (1997). *Görsel düşünme*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Artut, K. (2001). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayınları.
- Aykaç, N., & Ulubey, Ö. (2008). Yaratıcı drama yöntemi ile yapılandırmacılık ilişkisinin 2005 MEB ilköğretim programlarında değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3(6), 25-44.
- Aykut, A. (2006). Günümüzde görsel sanatlar eğitiminde kullanılan yöntemler. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 21 (2), 33-42.
- Barrett. T. (2012). *Sanatı eleştirmek*. (G.Metin Çev.). İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Burçoğlu, Ebru, BARAN. (2013). Sanat eserlerini incelemede yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin katılımcı görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 181-191.
- Büyüköztürk, Ş. (2001). *DeneySEL desenler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çakır, F. (2004). Toplum estetiğinin bilinçlendirme sürecinde sanat eğitiminin rolü. *Anadolu Sanat Dergisi*, 15, 59-64.

- Çetin, Y. (2002). Çağdaş sanat eğitiminde sanat tarihi öğretimi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 7,63-64.
- Bağatır D., R. (2008). *Drama öğretim yönteminin resim- iş bölümü öğrencilerinin mesleki tutum ve başarılarına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Enver, Y. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Dağıtım.
- Ergüven, M. (1997). *Neşe Erdok*. İstanbul: Bilim Sanat Galerisi Yayınları.
- Erhan, T. Ü. (2000). *İlköğretimde hayat bilgisi dersinin drama ile verilmesinin dersin öğrenilmesine ve çocukların benlik kavramlarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Eroğlu, Ö. (2016). *Sanat eleştirisi nedir?* İstanbul: Tekhne Yayınları.
- Ersoy, A. (1983). *Sanat kavramlarına giriş*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Fidan, Özgür. (2005). *Drama metodu kullanımının ingilizce kelime öğretiminde öğrenci başarısı üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- France, F., Özcan, D. (2003). *Sanat*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Frankel & Wallen. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York, McGraw-Hill Companies.
- Gökaydın, N. (2002). *Temel sanat eğitimi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Gönen, M. & Dalkılıç, U. (2003). *Çocuk Eğitiminde Drama Yöntem ve Uygulamaları*. İstanbul: Epilson Yayıncılık.
- Günyaz, A. (2011). Sanat, eleştiri ve seramik eleştirisi üzerine. *Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 5(5), 55-56
- Hovardaoğlu. Selim. (2000). *Davranış bilimleri için araştırma teknikleri*. Ankara:VE-GA Yayınları.
- EACEA (2009). *Avrupada okullarda sanat ve kültür eğitimi*. MEB Strateji Geliştirme Bakanlığı. Ankara.
- İlhan, A. (2008). *Okulöncesinde yaratıcılık ve drama eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- İlhan, A.Ç. (2007). Yaratıcı drama ile örtüşen çağdaş sanat akımları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(3-4), 139-154.
- İlter, İ. (2014). Öğretim elemanlarının kullandığı yöntem ve tekniklere ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Journal of International Social Research*, 7(35). 562-575.

- İnce, B. (2010). *Lisansüstü sanat eğitiminde bir öğretim alanı olarak sanat eleştirisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kara, Ö. T. (2010). *Dramayla öykü oluşturma yönteminin ilköğretim ikinci kademe Türkçe öğretimine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Karabağ, A. (2009). *Çoklu zeka kuramı yapılandırmacı yaklaşımla yaratıcı drama*. Ankara: Naturel Yayınları.
- Karabulut, N., Karakuzu, M., & Konca, Y. (2008). Sanat eğitiminde pedagojik eleştiri yöntemleri. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 21, 87-110.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavuran, T (2002). *Türkiye'de eğitim fakültesi resim-iş öğretmenliği programlarının uygulanmasında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eğitim Fakültesi, Eskişehir.
- Kaya, Ö. (2006). *ilköğretim 3. sınıf görsel sanatlar dersinde drama destekli eğitimin yaratıcı sürece katkıları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kırıçoğlu, O. (2002). *Sanatta eğitim görmek öğrenmek yaratmak*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O. (2009). *Sanat, kültür, yaratıcılık*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O. (2014). *Sanat bir serüven*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O. ve Stokroçki, M. (1997). *İlköğretim sanat öğretimi, yök-dünya bankası milli eğitimi geliştirme projesi hizmet öncesi öğretmen eğitimi*, Ankara.
- Kırıçoğlu, O. & Stokroçki, M. (1997). *Ortaöğretim sanat öğretimi, Yök-Dünya bankası milli eğitimi geliştirme projesi hizmet öncesi öğretmen eğitimi*. Ankara: YÖK.
- Kuspit D. (2014). *Sanatın sonu*. (Y. Tezgiden, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Küçükahmet, L. (2001). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Leppert, R. D. (2009). *Sanatta anlamın görüntüsü: imgelerin toplumsal işlevi*. (İ. Türkmen, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Mamur, N. (2004). Çok alanlı sanat eğitiminde ölçümleme ve değerlendirme yaklaşımları: Bolu ili örneği. *İlköğretim Online*, 3(2), 1-18.
- May, R. (1998). *Yaratma cesareti*. (A. Oysal, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- McCaslin, N., Şimşek, P. (2016). *Yaratıcı drama sınıf içinde ve dışında*. İstanbul: Nobel Akademi.
- Moran, B. (1983). *Edebiyat kuramları ve eleştirisi*. İstanbul: Cem Yayınları.

- Özalp, K. (2016). Güzelin bilinçli algısı ve estetik eğitimi. *İdil*, 5 (21), 491-504.
- Özsoy, V. (2001). sanat (resim) eğitiminde bir nitel araştırma yöntemi: Eğitsel eleştirisi. *Eğitim ve Bilim*, 26 (122), 41-51.
- Öztürk, A. (2009). *İlköğretimde Drama*. Eskişehir : Anadolu Üniversitesi.
- Read, H., & Asgari, N. (2014). *Sanatın anlamı*. İstanbul: Hayalperest Yayınları.
- Sağlam, T. (2006). Gavin Bolton: Drama, sanat, öğrenme. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 1(2), 57-64.
- San, İ. (2002). *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar*. (Ö.Adıgüzel, Ed.). Ankara: Natürel Yayınevi.
- San, İ. (2003). *Sanat eğitimi kuramları*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- San, İ. (2006). Tiyatroya rağmen yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 5-16.
- San, İ. (2008). *Sanat ve eğitim*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Somers, J.W.,& Vural, R. A. (2011). *İlköğretimde drama kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Stokrocki, M., & Kırıçoğlu, O. T. (1997). *İlköğretim sanat öğretimi*. Ankara : YÖK Dünya Bankası Yayınları.
- Striker, S., & Akın, A. (2005). *Çocuklarda sanat eğitimi*. İstanbul: Pilson Yayıncılık.
- Şen, Ü. S. (2005). Sanat eğitiminde bilimsel araştırma yöntemlerinin kullanılması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 343-360.
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tanilli, S. (1999). *Yaratıcı aklın sentezi: Felsefeye giriş*. Ankara: Adam Yayınları.
- Timuçin, A. (1993). *Estetik*. İstanbul: İnsancıl Yayınları.
- Todorov T. (2016). *Ya sanat ya hayat*. (A.Kılıç, çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Topçu, A. K., (2008). *Görsel sanatlar eğitiminde bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama* . Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Tuna, S. (2007). Estetik algı ve beğeni gelişimi açısından ilköğretimde sanat eleştirisi öğretimi. *AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40, 121-133.
- Tuna, S. (2011). Kültürel farkındalık yaratma açısından sanat eleştirisi öğretimi. *İlköğretim Online*, 10(2), 569-575.
- Tunalı, İ. (1989). *Estetik*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Turani, A. (1998). *Sanat terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Uyan, Z. (2006). *Resim öğretiminde (sanat eğitiminde) oyunun öğretime katkısı*. Yayımlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Üstündağ T. (2009). *Yaratıcı drama öğretmeninin günlüğü*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Üstündağ T. (2005). *Yaratıcılığa yolculuk*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yolcu, E. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ziss A. (2016). *Estetik*. İstanbul. (Y.Şahan, Çev.). Baskı Hayalperest Yayınevi.

İnternet Adresleri

<https://tr.m.wikipedia.org>

www.neseerdok.com.tr

http://programlar.meb.gov.tr/program_giris/yaklasim_2.htm

<http://www.meb.gov.tr/mebasp/mebdata/mevzuat/>

EKLER

EK-1. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

ESER ELEŞTİRİSİ FORMU (Resim)	
Adı Soyadı	Tarih: D-K
Sanatçı	Sanat Eseri:
Lütfen aşağıdaki sorulara ilişkin görüşlerinizi yazınız	
TANIMLAMA (Betimleme)	YORUMLAMA
1. Sanat eserinde neler görüyorsunuz?	21. Sanat eseri sizde nasıl bir duygu uyandırıyor? Tanımlayınız.
2. Sanat eserinin konusu ne olabilir?	22. Sanat eserinde ne tür sesler duyuyorsunuz? Tanımlayınız.
3. Sanat eserinin sanatçısı kimdir ve ne zaman yapılmıştır?	23. Sanat eserinde ne tür kokular alıyorsunuz? Tanımlayınız.
4. Sanat eseri ne tür bir çalışmadır? (grafik tasarım, seramik, heykel, resim,baskı resim vb)	24. Sanat eserine başka bir isim vermek isteseydiniz ne verirdiniz? Neden bu ismi verirdiniz?
5. Sanat eseri hangi teknikle yapılmış olabilir? (yağlıboya, sulu boya, pastel,karakalem v.b)	25. Sanat eserini düşünerek bunu yapan sanatçının neleri sevdiğini söyleyebilirsiniz?
6. Sanat eserinde kullanılan malzemeler nelerdir? (boya,taş,ağaç,kumaş,kağıt v.b)	26. Sanat eseri başka bir teknikle yapılsaydı aynı etkiyi verir miydi? Neden?
7. Sanat eseri figüratif mi? Soyut mu?	27. Sanatçının bu eseri yaptığı diğer çalışmalarından farklı ve benzer olan özellikleri nelerdir?
8. Sanat eserinde hangi renkleri görüyorsunuz?	28. Sanat eserinin insanlara anlatmak istediği özel bir mesaj var mıdır? Yok mudur? Mesaj nedir?
ÇÖZÜMLEME (Analiz)	29. Sanat eserinin ismi içeriği yansıtıyor mudur? Yansıtmıyor mudur? Neden?
9. Sanat eserinde biçimler (Şekiller) var mıdır? Yok mudur? Varsa bu biçimler (Şekiller) nelerdir? • Biçim/şekiller organik mi geometrik mi ?	30. Sanat eserinde farklı anlamalar taşıyan simgeler/semboller var mıdır? Yok mudur? Sembol ve simgeler nelerdir?
10.Sanat eserinde ritim var mıdır? Yok mudur? Varsa bu ritimler nelerdir? • Ritimler resmin neresinde kullanılmıştır? • Ritimler düzenli ritimler midir? Düzensiz ritimler midir?	YARGI
11. Sanat eserinde doku (örüntü) var mıdır? Yok mudur? • Dokular (örüntü) nelerdir? Dokular (örüntü) resmin neresinde kullanılmıştır?	31. Sanat eserini beğendiniz mi? Beğenmediniz mi? Neden?
12. Sanat eserinde renkler arasında uyum var mıdır? Yok mudur? • Varsa sanatçı bu renk uyumunu nasıl sağlamıştır? (Koyu-açık, soğuk-sıcak, ana- ara, zıt renkler)	32. Sanatçının bu eseri sizce değerli midir? Değerli değil midir? Neden
13. Sanat eserinde hareket var mıdır? Yok mudur? Resimde hareketler nelerdir?	33. Sanat eseri tarihi bir değer taşıyor mu? Taşıyor mu? Neden?
14. Sanat eserinde daha çok hangi tür çizgiler görüyorsunuz? Gördüğünüz çizgiler resmin neresinde kullanılmıştır?	
15. Sanat eserinde vurgu var mı? Resimde vurgu nasıl verilmiş ve resmin neresinde kullanılmıştır?	
16. Sanat eserinde figür yada nesnelere arasında boşluk (uzam) var mıdır? Yok mudur? • Varsa resmin neresinde kullanılmıştır?	
17. Sanat eserinde mekan var mı? Yok mudur? Mekanı resmin neresinde görüyorsunuz?	
18. Sanat eserinde ön-arka ilişkisi var mıdır? Yok mudur? Ön ve arkada hangi nesne ve figürler kullanılmıştır?	
19. Sanat eserinde zıtlıklar var mıdır? Yok mudur? Varsa bu zıtlıklar nelerdir? (Büyüklik, yön, renk ve biçim açısından)	
20. Sanat eserinde denge var mıdır? Yok mudur? Resimde denge simetrik mi asimetrik mi duruyor?	

ESER ELEŞTİRİSİ FORMU (Heykel)	
Adı Soyadı	Tarih: D-K
Sanatçı	Sanat Eseri:
Lütfen aşağıdaki sorulara ilişkin görüşlerinizi yazınız	
TANIMLAMA (Betimleme)	YORUMLAMA
1. Heykelde neler görüyorsunuz?	17 . Heykel sizde nasıl bir duygu uyandırıyor? Tanımlayınız.
2. Heykelin konusu ne olabilir?	18. Heykelde ne tür sesler duyuyorsunuz? Tanımlayınız.
3. Heykelin sanatçısı kimdir ve ne zaman yapılmıştır?	19. Heykelde ne tür kokular alıyorsunuz? Tanımlayınız.
4. Heykel hangi malzemelerden yapılmıştır? (maden,taş,mermer,pişmiş toprak,tahta,cam v.b)	20. Heykeldeki figürlerde duygusal ifadeler nelerdir? Figürlerdeki ifadeleri tek tek açıklayınızayınız.?
5. Heykel figüratif mi? Soyut mu?	21. Heykelde figürler neden zincirle birbirlerine bağlanmış olabilirler? Açıklayınız.
6. Heykelde hangi renkleri görüyorsunuz?	22. Heykelin ismi içeriği yansıtıyor mudur? Yansıtmıyor mudur? Neden?
ÇÖZÜMLEME (Analiz)	23. Heykele başka bir isim vermek isteseydiniz ne verirdiniz? Neden?
7. Heykelde form/biçim var mıdır? Yok mudur? Varsa bu form/biçimler nelerdir? Bu form/biçim ler organik mi geometrik mi ?	24. Heykeli yapan sanatçının nasıl bir duygu içerisinde olduğunu söyleyebilirsiniz?
	25. Heykel başka bir teknikle yapılmış olsaydı aynı etkiyi verir miydi? Neden? (yağlıboya,karakalem,pastel,sulu,kolaj v.b)
	26. Bu heykelin sanatçının diğer heykellerinden farklı ve benzer olan özellikleri nelerdir?
	27. Heykelin insanlara anlatmak istediği özel bir mesaj var mıdır? Yok mudur? • Varsa sanatçı bu heykeli neden yapmış olabilir?
8. Heykelde ritim var mıdır? Yok mudur? Varsa bu ritimler nelerdir? Ritimler heykelin neresinde kullanılmıştır? - Ritimler düzenli ritimler midir? Düzensiz ritimler midir?	YARGI
9. Heykelde doku (örüntü) var mıdır? Yok mudur? Dokular (örüntü) heykelin neresinde kullanılmıştır?	28. Heykeli beğendiniz mi? Beğenmediniz mi? Neden?
10. Heykel hareket var mıdır? Yok mudur? Heykeldeki hareketler nelerdir? Tanımlayınız?	29. Sanatçının bu eseri sizce değerli midir? Değerli değil midir? Neden
11. Heykelde daha çok hangi tür çizgiler görüyorsunuz? Gördüğünüz çizgiler heykelin neresinde kullanılmıştır?	30. Heykel tarihi bir değer taşıyor mu? Taşıyor mu? Neden?
	31. Sanatçının bu heykeli sizce nerede sergilenmelidir? Müzede mi? Açık alanda mı? Neden?
12. Heykelde vurgu var mı? Heykelde vurgu nasıl verilmiş ve heykelin neresinde kullanılmıştır?	
13 . Heykelde figür yada nesnelere arasında boşluk (uzam) var mıdır? Yok mudur? • Varsa heykelin neresinde kullanılmıştır?	
14. Heykelde ön-arka ilişkisi var mıdır? Yok mudur? Ön ve arkada hangi nesne ve figürler kullanılmıştır?	
15. Heykelde zıtlıklar var mıdır? Yok mudur? Varsa bu zıtlıklar nelerdir? (Büyüklik, yön, renk ve biçim açısından)	
16. Heykel denge var mıdır? Yok mudur? Heykelde denge simetrik mi asimetrik mi duruyor?	

Aşağıda öğrencilerin sorular aracılığıyla kendi cümlelerini kurdukları içi boş halde dağıtılan veri toplama aracı olan "Eser Eleştiri Formu"
Lütfen aşağıdaki sorulara ilişkin görüşlerinizi yazınız.
Sanat Eserini <u>Tanımlayan</u> (Betimleme) Bir Paragraf Yazınız
Sanat Eserini <u>Çözümleyen</u> (Analiz) Bir Paragraf Yazınız
Sanat Eserini <u>Yorumlayan</u> Bir Paragraf Yazınız
Sanat Eserini <u>Yargılayan</u> Bir Paragraf Yazınız

ESER DEĞERLENDİRİŞİ FORMU

Adı	Sevgi Aleyra	Tarih: 12.05.2016	-K-
Soyadı	SEYİTOĞLU		
Sanatçı	Neşe ERDOĞ	Sanat Eseri: Hepimiz aynı Gemide	

Lütfen aşağıdaki sorulara ilişkin görüşlerinizi yazınız.

Sanat Eserini TANIMLAYAN (Betimleme) Bir Paragraf Yazınız.

Ben bu resimde daha çok gölgelendirme ve yüz ifadeleri görüyorum. Bence bu sanat eserinin konusu adından da anlaşılabilir gibi herkes madde olarak başka sevgilerde de olsa yine de hepisi aynı yerde yani gemide. Ve bu sanat eserini bir tür resim olan NEŞE ERDOĞ, 2011 yılında yapmıştır. NEŞE ERDOĞ tuval üzerine yağlı boya yapmıştır. Sanat eseri figüratifdir. Ve burada bir çok rengi bir arada görmes mümkün yani neredeyse her renk var.

Sanat Eserini ÇÖZÜMLEYEN (Analiz) Bir Paragraf Yazınız.

Tezrar eden şekillerden oluşan tezsiz kafeslerin denizlerinde bir bu şekiller organik. Bu sanat eserinde cisimler dikey olarak düzenlenmiştir. Burada ritim ayarkebilci adamın mesesinin altındaki dalgalar ve tezsiz kafeslerin denizlerinde bulunmaktadır. Tezsiz kafeslerin denizleri düzensiz ritimken, ayarkebilcinin mesesinin altında bulunan o dalgalar düzenli ritimdir. Daha çok fazla vardır. Daha bu resimde görünürken arka planda kullanılıp daha sanrada tenislerin gövdesinin çok kutusunda vardır. Ve bu sanat eserinde deniz en çok dikey olarak geçen nesne kırmızı önüne oldu. Zaten kırmızı canlı bir renk olduğu için diğer

dişkatini geçti. Bana göre renkler arasında uyum yoktur. bence hareket vardır mesela ayakkabı bağlayan ayakkabıcı vb. Bu resimde sığiller tausun kefe sinin demirinde ve Ayaz katörünün mesasında var. Urgan resmin her yerindedir. Bu yüzden bence urgan vardır ve bu eserde bence figürler ve nesnelere gergin hareketli boyutlarında değildi. Uzun ve uzun vardır on onla ilişkisi de vardır ve anlatımlar bakılarak yapılmıştır zıtlık yoktur.

Sanat Eserini YORUMLAYAN Bir Paragraf Yazınız.

Bende pek bir duyguyu uyandırmadı. Gemi olduğu için su sepi duyuyorum. Ve aklı olduğu için de mükemmel yemek kokuları alıyorum. Ben isim verseydim "Hepimiz farklı seviyelerde ama aynı yerde" isim olurdu sanki biraradız mı olur? ama olsun. Çünkü bana bu mesajı veriyor başka bir teknikte yapılsaydı aynı etkiyi vermezdi. Bu eserde diğer eserleri gibi yüzyıllardır insanları ve farklı dönemlerde daha çok havada bulunması. İsim ilişkisini yansıtmıyor. Çünkü gemiyle ilgili bir şey yok. Ve ben burada simgeleri göremedim.

Sanat Eserini YARGILAYAN Bir Paragraf Yazınız.

Ben bu sanat eserini çok beğendim. Çünkü bünye batığında bana bir mesaj veriyor. Bence yüzyıllardır olduğu için değerlidir. Tarihi bir değeri için yıllarda yapıldığı için vardır.

Kontrol Grubu**ESER ELEŞTİRİSİ FORMU**

Adı	Buse	Tarih:	-K-
Soyadı	Göğcu		
Sanatçı	Bruegel	Sanat Eseri:	Çocuk Oyunları

Lütfen aşağıdaki sorulara ilişkin görüşlerinizi yazınız.

Sanat Eserini TANIMLAYAN (Betimleme) Bir Paragraf Yazınız.

Sanat eserinde erkekler, oyun oynayan çocuklar, oyun detleri vardır. Katabalık bir ortam vardır. Konusu adında da olduğu gibi çocuk oyunları dabilir. Sanatçısı Bruegel dir. Sanat eseri bir resimdir. Sanat eseri yağlı boya ile yapılmıştır. Malzeme boy, kâğıt vb dabilir. Sanat eseri figürattır.

Sanat Eserini ÇÖZÜMLEYEN (Analiz) Bir Paragraf Yazınız.

Sanat eserinde birbirini tekrar eden biçimler vardır. Bu biçimlere hatatlar, uzak taraflarda tren oyunu oynayan insanlar örnek dabilir. Birbirini tekrar eden ritimler vardır. Gördüğümüz şeyler zaten bir ritimdir. Sanat eserinde örüntü vardır. İlk dikkatimi çeken şey büyük evdir. Koyu-açık renkler kullanılmıştır.

Sanat Eserini YORUMLAYAN Bir Paragraf Yazınız.

Sanat eserinde bende neşe duygusu uyanıyor, sanat eserinden kalabalık sester duyulabilir. Sanat eserinde ter kuyuları alınabilir. Bunu yapan sanatçının kalabalıkları sevdiğini anlayabiliyiz. Başka bir teknikle yapılsaydı bana aynı hisleri vermezdi.

Sanat Eserini YARGILAYAN Bir Paragraf Yazınız.

Sanat eserini beğendim, çünkü bu resimde herkez bir arada mutlu ve bende böyle ortamları sevdiğim için beğendim. Bu eser değerlidir çünkü bir emek vardır. Sanat eserini tarihi bir değeri vardır.

ESER DEĞERLENDİRME FORMU		
Adı	Emur	Tarih: -K-
Soyadı	Demir	
Sanatçı	Emur Neşe Eroglu	Sanat Eseri:
2011		
Lütfen aşağıdaki sorulara ilişkin görüşlerinizi yazınız.		
Sanat Eserini TANIMLAYAN (Betimleme) Bir Paragraf Yazınız.		
<p>Sanat eserinde hayvanlar gözüyorum. Tavşan, kedi, keçi, kuz gözüyorum. İnsanlar var. Çocuklar gözüyorum. Sanat eseri resim çalışmasıdır. Yağlı boya ile yapılmış olabilir. Kullanılan malzemeler boyaların yapılmış. Figüratif resimler. Sanat eserinde siyah, kırmızı, gri, kahverengi, beyaz, yeşil renkler gözüyorum.</p>		
Sanat Eserini ÇÖZÜMLEYEN (Analiz) Bir Paragraf Yazınız.		
<p>Sanat eserinde tekrar eden biçimler (şekiller) vardır. Bunlar insanlar ve hayvanlar olabilir. Biçimler organikdir. Düzlemsel ritimler vardır resimde. Resimde örüntü vardır. İnsanlar olabilir. Sanat eserinde ilk dikkatimi çeken tavşan. Dikkatimi çeken siyah resim atasında bir adamın eliyle gözüyorum. Sanat eserinde renkler arasında bir uyum vardır. Koyu renkler arasında. Sanat eserinde hareket vardır. Çünkü sanatçı renkler ile hareket vermiştir. Sanat eserinde ara ve ara renkler kullanılmıştır. Düz ve çarpık çizimler vardır. Vurgu vardır. Yaşın ve canlılık renkleri ile vurgu yapmıştır. Sanat eseri gerçek hayattaki boyutlarına uygun olarak yapılmıştır. Sanat eserinde mekân gözüyorum. Mekân hayvanlarda gözüyorum. Örneğin kafesin içinde tavşan gözüyorum.</p>		

EK-3 Deney ve Kontrol Grupları Ders Planları

Deney Grubu Ders Planları

Yaratıcı drama çalışmaları için hazırlanan planlar, drama uygulaması yapılacak olan grubun yapısı ve özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Katılımcıların yaşları, gelişim özellikleri, daha önce bir drama yaşantısı geçirip geçirmediği göz önünde bulundurularak hedefler belirlenmiştir. Belirlenmiş olan hedeflere uygun olarak içerik oluşturulmuştur.

BİRİNCİ OTURUM

Tarih : 21.04.2016

Yer : Toki Şehit Fikret Yükseler Ortaokulu

Süre : 80 dakika (40+40)

Konu : İletişim-Etkileşim

Grup : 13 Kız, 3 Erkek (10 – 11 yaş arası 16 katılımcı)

Yöntem : Drama

Teknik : Rol oynama,

Araç- Gereçler: Hareketli müzikler, Atık kağıtlar, Resim Kalem, Postit, Resim Kalem, Resim Fırçası

Kazanımlar :

- Bedensel açıdan kendisini ve karşısındakini tanır.
- Grup üyeleriyle iletişim kurar ve uyum sağlar.
- Başkaları ile benzerliklerini ve farklılıklarını keşfeder.
- Duygu ve düşüncelerini grupta paylaşır.

Öğretmen, katılımcılardan çember oluşturmalarını ister. Katılımcılara “Merhaba” diyerek burada bulunma amaçlarının ne olduğunu genel çerçevede açıklar. Katılımcılara yapılacak çalışmaların daha güvenilir ve sağlıklı olabilmesi için belli başlı kuralların olduğu söylenir. Bu kurallar şu şekilde sıralanır;

- Kendinize ve arkadaşlarınıza zarar verecek davranışlardan kaçınalım.
- Fiziksel ve psikolojik olarak zorlandığınızda öğretmene söyleyip bir köşede oturabilirsiniz.
- Mekana zarar verecek davranışlardan kaçınalım ve atölye sonunda mekanı temiz ve düzgün tutalım.
- Yapılacak tüm etkinlikler ve oyunlarda kazanma ve kaybetmenin olamayacağını önemli olanın verimli şekilde geçirilen drama sürecindeki kazanımların olduğu tüm katılımcılara söylenir.

Yapılan bu hatırlatmalardan sonra ilk etkinliğe geçilir.

Hazırlık-Isınma

1.Etkinlik:

Gruptan müzik eşliğinde yürümleri istenir. Daha sonra öğretmenin verdiği yönergelerle göre sırayla ayak parmaklarının ucunda, topuğuna basarak, ayakların dış yanına basarak, ayakların iç yanına basarak yürümleri istenir.

2. Etkinlik:

Öğretmen öğrencilere 'Mekanda serbest bir şekilde yürüelim' diyerek yönergelerini verir. Ve öğrenciler yürürken aşağıdaki yönergeler verilir:

- 'Karşınızdaki kişiyle göz göze gelelim.'
- 'Karşınızdaki kişiyle parmak ucunuzu dokundurarak selamlaşalım.'
- 'Karşınızdaki kişinin omuzuna dokunarak selamlaşalım.'
- 'Karşınızdaki kişinin koluna girerek selamlaşalım.'
- 'Karşınızdaki kişiyle tokalaşalım.'

Ara Değerlendirme

Öğretmen katılımcılara 'çember olalım' diyerek yönergelerini verir. Sonrasında 'Birbirinize bakarken neler hissettiniz?' sorusunu sorarak her katılımcıdan kısa bir değerlendirme alır.

3.Etkinlik :

Öğretmen katılımcılara 'Çember olalım' der. "Sırayla ismimizin baş harfi ya da ismimizin içinde geçen harflerden biriyle başlayan bir sanatçı ismi, resim malzemesi ya da görsel sanatlarla ilgili herhangi bir benzetme bulalım ve bunu söylerken benzediğimiz şeyle ilgili bütünleştirici bir hareket ve ses ekleyelim" diyerek yönergesini verir. Bulamayan kişilere öğretmen tarafından yardımcı olunur. Bir dakika düşündükten sonra öğretmen bir adım öne çıkarak "Ben Gaffar, gölge gibiyim." deyip yerine geçerek oyunu başlatır. Öğrencilerden sırasıyla bir adım öne çıkarak isimlerini söylemeleri ve benzetmelerini yapmaları istenir.

Yapılan etkinliğe ek olarak gönüllü bir öğrenci seçilir. Gönüllü öğrenciden bir adım öne çıkar. Çemberdeki diğer öğrencilere hep birlikte öne çıkan öğrencinin ismini söyler ve kişinin isimle eşleştirdiği hareketini yapar. Sırayla her öğrencinin ismi ve hareketi yapıldıktan sonra etkinlik bitirilir.

Ara Değerlendirme

Öğretmen katılımcılara 'İsimlerinizdeki harflerle eşleştirdiğiniz kelimeler size neyi hatırlatıyor?' sorusunu sorar. Gönüllü öğrencilerin cevapları dinlenir.

4.Etkinlik:

Öğretmen öğrencilere "Arka arkaya sıra halinde dizilelim ve önünüzdeki arkadaşınızın belinden hafifçe tutalım." der. Grubun en önüne geçer. Öğretmen 'Şimdi hep beraber yürüelim. En öndeki kişi zor olmamak kaydıyla istediği hareketi yapacak. Diğer arkadaşları onu taklit edecek ' diyerek yönergesini verir. Odada bir tur atıldıktan sonra en öndeki öğrenci en arkaya geçerek oyun devam ettirilir. Her öğrencinin en az bir kere gruba yön vermesi sağlanarak etkinlik devam ettirilir.

5.Etkinlik :

Öğrencilerden mekanda kendilerine bir yer bulmaları ve gözlerini kapatıp sırt üstü uzanmaları istenir. Müzik eşliğinde öğretmen aşağıdaki yönergeleri verir:

"Güneşli ılık bir bahar günü çimenlerin üzerinde sırtüstü uzanmış, kuş sesleri eşliğinde doğanın keyfini çıkarıyorsun. Baharda açan çiçeklerin kokusunu alıyorsun.Derin bir nefes alarak çiçeklerin tüm kokusunu içine çekiyorsun. Bu arada tatlı ve hafif bir rüzgar esiyor. Rüzgarı teninde hissediyorsun. A a o da ne minicik bir kanarya kuşu, uçarak yanına gelip alnına konuyor. Sakın kıpırdama, kaçmasın.... Minnacık ayaklarıyla burnuna geliyor...Sakın hareket etme, yoksa kaçır...Minik kuş şimdi çenende. Öylece duruyor....Derken göğsünün üzerine geldi... Sonra elinin üzerine kondu... Sıcacık ve yumuşacık tüyleri var....Tek ayağını kaldırdı ve öteki ayağının üzerinde öylece duruyor. Şimdide ayağıma doğru yürüyor...Ayağının üzerinde tüylerini kabarttı, boynunu ileri doğru uzattı... Sanırım onu rahatsız etmediğin için seni çok sevdi. Derken minik kuşumuz uçmaya hazırlanıyor... Ve minik kuşumuz uçtu....Şimdi üçe kadar sayacağım. Üç dediğimde gözlerimizi açalım, biraz bekledikten sonra yavaşça doğrulalım.

Değerlendirme**6.Etkinlik:**

Öğretmen öğrencilere aşağıdaki soruları sorarak her katılımcıdan oturumla ilgili duygusunu ve düşüncesini alır.

- Birinci etkinlikte farklı şekillerde selamlaştık. Bu tür selamlaşma şekilleri sırasında neler hissettiniz?
- Tüm grupla hareket ederken neler hissettiniz. İsimleri ve eşleştirdiğiniz hareketleri hatırlayabildiniz mi?
- Öndekinin aynısını yap etkinliğinde zorlandığınız durumlar oldu mu? Neden?
- Gözlerinizi kapattığımızda neler hissettiniz? Farklı kuş sesleri duyabildiniz mi? Baharda açan çiçeklerin kokusunu alabildiniz mi? Esen tatlı, hafif rüzgarı teninizde hissettiniz mi?
- Kuşun alnınıza konması ve sonrasında bedeninizin belli yerlerinde gezinmesi sizde nasıl bir duygu ve his uyandırdı? Kuşun sıcak ve yumuşacık tüylerini hissettiniz mi?
- Son olarak bugün yaşadıklarımız hakkında konuşmak isteyen var mı?

İKİNCİ OTURUM

Tarih : 22.04.2016

Yer : Toki Şehit Fikret Yükseler Ortaokulu

Süre : 3 ders saati (40+40+40)

Konu : Bir Sanat Eserindeki Sanat elemanları (Öğeleri) ve Tasarım İlkeleri

Grup : 13 Kız, 3 Erkek (11 – 12 yaş arası 16 katılımcı)

Yöntem : Drama

Teknik : Rol Oynama, Doğaçlama, Calandırma

Araç- Gereçler: Hareketli müzikler, Sanat Eleştirisi Formu, Atık kağıtlar, Resim Kalem, Postit, Sanat elemanları (Öğeler) ve Tasarım İlkelerini Gösterir Dijital Baskılar

Kazanımlar :

- Sanat elemanlarını (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekan/uzam) ve Tasarım İlkelerini (ritim, denge, oran-orantı, vurgu, hareket, zıtlık) ifade eder.
- Bir sanat eserinin oluşmasında Sanat elemanlarının (öğeler) ve Tasarım İlkelerinin önemini fark eder.
- Farklı sanatçıların sanat eserlerini açıklarken Sanat elemanlarını (öğeler) ve Tasarım İlkelerini kullanır.
- İşitme, görme, duymanın plastik sanatlarda ve yaratmadaki önemini fark eder.

Hazırlık-Isınma

1.Etkinlik: Resim Sepeti

Öğrenciler çember olur. Her öğrenciye atık malzemelerden hazırlanmış kağıtlar verilir. Daha sonra öğretmen ' Bu kağıtları ayaklarımızın altına koyalım' diyerek yönergelerini verir.

Öğretmen önceden renkli yaka kartları hazırlar. Kartların üzerinde Sanat elemanlarını (öğeler) ve Tasarım İlkelerinin isimleri " vardır. Her öğe en az üç kez yazılmıştır. Yazılan kelimeler boş bir torbaya konur. Her öğrenci hazırlanan kartlardan bir tane torbadan çeker ve yakalarına yapıştırır. Öğretmen kendisine bir yaka kartı alır.

Öğretmen öğrencilere ' Yaka kartlarımızı atölye sonuna kadar taşıyalım. Bu yaka kartlarında yazılmış olan öğe ya da ilke kendi isimlerimiz. İlk ebe ben olacağım. Ve bir kelime söyleyeceğim. Yaka kartında bu kelimeyi taşıyanlar yer değiştirerek, çemberde boşalan yerlere geçmeye çalışacak. Üzerinde durduğumuz kağıtların üstüne gelelim ve kendi yerimiz dışında bir yere geçmeye çalışalım. açıkta kalan kişi yerni ebemiz olacak ' diyerek yönergelerini verir.

Daha sonra öğretmen öğe ve ilkelerden herhangi birinin ismini (örnek. çizgi) söyleyerek oyunu başlatır. Çemberdeki çizgiler yer değiştirir. Çizgiler yer değiştirirken ebe de çemberdeki boşalan yerlerden birinde kendisine yer bulmaya çalışır. Bu koşuşturmada bir kişi yer bulamayacağı için açıkta kalır ve aynı ebe olur. Çemberin ortasına gelen ebe, başka bir öğenin ismini söyleyerek oyunu devam ettirir.

Oyun belli bir süre devam ettikten sonra çemberin ortasına gelen ebeye öğretmen, aynı anda iki veya daha fazla öğenin ismi söyleyebileceğini belirtir. Öğretmen 'Resim sepeti diyerek çemberdeki tüm öğeler aynı anda yer değiştirir' yönergelerini ekleyerek oyunun devamını sağlar.

Ara Değerlendirme

Öğretmen katılımcılara Etkinlikte kullandığımız Sanat elemanlarını (öğeler) ve Tasarım İlkeleri ne olabilir? Size neyi çağırıyor? sorusunu sorar. Öğrencilerin cevapları dinlenir.

2.Etkinlik :

Lider, katılımcıların mekanda serbest bir şekilde yürümelerini ister. Yürüme esnasında katılımcılara şu yönergeler verilir:

- Çok lezzetli bir çikolata parçası yiyorsunuz.
- Ekşi bir üzüm yiyorsunuz.
- Tuzlu su içiyorsunuz.
- Limon suyu içiyorsunuz.
- Bahçede yakılan odun ateşinin kokusunu burnunuza geliyor.
- Kozmetik dükkanında parfüm kokusu burnunuza geliyor.
- Lokantadan geçerken döner kokusu burnunuza geliyor.
- Birden balon patlamasını duyuyorsunuz.
- İçerden gelen bir hışırtıyı duyup ne olduğuna karar veriyorsunuz.

- Uzaktan gelen bir satıcının sesini işitiyorsunuz.
- Elektrikler kesilmiş ve dolabınızda giysinizi arıyorsunuz.
- Çamaşır sepetinde çorabınızı arıyorsunuz.
- Kaybolan iğnenizi arıyorsunuz.
- Buz parçasına dokunuyorsunuz.
- Tarağın dişlerine dokunuyorsunuz.
- Pamuğa dokunuyorsunuz.
- Taşa dokunuyorsunuz.
- Karın üstünde yürüyorsunuz.
- Yağmurda ıslanıyorsunuz.
- Sobanın yanında duruyorsunuz.

Daha sonra 'Şimdi içinde bulunduğumuz mekanın/sınıfın her yerine dikkatlice bakalım. Duvara, tahtaya, plastiğe,cama dokununuz ve tüm bunlara dokunduğunuzda ne hissediyorsunuz?

- Mekanın hangi renkleri var.
- Mekanın bulunan eşyaları nelerdir?
- Mekanın geometrik biçimleri var mı ve bunlar nelerdir?
- Mekanın herhangi bir yerinden gelen koku var mı?
- Şimdi mekanın olduğunuz yerde durunuz ve gözlerinizi kapatın bir an kendinizi dinleyin.
- Duyduğunuz sesler neler? O sesleri dinleyin.
- Şimdi kulağınıza çok sevdiğiniz bir müzik sesi geliyor onu dinleyin.
- Ardından istemediğiniz ve sizi rahatsız eden sesler işitiyorsunuz.

diyerek yönergesini verir.

Ve ekler 'Şimdi de çok beğendiğiniz ve sizi derinden etkileyen resim veya bir heykel hayal edelim. Resmin veya heykelin ne olduğuna siz karar vereceksiniz. O resme ya da heykeli dikkatlice bakalım. Heykel veya resimde neler görüyorsunuz? Şimdi de gözlerimizi yavaşça açalım. Olduğunuz yerdesiniz.'

Öğretmen öğrencilerden dokunduğu kişinin gördüğü resmi veya heykeli birkaç cümleyle anlatmasını ve resimde ya da heykelle en çok dikkatini çeken şeyin ne olduğunu söylemesini ister.

Ara Değerlendirme

Öğretmen az önceki etkinliğe yönelik aşağıdaki soruları sorar. Gönüllü öğrenciler cevaplarını paylaşır.

- Neler yaşadınız ve neler hissettiniz?
- Yönergeleri uygularken zorluk çektiniz mi? Nerelerde zorluk çektiniz?
- Yaptığımız bu etkinlikte hangi duyu organlarımızı kullandık?
- Gördüğünüz resmi ve heykeli anlatırken zorlandınız mı?

3. Etkinlik:

Öğrenciler çember olur. Öğrenciler, önceden hazırlanan Sanat elemanlarını (öğeler) ve Tasarım İlkelerinin isimlerinin yazılı olduğu yaka kartlarından bir tanesini torbadan çıkar ve yakalarına yapıştırır. Öğretmenin kendisi de torbadan bir kart çıkar ve yakasına yapıştırır. Lider kendi yaka kartını göstererek " ben bir resme baktım içinde (kartında yazılı olan öğe; doku) doku vardı" diyerek mekanın ortasında bedenini söylemiş olduğu öğeye benzetir. Çemberdeki herhangi bir kişinin yakasında yazılı olan öğeyi (renk) seslendirerek " ama renk yoktu" diyerek belirlediği kişinin yerine geçerek oyunu başlatır. Renk öğesinin yazılı olduğu katılımcı da bir başka katılımcının yakasında yazılı olan öğeyi aynı cümle içerisinde kullanarak etkinliği devam ettirir. Tüm öğelerin etkinliğe katılmasıyla oyun sonlandırılır.

4.Etkinlik :

Tasarım ilke ve öğelerinin bulunduğu bilgi kartları lider tarafından renkli kartonlar üzerine yazılarak hazırlanır. Bilgi kartlarındaki Sanat elemanlarını (öğeler) ve Tasarım İlkelerini açıklayan yazıların anlaşılabilir, kısa ve öz olmasına dikkat edilir. Yazılan bu bilgi kartları kapalı bir biçimde atölyenin zeminine dağınık bir şekilde bırakılır. Öğretmen katılımcılara 'Müzik eşliğinde kâğıtlara basmadan yürüelim. Müzik durduğunda yerdeki hangi kağıda yakınsak, o kağıdı alıp okuyalım. Müzik başladığında okuduğumuz kağıtları kapalı bir şekilde aynı yere bırakıp tekrar yürüelim.' diyerek yönergesini verir.

Müziğin her duruşunda yeni bir bilgi kartı alınıp okunur. Bu etkinlik herkes tarafından bilgi kartlarının çoğu okunana kadar devam eder.

5.Etkinlik:

Sınıfın duvarlarına çizgi, şekil, ışık- gölge, doku, renk, biçim, değer, ton, mekan gibi sanatsal düzenleme öğelerinin yer aldığı, daha önceden seçilmiş sanat eserleri asılır. Her öğrenciye yeteri kadar postit dağıtılır. Öğretmen katılımcılara "Bu eserleri inceleyelim ve eserlerde kullanılan Sanat elemanları (öğeler) ve Tasarım İlkelerini bulalım.

Bulduğumuz öğe ve ilkelerin isimlerini ellerimizdeki postitlere yazalım, eserlerin altına yapıştırılm' diyerek yönergesini verir.

Katılımcılara kendilerinden önce yazılan öğe ve ilkelere bakmayıp, o an kendileri için eserlerdeki öğe ve ilkelerin ne ise onu yazmaları şeklinde hatırlatma yapılır. Etkinlik bitiminde tüm eserler gezilerek yazılan ortak kelimeler lider tarafından kalemle daire içine alınır.

Daha sonra ikili gruplar oluşturulur. Guruplar önceden hazırlanmış kartları torbadan çeker. Kartın üst kısmında sanat eseri, alt kısmında öğe ve ilkelerden iki isim yazılıdır. Öğretmen katılımcılara 'Kartınızın üst kısmında ismi yazılı olan sanat eserini de duvarda bulup alalım. Seçmiş olduğunuz eseri, kartınızın altında yazılı olan sanat elemanları ve tasarım ilkelerine göre tanıtacak bir sunum hazırlayalım' diyerek yönergesini verir.

Gruplara 5 dk süre verilir. Her grubun sırayla eserlerini sunmaları sağlanır.

Canlandırma

6. Etkinlik

Lider katılımcılara 'Karşınızda hayali büyük bir tablo var. Fakat bu tablo henüz sanatçısı tarafından oluşturulmamış. Bu hayali tabloyu tasarım öğelerinden birini seçerek oluşturalım. Bu durumda sizler konuşan canlı birer tasarım ögesisiniz. Tablonun içerisine girip orada kendinize bir yer bulmanız ve sizden sonra gelecek öğelere izin vermemeniz gerekiyor. Eğer gelirlerse neden buraya geldiklerini sormalı ve onlara kendilerine gerek duyulmadığını söylemelisiniz. Eğer izin verecekseniz onlardan tabloda bulunmasını gerektiren bir sebep söylemelerini isteyeceksiniz' diyerek yönergesini verir.

Sonradan tabloya giren katılımcılardan (öğelerden) ben (biz) olmadan tablonun eksik kalacağı, çünkü...ile başlayan bir cümleyi tamamlamaları istenir. Lider el çırpar ve bir öğe tabloya dahil olur. Her katılımcıya tasarım öğelerinin o ana kadar hangisi söylenmemişse onunla dahil olunacağı hatırlatılır. Her giden kişi bir önceki kişinin sorularına cevap verir. Tüm katılımcılar tabloya dahil olana kadar etkinlik devam ettirilir.

Değerlendirme

6. Etkinlik

Öğretmen katılımcılara ' Şimdiye kadar üzerinde konuştuğumuz eser örneklerimiz mekanda serili bulunuyor. Arkadaşlar bu eserlerden birine karar verelim ve onu uzaktaki arkadaşınıza anlatmak için bir mektup yazalım. Arkadaşınız resmi ve heykeli görmediği için sanat elemanları (öğeleri) ve tasarım ilkelerini kullanarak resmi ve heykeli anlatmaya çalışalım. Mektubumuza resmin veya heykelin ismini yazarak başlayalım.' diyerek yönergesini verir.

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Tarih : 28.04.216

Yer : Toki Şehit Fikret Yükseler Ortaokulu

Süre : 3 ders saati (40+40+40)

Konu : Eser Eleştirisi Yöntemi (Tanımlama, Çözümleme, Yorum, Yargı)

Grup : 13 Kız, 3 Erkek (11 – 12 yaş arası 16 katılımcı)

Yöntem : Drama

Teknik : Rol Oynama, Doğaçlama, Donuk İmge, Calandırma

Araç- Gereçler: Hareketli müzikler, Sanat Eleştirisi Formu, Atık kağıtlar, Resim Kalem, Postit, Sanat elemanları (Öğeler) ve Tasarım İlkelerini Gösterir Dijital Baskılar

Kazanımlar

- Sanat eserini değerlendirmek için sanat eleştirisi yöntemini (Tanımlama, Çözümleme, Yorum, Yargı) kullanır.
- Sanat eserini tanımlarken, çözümlerken, yorumlarken ve yargılarken eleştirel düşünme becerilerini kullanır.
- Sanat Eleştirisi yönteminde Sanat elemanları ve Tasarım İlkelerini ifade eder.

Hazırlık-Isınma

1.Etkinlik

Öğretmen öğrencilere çember olmalarını söyler. Grup sayısına göre dörder kişilik gruplar oluşturulur. Her gruba Tanımlama, Çözümleme, Yorumlama ve Yargılama aşamalarının isimleri verilir. Salonun çalışma ortamının içinde bütün grup dağınık bir şekilde yerini alır. Yürümeye uygun bir müzik sesi, herkesin rahat duyabileceği yükseklikte açılır. Grup önce müziği dinler, “müziğin gizemini” duyumsamaya çalışır. Grup başlama işaretini aldıktan sonra, müziğe uyarak yürür. Tanımlama, Çözümleme, Yorumlama ve Yargılama aşamalarının isimleri verilen tüm gruplar müzik eşliğinde mekan içerisinde karışık bir şekilde yürürken belli bir süre sonra öğretmen tarafından müzik durdurularak aşağıdaki yönergeler sırayla verilir ‘İkili olalım, üçlü olalım, dörtlü olalım, beşli olalım’. Verilen yönergelere yetişemeyen, geç eşleşen gruplar oyun dışında kalır. Öğretmenin ‘tüm gruplar’ yönergesiyle birlikte her öğrenci kendi grup arkadaşlarıyla bir araya gelmeye çalışır.

2.Etkinlik:

Öğrenciler üçer kişilik grup oluşturur. Her grup sanat elemanları ve tasarım ilkelerinden birini seçer. Her grup başlama işareti alındıktan sonra alanda karışık bir şekilde yürür. Öğretmen tarafından sanat elemanları ve tasarım ilkelerinden biri (çizgi) söylendiğinde tüm eşler birleşip kendi bedenlerini kullanarak söylenen (çizgi) öğeyi donuk imgeyle oluşturmaya çalışır. Bu esnada donan gruplara (öğelere) öğretmen tarafından dokunularak öğenin özelliklerinin ne olduğu sorulur. Örnek; Çizgi ögesine " ne tür bir çizgisiniz " gibi.

Yönergeler aşağıdaki şekilde verilir. Her yönergeden sonra öğe ismi değiştirilir.

- Kendi bedeninizle Çizgi ögesini oluşturunuz. " Ne tür bir çizgisiniz? "
- Kendi bedeninizle Nokta ögesini oluşturunuz. " Nasıl bir noktasınız? "
- Kendi bedeninizle Renk ögesini oluşturunuz. "Renk ögesinde kıyafetlerindeki renkleri kullanabilirsiniz" yönergesi verilir. " Hangi renklersiniz? "
- Kendi bedeninizle Doku/Örüntü ögesini oluşturunuz."Nasıl bir dokusunuz?
- Kendi bedeninizle Şekil / Biçim ögesini oluşturunuz. " Şekliniz / Biçiminiz nedir?" "Geometrik mi? Organik mi?"
- Kendi bedeninizle Mekan/Uzam ögesini oluşturunuz. " Nasıl bir mekansınız?" " Dolu mu ? Boş mu? "
- Kendi bedeninizle Ritim ilkesini oluşturunuz. "Düzenli mi? Düzensiz mi? "
- Kendi bedeninizle Denge ilkesini oluşturunuz. " Simetrik mi? Asimetrik mi? "
- Kendi bedeninizle Oran-Orantı ilkesini oluşturunuz. " Gerçeğine uygun mu? Gerçeğinden büyük ya da küçük mü? "
- Kendi bedeninizle Vurgu ilkesini oluşturunuz. "Vurguyu neyle verdin? Nasıl kullandın?"
- Kendi bedeninizle Hareket ilkesini oluşturunuz. "Nasıl bir hareketin var? Hareketini neyle sağladın? "
- Kendi bedeninizle Zıtlık ilkesini oluşturunuz. " Zıtlığı neyle oluşturdu? "

3.Etkinlik

Etkinliğin başında Tanımlama, Çözümleme, Yorumlama ve Yargılama aşamalarının isimleri verilen gruplar tekrar bir araya gelir. Öğretmen gruplara ‘ Biraz önce kendi bedenlerinizi kullanarak oluşturduğunuz sanat elemanları ve tasarım ilkelerini de göz önünde bulundurup bir tablo/resim ya da heykel oluşturalım. Tabloyu oluştururken öğe ve ilkelerden istenileni alıp tablo veya heykelde kullanabilirsiniz. Oluşturduğunuz resim ya da heykele bir isim de bulalım’ diyerek yönergesini verir. Gruplara hazırlanmaları için 5 er dakika verilir.

Her grup tablo ve heykellerini diğer grupların önünde sergiler. Sergilenen heykel ve resimler üzerine konuşulur.

Canlandırma

4.Etkinlik:

Öğrenciler mekanda karışık bir şekilde yürür. Öğretmen öğrencilere ‘ olduğumuz yerde duralım. En yakınımızdaki kişilerle bir araya gelelim. Dört grup oluşturalım.’ Diyerek yönergesini verir. Oluşan gruplara sırasıyla Tanımlama, Çözümleme, Yorumlama ve Yargılama aşamalarının isimleri verilir. Grupların her birine önceden seçilmiş eserler gösterilir ve her gruba öğretmen tarafından bir eser verilir. Öğretmen her gruba ‘Size verilen eserlerin oluşturulduğu zamanın öncesinde ve sonrasında neler

yaşadığını canlandırılmıy' diyerek yönergesini verir. Canlandırılan eserler gruplar önünde sergilenir ve eserin hangi eser olduğu bulunmaya çalışılarak üzerine konuşulur. 'Eserlerde eleman ve ilkeler var mı?', ' Bu eleman ve ilkeler nasıl oluşturulmuş?'.. gibi sorularla tüm grupların katılımı sağlanır.

Değerlendirme

5.Etkinlik:

Üçer kişilik gruplar oluşturulur. Öğretmen yere karışık halde eserler bırakır. Her grup yere bırakılan eserlerden birer tane seçer. Öğretmen gruplara "Eğitsel Eleştiri" yaprağını dağıtır ve onlardan 'seçtiğiniz eser üzerinden Tanımlama, Çözümleme, Yorumlama ve Yargılama aşamalarını içeren bir paragraf cümlesi yazmaları istenir. Bu yazılanların içerisinde sanat elemanları ve tasarım ilkelerinin olmasına özen gösterelim' diyerek yönergesini verir.

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Tarih : 30.04.2016

Yer : Toki Şehit Fikret Yükseler Ortaokulu

Süre : 3 ders saati (40+40+40)

Konu : Ressam Pieter Brueghel ve "Çocuk Oyunları" Adlı Tablosu

Grup : 13 Kız, 3 Erkek (11 – 12 yaş arası toplam 16 katılımcı)

Yöntem : Drama

Teknik : Rol Oynama, Doğaçlama, Calandırma

Araç- Gereçler: Çocuk Oyunları Tablosunun Tıpkıbasımı (Dijital Baskı), Hareketli müzikler, Sanat Eleştirisi Formu, Atık Kağıtlar, Resim Kalem, Postit, Bir Sanat Elemanları (Öğeler) ve Tasarım İlkelerini Gösterir Dijital Baskılar

Kazanımlar :

- Pieter Bruguel ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur.
- Çocuk Oyunları tablosunda ele alınan tema, konu ve sembolleri tanımlar.
- Çocuk Oyunları tablosunda Sanat elemanları ve Tasarım İlkelerini ifade eder.
- Sanat eserini tanımlarken, çözümlerken, yorumlarken ve yargılarken eleştirel düşünme becerilerini kullanır.

Hazırlık-Isınma

Bütün grup çember olur. Grup çemberdeyken öğretmen öğrencilere 'Merhaba, bugünkü çalışmanın verimli geçmesini diliyorum ' der ve gruba paylaşmak istedikleri bir şeyin olup olmadığını sorar. Grupta konuşmak isteyenleri dinledikten sonra ilk etkinliğe geçilir.

1.Etkinlik:

Grup çemberdeyken öğretmen öğrencilere 'Birazdan hep beraber uzun bir yolculuğa çıkacağız. Bu yolculukta harika manzaralar göreceğiz.Yolda karşılaşacağımız insanlarla konuşacağız, düşüncelerine katılacağız ve belki de iş yaparken onlara yardım edeceğiz. Yolculuğa hazır mıyız? ' diyerek yönergesi verir. Daha sonra bu yolculukta sırasıyla aşağıdaki yönergeler verilir:

- Serbest olarak yürüyoruz.
- Sırasıyla yavaş, hızlı ve daha hızlı yürüyoruz
- Şimdi yavaş, daha yavaş yürüyerek duruyoruz ve kollarımızı havaya kaldırarak esniyoruz.
- Daha sonra kollarını serbest olarak yere bırakıyoruz.
- Kollarımız yerdeyken sağa sola sallıyoruz.
- Şimdi tekrar yürümeye başlıyoruz.
- Çok sık ağaçların olduğu bir ormanda yürüyoruz.
- Balçık çamurla kaplı bir tarlada yürüyoruz.
- Nehir kıyısında yürümeye çalışıyorsunuz, kıyıda kaygan taşlar var dikkat edin, sürekli kayarak yürüyorsunuz.
- Gece oldu. Gecenin karanlığında yolunuzu bulmaya çalışıyorsunuz.
- Şimdi kendinize bir yer bulup uyuyorsunuz. (Müzik açıp biraz bekletilir)
- Sabah oldu yola koyulma zamanı daha çok uzun bir yolumuz var, tekrar yürüyoruz.
- O da ne! Yolda ellerinde sopayla dolaşan insanlar var. Görme engelli insanlar... Onları gördükten sonra yolunuza devam ediyoruz.

- Yolda tarlada çalışan insanlarla karşılaşılıyor. Onlara uzaktan el sallıyoruz.
- Şimdi de kalabalık ve neşeli bir düğünle karşılaşılıyor. Onlara katılıp oyunlarını oynuyoruz. (Düğün müziği eşliğinde)
- Oradan ayrılıp dağın yüksek tepelerine tırmanıyoruz. Zor bir tırmanış bu.
- Yükseklerde kar var. Karla kaplı köylerden geçiyoruz.
- Kar temizleyenler, karda kayanlar, avlanan insanlar, askerler, birbirleriyle şakalaşan insanlarla karşılaşılıyor.
- Toplanmış bir konuyu konuşan gruplar, kavga edenler, sakat insanlar, ekmek pişirenler, ağacın altında dinlenenler, tarladan eve dönenlerle karşılaşılıyor.
- Yüksek ve deniz manzarası olan bir yerden geçip evimizin yolunu tutuyoruz.
- Yolculuğumuzun sonunda eve dönüp güzel bir uyku çekiyoruz. Çok yorulduk gözlerimizi kapatıp dinleniyoruz (Müzik eşliğinde).

Öğretmen öğrencilere ‘Gözlerimizi yavaşça açalım. Şimdi de bakalım bu yolculuğumuzda nelerle karşılaşmışız? Der ve öğrencilere Brugel’ in çalışmalarının olduğu sergi gezdirilir. Öğrencilerin eserler üzerine konuşmaları sağlanır.

Ara Değerlendirme

Öğrencilere ‘Neler yaşadınız?, Neler hissettiniz?, Nerede zevk aldınız?, Nerede zorluk çektiniz?’ soruları sorulur. Sırayla duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri sağlanır.

2.Etkinlik:

Öğrenciler ikili grup oluşturur. Öğretmen tarafından ikililerden biri ebe olarak belirlenir, yengeç veya balık ağı olur. Diğer eşleşenler ise bu yengeç ve balık ağına yakalanmamak için eşleriyle beraber mekan içerisinde koşarlar. Oyun başladığında ebe olan kişiler ayrılmadan diğer kişileri yakalamaya çalışırlar. Yakalananlar yengenin yeni kolları olurlar / yakalananlar ağın parçası olurlar. Herkes yakalanıncaya kadar oyun devam eder. Eğer ağ koparsa yeni iki kişi ebe olarak seçilir.

3.Etkinlik:

Öğretmen tarafından 150 x 300 cm boyutlarında dijital baskısı yapılan çocuk oyunları tablosu öğrencilerin görebileceği yere asılır. Tüm grup çemberde toplanır. Öğrenciler üçer kişilik grup oluşturur. Oluşan gruplara birer tane kart dağıtılır. Öğretmen ellerinde kart olan tüm grupları tablonun önüne davet eder. Gruplardan tabloyu belli bir süre dikkatlice incelemeleri istenir. Bu esnada öğretmen aşağıdaki yönergeleri verir.

- Tabloda neler görüyorsunuz?
- Burası neresi olabilir?
- Tablodaki kişiler kim? Birbirlerini tanıyorlar mıdır?
- Gördüğünüz kişiler ne yapıyor olabilirler?
- Elleri ve kullanmış oldukları malzemeler ne olabilir?
- Bu kişiler neden bir aradalar?
- Eğer koku almış olsanız burnunuza nasıl kokular gelir.
- Şu an sesleri işitmiş olsanız nasıl sesler duyarsınız?
- En uzak ve en yakın yerleri görüyor musunuz? Orada neler oluyor.
- Sizce en kalabalık yer neresi olabilir?
- Gördüğünüz başka şeyler var mıdır?

Belli bir süre sonra gruplara şu yönergeler verilir: ‘Şimdi her grup tablodaki bir oyunu seçecek ve bu oyunu ellerindeki karta yazacaklar. Kartlarda başlıklar halinde yazılı olan cümlelerin altını seçtikleri bu oyuna göre dolduracaklar. Burada önemli olan doldurduğunuz alanları cümle şeklinde yazmanız ve kartı okuduğumuzda tabloda seçtiğiniz oyunu diğer kişilerin bulabilmesi.’ Kartlarda yazılı olan başlıklar: Oyunun adı, oyunun nasıl oynandığı, oyunun nerede oynandığı.

4.Etkinlik:

Beşer kişilik gruplar oluşturulur. Gruplardan ellerindeki kartta geçen oyunu ya da olayı donuk imgeyle göstermeleri istenir. Seçilen oyunlar üzerine konuşulur.

Canlandırma

5.Etkinlik:

Öğretmen öğrencilere ‘Biraz önceki etkinlikte göstermiş olduğunuz fotoğraf karesini canlandırılm’ diyerek yönergesini verir.

Değerlendirme

6.Etkinlik:

Öğretmen ‘Bizler Peter Brugel ile ilgili mektup yazacağız. Ve bu mektuplar zaman kapsülüne koyulacak. Mektuplar 2116 yılınca açılacak. Sizler 100 yıl sonra açılacak olan bu mektuplarda Peter Brugel’i anlatmak için neler yazmak istersiniz?’ diyerek yönergesini verir.

7.Etkinlik:

Daha sonra öğretmen öğrencilere "Çocuk Oyunları" tablosu ile ilgili "Eğitsel Eleştiri" yaprağını dağıtır. Öğrencilerden eserle ilgili tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarındaki soruları cevaplamaları istenir.

BEŞİNCİ OTURUM

Tarih : 05.05.2016

Yer : Toki Şehit Fikret Yükseler Ortaokulu

Süre : 3 ders saati (40+40+40)

Konu : Ressam Wassily Kandinsky ve "Mavi Gökyüzü (Sky Blue)" Adlı Tablosu

Grup : 13 Kız, 3 Erkek (11 – 12 yaş arası toplam 16 katılımcı)

Yöntem : Drama

Teknik : Rol Oynama, Doğaçlama, Calandırma, Donuk İmge, Öğretmenin Rolde Olması, Konuşma Halkası

Araç- Gereçler: Mavi Gökyüzü (Sky Blue) Tablosunun Tıpkıbasımı (Dijital Baskı), Hareketli müzikler, Sanat Eleştirisi Formu, Atık Kağıtlar, Resim Kalem, Postit, Bir Sanat Elemanları (Öğeler) ve Tasarım İlkelerini Gösterir Dijital Baskılar

Kazanımlar :

- Vasiliy Kandinskiy ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur.
- Mavi Gökyüzü tablosunda ele alınan tema, konu ve sembolleri tanımlar.
- Mavi Gökyüzü tablosunda Sanat elemanları ve Tasarım İlkelerini ifade eder.
- Sanat eserini tanımlarken, çözümlerken, yorumlarken ve yargılarken eleştirel düşünme becerilerini kullanır.

Hazırlık-Isınma

Bütün grup çember olur. Grup çemberdeyken öğretmen öğrencilere ‘Merhaba, bugünkü çalışmanın verimli geçmesini diliyorum ‘ der ve gruba paylaşmak istedikleri bir şeyin olup olmadığını sorar. Grupta konuşmak isteyenleri dinledikten sonra ilk etkinliğe geçilir.

1.Etkinlik:

Tüm grup çemberde toplanır. Öğretmen hareketli bir müzik açar ve elinde tuttuğu fırçayı mekanda serbest şekilde yürüyen öğrencilerden birine vererek oyunu başlatır. Grup üyeleri elindeki fırçayı, müzik devam ettiği sürece ‘Fırça bende değil.’ diye bağırarak başka bir arkadaşına verir. Müzik kesildiğinde fırça kimin elinde kaldıysa o oyun dışı kalır. Fırça elinde olduğu kişiden kaçanlar, fırça eline verildiğinde almayanlar da oyundan çıkarılır kuralı hatırlatılır. Öğrencilerin tümünün fırçayı eline almasıyla oyun sonlandırılır.

2.Etkinlik:

Grup çember olur. Öğretmen öğrencilere ‘Sırasıyla kendimizi bir Nokta, Çizgi, Renk, Şekil / Biçim olarak hayal edelim. Nasıl bir çizgi olmak isterdiniz?, Nasıl bir nokta olmak isterdiniz?, Nasıl bir renk olmak isterdiniz?, Nasıl bir geometrik şekil/biçim olmak isterdiniz?’ diyerek yönergesini verir. Daha sonra öğretmen çemberdeki öğrencilerden isteyen kişilerin çemberin ortasına gelip sorulardan birine karşılık gelen düşünceyi kendi bedeniyle oluşturmalarını ister. Çemberin ortasına gelen her öğrenciye

bedeniyle oluşturduğu öge ile ilgili bazı sorular yöneltilebilir. Örneğin "Nasıl bir noktasin ve bir nokta olarak ne hissediyorsun " vb.

3.Etkinlik

Öğretmen müze görevlisi olarak role girer ve katılımcılar da sergiyi gezen öğrencilerdir. Sınıfta oluşturulan Kandisky müzesinde sanatçının eski döneme ait eserleri sergilenmektedir.

Müzedeki eserler sırasıyla gezilir. Müzede yer alan eserler; Kendi portresi, Claude Monet,Ot Yığınları – 1891, Eski Kasaba – 1902, Mavi Binici-1903, Rengarenk Hayat – 1907, Mavi Dağ – 1908, Kompozisyon için Çalışma – 1910, Doğaçlama 11 – 1910, Troyka ile Boyama – 1911, Lirik – 1911, İzlenim 3, Doğaçlama – 1912, Kompozisyon 7 – 1913, Küçük Zevkler – 1913, Moskova-1916, Beyaz Üzerine 2 – 1923, Kompozisyon 8 – 1923, Sarı, Kırmızı, Mavi – 1925, Gül Üstüne – 1926

Öğretmen tarafından 150 x 300 cm boyutlarında dijital baskısı yapılan Mavi Gök tablosu öğrencilerin görebileceği yere asılır. Müze görevlisi tüm grupları tablonun önüne davet eder. Öğretmen öğrencilere ‘Şimdi de sanatçının en önemli eserine geldik;Mavi Gök (Sky Blue) dedikten sonra müze görevlisi tarafından tabloyla ilgili bilgiler verilir: ‘Sanatçımız, Vasiliy Kandinskiy,eserin oluşturulma dönemi: 1940, eserin türü, soyut sanat’ der ve ekler: ‘Mavi Gök adlı resimde bakıldığında çok sayıda renkli form ve şekiller gök mavisi fonda yüzmektedir. Kandinskiy doğada gözle görülmeyen mikro ve makro kozmik şeylerin çekiciliğini keşfetmiş ve aynı zamanda bu şeylerin içsel ruhlarının olduğunu şu sözleriyle dile getirmiştir: "Her şeyde bulunan bu gizli ruhun teleskopla veya mikroskopla görülmesine ben içsel görüş diyorum. Bu görüş dıştaki sert kabuğu delerek içeri girer. Şeylerin dışsal formları yerine içtekileri algılamamızı ve tüm duyularımızla içsel nabız atışlarını fark etmemizi sağlar” Mavi Kandinskiy için ruhsal yönü en güçlü renktir. ‘

Ayrıca müze görevlisi sanatçının bir anekdotunu aktarır:

"Sanatçı evinin duvarındaki resimlerinin birini baş aşağı görünce asılı resmin figürden kurtulmuş resim olduğunu keşfetmiş ve o anı şöyle anlatıyor.Paletlerimle çalışmadan yeni gelmişim, dalgındım ve bitirdiğim çalışmamı düşünüyordum. İşte bu sırada anlatılmayacak kadar güzel bir iç pırıltı ile parlayan bir tablo gördüm. İlk hayretle durup kaldım, sonra hemen biçim ve renkten başka bir şey görmediğim ve içerikçe anlaşılabilir olan bu muammalı resme yaklaştım ve gördüm ki benim yapmış olduğum ve yanlamasına duvarda asılı duran tablo idi. Artık kesin olarak biliyordum ki obje (nesne) resimlerime zararlı olmaktaydı."

Canlandırma

5.Etkinlik:

Öğrenciler ikili grup oluşturur. Oluşan gruplara öğretmen ‘Kendinizin bir ressam olduğunu farz edin. Zengin ve soyut eserlerine çok meraklı bir müşteriniz sizin atölyenize geliyor. Sizin elinizde de Kandinskiy’ nin mavi gök adlı eseri bulunuyor. Soyut sanat eserleri hakkında oldukça bilgili olmasına rağmen sanat eserini alıp almama konusunda da kararsızlık yaşıyor. Bu eseri ona nasıl anlatırsınız ve ona eseri nasıl satarsınız?’ diyerek canlandırma konusunu verir.

Değerlendirme

6.Etkinlik:

Öğretmen eline aldığı fırçayı kendisinden başlayarak sırayla öğrencilere verir. Öğretmen fırçayı vermeden önce ‘Fırçayı eline alan öğrenci Mavi Gök adlı tabloya dair sanat elemanları ve tasarım ilkeleriyle ilgili düşüncelerini ifade edebilir’ diyerek yönergesini verir.

7.Etkinlik:

Daha sonra öğretmen öğrencilere "Mavi Gök" tablosu ile ilgili "Eğitsel Eleştiri" yaprağını dağıtır. Öğrencilerden eserle ilgili tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarındaki soruları cevaplamaları istenir.

ALTINCI OTURUM

Tarih : 06.05.2016

Yer : Toki Şehit Fikret Yükseler Ortaokulu

Süre : 3 ders saati (40+40+40)

Konu : Ressam Neşe Erdok ve "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosu

Grup : 13 Kız, 3 Erkek (11 – 12 yaş arası toplam 16 katılımcı)

Yöntem : Drama

Teknik : Rol Oynama, Doğaçlama, Donuk İmge, Calandırma

Araç- Gereçler: Hepimiz Aynı Gemide Tablosunun Tıpkıbasımı (Dijital Baskı), Hareketli müzikler, Sanat Eleştirisi Formu, Atık Kağıtlar, Resim Kalemi, Postit, Bir Sanat Elemanları (Öğeler) ve Tasarım İlkelerini Gösterir Dijital Baskılar

Kazanımlar :

- Neşe Erdok ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur.
- ‘Hepimiz Aynı Gemide’ tablosunda ele alınan tema, konu ve sembolleri tanımlar.
- ‘Hepimiz Aynı Gemide’ tablosunda Sanat elemanları ve Tasarım İlkelerini ifade eder.
- Sanat eserini tanımlarken, çözümlerken, yorumlarken ve yargılarken eleştirel düşünme becerilerini kullanır.

Hazırlık-Isınma

1.Etkinlik:

Öğretmen oyuna başlamadan önce öğrencilerden biri gönüllü ebe olur. Oyun ebenin kafasına şapka takmasıyla başlayacaktır. Lider ‘Şimdi mekanda serbestçe dolaşalım. Bu arada şapkayı takan kişiyi takip edelim. O nasıl hareket ederse aynısını yapalım’ diyerek yönergesini verir. Öğretmen kafasına şapkayı alarak oyunu başlatır.

2.Etkinlik

Öğrenciler dörder gruba ayrılır. Öğrencilere Neşe Erdok’un resimleri gezdirilir. Gezilen resimler: Akordeoncu Çocuk, 2002 , Tuval üzerine yağlıboya, Berberde, 1997 , Tuval üzerine yağlıboya, Ayça, 2007 , Tuval üzerine yağlıboya, Gece Vapuru,1996 , Tuval üzerine yağlıboya, Zaman Kuşu, 1990 , Tuval üzerine yağlıboya, İstasyonda Sabah,1986 , Tuval üzerine yağlıboya, Ağbi gazete, 1985 , Tuval üzerine yağlıboya, Gece Yolculuğu(Ayın En Büyük Olduğu Gün) 2011, Yağlıboya, Kırmızı Çoraplı Kız, 2007 , Tuval üzerine yağlıboya, Saltanat,1994 , Tuval üzerine yağlıboya, Vapur Masalları (Otoportre), 2006, Tuval üzerine yağlıboya, İstanbul Satıcıları, 1980, Tuval üzerine yağlıboya, İstasyonda Sabah, 1988, Tuval üzerine yağlıboya, Nesrin Kadıköy Vapurunda Hayretler İçinde,1995 , yağlıboya, Gece Vapuru,1995 , Tuval üzerine yağlıboya, Gece Vapuru, 1994 , Tuval üzerine yağlıboya, Kızıltoprak'taki Çiçekçi Kadın, 2001 , Tuval üzerine yağlıboya, Adahan Oteli, 2001 , Tuval üzerine yağlıboya, Gece Yolculuğu, 2010 , Tuval üzerine yağlıboya, Gece Yolda, 2008 , Tuval üzerine yağlıboya, Soma, 2014 , Tuval üzerine yağlıboya, Mendirekte Hayal Kurmak,1996, Tuval üzerine yağlıboya.

Daha sonra öğretmen öğrencilerden Neşe Erdok’un resimlerinden birini seçmelerini ister. Öğrencilere ‘Seçtiğiniz resmin size anlattığı olay ya da resme bakarken hissettiğiniz duyguyu donuk imgeyle vermeye çalışalım.’ diyerek yönergesini verir. Her grup sırasıyla izlenir.

3.Etkinlik:

Grup çember olur. Çemberin içine gönüllü iki kişi gelir. Gelenlerden birinin gözü mendille kapatılır. Gözü kapalı olan ebe ‘Neredesin’ der. Çemberin içindeki gözü açık olan diğer ebe ‘Burdayım’ diyerek cevap verir. Sesin geldiği yöne doğru giden gözü kapalı ebe diğer kişiyi yakalarsa çemberden farklı iki kişi gelir, oyuna devam edilir.

Canlandırma

4.Etkinlik:

Öğrenciler 1’ den 4’e kadar sırayla sayarlar. 1ler bir araya, 2ler bir araya, 3ler bir araya, 4ler bir araya gelecek şekilde 4 grup oluşturulur. Lider her gruba farklı bir yönerge verir.

Birinci gruba ‘Neşe Erdok’ un Hepimiz Aynı Gemide adlı tablosundan yola çıkarak tablodaki insanların bir araya gelme sebeplerini bulmaya çalışalım. Karakterleri tablodaki karakterlerden seçerek canlandırma yapalım’ diyerek yönergesini verir.

İkinci gruba 'Neşe Erdok' un Hepimiz Aynı Gemide adlı tablosundan istediğimiz kişi ya da kişileri seçip onun yaşam öyküsünü canlandıralım. Kim bu? Bu kişiye ait olduğunu düşündüğünüz şeyler neler olabilir? Sorularına cevap bulalım' diyerek yönergesini verir.

Üçüncü gruba 'Bu tablodaki gördüğümüz anın öncesini canlandıralım' diyerek yönergesini verir.

Dördüncü gruba ' Sizde bu resimdekiler buraya gelene kadar neler yaşadılar? sorusuna cevap bulacak şekilde canlandırmamızı yapalım' diyerek yönergesini verir.

Değerlendirme

5.Etkinlik:

Neşe Erdok, Eserleri, Hepimiz Aynı Gemide başlıkları kartonlara yazılıp asılır. Öğrenciler 3 gruba ayrılır. Öğretmen öğrencilere ' Bu başlıklarla ilgili bir rapor hazırlayalım. Hazırlayacağımız rapor bir radyo ya da Tv formatında olabilir' diyerek yönergesini verir. Gruplar hazırlığını yaptıktan sonra sırayla sunumlarını yaparlar.

6.Etkinlik:

Daha sonra öğretmen öğrencilere "Hepimiz Aynı Gemide" tablosu ile ilgili "Eğitsel Eleştiri" yaprağını dağıtır. Öğrencilerden eserle ilgili tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarındaki soruları cevaplamaları istenir.

YEDİNCİ OTURUM

Tarih : 12.05.2016

Yer : Toki Şehit Fikret Yükseler Ortaokulu

Süre : 3 ders saati (40+40+40)

Konu : Heykeltıraş Auguste Rodin ve "Kale Kent Soyluları" Adlı Heykeli

Grup : 13 Kız, 3 Erkek (11 – 12 yaş arası toplam 16 katılımcı)

Yöntem : Drama

Teknik : Rol Oynama, Doğaçlama, Donuk İmge, Calandırma

Araç- Gereçler: Kale Kent Soyluları Heykeli Tıpkıbasımı (Dijital Baskı), Hareketli müzikler, Sanat Eleştirisi Formu, Atık Kağıtlar, Resim Kalem, Postit, Bir Sanat Elemanları (Öğeler) ve Tasarım İlkelerini Gösterir Dijital Baskılar

Kazanımlar :

- Auguste Rodin ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur.
- 'Kale Kent Soyluları' heykelinde ele alınan tema, konu ve sembolleri tanımlar.
- 'Kale Kent Soyluları' heykelinde Sanat elemanları ve Tasarım İlkelerini ifade eder.
- Sanat eserini tanımlarken, çözümlerken, yorumlarken ve yargılarken eleştirel düşünme becerilerini kullanır.

Hazırlık-Isınma

1.Etkinlik:

Öğrenciler alanda serbest olarak dolaşır ve grup üyelerinden biri ebe olur. Ebenin değdiği herkes olduğu yerde hareketsiz yani heykel gibi donar. Hareket edenler donanın karşısına geçip aynı hareketi yapıp çözümler ve oyuna devam ederler.

2.Etkinlik:

İkili olarak gruplar oluşur. Eşler karşılıklı durur ve kendi aralarında A ve B diye eşleşir. Eşlerden A olan kil, B olan da kili şekillendiren heykeltıraş olur. Öğretmen tarafından bütün heykeltıraşlara heykellerini yapmaları için belli kavramlar verilir. Verilen kavramlara uygun heykeller yapmaları istenir.(Barış, özgürlük, ayrılık, kavuşma, acı, dünyanın en komik heykeli, dünyanın en korkunç heykeli v.b).Heykeltıraşlara heykellerini bitirmeleri için 2 dk süre verilir. Bu süre zarfında öğretmen tarafından müzik açılır. Müzik durduğunda süre sonlandırılmış olur.

Yapılan heykeller heykeltıraşlar tarafından gezilir. Daha sonra eşler değişerek oyun tekrar edilir.Heykeltıraşlara yapılan heykellerin formunun (biçim) ne olduğu sorulur. Ayrıca üç boyut, boşluk, kütle ve hacim kavramları da konuşulur.

3.Etkinlik:

Katılımcılar çember oluşturur. Çemberde gönüllü biri çemberin ortasında bir heykel formu oluşturur. Daha sonra başka biri bu heykele eklenir. Katılımcılar ikisini inceledikten kısa bir süre sonra ilk heykel çözünür. İkinci gelen olduğu gibi çemberin ortasında diğer katılımcının gelmesini bekler. Gelen kişiyle ikili bir heykel formundan sonra kendisi çıkar. Katılımcılar sırayla bu anı deneyimler.

Ara Değerlendirme

Öğrencilere ‘Neler yaşadınız?, Neler hissettiniz?, Nerede haz aldınız?, Nerede zorlandınız?’ soruları sorulur. Sırayla duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri sağlanır.

Canlandırma**4.Etkinlik:**

Katılımcılar üç gruba ayrılır. Rodin’ in hayatı ve eserleriyle ilgili bilgilerinde olduğu resimler öğretmen tarafından duvara asılır. Gruplardan duvardaki resimleri inceleyerek Rodin’in hayatı ve eserlerini temsil eden birer canlandırma yapımları istenir. Doğaçlamalar için 2 dk. süre verilir. Sürenin sonunda hazırlanan doğaçlamalar sergilenir.

5.Etkinlik

Öğretmen Rodin’ in “Kale Kent Soyluları” adlı çalışmasını herkesin görebileceği yere asar. Öğretmen öğrencilere ‘ Tablodaki karakterlere tek tek bakalım. Kim bunlar?,Bu kişiler neden burada olabilir?, Şu an tür duygular içerisindeler?, Bu duyguların sebebi ne olabilir?, Nereden gelip ve nereye gidiyor olabilirler?’ diyerek yönergesini verir.

Gruplara sorular sorulduktan sonra öğretmen tarafından bu heykelin bir hikayesi olduğu söylenir. Öğrenciler 3 gruba ayrılır. Öğretmen ‘Biraz önceki sorulan soruları da düşünüp bu hikayeyi oluşturalım. Daha sonra her grup oluşturulan bu hikayeyi canlandırılacak.’ diyerek yönergesini verir.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra istenirse eserin asıl hikayesi okunur.

Değerlendirme**6.Etkinlik :**

Üç grup oluşturulur. Guruplardan biri Rodin’ in eserinde heykellerin formunu oluşturur. Diğer gruplar turist olarak heykelleri inceler. İçlerinden biri turist rehberi olarak Rodin’i ve heykellerle ilgili bilgiler verir. Gruplar sırayla heykel formunu oluşturur.

7.Etkinlik :

Daha sonra öğretmen öğrencilere “Kale Kent Soyluları” heykeli ile ilgili "Eğitsel Eleştiri" yaprağını dağıtır. Öğrencilerden eserle ilgili tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarındaki soruları cevaplamaları istenir.

Kontrol Grubu Ders Planları**BİRİNCİ OTURUM**

Tarih : 18.04.2016

Yer : Toki Şehit Fikret Yükseler Ortaokulu

Süre : 3 ders saati (40+40+40)

Konu : Bir Sanat Eserindeki Sanat elemanları (öğeler) ve Tasarım İlkeleri

Grup : 12 Kız, 4 Erkek (11 – 12 yaş arası 16 katılımcı)

Yöntem : Anlatım-Gösterim

Teknik : Soru - Cevap

Araç- Gereçler: Atık kağıtlar, Resim Kalem, Postit, Sanat elemanları (Öğeler) ve Tasarım İlkelerini Gösterir Dijital Baskılar

Kazanımlar :

- Sanat elemanlarını (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekan/uzam) ve Tasarım İlkelerini (ritim, denge, oran-orantı, vurgu, hareket, zıtlık) ifade eder.
- Bir sanat eserinin oluşmasında Sanat elemanlarının (öğeler) ve Tasarım İlkelerinin önemini fark eder.
- Farklı sanatçıların sanat eserlerini açıklarken Sanat elemanlarını (öğeler) ve Tasarım İlkelerini kullanır.
- İşitme, görme, duymanın plastik sanatlarda ve yaratmadaki önemini fark eder.

Öğrenilecek Kelimeler

- Sanat elemanları: Renk, Çizgi, Biçim, Form, Doku, Mekan/Uzam
- Tasarım İlkeleri: Ritim, Denge, Oran-Orantı, Vurgu, Hareket, Zıtlık

Motivasyon Soruları

- Sanat elemanları olan renk, çizgi, biçim-form, doku, mekan ne olabilir? Size neyi çağrıştırıyor?
- Tasarım ilkelerinden ritim, denge, oran/orantı, vurgu, birlik, çeşitlilik, hareket, zıtlık ne olabilir? Size neyi çağrıştırıyor?
- Resim ya da heykel çalışmasına bakarken hangi öge ve ilkeleri görüyoruz?
- Sanatçı eserini oluştururken bu öğeler ve ilkeleri neden kullanıyor olabilir?
- İşitme, görme, duymanın bizde uyandırdığı hisler neler olabilir?

İŞLENİŞ

Ders öncesinde öğrencilerden sanat elemanları ve tasarım ilkelerinin neler olduğuyla ilgili araştırma yapmaları istenir. Araştırıldığı kadarıyla sanat elemanları ve tasarım ilkelerinin özelliklerinin derste tartışılması sağlanır ve motivasyon soruları ile derse giriş yapılır.

Yakın çevrenizde ve doğada gördüğünüz renk, çizgi, biçim, form, dokular var mı? Aynı şekilde ritim, denge, oran-orantı, hareket, zıtlık gibi kavramlar var mı? Bunları nerelerde görüyoruz? sorularıyla öğrencilerden gelen cevaplara karşılık sanat elemanları ve tasarım ilkelerinin neler olduğu üzerinde durulur.

Sanat elemanlarının (öğeler) sanatsal ifade için en temel, vazgeçilmez ve doğrudan yapı taşları olduğu ve sanatçıların ise öğeleri tek tek veya hep beraber ele aldığı belirtilir. Sanat eserinin estetik olarak başarılı olabilmesi için bu öğelerin uyumlu birlikteliğinin olması gerektiği üzerinde durulur. Fakat bu öğeler arasındaki ilişkinin düzenlenmesi ve anlamlı bir yapı oluşturması için ise tasarım ilkelerine gereksinim duyulması gerektiği belirtilir.

Sanat elemanları ve tasarım öğeleri arasındaki farkı anlatmak için bir örnek verilir. Şimdide bulunduğumuz sınıfa iyice bakalım. Sınıfta bize çizgiyi, biçimi, dokuları hatırlatan nesnelere ve objelere var mı? Peki şu an sınıfımızda bir düzen var mı? Sınıfımızdaki bu düzeni sağlayan şeyler nelerdir? Sınıfımızda düzeni sağlamak için neler yapmışız sorularıyla öğrencilerin sınıf içerisindeki kompozisyonu sağlayan ilkeleri bulmalarını sağlanır.

Bir sonraki aşamada; Öğrencilerin, yakın çevresinde ve doğada gördüğü çizgileri ve çizgi türlerinin neler olduğunu söylemesi sağlanır. Daha sonra akıllı tahta üzerinden Devrim Erbil (Salihli, İstanbul 1937) eseri gösterilerek çizgilerin sanat eserindeki anlamlarını fark etmeleri sağlanır.

Öğrencilere noktanın ne olduğu sorulur. Örnek olarak evren içinde dünya bir nokta olduğu çok uzakta bir uçağın da nokta izlenimi verdiği söylenir. Georges Seurat, Akşam Vakti eseri gösterilerek nokta ögesinin anlaşılması sağlanır.

Rengin nasıl oluştuğu; ana, ara, zıt, sıcak-soğuk, açık-koyu, ton, vb. renk özellikleri; rengin ifadeci yönü (psikolojik) etkisi vurgulanır. Renk ögesi için ise Francisco Goya, Madrid'de 3 Mayıs 1808; Vincent van Gogh :Yıldızlı Gece, 1889; Paul Klee gibi sanatçıların eserleri gösterilerek rengin eserde yarattığı etkiyi görmeleri ve rengin ifadeci yönünün etkisini bulmalarını sağlanır.

Dokunun gerçek, yapay özellikleri; görsel, dokunsal gibi doku türleri; dokunun insanın duyarını nasıl etkilediği; dokunun yüzey süslemelerinde kullanıldığı vurgulanır. Paul Cezanne, Meyve Sepeti; Osman Hamdi Bey, Kaplumbağa Terbiyecisi, 1906; Edgar Degas, KÜÇÜK DANSÇI, 1881, Balmumundan yapılmış heykel ; Alberto Giacometti, Yürüyen Adam, 1961, Bronz Heykel eserleri gösterilerek dokunun özelliklerinin kavranması sağlanır.

Öğrencilere, şeklin bir nesnenin dış biçimi dış hatları, dıştan görünümüne ve eni, boyu olan düzlemlere söylenir. Şekil ögesi Paul Klee, Kale ve Güneş; Pablo Picasso, Guernica, 1937 ; Joan Miró Ferra, Karnaval, 1925 örnekleri üzerinden gösterilir.

Öğrencinin, biçim/form arasındaki ilişkiyi anlaması için, biçimin (geometrik, organik) olduğunu ve formun (iç bükey, dış bükey, negatif, pozitif) olduğu söylenir. Bu öge için Rene Magritte, Çıkartma (Boş/Dolu); Anish Kapoor, 2002 eserleri gösterilerek eserler üzerinden biçimin ve formun özelliklerini fark etmeleri sağlanır.

Öğrencilere mekanın ne olduğu sorulur. Daha sonra Mekan/Uzam'ın bir nesnenin etrafındaki, altındaki, arasındaki ve içindeki alan olduğu söylenir. Resimsel ve gerçek mekan için İlhan Koman, Akdeniz Heykeli, Özgürlük, (1980); Edward Hopper, Apartman dairesi eser örnekleri gösterilir.

Öğrencinin denge türlerini (simetrik, asimetrik, merkezi) bilmesi, doğada ve sanat eserlerindeki denge türlerini tanıması, sanat eserinde denge ilkesinin neden önemli olduğunu anlaması, resimde ve heykelde kullanılan farklı denge türlerinin anlamlarını fark etmesi için Rene Magritte, Çıkartma(

Boş/Dolu), 1966; Leonardo da Vinci, Son Akşam Yemeği, (1495–1498); ; Vincent van Gogh :Yıldızlı Gece, 1889; gösterilir ve denge ilkesinin eser üzerindeki etkisi konuşulur.

Oran-orantı ve ölçünün ne olduğunun bilinmesi için öğrencilerin çevrelerinde gözlemlediği canlı veya cansız varlıkların oranları üzerinden sorular sorulur. Anish Kapoor, 2002; İlhan Koman, Akdeniz Heykeli, Özgürlük, (1980) eserleri üzerinden oran ve orantı'nın daha iyi kavranması sağlanır.

Vurgunun ne olduğunun bilinmesi, yakın çevrede ve doğada görülen vurgu ilkesinin fark edilmesi için öğrencilere sorular sorulur. Leonardo Da Vinci, Son Akşam Yemeği, (1495–1498); Francisco Goya, Madrid'de 3 Mayıs 1808 eserleri gösterilerek sanatçıların duygularını ve düşüncelerini çalışmalarına yansıtırken vurgu ilkesini nasıl kullandığını görmeleri sağlanır.

Öğrencilere, çevrenizde ritim örnekleri var mı? sorusu yöneltilir. Leonardo da Vinci, Son Akşam Yemeği, (1495–1498); Piet Mondrian, Kompozisyon; İlhan Koman, Akdeniz Heykeli, Özgürlük, (1980); eserleri gösterilerek örüntünün ve ritmin algılanması daha da pekiştirilir.

Armoni renklerin birbirine uyması ve gözde güzel bir etki bırakmasına diyoruz. Bu ilkenin öğrenciler tarafından daha iyi kavranması ve armoninin kullanılarak özgün çalışmalar üretildiğini göstermek için Paul Cezanne ‚Meyve Sepeti ; Vincent van Gogh :Yıldızlı Gece, 1889 eserleri gösterilir. Öğrencilerin bu eserler üzerinden sanatçıların duygularını ve düşüncelerini çalışmalarına yansıtırken armoni ilkesini nasıl kullandıklarını görmeleri ve anlamaları sağlanır.

Hareket bir cismin sabit bir noktaya göre devamlı olarak durumunu değiştirmesine denir. Hareket ögesi için Marcel Duchamp,1912–1912, Merdivenden inen Kadın; Ernst Barlach, Bronze Döküm eserleri gösterilir. Öğrencilerin bu eserler üzerinden sanatçıların duygularını ve düşüncelerini çalışmalarına yansıtırken hareketi nasıl kullandıklarını görmeleri ve anlamaları sağlanır.

Öğrencilere, zıtlığın sözcük anlamının karşıtlık, karşıt olma, çelişki anlamına geldiği söylenir. Zıtlık ögesi için Anish Kapoor, 2002; Rene Magritte, Çıkartma(Boş/Dolu), 1966; Pablo Picasso, Guernica, 1937 gösterilebilir.

Not:Her Sanat elemanı ve Tasarım ilkesi eser örnekleri üzerinden gösterilirken diğer eleman ve ilkelerinde varlığı süreç içerisinde gösterilen eser örnekleri üzerinden vurgulanır.

DEĞERLENDİRME

Söz Dağarcığı Testi

Sayfanın sol kısmında yer alan numaralandırılmış kelimelerin karşısındaki parantez içerisindeki boşluklara, parantezden sonraki açıklaması yapılan hangi kavramı açıklıyor ise o boşluğa gelmesi gereken numarayı yazınız.	
1- Armoni() renk, çizgi, biçim, form, doku, mekan/uzam....
2- Sanat Elemanları (Öge)() aynı ya da farklı yönlerde, arka arkaya sıralanmasından oluşur. İki nokta arasındaki iz ya da belirleyici hat olarak ifade edilebilir.
3-Vurgu() bir nesnenin etrafındaki, altındaki, arasındaki ve içindeki alan olduğu söylenir. Bizim içerisinde bulunduğumuz alan gibi.
4-Hareket() bir cismin sabit bir noktaya göre devamlı olarak durumunu değiştirmesine
5-Şekil / Biçim() tasarım üzerinde izleyicinin göz hareketlerini kontrol edebilmek için, benzer veya farklı elemanların düzenli tekrarıdır.
6-Renk() Bir nesnenin dış biçimi dış hatları, dıştan görünümüne denir. Eni, boyu olan düzlemlere verilen addır
7-Tasarım İlkeleri() bir sanat çalışmasında öncelikle ilk dikkat edilecek unsuru teşkil eder
8-Mekân/Uzam() ışığın cisimlere çarptıktan sonra yansyarak gözümüzde bıraktığı etkidir
9-Ritim() eserde yer alan elemanların, aynı oranda yer alması ve düzenlenmesidir.
10-Nokta() nesnelerin duyu organlarımızla üzerinde bıraktığı, gözümüzle algılayabildiğimiz, dokunarak hissettiğimiz etkidir.
11Form() belirli elemanların bütünlü ve her birinin birbiriyle ilişkisi olarak ifade edilebilir.
12-Çizgi() nesnenin dış hatlarının (konturlarının) oluşturduğu yüzeydir ve üç boyutlu olarak ele alınır. Uzunluk,genişliğe ve derinlik boyutuna sahiptir.
13-Doku/Örüntü() yan yana geldiklerinde birbirleriyle ilişkiye girer, bu bağıntı bazen çizgiselliğe bazen de lekeselliğe dönüşebilir.
14-Zıtlık (Kontrast)() renklerin birbirine uyması ve gözde güzel bir etki bırakmasıdır.
15-Oran-Orantı() renk, biçim, doku, ölçü, yön, çizgi, doku, değer gibi çeşitli yönlerden karşıtlıkların aynı eser üzerinde yer almasından oluşur.
16-Denge() ritim, denge, oran-orantı, vurgu, hareket, zıtlık....

Mektup

Uzaktaki bir arkadaşınıza bir mektup yazacaksınız. Şimdiye kadar üzerinde konuştuğumuz eser örneklerimiz duvarlarda asılı duruyor. Bunlardan birine karar vererek onu arkadaşınıza anlatmak için bir mektup yazacaksınız. Arkadaşınız resmi ve heykeli görmediği için bunu ona nasıl anlatacağınızı. Mektubunuzu yazarken tek koşul resim öğeleri ve tasarım ilkelerini kullanarak resmi ve heykeli anlatmanız isteniyor. Cümlelerinizi bu öğe ve ilkeleri kullanarak oluşturacaksınız. Öncelikle resmin veya heykelin ismini yazarak başlayınız.

İKİNCİ OTURUM

Tarih : 20.04.2016

Yer : Toki Şehit Fikret Yükseler Ortaokulu

Süre : 3 ders saati (40+40+40)

Konu : Eser Eleştirisi Yöntemi(Tanımlama, Çözümleme, Yorum, Yargı)

Grup : 12 Kız, 4 Erkek (11 – 12 yaş arası 16 katılımcı)

Yöntem : Anlatım-Gösterim

Teknik : Soru - Cevap

Araç- Gereçler: Sanat Eleştirisi Formu, Atık kağıtlar, Resim Kalem, Postit, Sanat elemanları (Öğeler) ve Tasarım İlkelerini Gösterir Dijital Baskılar

Kazanımlar :

- Sanat eserini değerlendirmek için sanat eleştirisi yöntemini (Tanımlama, Çözümleme, Yorum, Yargı) kullanır.
- Sanat eserini tanımlarken, çözümlerken, yorumlarken ve yargılarken eleştirel düşünme becerilerini kullanır.
- Sanat Eleştirisi yönteminde Sanat elemanları ve Tasarım İlkelerini ifade eder.

Öğrenilecek Kelimeler

Eleştiri , Eleştirmen, Figüratif, Figür, Organik, Geometrik, Biçim / Şekil

Motivasyon Soruları

Dans etmeyi sever misiniz?

Hangi danslardan hoşlanırsınız?

Sizce dans etmek kolay mıdır?

Eleştiri nedir?

Eleştiri niçin yapılır?

Kompozisyon ne demektir?

İşleniş

Örnek bir eser (Edgar Degas, Dans Sınıfı 'The Dance Class', 1873) sınıfa ya da atölyeye getirilerek (çalışmanın dijital baskısı) tüm öğrencilerin görebileceği bir yere konur veya duvara asılır.

Lütfen aşağıdaki sorulara ilişkin görüşlerinizi yazınız	
TANIMLAMA (Betimleme)	YORUMLAMA
1. Sanat eserinde neler görüyorsunuz?	21. Sanat eseri sizde nasıl bir duygu uyandırıyor? Tanımlayınız.
2. Sanat eserinin konusu ne olabilir?	22. Sanat eserinde ne tür sesler duyuyorsunuz? Tanımlayınız.
3. Sanat eserinin sanatçısı kimdir ve ne zaman yapılmıştır?	23. Sanat eserinde ne tür kokular alıyorsunuz? Tanımlayınız.
4. Sanat eseri ne tür bir çalışmadır? (grafik tasarım, seramik, heykel, resim,baskı resim vb)	24. Sanat eserine başka bir isim vermek isteseydiniz ne verirdiniz? Neden bu ismi verirdiniz?
5. Sanat eseri hangi teknikle yapılmış olabilir? (yağlıboya, sulu boya, pastel,karakalem v.b)	25. Sanat eserini düşünerek bunu yapan sanatçının neleri sevdiğini söyleyebilirsiniz?
6. Sanat eserinde kullanılan malzemeler nelerdir? (boya,taş,ağaç,kumaş,kağıt v.b)	26. Sanat eseri başka bir teknikle yapılsaydı aynı etkiyi verir miydi? Neden?
7. Sanat eseri figüratif mi? Soyut mu?	27. Sanatçının bu eseri yaptığı diğer çalışmalarından farklı ve benzer olan özellikleri nelerdir?
8. Sanat eserinde hangi renkleri görüyorsunuz?	28. Sanat eserinin insanlara anlatmak istediği özel bir mesaj var mıdır? Yok mudur? Mesaj nedir?
ÇÖZÜMLEME (Analiz)	29. Sanat eserinin ismi içeriği yansıtıyor mudur? Yansıtmıyor mudur? Neden?
9. Sanat eserinde biçimler (Şekiller) var mıdır? Yok mudur? Varsa bu biçimler (Şekiller) nelerdir? • Biçim/şekiller organik mi geometrik mi ?	30. Sanat eserinde farklı anlamlar taşıyan simgeler/semboller var mıdır? Yok mudur? Sembol ve simgeler nelerdir?
10.Sanat eserinde ritim var mıdır? Yok mudur? Varsa bu ritimler nelerdir? • Ritimler resmin neresinde kullanılmıştır? • Ritimler düzenli ritimler midir? Düzensiz ritimler midir?	YARGI
11. Sanat eserinde doku (örüntü) var mıdır? Yok mudur? • Dokular (örüntü) nelerdir? Dokular (örüntü) resmin neresinde kullanılmıştır?	31. Sanat eserini beğendiniz mi? Beğenmediniz mi? Neden?
12. Sanat eserinde renkler arasında uyum var mıdır? Yok mudur? • Varsa sanatçı bu renk uyumunu nasıl sağlamıştır? (Koyu-açık, soğuk-sıcak, ana- ara, zıt renkler)	32. Sanatçının bu eseri sizce değerli midir? Değerli değil midir? Neden
13. Sanat eserinde hareket var mıdır? Yok mudur? Resimde hareketler nelerdir?	33. Sanat eseri tarihi bir değer taşıyor mu? Taşıyor mu? Neden?
14. Sanat eserinde daha çok hangi tür çizgiler görüyorsunuz? Gördüğünüz çizgiler resmin neresinde kullanılmıştır?	
15. Sanat eserinde vurgu var mı? Resimde vurgu nasıl verilmiş ve resmin neresinde kullanılmıştır?	
16. Sanat eserinde figür yada nesnelere arasında boşluk (uzam) var mıdır? Yok mudur? • Varsa resmin neresinde kullanılmıştır?	
17. Sanat eserinde mekan var mı? Yok mudur? Mekanı resmin neresinde görüyorsunuz?	
18. Sanat eserinde ön-arka ilişkisi var mıdır? Yok mudur? Ön ve arkada hangi nesne ve figürler kullanılmıştır?	
19. Sanat eserinde zıtlıklar var mıdır? Yok mudur? Varsa bu zıtlıklar nelerdir? (Büyüklik, yön, renk ve biçim açısından)	
20. Sanat eserinde denge var mıdır? Yok mudur? Resimde denge simetrik mi asimetrik mi duruyor?	

Öğretmen asılan esere öğrencilerin dikkatlerini çekerek "Eğitsel Eleştiri" aracılığıyla öğrencilere sorular yöneltilir. Eleştiri sırasında mümkün olduğunca tüm sınıfı konuşturmaya çalışılır ve eleştiri basamaklarına göre hareket edilir.

DEĞERLENDİRME

Öğretmen daha önceden yanında getirdiği ve farklı sanatçılara ait olan eserlerden birer tane öğrencilere dağıtır. Öğretmen öğrencilere "Eğitsel Eleştiri" yaprağını da verdikten sonra onlardan 'size verilen eser üzerinden Tanımlama, Çözümleme, Yorumlama ve Yargılama aşamalarını içeren bir paragraf cümlesi yazmaları istenir. Bu yazılanların içerisinde sanat elemanları ve tasarım ilkelerinin olmasına özen gösterelim' diyerek yönergesini verir. "Eğitsel Eleştiri" yaprağının bir örneği aşağıda verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Tarih : 25.04.2016

Yer : Toki Şehit Fikret Yükseler Ortaokulu

Süre : 3 ders saati (40+40+40)

Konu : Ressam Pieter Brueghel ve "Çocuk Oyunları" Tablosu

Grup : 12 Kız, 4 Erkek (11 – 12 yaş arası 16 katılımcı)

Yöntem : Anlatım-Gösterim

Teknik : Soru - Cevap

Araç- Gereçler: Çocuk Oyunları Tablosunun Tıpkıbasımı (Dijital Baskı), Sanat Eleştirisi Formu, Atık Kağıtlar, Sanat Elemanları (Öğeler) Ve Tasarım İlkelerini Gösterir Dijital Baskılar, Resim Kalem, Postit, A-4 Kağıtları

Kazanımlar :

- Pieter Bruegel ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur.
- Çocuk Oyunları tablosunda ele alınan tema, konu ve sembolleri tanımlar.
- Çocuk Oyunları tablosunda Sanat elemanları ve Tasarım İlkelerini ifade eder.
- Sanat eserini tanımlarken, çözümlerken, yorumlarken ve yargılarken eleştirel düşünme becerilerini kullanır.

Öğrenilecek Kelimeler

Üslup, Perspektif, Simge , Sembol

Motivasyon Soruları

- Arkadaşlarınızla hangi oyunları oynuyorsunuz?
- Geçmişteki çocuk oyunları ile günümüz çocuk oyunları arasında fark var mıdır? Bunlar nelerdir?

Konu ile İlgili Bilgi

Pieter Bruegel, 1525 yılında Hollanda'da dünyaya gelmiş ve 1569 yılında Brüksel'de hayatını kaybetmiştir. Ünlü ressam, 1551 yılında çıraklık yaptığı Aelst'in kızı Mayken ile dünya evine girmiştir. Bu evlilikten iki oğlu olmuştur. Sanatçı üstün bir gözlem ile çağının en önde gelen sanatçılarından biri olmuştur . Eserlerinde toplumu kent ve hayatını basit bir olaydan yakalamayı ve yansıtmayı amaçlıyordu. Figürleri güzelleştirmek için hiçbir çaba göstermez. Ağaçlarda, evlerde, insanların kıyafetlerinde hiçbir aşırılık yoktur (Turani, 1983).

Sanatçı, eserlerinin konularını çoğunlukla gerçek peyzajlardan, kır ve köy yaşamından, folklorlardan ve Flaman atasözlerinden almıştır. Alp Dağları'na yaptığı gezisinden sonra olağanüstü bir seri eser yarattı. Karel van Mander,(arkadaşları) sanatçının bu seyahati hakkında şöyle der: «Diğer gezilerinde de olduğu gibi Bruegel, Alp Dağları'nda iken, daha sonra eve döndüğü zaman tuval ve kağıtlara işlemek üzere, bütün dağları ve kayaları, adeta yutarcasına, aklına yazdı. O, doğaya son derece bağlıydı.»

- Öğrencilere Pieter Bruegel'in hayatıyla ilgili genel bir bilgi verildikten sonra sanatçı tarafından yapılan eserler akıllı tahtada gösterilerek sanatçının " kendi ağzından konuşmuşçasına " eserleri üzerinden konular ve üslup özellikleri anlatılır.

Eserlerin akıllı tahta üzerinden gösterilip anlatılmasından sonra öğrencilere sanatçının hayatı, eserleri, konu ve üslup özellikleriyle ilgili sorular yöneltilir.Verilen cevaplarla birlikte eserler üzerinden değerlendirilmeler yapılır.

Bir sonraki aşamada Çocuk Oyunları Tablosuna geçilir.Konu ile ilgili uygun motivasyon soruları ile tabloya giriş yapılır.

- Arkadaşlarınızla hangi oyunları oynuyorsunuz? Öğrencilerden bildikleri oyun isimlerini söylemeleri istenir ve bunlar listelenir. Oyun isimleri ile oyunun içeriğinin ilişkisine dikkat çekilir (Yakan top, ebelemece, evcilik vb.)
- Oyunun kuralları olmasa ne olur? Oyundaki kurallar ne işe yarar?" soruları öğrencilere sorulur. Oyunun nasıl oynanacağı ile ilgili bilen öğrencilerden anlatmaları istenir.
- Geçmişteki çocuk oyunları ile günümüz çocuk oyunları arasında fark var mıdır? Bunlar nelerdir?Verilen cevaplarla birlikte öğrencilerin konu etrafında tartışmaları sağlanır. Bütün öğrencilerin tartışmalara katılımı sorularla sağlanır.
- Daha sonra öğrencilerden okul bahçesini düşünmeleri ve mekânın özelliklerini tanımlamaları istenir.
- Sizce bu okul bahçesinde aynı anda kaç çeşit oyun oynanabilir. Tam bu sırada tüm bu oyunlara bakanken nasıl bir görüntü oluşur? sorularıyla bir sonraki aşamada gösterilecek tabloya dikkatleri çekilmeye çalışılır.

Çocuk Oyunları Tablosu

Eserin Adı: Çocuk Oyunları

Yapım tarihi: 1560

Orijinal ebadı: 118 X 161 cm

Tekniği: ahşap üstüne yağlıboya

Bulunduğu yer: Kunsthistorisches Museum / Viyana - Avusturya
Çocuk Oyunları tablosunda tam 80 çeşit çocuk oyunu resmedilmiştir.

Öğrencilerden tabloya dikkatlice bakmaları istenir.

- Belli bir süre sonra tabloda neler görüyorsunuz sorusu sorulur. Öğrencilerden gördüklerini paylaşmaları sağlanır ve sanat elemanlarına dikkati çekilir.
 - Eserde neler oluyor? Eser nasıl düzenlenmiştir? sorusuyla da eserin çözümlemesi yapılır.
 - Sanatçı izleyiciye ne söylemek istiyor? sorusuyla da eserin yorumlaması sağlanır.
 - Son olarak Bu eser başarılı bir eser midir? sorusuyla da yargı aşamasına geçilir.
- Bir sonraki aşamada tabloyla ilgili bilgiler verilir. Tabloyla ilgili bilgiler öğrencilerle paylaşılır ve tablodaki ayrıntılar birlikte bulunmaya çalışılır.
- Tabloda geçen yer, zaman ve toplumsal koşullar tartışılır.
 - Seçilen bölümlerdeki olaylar sıralanır.
 - Tablodaki oyunlar belirlenir.
 - Tablodaki mekânın özelliklerini içinde yer alan oyunlarla birlikte tartışır.

DEĞERLENDİRME

Süreç Değerlendirme

Öğrencilere sanatçının hayatı, eserleri, konu ve üslup özellikleriyle ilgili sorular yöneltilir.Verilen cevaplarla birlikte eserler üzerinden değerlendirmeler yapılır.

Pieter Bruguel kimdir?

Pieter Bruguelin eserlerindeki konular ve üslup özellikleri nelerdir?

Çocuk Oyunları tablosunda neler gördük?

Eser/Ürün Eleştirisi Formu

Öğretmen öğrencilere "Eğitsel Eleştiri" yaprağını dağıtır ve onlardan "Çocuk Oyunları" tablosu üzerinden Tanımlama, Çözümleme, Yorumlama ve Yargı basamaklarındaki soruları cevaplamaları istenir.

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Tarih : 27.04.2016

Yer : Toki Şehit Fikret Yükseler Ortaokulu

Süre : 3 ders saati (40+40+40)

Konu : Ressam Wassily Kandinsky ve "Mavi Gökyüzü (Sky Blue)" Adlı Tablosu

Grup : 12 Kız, 4 Erkek (11 – 12 yaş arası toplam 16 katılımcı)

Yöntem : Anlatım-Gösterim

Teknik : Soru - Cevap

Araç- Gereçler: Mavi Gökyüzü (Sky Blue) Tablosunun Tıpkıbasımı (Dijital Baskı), Sanat Eleştirisi Formu, Atık Kağıtlar, Sanat Elemanları (Öğeler) ve Tasarım İlkelerini Gösterir Dijital Baskılar, Resim Kalem, Postit, A-4 Kağıtları

Kazanımlar :

- Vasiliy Kandinskiy ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur.
- Mavi Gökyüzü tablosunda ele alınan tema, konu ve sembolleri tanımlar.
- Mavi Gökyüzü tablosunda Sanat elemanları ve Tasarım İlkelerini ifade eder.
- Sanat eserini tanımlarken, çözümlerken, yorumlarken ve yargılarken eleştirel düşünme becerilerini kullanır.

Öğrenilecek Kelimeler

Nokta, Çizgi, Renk, Şekil, Biçim, Soyut Sanat, Kübizim

Motivasyon Soruları

- Nokta, çizgi renk ve şekil / biçim deyince aklınıza gelen ilk şey nedir?
- Müziği dinlediğinizde neler hissedersiniz?
- Kendinizin bir nokta, çizgi, renk veya şekil olduğunuzu hayal edin. Nasıl bir nokta, çizgi, renk veya şekil / biçim olurdunuz?
- Neler hissederdiniz?
- Çizgiyle, noktayla, renkle, biçimle neleri anlatırdınız?
-

Konu ile İlgili Bilgi

Öğrencilere Vasiliy Kandinskiy'nin hayatıyla ilgili genel bir bilgi verildikten sonra sanatçı tarafından yapılan eserler akıllı tahtada gösterilerek sanatçının eserleri üzerinden konular ve üslup özellikleri anlatılır.

"Günümüzde, resimde yer alan basit bir nokta, insana ait bir yüzden daha fazla şey söyler." sözü öğrencilere sorulur. Daha sonra öğrencilere resim kağıdı ve kalemler dağıtılarak farklı müzik türleri açılır. Farklı seslerin olduğu müzikle hislerini çizgi ve noktayla anlatmaları istenir.

Ayrıca öğrencilerin soyut sanatla ilgili kavrayışlarını artırmak için sanatçının bir anektodu söylenir.

• "Sanatçı evinin duvarındaki resimlerinin birini baş aşağı görünce asılı resmin figürden kurtulmuş resim olduğunu keşfetmiş ve o anı şöyle anlatıyor. Paletlerimle çalışmadan yeni gelmişim, dalgındım ve bitirdiğim çalışmamı düşünüyordum. İşte bu sırada anlatılmayacak kadar güzel bir iç pırıltı ile parlayan bir tablo gördüm. İlk hayretle durup kaldım, sonra hemen biçim ve renkten başka bir şey görmediğim ve içerikçe anlaşılmasız olan bu muammalı resme yaklaştım ve gördüm ki benim yapmış olduğum ve yanlışlamasına duvarda asılı duran tablo idi. Artık kesin olarak biliyordum ki obje (nesne) resimlerime zararlı olmaktadır."

Bir sonraki aşamada "Mavi Gök" tablosuna geçilir. Konu ile ilgili uygun motivasyon soruları ile tabloya giriş yapılır.

- Nokta, çizgi renk ve biçim deyince aklınıza gelen ilk şey nedir?
- Kendinizin bir nokta olduğunuzu hayal edin. Nasıl bir nokta olmak isterdiniz? Neler hissederdiniz?
- Kendinizin bir çizgi olduğunuzu hayal edin. Nasıl bir çizgi olmak isterdiniz? Neler hissederdiniz?
- Kendinizin bir renk olduğunuzu hayal edin. Nasıl bir renk olmak isterdiniz? Neler hissederdiniz?
- Kendinizin bir biçim olduğunuzu hayal edin. Nasıl bir geometrik biçim olmak isterdiniz? Neler hissederdiniz? Bütün öğrencilerin tartışmalarına katılımı sorularla sağlanır ve bir sonraki aşamada gösterilecek tabloya dikkatleri çekilmeye çalışılır.

Sanatçı: Vasiliy Kandinskiy

Oluşturulma dönemi: 1940

Dönem: Soyut sanat

Tür: Soyut sanat

Öğrencilerden tabloya dikkatlice bakmaları istenir.

- Belli bir süre sonra tabloda neler görüyorsunuz sorusu sorulur. Öğrencilerden gördüklerini paylaşımları sağlanır ve sanat elemanlarına dikkati çekilir.
 - Eserde neler oluyor? Eser nasıl düzenlenmiştir? sorusuyla da eserin çözümlemesi yapılır.
 - Sanatçı izleyiciye ne söylemek istiyor? sorusuyla da eserin yorumlaması sağlanır.
 - Son olarak Bu eser başarılı bir eser midir? sorusuyla da yargı aşamasına geçilir.
- Bir sonraki aşamada tabloyla ilgili bilgiler verilir. Tabloyla ilgili bilgiler öğrencilerle paylaşılır ve tablodaki ayrıntılar birlikte bulunmaya çalışılır.
- Mavi Gök adlı resimde bakıldığında çok sayıda renkli form ve şekiller gök mavisi fonda yüzmekte ve bu durum mikroskop altında bilinmeyen dünyaya bakıyormuşuz etkisi vermektedir.
 - Kandinsky doğada gözle görülmeyen mikro ve makro kozmik şeylerin çekiciliğini keşfetmiş ve aynı zamanda bu şeylerin içsel ruhlarının olduğunu şu sözleriyle dile getirmiştir: "Her şeyde bulunan bu gizli ruhun teleskopla veya mikroskopla görülmesine ben içsel görüş diyorum. Bu görüş dıştaki sert kabuğu delerek içeri girer. şeylerin dışsal formları yerine içtekileri algılamamızı ve tüm duyularımızla içsel nabız atışlarını fark etmemizi sağlar"
 - Kandinsky aynı zamanda sözünü ettiği biçimlerle resimsel biçimler arasında benzerlikler oluşturmayı da başarmıştır.
 - Biçimler gök mavisi yüzey üzerinde havada yumuşak hareketlerle serbestçe yüzmektedirler ki mavi Kandinsky için ruhsal yönü en güçlü renktir. Ruhsal hayata açılan mavi gökyüzünde bu biçimler hareket ederek ortada pembe suratlı çocuk gibi duran ve elinde satranç tahtası tutan biyolojik biçime doğru yönelmişlerdir.
 - "Mavi ne kadar derine inerseniz o kadar huzur verir" (Art Book,2001:120) diyen Kandinsky Nazi işgalinden sonraki bu resmi yapmış ve mavi renge daha çok önem vermiştir.
 - Yapıt Kandinsky'nin Paris dönemini temsil eden en iyi çalışmalardan birisidir.

DEĞERLENDİRME

Süreç Değerlendirme

Öğrencilere sanatçının hayatı, eserleri, konu ve üslup özellikleriyle ilgili sorular yöneltilir. Verilen cevaplarla birlikte eserler üzerinden değerlendirmeler yapılır.

Eser/Ürün Eleştirisi Formu

Öğretmen öğrencilere "Eğitsel Eleştiri" yaprağını dağıtır ve onlardan "Mavi Gök" tablosu üzerinden Tanımlama, Çözümleme, Yorumlama ve Yargı basamaklarındaki soruları cevaplamaları istenir.

BEŞİNCİ OTURUM

Tarih : 02.05.2016

Yer : Toki Şehit Fikret Yükseler Ortaokulu

Süre : 3 ders saati (40+40+40)

Konu : Ressam Neşe Erdok ve "Hepimiz Aynı Gemide" Tablosu

Grup : 12 Kız, 4 Erkek (11 – 12 yaş arası toplam 16 katılımcı)

Yöntem : Anlatım-Gösterim

Teknik : Soru - Cevap

Araç- Gereçler: Hepimiz Aynı Gemide Tablosunun Tıpkıbasımı (Dijital Baskı), Sanat Eleştirisi Formu, Atık Kağıtlar, Sanat Elemanları (Öğeler) ve Tasarım İlkelerini Gösterir Dijital Baskılar, Resim Kalem, Postit, A-4 Kağıtları

Kazanımlar :

- Neşe ERDOK ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur.
- Hepimiz Aynı Gemide tablosunda ele alınan tema, konu ve sembolleri tanımlar.
- Hepimiz Aynı Gemide Sanat elemanları ve Tasarım İlkelerini ifade eder.
- Sanat eserini tanımlarken, çözümlerken, yorumlarken ve yargılarken eleştirel düşünme becerilerini kullanır.

Öğrenilecek Kelimeler

Biçim, Mekan, Doku, Figür

Motivasyon Soruları

- Duygularımız nelerdir. Ne tür duygular yaşarız?
- Çevrenizdeki insanları gözlemliyor musunuz? Ne tür işler yaparlar?
- Hiç yolculuk yaptınız mı? Yolculuk esnasında etrafınızdaki insanlara bakıyor musunuz?
- Hayvanlardan hoşlanır mısınız? Kedi ve köpek sizin için ne ifade eder?

Konu ile İlgili Bilgi

Neşe Erdok 1940, Üsküdar, İstanbulda doğdu. İ.D.G.S.A. Resim Bölümü Neşet Günel Atölyesi'nden mezun oldu. 1965- 66 yıllarında Madrid' de İspanyol Dili, Edebiyatı, Uygarlığı ve Sanat Tarihi üzerine çalışmalar yaptı. Milli Eğitim Bakanlığı hesabına Devlet Güzel Sanatlar Akademisi' ne öğretim üyesi yetiştirilmek üzere Fransa' ya gönderildi. Paris' te resim çalışmaları yaptı. 1981 yılında profesör oldu.

Aralarında; Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İstanbul Devlet Resim Heykel Müzesi, İstanbul Modern Sanat Müzesi, Norton Simon Müzesi' nin de bulunduğu, yurtiçi ve yurtdışında çeşitli müze ve özel koleksiyonlarda resimleri bulunan sanatçı, bugüne dek 100' ü aşkın karma sergide yer almıştır.

Ders öncesi öğretmen ve öğrencilerin ders konusu ile ilgili ön araştırma yapması fikirlerin oluşması ve olgunlaşması için ilk adımlardan biridir. Konu ile ilgili uygun motivasyon soruları ile derse giriş yapılarak duygularımızın neler olduğu öğrencilere sorulur. Verilen cevaplarla " biz daha çok ne tür duygular yaşarız? " sorusuyla derse devam edilir. Öğrencilerin tartışmalara katılımı sorularla sağlanır.

- Çevrenizdeki insanları gözlemliyor musunuz? Ne tür işler yaparlar? sorularıyla öğrencilerin çevrelerini ne derecede gördükleri ve gözlemedikleri üzerine vurgu yapılır.
- Aranızda yolculuk yapmış olan var mı? sorusuyla da öğrencilere yolculuk esnasında neler gözlemedikleri üzerine konuşmaları sağlanır. Son olarak hayvanlardan hoşlanır mısınız? Ne tür hayvanlardan hoşlanırsınız? sorularıyla Neşe Erdok'un resimlerindeki hayvan temalarına gönderme yapılır.

Bir sonraki aşamada Öğrencilere Neşe Erdok'un hayatıyla ilgili genel bir bilgi verildikten sonra sanatçı tarafından yapılan eserler akıllı tahtada gösterilerek sanatçının eserleri üzerinden konular ve üslup özellikleri anlatılır.

Neşe ERDOK
Hepimiz Aynı Gemide, 180x250 cm, 2011 ,
Tuval üzerine yağlıboya

Öğrencilerden tabloya dikkatlice bakmaları istenir.

- Belli bir süre sonra tabloda neler görüyorsunuz sorusu sorulur. Öğrencilerden gördüklerini paylaşımları sağlanır ve sanat elemanlarına dikkati çekilir.
 - Eserde neler oluyor? Eser nasıl düzenlenmiştir? sorusuyla da eserin çözümlemesi yapılır.
 - Sanatçı izleyiciye ne söylemek istiyor? sorusuyla da eserin yorumlaması sağlanır.
 - Son olarak Bu eser başarılı bir eser midir? sorusuyla da yargı aşamasına geçilir.
- Bir sonraki aşamada tabloyla ilgili bilgiler verilir. Tabloyla ilgili bilgiler öğrencilerle paylaşılır ve tablodaki ayrıntılar birlikte bulunmaya çalışılır.

DEĞERLENDİRME

Süreç Değerlendirme

Öğrencilere sanatçının hayatı, eserleri, konu ve üslup özellikleriyle ilgili sorular yöneltilir.

Eser/Ürün Eleştirisi Formu

Öğretmen öğrencilere "Eğitsel Eleştiri" yaprağını dağıtır ve onlardan "Hepimiz Aynı Gemide" tablosu üzerinden Tanımlama, Çözümleme, Yorumlama ve Yargı basamaklarındaki soruları cevaplamaları istenir.

ALTINCI OTURUM

Tarih : 04.05.2016

Yer : Toki Şehit Fikret Yükseler Ortaokulu

Süre : 3 ders saati (40+40+40)

Konu : Heykeltıraş Auguste Rodin ve "Kale Kent Soyluları" Adlı Heykeli

Grup : 12 Kız, 4 Erkek (11 – 12 yaş arası toplam 16 katılımcı)

Yöntem : Anlatım-Gösterim

Teknik : Soru - Cevap

Araç- Gereçler: Kale Kent Soyluları Heykeli Tıpkıbasımı (Dijital Baskı), Sanat Eleştirisi Formu, Atık Kağıtlar, Sanat Elemanları (Öğeler) ve Tasarım İlkelerini Gösterir Dijital Baskılar, Resim Kalem, Postit, A-4 Kağıtları

Kazanımlar :

- Auguste Rodin ve eserleri hakkında bilgi sahibi olur.
- Kale Kent Soyluları Heykelinde ele alınan tema, konu ve sembolleri tanımlar.
- Kale Kent Soyluları Heykelinde Sanat elemanları ve Tasarım İlkelerini ifade eder.
- Sanat eserini tanımlarken, çözümlerken, yorumlarken ve yargılarken eleştirel düşünme becerilerini kullanır.

Öğrenilecek Kelimeler

Heykel, Heykeltıraş, İki Boyut, Üç Boyut, Form (Biçim), Kütle, Hacim, Büst

Motivasyon Soruları

- Heykel sizce nedir?
- Yakın çevrenizde heykel diyebileceğiniz eserler var mıdır? Bunlar nerededir.?

Konu ile İlgili Bilgi

Ders öncesinde öğrencilerden heykel sanatıyla ilgili araştırma yapmaları istenir. Heykelin ve heykel sanatının özelliklerinin derste tartışılması sağlanır ve motivasyon soruları ile derse giriş yapılır.

- Öğrencilere heykelin ne anlama geldiği sorulur.
- Gelen cevaplarla birlikte yakın çevrenizde heykel örnekleri var mı?
- Aynı şekilde heykeltıraş kime denir?

- İki boyut ve üç boyutun ne anlama geldiği üzerine öğrencilerden gelen cevaplara karşılık heykel sanatı üzerinde durulur.

Heykelin taş, tunç, bakır, kil, alçı, ağaç, fildişi vb. gibi maddelerden kalıba dökülerek, yontularak ya da yoğrulup pişirilerek yapılan insan, hayvan vb. biçimlerini yansıtan sanat yapıtı olduğu belirtilir.

Heykeltıraşın ise duygularını, düşüncelerini, algılarını kil, metal, mermer, ağaç vb. maddeleri biçimlendirerek üç boyutlu bir form hâline getiren sanatçıya söylendiği belirtilir.

Ayrıca iki boyutun sadece genişlik ve yükseklikten oluştuğu üç boyutun ise en, boy ve derinlik algılarının hepsine birden söylendiği durumlarda söz konusu olduğu belirtilir.

Cisimler, uzunluk, genişlik ve derinliğe sahipse bu durumda üç boyuttan bahsedilebilir.

Heykelin yükseklik, genişlik ve derinlik (veya yanlısalarına) sahip olduğu heykeldeki derinliğin gerçek bir derinlik olduğu söylenir.

- Öğrencilere Auguste Rodin hayatıyla ilgili slayt gösterisiyle birlikte genel bir bilgi verilir.
- Öğrencilere Auguste Rodin tarafından yapılan eserler akıllı tahtada gösterilerek sanatçının eserleri üzerinden konular ve üslup özellikleri anlatılır.

Bir sonraki aşamada " Auguste Rodin Kale Kent Soyluları " heykeline geçilir.

Kale Kent Soyluları Heykeli

Sanatçı: Auguste Rodin

Oluşturulma dönemi: 1884-1889

Malzeme: Tunç

Sergilendiği yer: Calais, Fransa

Öğrencilerden tabloya dikkatlice bakmaları istenir. Heykelle ilgili bilgiler öğrencilerle paylaşılır ve heykeldeki ayrıntılar birlikte bulunmaya çalışılır.

- Belli bir süre sonra heykelde neler görüyorsunuz sorusu sorulur. Öğrencilerden gördüklerini paylaşımları sağlanır ve sanat elemanlarına dikkati çekilir.
 - Heykelde neler oluyor? Heykel nasıl düzenlenmiştir? sorusuyla da heykelin çözümlemesi yapılır.
 - Heykeltıraş izleyiciye ne söylemek istiyor? sorusuyla da eserin yorumlaması sağlanır.
 - Son olarak Bu heykel başarılı bir eser midir? sorusuyla da yargı aşamasına geçilir.
- Bir sonraki aşamada heykelin içeriğiyle ilgili bilgiler verilir.

DEĞERLENDİRME

Süreç Değerlendirme

Öğrencilere sanatçının hayatı, eserleri, konu ve üslup özellikleriyle ilgili sorular yöneltilir.

Eser/Ürün Eleştirisi Formu

Öğretmen öğrencilere "Eğitsel Eleştiri" yaprağını dağıtır ve onlardan " Kale Kent Soyluları " Heykeli tablosu üzerinden Tanımlama, Çözümleme, Yorumlama ve Yargı basamaklarındaki soruları cevaplamaları istenir.

EK-4 Araştırmada Deney ve Kontrol Grupları İçin Kullanılan Sanat Eserleri

Pieter Bruegel "ocuk Oyunları" Adlı Tablosu

Ressam Wassily Kandinsky ve "Mavi Gokyüzü (Sky Blue)" Adlı Tablosu

Neşe Erdok "Hepimiz Aynı Gemide" Adlı Tablosu

Auguste Rodin "Kale Kent Soyluları" Adlı Heykeli

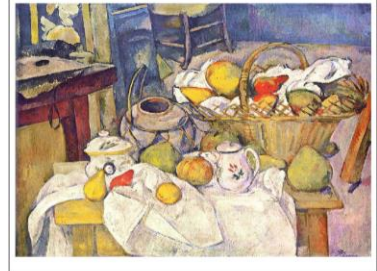
EK-5 Deney ve Kontrol Gruplarının Oturumları Esnasında Kullanılan Sanat Eserleri

Piet Mondrian, GRI AĞAÇ, 1912

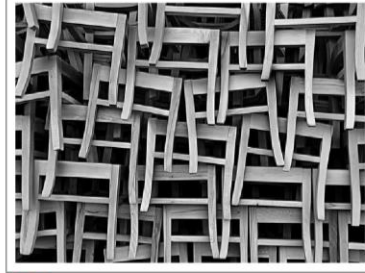
Steve Magada Trio, OÇLU

Paul Cezanne, MEYVE SEPETİ

Fotoğraf

Fotoğraf

Devrim ERBİL, (Saikül,İstanbul 1937)

Ernst Barlach, Bronze Döküm

İhsan Koman, AKDENİZ HEYKELİ - ÖZGÜRLÜK- (1980), 112 metal levha

Pablo Picasso, Guernica, 1937

Jean Miró Ferrn, KARNAVAL (1925) 93 cm x 66 cm

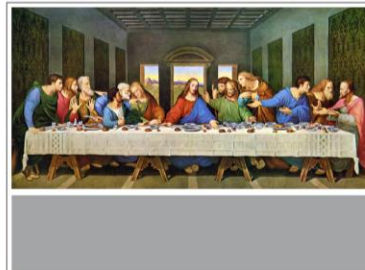
Rene Magritte, Çıkarınca (Boydoh), 1966, tuval üzerine yağlıboya, 81 x 100 cm

Vincent van Gogh, Yıldızlı Gece, 1889

Edward Hopper, APARTMAN DAİRESİ

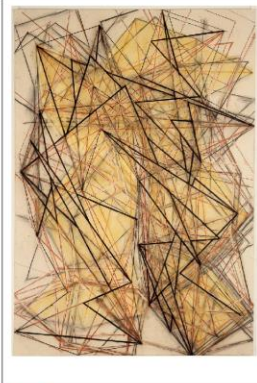
Leonardo da Vinci, Son Akşam Yemeği, (1495-1498) 4,6 m x 8,8 m

Paul Klee, Kale ve Günay

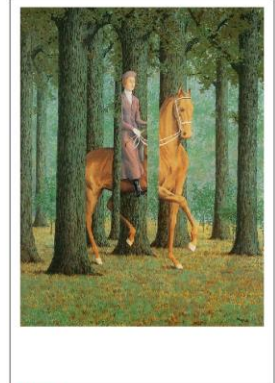
Marcel Duchamp, 1912-1913, Merdivenden non Kadın, 1.47 m x 90 cm

Mol Bochar, Vertigo, (BAŞ DÖNMESİ) 1982

Alberto Giacometti, Yürüten Adam, 1961, Bronz Heykel

René Magritte, The Blank Check, 1965

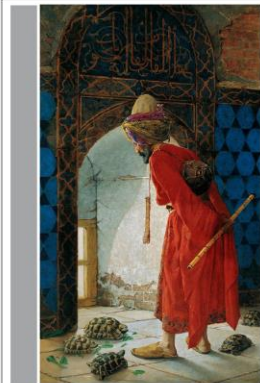
René Magritte, Memory of a journey, 1955

Piet Mondrian, Kompozisyon

René Magritte, The Son of Man, 1964

Osman Hamdi Bey, Kapumbağaçı Terbiyecisi, 1906

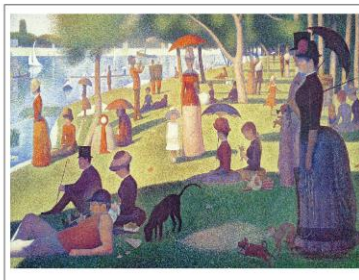
Aniş Kapooc, 2002

Fotograf

Maurits Cornelis Escher, Gece ve Gündüz (1938)

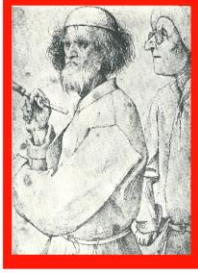

Georges Seurat, Akşam Vakti

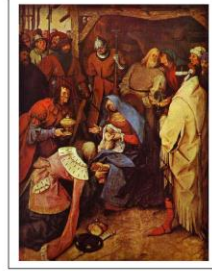
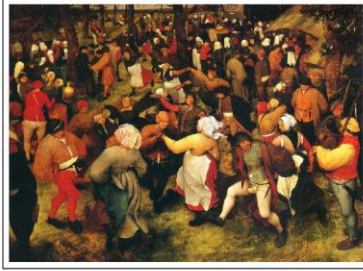
Francisco Goya, Mahir'de 3 Mayıs 1808,

Yağlıboya, 268 cm x 347 cm

Pieter Brueghel, K r n Kısası,1568

Pieter Brueghel, Hasat Zamanı,1565

Pieter Brueghel, K y D ğ n ,1567

Pieter Brueghel, N fus Sayımı,1566

Pieter Brueghel, Kırala Tapınma,1564

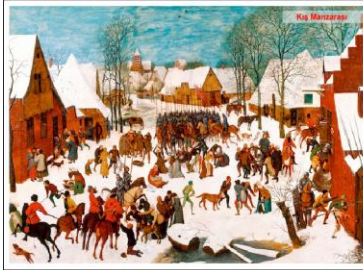
Pieter Brueghel, Bağışlanma, 1565

Flemenk Atas zleri (Ayrıntı), 1559

Pieter Brueghel, Babil Kulesi, 1563

Pieter Brueghel, Kış Manzarası

Pieter Brueghel, İkarus'un D ş ş ,1558

Pieter Brueghel, Karda Avcılar,1565

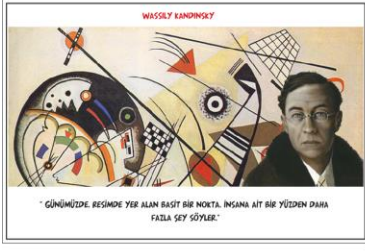
Pieter Brueghel, Rahatlık ve Huzur-1567

Flemenk Atas zleri (Ayrıntı), 1559

Ayrıntı

Claude Monet, Ot Yığımları ,1891

Kandinskiy, Eski Kasaba ,1902

Kandinskiy, Mavi Binici,1903

Kandinskiy, Rengarenk Hayat ,1907

Kandinskiy, Mavi Dağ ,1908

Kandinskiy, Kompozisyon , 1910

Kandinskiy, Doğaçlama 11 ,1910

Kandinskiy, Troyka ile Boyama ,1911

Vasiliy Kandinskiy, Kırmızı Oval ,1920

Vasiliy Kandinskiy, Lirik,1911

Vasiliy Kandinskiy, İki kavaklı Peyzaj ,1912

Vasiliy Kandinskiy, İzlenim 3

Vasiliy Kandinskiy, Doğaçlama ,1912

Vasiliy Kandinskiy, Kompozisyon 7 ,1913

Erdok, Akordeoncu Çocuk, 2002

Erdok, Berberde, 1997

Erdok, Ayça, 2007

Erdok, Gece Vapuru, 1995

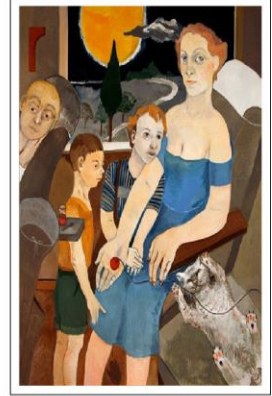
Erdok, Zaman Kuşu, 1990

Erdok, İstasyonda Sabah, 1986

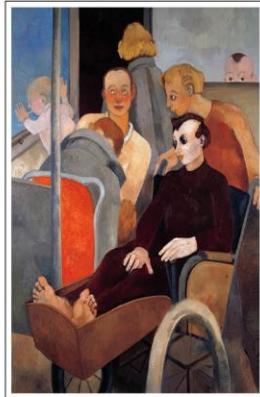
Erdok, Ağbi gazete, 1985

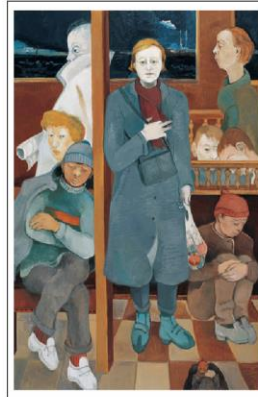
Erdok, Gece Yolculuğu, 2011

Erdok, Kırmızı Çoraplı Kız, 2007

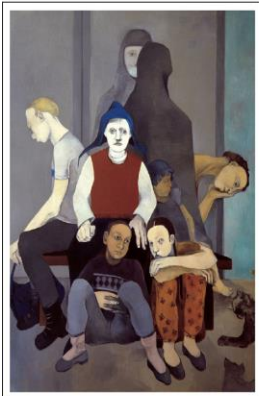
Erdok, Saltanat, 180x150 cm

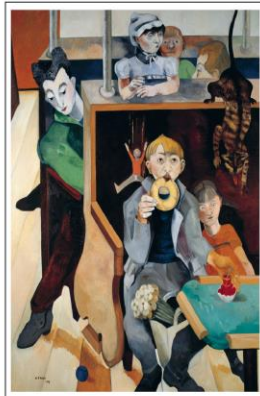
Erdok, Vapur Masalları, 2006

Erdok, İstanbul Satıcıları, 1980

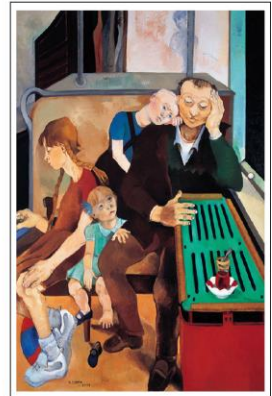
Erdok, İstasyonda Sabah, 1988

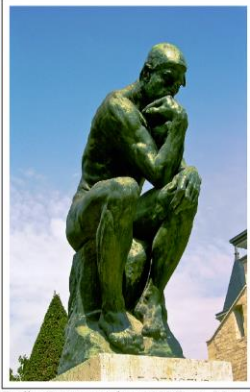
Erdok, Nesrin Kadıköy Vapurunda hayretler içinde, 1995

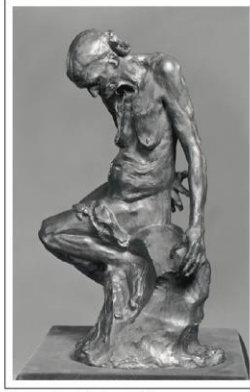
Erdok, Gece Vapuru, 1994

Erdok, Gece Vapuru, 1995

Rodin, Düşünen Adam, 1902, Tunç, Mermer

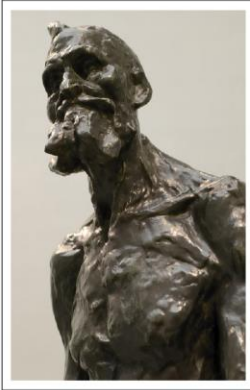
Rodin, Yaşlı Kadın, 1902

Rodin, Gölge Heykeli

Rodin, Büyük Sıkılı El, 1884

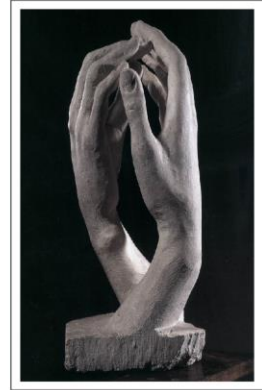
Rodin, Yaşlı Adam

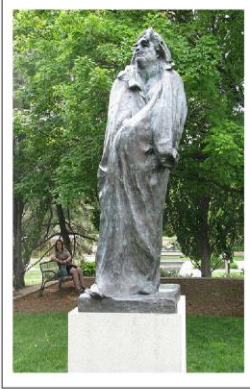
Rodin, Üç Gölge, 1886

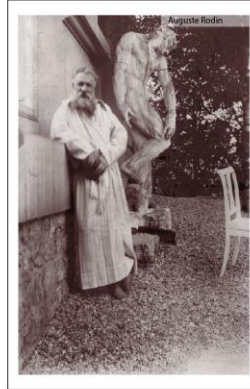
Rodin, Büst

Rodin, Eller

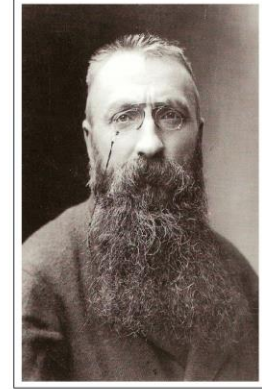
Rodin, Balzac Anıtı, 1891

Auguste Rodin

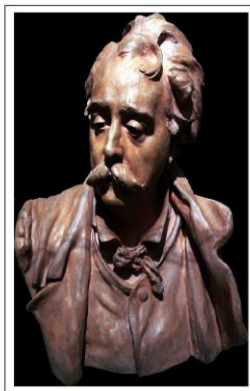
Rodin, Cehennem Kapıları, 1880-1917

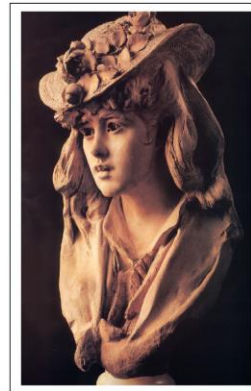
Auguste Rodin

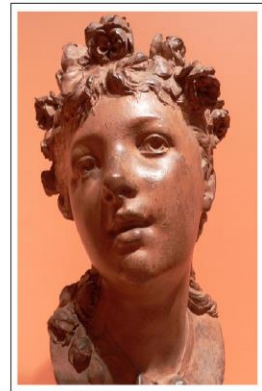
Rodin, Yürüten Adam, 1878

Rodin, Büst, 1882

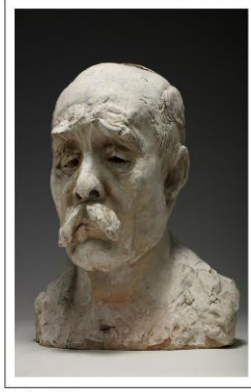
Rodin, Büst

Resim 2: Rodin, Büst

Rodin, Büst

Rodin, Büst

Rodin, Büst

Rodin, Büst

Rodin, Ağlayan Adam, Büst, 1886

Rodin, Kale kent soyluları (Detay), 1889

Rodin, Ugolino ve Oğulları (Detay), 1860

Rodin, Kale kent soyluları (Detay), 1889

Rodin, Kale kent soyluları (Detay), 1889

Rodin, Kale kent soyluları (Detay), 1889

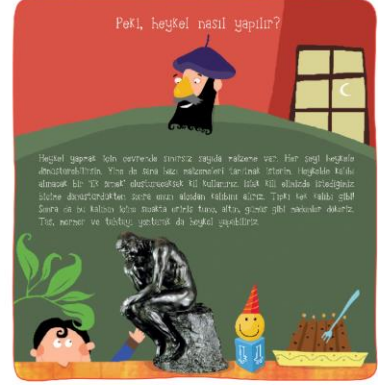
Rodin, Kale kent soyluları , 1889

Rodin, Kale kent soyluları (Detay), 1889

Rodin, Kale kent soyluları (Detay), 1889

Kontrol Grubu

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Abdulgafar TERZİ
Doğum Yeri ve Tarihi : 01.01.1976
E-posta : terzigaffar@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite (Yüksek Lisans) : Çukurova Üniversitesi
Üniversite (Lisans) : Çukurova Üniversitesi
Lise : Şanlıurfa İmam Hatip Lisesi
Yabancı Dil : İngilizce

İŞ TECRÜBESİ

(2002-....) : Milli Eğitim Bakanlığında Görsel Sanatlar Öğretmeni